

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

doc. Ing. Mgr. J I Ř Í M A X A, Ph.D.

Život jako cesta do nebeské blaženosti

Práce na pomezí teologické antropologie a spirituality

Rigorózní práce

Olomouc 2011

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že svou práci jsem vypracoval samostatně a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou všechny citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.“

V Brně dne: 24. března 2011

.....Jiří Maxa.....
podpis autora

Resume

Práce ukazuje katolickou nauku jako harmonickou nauku, kde jednotlivé pravdy víry spolu zcela souvisí a vytváří obdivuhodnou mozaiku, která není původu lidského. Ukazuje souvislost skutečnosti stvoření člověka podle Božího obrazu s celou naukou víry, tedy prolínání jednotlivých článků víry a provázanost mezi kristologií, mariologií, ekleziologií, soteriologií, eschatologií a ostatními naukami. Ukazuje, že celá katolická víra je v harmonii a není možné jednotlivou pravdu víry vytrhnout ze souvislosti, ale ta že vždy souvisí a podmiňuje další. Z práce vyplývá, že jakmile se člověk začne opravdově zabývat jednou pravdou víry, automaticky začne odkrývat vazby s dalšími pravdami a spojení se skutečnou realitou lidského života. Výsledkem je poznání, že není správné se zabývat pouze jednotlivou pravdou, ale naopak pro plné pochopení katolické víry je třeba znát a vidět u každé jedné pravdy její další souvislosti. V práci čtenář nalezne ve velké míře kromě jiného harmonicky sestavené výroky Magisteria a církevních autorit týkající se probíraných témat. Jejich sestavením, rozborem a poukázáním na souvislosti je možné získat na malém prostoru velkou výpovědní hodnotu k danému tématu. Proto práce obsahuje poměrně rozsáhlé citace.

Resume

The work shows the Catholic doctrine as the doctrine of harmony, where the individual truths of faith and creates a fully connected marvelous mosaic that is not of human origin. Link actually shows the creation of man in God's image with the entire doctrine of faith, thus merging the articles of faith and the link between Christology, Mariology, ecclesiology, soteriology, eschatology, and other doctrines. It shows that the whole Catholic faith is in harmony and not a single truth of faith can rip out of context, but that it is connected and always makes more. The work shows that once one begins to truly address the one true faith, it automatically begins to reveal links to other truths, and links to the actual reality of human life. The result is the recognition that it is wrong to consider only a single truth, but rather for a full understanding of the Catholic faith is important to know and see the truth in every one of its other connections. The reader will find the work very much in harmony among other statements prepared Magisterium and the Church authorities on the topics discussed. The assembly, analysis and pointing out, it is possible to obtain a small area of high information value to the topic. Therefore, the work includes a relatively large citation.

Obsah

Obsah	2
1 Úvod	4
2 Člověk jako obraz Boží.	7
2.1 Manželství jako velké tajemství	9
2.2 Církev jako nevěsta.....	11
2.3 Mateřství církve a ženy.....	13
2.4 Mariánský a Petrův princip církve.....	18
2.4.1 Petrův princip	19
2.4.2 Písmo, Tradice, Magisterium	24
2.4.3 Mariánský princip	28
2.5 Znamení doby	31
2.6 Snoubenka Ducha svatého	37
3 Společenství svatých	44
3.1 Andělé	49
3.2 Matka církve a společenství svatých	50
4 Mystické Tělo Kristovo.....	54
4.1 Eucharistie tvoří společenství	60
4.2 Jednota při liturgii.....	71
4.3 Obraz jednoty lidí	73
5 Nebeská blaženost	75
5.1 Podstatná nebeská blaženost.....	75
5.2 Případková nebeská blaženost	77
5.3 Aureoly	79
5.3.1 Panny za vítězství nad tělem.....	80
5.3.2 Mučedníci za vítězství nad světem	84
5.3.3 Církevní učitelé za vítězství nad d'áblem, otcem lži.....	86
5.4 Stupně bez závisti	89
6 Boží soud	91
6.1 Odpovědnost života	94
7 Stavba duchovního života	99
7.1 Potřeba ctnostného života	99
7.2 Definice ctnosti	99

7.3	Rozlišování ctností.....	101
7.3.1	Podle původu.....	101
7.3.2	Milost posvěcující	101
7.3.3	Ctnosti vlité a získané	102
7.3.4	Růst ctností.....	103
7.4	Míra ctnosti	104
7.5	Plody milosti posvěcující.....	105
7.5.1	Božské ctnosti (Teologické)	105
7.5.2	Sedm darů Ducha Svatého	106
7.5.3	Kardinální ctnosti (mravní).....	106
7.5.4	Osm blahoslavenství	107
7.6	Pýcha.....	109
7.6.1	Prostředky k získání pokory.....	112
7.7	Zcela maličcí.....	115
7.8	Božské ctnosti a dary	119
7.9	Kardinální ctnosti a dary.....	122
7.10	Vzájemné vztahy ctností.....	124
7.11	Ctnost čistoty	128
7.11.1	Duše	130
7.11.2	Plody čistoty.....	131
8	Oslavené tělo	135
8.1	Vlastnosti oslaveného těla	137
8.1.1	Netrpnost.....	138
8.1.2	Jemnost.....	139
8.1.3	Čilost	140
8.1.4	Jasnost	141
9	Trojiční věčnost jako základ času a dějin	143
10	Závěr	148
11	Použitá literatura	150
	Seznam zkratk	153

1 Úvod

Předložená práce si klade za cíl ukázat katolickou nauku jako harmonickou nauku, kde jednotlivé pravdy víry spolu zcela souvisí a vytváří obdivuhodnou mozaiku, která sama o sobě dosvědčuje, že jde o nauku, která není původu lidského. Vzhledem k tomu, že při poukázání na tuto skutečnost v plné šíři by šlo o neúměrný rozsah, je práce tématicky zaměřena na hlavní smysl lidského života, kterým je cesta k cíli, k životu věčnému. A to nejen v základní podobě – tedy dosažení spásy, ale zároveň v co nejvyšší dosažené nebeské blaženosti.

Lidský život je ve skutečnosti velmi krátký - oproti věčnosti - a lidé zejména v dnešní *dynamické* době jej málo žijí v jeho pravém smyslu, kterým je kvalifikace na jeho hlavní část, která potrvá věčně. A to na takovém stupni, jaký si člověk připraví svým pozemským životem. Práce tak v souvislostech poukazuje i na tu skutečnost, že každá sebemenší věc do poslední chvíle života má vliv na to, jaká bude jeho věčnost.

V první části práce je proto ukázána hloubka pravdy, že člověk je stvořen podle Božího obrazu a k Boží podobě. Rozebírá skutečnost, že Trojjediný Bůh je sám v sobě společenstvím, a proto i člověk je stvořen pro život ve společenství. A tento pozemský život zde na zemi je tak základem a přípravou pro život v nebeském společenství.

V další části je pojednáno o Církvi, jako mystickém Těle Kristově v souvislosti se svátostí Eucharistie a s prolínáním duchovních dober, které každý člověk od Boha dostává pro sebe i pro druhé. V souvislosti s touto skutečností se práce rovněž zabývá rozborem nebeské blaženosti s vysvětlením principů, na kterých potom závisí její stupeň. V této souvislosti následně pojednává o Božím soudu.

Následující část ukazuje, že v plnění podmínek, na nichž závisí stupeň nebeské blaženosti, pomáhají člověku Boží dary. V první řadě v podobě svátostí, ve kterých přijímá milosti a dary Ducha svatého. Tyto jsou dávány do souvislosti s jednotlivými ctnostmi a v práci je tak rozebírána mozaika stavby duchovního života.

Na tuto část navazuje rozbor nauky o oslaveném těle, kterou práce ukazuje v souvislostech s předchozí rozebíranou látkou.

Práci završuje úvaha nad Trojiční věčností jako základem času a dějin, tedy že čas má svůj původ v nitru Nejsvětější Trojice, které je člověk a stvoření obrazem.

V práci čtenář nalezne ve velké míře kromě jiného harmonicky sestavené výroky Magisteria a církevních autorit týkající se probíraných témat. Jejich sestavením, rozbořením a poukázáním na souvislosti je možné získat na malém prostoru velkou výpovědní hodnotu k danému tématu. Proto práce obsahuje poměrně rozsáhlé citace.

Práce se snaží ukázat souvislost skutečnosti stvoření člověka podle Božího obrazu s celou naukou víry, a tedy se skutečnou realitou lidského života. Klade si za cíl ukázat pozemský život jako cestu k naplnění, ke kterému každý člověk směřuje.

Zároveň práce poukazuje na velký dar Boha člověku – symbol, předobraz a pomocníci - Pannu Marii. Uváděná nauka Církve o Panně Marii v práci nejlépe ukazuje prolínání jednotlivých článků víry a harmonii mezi kristologií, mariologií, ekleziologií, soteriologií, eschatologií a ostatními naukami. Ukazuje, že celá katolická víra je v harmonii a není možné jednotlivou pravdu katolické víry vytrhnout ze souvislosti, ale ta že vždy souvisí a podmiňuje další. Z práce vyplývá, že jakmile se člověk začne opravdově zabývat jednou pravdou víry, automaticky začne odkrývat vazby s dalšími pravdami.

Práce se tak snaží ukázat, že není správné se zabývat pouze jednotlivou pravdou, ale naopak pro plné pochopení katolické víry je třeba znát a vidět u každé jedné pravdy její další souvislosti.¹

Důležitým aspektem práce je základní pravda, kterou uvedl papež Benedikt:

„Co však znamená, nazýváme-li tohoto Boha Bohem živým? Chce se tím říci, že Bůh není vývodem našeho myšlení, který bychom nyní, s vědomím vlastního poznání a chápání, předložili ostatním; kdyby šlo jen o to, zůstal by takový Bůh lidskou myšlenkou a každý pokus obrátit se k němu by sice mohl

---

¹ Srov. *Dei Filius*, I.vatikánský koncil : konstituce *Dei Filius*, kap.4. In: *Dokumenty Prvního vatikánského koncilu*, přel. pracovní skupinou pod vedením K. Skalického, Praha : Krystal OP, 2006, str. 75 [český překlad je trochu korigován]: „Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quareit, aliquam Deo dante mysteriorum intelligentiam eamque fructuosissimam assequitur tum ex eorum, quae naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo (...).“ – „Rozum osvětlený vírou, jestliže zkoumá pečlivě, zbožně a střídavě, s Boží pomocí dosahuje – jednak na základě analogie s tím, co poznává přirozenou cestou, jednak na základě souvislosti samotných tajemství mezi sebou a s posledním cílem člověka – určitého velmi plodného poznání tajemství (...).“

být tápavým hledáním plným naděje a očekávání, ale vždy by vedl v neurčito. Skutečnost, že mluvíme o živém Bohu, znamená: Bůh se nám ukazuje, hledí z věčnosti v čas a navazuje s námi vztah. Nemůžeme jej definovat podle vlastní chuti. On sám se „definoval“ a tak nyní stojí před námi, nad námi a mezi námi jako Pán. Toto zviditelnění se Boží, kvůli němuž není Bůh výsledkem našich úvah, ale naším Pánem (...).“²

Z uvedeného vyplývá základní pravda – že posláním člověka je poznat Boha takového, jaký je, aby se nestal Bohem našich představ.

---

² BENEDIKT XVI., *Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine*. Communio 2009, roč.13, č.3, s.273.

2 Člověk jako obraz Boží.

Základem úvah je zjevená pravda: „*I řekl Bůh: >>Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.*<<“³

V této pravdě nejde pouze o to, že člověk je stvořen jako bytost rozumná, čímž se podobá Bohu, ale – jak učí Jan Pavel II.:

„Vlastním a specifickým dílem Ducha Svatého již v nitru Svaté Trojice je společenství: „Možno říci, že v Duchu Svatém se celý vnitřní život Trojjediného Boha stává totálním darem, výměnou vzájemné lásky mezi božskými osobami a že skrze Ducha Svatého Bůh ‘existuje’ jako dar. Duch Svatý je osobním vyjádřením tohoto darování se, tohoto být láskou” (DV 10). Jak čteme u sv. Augustina – třetí božská osoba je ‘nejvyšší láska, která spojuje obě dvě osoby’ (De Trin). Vskutku Otec plodí Syna tím, že ho miluje; Syn se rodí z Otce tím, že se nechá milovat a že od Něho přijímá schopnost milovat; Duch Svatý je láska darovaná v úplné nezištnosti Otcem, přijatá v plné vděčnosti Synem a oba ji znovu dávají Otcí.“⁴

Věříme tedy v jednoho Boha ve třech osobách, vyznáváme Boha, v němž samém je společenství. Z tohoto důvodu je člověk podle obrazu Božího stvořen pro život ve společenství.⁵

Člověk tedy nemůže žít sám, ale pouze jako „jednota dvou“, tedy ve vztahu k jiné lidské osobě.⁶ Být osobou podle Božího obrazu a podoby znamená existovat ve vztahu k druhému. Znamená to také, že muž a žena jako jednota dvou jsou povolání k tomu, aby prožívali společenství lásky, a promítali do světa ono společenství lásky, které je v Bohu. Člověk má tedy ve světě zobrazovat pravdu, že Bůh je sám v sobě láska.⁷

„I sám Pán Ježíš svou modlitbou k Otcí: >>ať všichni jsou jedno (...) jako my jsme jedno<< (Jan 17,21-22), otvírá výhledy pro lidský rozum nedostupné, když naznačuje, že je jakási podobnost mezi jednotou božských osob a jednotou Božích dětí v pravdě a v lásce. Tato podobnost ukazuje, že

³ Gn 1, 26. V práci je používán ekumenický překlad Písma svatého, Český Těšín : Tisk, 1985.

⁴ JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998

⁵ Srov. JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, *Vám moji najmilší*. Bratislava : Lúč, 1998, s.39: „*Lidské bytí se utvářelo od počátku jako muž a žena, o tomto musíme rozjímat společně...*”

⁶ Na vytvoření osoby je třeba vztah: Srov.: Gn 1,26 - 2,22: „*I řekl Bůh: >>Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.*<< (...) Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. (...) Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. (...) I řekl Hospodin Bůh: >>Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.<< (...) A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu.“

⁷ Srov. JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem*, 7. Praha : Zvon, 1992, s.18

člověk, jediný tvor na zemi, kterého Bůh chtěl pro něho samého, může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého (...)“⁸

Základem je manželství, kde se muž a žena – jako jednota dvou – navzájem doplňují a jen společně tvoří jednotu. Každý má v sobě něco osobitého, co druhý nevlastní a nemůže nahradit, a čím se nechává od partnera obohatit. Na základě zásady, že ve společenství je zde jeden pro druhého, rozvíjí se spojení „mužských“ a „ženských“ prvků v Bohem chtěném lidství.⁹ Jan Pavel II. učí:

„Člověk byl stvořen jako muž a žena a žena byla svěřena muži se svou ženskou odlišností a také se svým potenciálním mateřstvím. Ale také muž byl Stvořitelem svěřen ženě. Oba byli svěřeni navzájem jeden druhému jako osoby, stvořené k obrazu a podobě samého Boha. V takovém vzájemném svěřením je měřítkem lásky, lásky manželské – aby se stali navzájem „upřímným darem“, jeden pro druhého, musí každý z obou cítit odpovědnost, pramenící z daru.“¹⁰

Z tohoto důvodu je zřejmé, že při výchově dětí nesmí chybět v rodině ženský nebo mužský prvek, neboť jen vzájemně se mohou obdarovat.

Jiné nebezpečí se skrývá, kdyby si muž či žena měnili či nedostatečně chápali a plnili svoji úlohu. Například žena se nemůže ve jménu emancipace domáhat prisvojení si mužských vlastností, neboť by se to protivilo její ženské „originalitě“. Ztratila by tak naopak to, co je její vlastní vznešeností. Velikost její vznešenosti dokazují slova Písma, kde při popisu stvoření zvolání prvního muže, jenž spatřil první ženu, je zvolání obdivu a očarování.¹¹ Vzhledem k tomu, že šlo o situaci před hříchem, šlo především o duševní stránku krásy. Muž našel v ženě něco, co „mu chybělo“, co sám neměl a nemohl si dát ani nikde jinde najít, a bez čeho nebyl a nemohl být úplný.¹² Muž a žena se navzájem doplňují a jen společně tvoří jednotu.

Dokonce i moderní věda zjistila, že mozek muže pracuje jinak než mozek ženy. Může to znamenat, že muž má větší předpoklady ke kombinování, zatímco

⁸ Gaudium et spes 24 (dále GS), Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha : Zvon, 1995

⁹ Srov. JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 7.

¹⁰ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 14.

¹¹ Gn. 2, 22-23: „A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: >>Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest.<<“

¹² Srov. JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 10.

žena má větší předpoklad proniknout do detailu.¹³ Jan Pavel II. říká: „Všeobecně se má za to, že žena je schopná víc než muž věnovat pozornost konkrétní osobě, kterou má před sebou a že mateřství ještě více rozvíjí tuto schopnost...“¹⁴

Můžeme zde zahlédnout známé úsloví, že žena má smysl pro detail. Také to může vysvětlovat výsledek sociologického měření pro typ práce vyžadující soustředění, kde bylo zjištěno, že ženy mnohem méně chybují. Naopak muži zase mají výhodu v jiném typu práce. Neznamená to však, že by žena neuměla kombinovat a muž se nedokázal soustředit. Jde jen o větší předpoklad.¹⁵

Je jisté, že muž a žena jsou odlišní a navzájem se potřebují a navzájem se mají obohacovat, neboť to tak Bůh ustanovil. Proto muž i žena, když od opačného pohlaví slyší výčitky na adresu typu: „*Ti chlapi jsou hrozní...*“ „*S těmi ženskými se nedá vydržet...*“, Tak v tu chvíli je třeba si důrazně uvědomit, zda:

- Vytýkající není uzavřen tomu, co mu má muž/žena předat a čím jej obohatit a vést.
- Ten, ke komu výtka směřuje, dostatečně zobrazuje to, co Bůh skrze něj partnerovi chce dát.

Společenství muže a ženy má ve světě zobrazovat pravdu, že Bůh je sám v sobě láska a partneři si mají navzájem předávat to, k čemuž je jako muž či žena povolán.

2.1 Manželství jako velké tajemství

Základní úvahou k této kapitole se může stát výrok Jana Pavla II.: „Člověk nemůže žít bez lásky. Je sám sobě nepochopitelnou bytostí a jeho životu chybí smysl, nepozná-li lásku, nesetká-li se s ní, nezakusí-li ji, nepřivlastní-li si ji nějak a neprokazuje-li ji sám aktivně druhým.“¹⁶

Děti jsou prvními a nejbližšími, kteří mají zakusit pravdu, že láska manželů je povoláním k tomu, aby prožívali společenství lásky, a promítali do světa ono

---

¹³ Srov. idnes.cz, *Muži a ženy používají při myšlení jiné části mozku*. 30.03.2005, 01:00

¹⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 18.

¹⁵ Např. větší schopnost muže pro „technické věci“ a ženy například pro jazyky a pod.

¹⁶ JAN PAVEL II., *Redemptor hominis*, 10. Praha : Zvon, 1996.

společenství lásky, které je v Bohu.¹⁷ Rodina je základní strukturou, ve které se rozvíjí lidská přirozenost podle Božího plánu:

„Rodina, v jejímž lůně člověk získává rozhodující počáteční představy o pravdě a dobru, učí se, co znamená milovat a být milován a co konkrétně znamená být lidskou osobou. Mám přitom na mysli rodinu založenou na manželství, kde vzájemná oddanost muže a ženy vytváří životní atmosféru, do níž se dítě narodí a kde může rozvíjet své schopnosti, kde si je vědomo své důstojnosti a může se připravit na konfrontaci se svým jedinečným a neopakovatelným osudem.“¹⁸

Láska v rodině, mezi manžely a dětmi jako ohnisky,¹⁹ má nadále v dalších – jakoby soustředných kruzích – zářit dále na příbuzné, přátele...:

„Láska mezi mužem a ženou v manželství, v odvozené a rozšířené formě láska mezi členy téže rodiny – mezi rodiči a dětmi, bratry a sestrami, příbuznými a spolubydlícími – je oduševňována a poháněna vnitřní a trvalou dynamikou, která vede rodinu ke stále hlubšímu a těsnějšímu společenství, které je základem a duší manželského rodinného společenství.“²⁰

Neboť rodina je podle Božího plánu založena jako „důvěrné společenství života a lásky“²¹, aby dosáhla své naplnění v Božím království. Podstata a úkoly rodiny jsou určovány láskou, kterou má zjevovat jako živý projev a účast na Boží lásce k lidem a na lásce Krista k Církvi.²²

Závěry z předchozí kapitoly a úvodu této je možno rozvinout dále. Sv. Pavel v listě Efezanům popisuje manželství jako velké tajemství:

„Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná. Proto i muži mají milovat své ženy jako své vlastní tělo. Kdo miluje svou ženu, miluje sebe. Nikdo přece nemá v nenávisti své

¹⁷ Srov. BENEDIKT XVI. 365 dní s Benediktem XVI. Kostelní vydří : KN, 2009, s.252: „Svatá rodina z Nazareta je skutečným předobrazem každé křesťanské rodiny, která - sjednocena ve svátosti manželství a sycena Božím slovem a eucharistií - je povolána k tomu, aby uskutečňovala podivuhodné povolání a poslání, totiž být živou buňkou nejen společnosti, ale také církve, být znamením a nástrojem jednoty pro celé lidské pokolení.“

¹⁸ JAN PAVEL II., *Centesimus annus*, 39. Praha : Zvon, 1996.

¹⁹ Srov. Apostolicam actuositatem 11 (dále AA), Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha : Zvon, 1995: „Křesťanští manželé jsou sobě navzájem, svým dětem a ostatním členům rodiny spolupracovníky milosti a svědky víry. Svým dětem jsou prvními hlasateli víry a vychovateli; slovem a příkladem působí, aby jejich život nabyl křesťanskou a apoštolskou podobu, prozíravě jim pomáhají při volbě povolání a s veškerou péčí podporují duchovní povolání, pokud je u nich objeví.“

²⁰ JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, 18. Praha : Zvon, 1992.

²¹ GS 48

²² Srov. JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, 17.

tělo, ale živí je a stará se o ně. Tak i Kristus pečuje o církev; vždyť jsme údy jeho těla. 'Proto opustí muž otce i matku a připojí se k své manželce, a budou ti dva jedno tělo'. Je to velké tajemství, které vztahují na Krista a na církev."²³

Z uvedeného je možné poznat, že manželství je něco velmi hlubokého, jehož dosah zde na zemi nelze dohlédnout. Sv. apoštol píše o tajemství, které není jen větší dvou partnerů, ale vztahuje jej na Církev.

Vše, co zde na zemi Kristus ustanovil, nám má pomáhat poznávat Boha. Žijeme zde, abychom se učili, a to prostřednictvím znamení.²⁴ Jan Pavel II. učí: „Jednota dvou, tedy znamení společenství osob, poukazuje na to, že ve stvoření člověka je vepsána také jistá podobnost s božským společenstvím.“²⁵

Lásku v Bohu má člověk tedy poznávat v lásce dvou partnerů, ale tato pravda, jak píše sv. Pavel, jde dále. Manželství svým vztahem: snoubenec – snoubenka zobrazuje i vztah: Ježíš (Bůh) – Církev.²⁶

2.2 Církev jako nevěsta

Dokonalým vzorem snoubenky, v níž došla Církev již svého naplnění, je Panna Maria: „Bohorodička je vzor Církve ve víře, lásce a dokonalém spojení s Kristem. Neboť v tajemství Církve, která je plným právem také nazývána matkou a pannou, blahoslavená Panna Maria předchází jako vynikající jedinečný vzor jak panny, tak matky (...).“²⁷

Ona je tedy podle koncilu dokonalým vzorem k napodobování. Později bude zmíněno, že je ale mnohem více než jen pasivním vzorem.

Jan Pavel II. říká:

„Snoubenka je Církev... je to kolektivní podmět, nikoliv jednotlivá osoba... „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.“ (Jan 15,13) V takovém pojetí jsou prostřednictvím církve všechny lidské bytosti – jak ženy, tak muži – povolány, aby byly „snoubenkou“ Krista, Vykupitele světa. Tímto způsobem „snoubenecké bytí“, a tedy „ženství“, se stává symbolem všeho lidského, podle slov sv. Pavla: „Už není muž anebo žena; všichni jste jeden v Kristu Ježíši.“ Analogie snoubenecké lásky podle listu

²³ Ef. 5, 25-32

²⁴ Nejvýrazněji se s tímto principem setkáváme v liturgii.

²⁵ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 7.

²⁶ Pozn. analogicky je utvářen vztah zasvěceného života, což nyní přesahuje rámec této práce.

²⁷ Lumen gentium 63 (dále LG). Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha : Zvon, 1995.

Efezanům převádí to, co je mužské k tomu, co je ženské, neboť i muži jako členové církve jsou zahrnuti do pojmu „snoubenka“. A na tom není nic divného, když apoštol, aby vyjádřil své poslání v Kristu a v církvi, mluví o tom, že „rodí děti v bolestech“. Mužskost a ženskost se od sebe liší a zároveň se doplňují a navzájem se vysvětlují. Když chceme plně pochopit spásonosnou Boží ekonomii v lidských dějinách, nesmíme vylučovat ze zorného pole své víry tajemství „ženy“, a to jako ženy panny, matky a snoubenky.“²⁸

Proto když řekl Bůh: „(...) *Učiním mu pomoc jemu rovnou.*“²⁹ a stvořil ženu, neznamená to pomoc „pozemského typu“, ale poslání. A poslání přesahuje do věčnosti. Tedy vážnou zodpovědnost pro každého muže a ženu v jejich vzájemnosti. Člověk se nemusí obávat, že v tom zůstává sám, velkou pomocnicí je mu Panna Maria protože o ní učí koncil, že je vzorem Církve ve víře, lásce a dokonalém spojení s Kristem, tedy vzorem dokonalé snoubenky a že:

„Mariino mateřství v plánu milosti trvá neustále od okamžiku souhlasu, který s vírou vyjádřila při zvěstování a bez váhání zachovala pod křížem, až do věčného dovršení spásy všech vyvolených. Když byla vzata do nebe, neopustila tento spásitelný úkol, ale nadále nám získává dary věčné spásy svými mnohonásobnými přímlovami. Ve své mateřské lásce se stará o bratry svého syna, kteří dosud putují na zemi a ocitají se v nebezpečích a nesnázích, dokud nebudou uvedeni do blažené vlasti.“³⁰

Panna Maria tedy ve svém úkolu neustále pokračuje a je nejen vzorem, ale i dokonalou učitelkou, jak na zemi splnit své poslání vzájemnosti jak mezi manželi, tak i ve vztahu „snoubenců“ (údů Církve) vůči „snoubenci“ (Bohu).

Po uvedených úvahách je nyní možné přejít od symbolů:

- ❖ manželství – společenství v Bohu,
- ❖ snoubenecká láska – snoubenecký vztah Bůh a Církev,

k dalšímu symbolu:

- ❖ mateřství ženy – mateřství Církve.

---

²⁸ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 25.

²⁹ Gn 2,18

³⁰ LG 62

2.3 Mateřství církve a ženy

V úvahách je vhodné vyjít ze slov Jana Pavla II.:

„(...) Biblický obraz „ženy“ dovršuje a takřkajíc korunuje mateřství Matky Boží; slova Genesis: „Nepřátelství ustanovují mezi tebou a ženou“ zde mají nové potvrzení. V Panně Marii a v její mateřské odpovědi „fiat“, Bůh vyhláší novou smlouvu, která je věčná a definitivní v Kristu, v jeho těle a krvi, v jeho kříži a zmrtvýchvstání. A tato smlouva právě proto, že se má uskutečnit v „těle a krvi“, má svůj počátek v Rodičce. (...)”³¹

Mateřství ženy je včleněno do obsahu smlouvy, kterou Bůh s člověkem ustanovil v Ježíši Kristu:

„Kolikrát a kdekoliv na této zemi v historii lidstva se opakuje mateřství ženy, vždy má vztah ke smlouvě, kterou Bůh uzavřel s lidským pokolením v mateřství Matky Boží, která: (II.VK, LG63) „ (...) Ve víře a poslušnosti totiž zrodila na zemi Otcova Syna (...) kterého Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů (srov. Řím 8,29), totiž věřících, při jejichž zrození a vychování ona spolupracuje svou mateřskou láskou.“³²

V mateřství ženy zde na zemi se předobrazuje mateřství církve, která rodí k novému a nesmrtelnému životu děti počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha, jak učí II. vatikánský koncil:

„A tak církev, která rozjímá o její (Mariině) tajuplné svatosti, napodobuje její lásku a plní věrně Otcovu vůli, stává se přijetím Božího slova také matkou: kázáním a křtem totiž rodí k novému a nesmrtelnému životu děti počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha. A je také panna, protože neporušeně a čistě zachovává věnost slíbenou Snoubenci a napodobuje matku svého Pána v tom, že silou Ducha svatého zachovává panensky neporušenou víru, pevnou naději a upřímnou lásku.“³³

Zde je vhodné poukázat, že tyto úvahy rozvíjí dále Jan Pavel II v encyklice *Redemptoris Mater*:

„Maria je tedy v tajemství církve přítomna jako vzor. Tajemstvím církve je totiž „rození k novému nesmrtelnému životu“: neboli mateřství v Duchu svatém. A zde je Maria nejen vzor a živý obraz církve, nýbrž je něco

³¹ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 19. – Podobně i papež Pavel VI: PAVEL VI., *Kredo Božího lidu* (30.6.1968), 15: AAS 60 (1968), 438n.: „Věříme, že nejsvětější Rodička Boží, nová Eva, Matka církve, pokračuje v nebi ve své mateřské úloze ve prospěch Kristových údů, tím že spolupracuje při zrození a rozvoji božského života v duších vykoupených.“ Srov. také: PAVEL VI.: Promluva ze dne 21.11.1964: AAS 56, 1964, s.1015: „Církev má od panenské Bohorodičky převzít nejdokonalejší způsob následování Krista.“

³² Viz. cit. 31

³³ LG 64

mnohem víc. Neboť „s mateřskou láskou spolupracuje při zrození a vychovávání“ synů a dcer matky církve. Mateřství církve se tedy uskutečňuje nejen podle vzoru a obrazu Bohorodičky, ale uskutečňuje se také její „spoluprací“. Církev čerpá v hojné míře z této Mariiiny spolupráce, to je z jejího mateřského prostřednictví, jaké je Marii vlastní. Neboť ona již na zemi spolupracovala při zrození a vychovávání synů a dcer církve vždy jako Matka onoho Syna, kterého „Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů“.³⁴

Spolupracuje na tom „svou mateřskou láskou“, jak učí 2. vatikánský koncil.³⁵

Tady nabývají plného smyslu slova, která řekl Ježíš v hodině ukřižování své Matce³⁶: „Ženo, to je tvůj syn“ a učedníkovi: „To je tvá matka“.³⁷

Mariino tajemství bylo od počátku v Boží myšlence,³⁸ neboť je kristocentrické.³⁹ Každé tajemství zde na zemi je nevyzpytatelné, neboť jeho bohatství je nevyčerpatelné.

Nejsvětější Panna je tvor ke Kristu nejbližší a to zcela mimořádným způsobem. Nejen tím, že Boha počala a porodila, ale zároveň pro zcela mimořádnou spolupráci na Božím díle. Ona existuje jen proto, aby vyplnila mesiášský příslib a její úloha jako nástroje spočívá v realizaci vykupitelského Vtělení: Je to úloha svobodného tvora, s jasným vědomím, dokonale poučeného o obsahu slov Božího posla.⁴⁰

³⁴ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 44. Praha : Zvon, 1995.

³⁵ Srov. LG 56: „Přijala spásnou Boží vůli celým srdcem a bez jakékoli zábrany hříchu, zasvětila se cele jako služebnice Páně osobě a dílu svého syna a pod ním a s ním - z milosti všemohoucího Boha - sloužila tajemství vykoupění. Právem tedy svatí otcové soudí, že Maria nebyla použita Bohem jen trpně, nýbrž že ze svobodné víry a poslušnosti spolupracovala na lidské spáse.“

³⁶ Srov. LEV XIII.: Encyklika *Adiutricem populi* (5.9.1895). In: *Enchiridion delle Encicliche* 3: Leone XIII. Bologna: Edizioni Dehoniane, 1997, č.1219: „Podle tradičního chápání Církve myslel Ježíš na celé lidstvo, především na ty, kteří se ve víře přidají k němu.“

³⁷ Srov. Jan 19,26n.

³⁸ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. Olomouc : MCM, 1997, s.25: „Sv. M. Kolbe říká: „Bůh v nespočetném množství možných bytostí, různě zobrazujících jeho dokonalost, od věků viděl také bytost ve všech směrech dokonalou, neposkvrněnou žádnou nečistotou hříchu, bytost, odrážející jeho vlastnosti tak věrně, jak je to jen u tvora možné. Kochal se touto vizí a od věků se rozhodl povolat Ji k bytí v určený čas.“ - Podobně Jan Pavel II. ve své encyklice *Redemptoris Mater* 42: zdůrazňuje, že Maria jako plná milostí byla od věků přítomná tajemství Krista. Sv. Maxmilián dále říká: „Když se naplnil čas Kristova příchodu, Trojjediný Bůh stvořil jen pro sebe Neposkvrněnou Pannu, která jeho plán nezklamala....“

³⁹ MEISNER, J., *Úvahy o Panně Marii*. Kostelní vydří : KN, 1994, s.74: „Maria není nic kvůli Ni samotné, ale všechno kvůli Kristu. Proto je tou nejbezpečnější cestou ke Kristu. S kříže říká Pán Janovi: „Hle, tvá Matka!“ Přijetím se stal Jan přímo vyslancem Ducha Svatého, protože přijal Marii, ztělesnění Ducha Svatého, Nevěstu Ducha Svatého do svého domu. Jestliže má Maria u nás domovské právo, stanou se nebo zůstanou naše domy duchovními zařízeními, z nichž světlo a teplo Ducha Svatého vychází.“

⁴⁰ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 13: „Toto Mariino >>fiat<< (Ať se mi stane!) rozhodlo z lidské strany o naplnění božského tajemství. Plně se ztotožňuje se slovy Syna, který podle Listu

„Můžeme říci, že tajemství vykoupení se utvářelo pod srdcem nazaretské Panny, když vyslovila své „staň se“. Od té chvíle její panenské a zároveň i mateřské srdce zvláštním působením Ducha svatého nepřetržitě sleduje dílo jejího Syna a vychází vstříc všem těm, které Kristus objal a stále objímá svou nevyčerpatelnou láskou.“⁴¹

Ve své encyklice RM Jan Pavel II. právě proto ukazuje, jak toto Mariino duchovní mateřství stále více zráló,⁴² takže se mohla stát matkou všech věřících.⁴³ Ve svém tělesném a duchovním spojení s Kristem měla totiž hlubokou účast na poslání svého Syna.⁴⁴ Matčina láska k jejímu Synu a jeho poslání se stále více stávala i láskou ke všem, které miloval on. Papež o tom říká: „Na cestě této spolupráce s dílem jejího Syna – Vykupitele zakusilo i Mariino mateřství jedinečnou proměnu, neboť ji stále víc naplňovala vroucí láska ke všem, kterým platilo Synovo poslání.“⁴⁵

Tedy svým nerozlučitelným spojením s Kristem, který se sám v nesrovnatelné lásce stává bratrem všech lidí, se mateřská láska rozšiřuje na všechny, jimž chce být Ježíš bratrem.⁴⁶ Ve svém spojení s Kristem se její mateřství

Židům říká Otcí při příchodu na svět: „Dary ani oběti jsi nechtěl, ale připravils mi tělo (...). Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli“ (Žid 10,5.7). Tajemství vtělení se dovršilo tehdy, když Maria pronesla své „fiat“ ; >>Ať se mi stane podle tvého slova.<< Tím umožnila, pokud to podle Božího plánu záleželo na ní, splnění vůle svého Syna.

Maria *pronesla toto >>fiat<< silou své víry*. Ve víře „zasvětila se cele jako služebnice Páně osobě a dílu svého syna“. A tohoto Syna počala - jak nás učí Otcové - dříve v duchu, než ho počala v těle: právě svou vírou!“

⁴¹ JAN PAVEL II., *Redemptor Hominis* 25.

⁴² Tedy Panna Maria není blahoslavena pro jeden svůj úkon, ale pro neustálou spolupráci s milostí, viz. dále.

⁴³ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 20: „Když se Maria stala vírou rodičkou Syna, kterého jí dal Otec z moci Ducha svatého při neporušeném panenství, *nalezla a přijala v téže víře jiný rozměr mateřství*, ten, který Ježíš zjevoval svým mesiášským posláním. Můžeme říci, že tento nový rozměr mateřství náležel Kristově matce již od počátku, to znamená od okamžiku početí a narození jejího syna. Od té chvíle byla tou, „která uvěřila“. Ale tou měrou, jakou se před jejíma očima a v její mysli vyjasňovalo synovo poslání, *otvírala se jako matka stále víc tomu „novému rozměru mateřství“*, které mělo být jejím údělem po boku syna. Což neřekla na začátku: „Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova“? Ve víře nadále slyšela a rozvažovala slovo, v kterém jí bylo stále průzračnější sebezjevení živého Boha způsobem „přesahujícím všechno poznání“ (Ef 3,19). Matka Maria se takto stala v jistém smyslu „*učednicí*“ svého Syna první, které asi řekl: „Pojď za mnou“, a to ještě dřív, než takto povolal apoštoly nebo kohokoli jiného (srov. Jan 1,43).“

⁴⁴ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.30: „(...) Na nezměrnost Boží lásky odpovídá Neposkvřněná svou bezmeznou láskou, takže je vrcholem lásky, navracející tvora k Bohu. Láska Neposkvřněné převýšila lásku ostatního stvoření. Její láska byla vždy nejplnější, bez jakéhokoli nedostatku; milovala Boha celou svou bytostí. Láskou je spojena s Bohem takovým způsobem, že je povznesena nejen nad všechny svaté, ale i nad anděly, archanděly, cheruby a serafy (...)“ - Srov. uvedenou citaci s úvahami v LG a *Redemptoris Mater* citované v této práci.

⁴⁵ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 39.

⁴⁶ PAVEL VI., Dopis kardinálovi Leo Suenensovi (13.5.1975), In: *Insegnamenti di Paolo VI. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1975, vol. XIII, s.493*: „Byl to opět Duch svatý, kdo nesmírnou láskou rozšířil srdce bolestmi naplněné Matky, aby z úst svého Syna přijala jako jeho poslední

rozšiřuje i na duchovní znovuzrození, jímž se lidé znovu rodí jako Ježíšovi bratři a sestry. Nejvyšší potvrzení tohoto mateřství pro všechny se děje u kříže: „*Hle, tvá matka! Hle, tvůj syn!*“⁴⁷

Těmito slovy jakoby Ježíš chtěl říci: ‘Matko, dokázala jsi, že tvé mateřství na cestě spolupráce se mnou skutečně dosáhlo jedinečné proměny, neboť stále více tě naplňuje vroucí láska ke všem, kterým platí Mé poslání. Zde pod křížem dáváš přednost vůli Otcově, dáváš přednost lásce k vykupovaným, necháváš proniknout meč bolesti svým srdcem... dokázala jsi, že jsi hodna stát se matkou všech lidí... proto lidé: Hle Vaše matka (...)’

Tuto pravdu je dobré doplnit slovy koncilního dokumentu:

„Blahoslavená Panna byla od věčnosti, spolu s vtělením Božího Slova, předurčena za Matku Boží a z rozhodnutí Boží prozřetelnosti byla zde na zemi vznešenou matkou božského Vykupitele, jedinečným způsobem nad jiné velkodušnou společnicí a pokornou služebnicí Pána. Tím, že Krista počala, zrodila, živila, představila v chrámě Otcí a trpěla se svým synem umírajícím na kříži, zcela zvláštním způsobem spolupracovala na díle Spasitelově poslušností, vírou, nadějí a vroucí láskou pro obnovení nadpřirozeného života duší. Proto se stala naší matkou v řádu milosti.“⁴⁸

„Tak se také blahoslavená Panna ubírala cestou víry a své spojení se synem udržovala věrně až ke kříži. Tam stála ne bez Božího plánu (srov. Jan 19,25), spolu se svým jednorozeným hluboce trpěla, přidružila se k jeho oběti svou mateřskou duší a láskyplně souhlasila, aby byl zabit obětní dar, který ona zrodila. A nakonec, když Ježíš Kristus umíral na kříži, dal ji za matku učedníkovi těmito slovy: Ženo, to je tvůj syn.“ (Srov. Jan 19,26-27).⁴⁹

Mariánský rozměr v životě Kristova učedníka nalézá zvláštní výraz právě v takovém dětsky důvěrném svěření se Bohorodičce, jaké má původ ve Vykupitelově závěti na Golgotě.⁵⁰ Když se křesťan svěřuje s dětskou důvěrou Panně Marii podobně jako apoštol Jan, „bere si“ Kristovu Matku „k sobě“, přijímá ji za vlastní a

---

odkaz poslání být Matkou Janovi, jehož Syn miloval (srov. Jan 19,26), čímž byl dán, jak to církev ustavičně vnímala, počátek jejího duchovního mateřství vzhledem k celému lidstvu.“

⁴⁷ Jan 19, 26-27

⁴⁸ LG 61

⁴⁹ LG 58

⁵⁰ LEV XIII.: Encyklika *lucunda semper* (8.9.1894). In: Enchiridion delle Encicliche 3: Leone XIII. Bologna: Edizioni Dehoniane, 1997, č.1194: „Když se Maria úplně obětovala Bohu spolu se svým Synem v chrámě, už tehdy se s ním podílela na bolestném zadostiučinění za hříchy lidského pokolení. Je proto jisté, že v samotné hloubi své duše trpěla jeho přehořkým utrpením a jeho mukami. A nakonec božská Oběť, pro kterou Maria zrodila a živila Toho, který měl být obětován, měla být dokonána před Mariinými očima (...) Vidíme, že u Ježíšova kříže stála jeho Matka, která,

uvádí ji do celého prostoru svého vnitřního života, to je do svého lidského a křesťanského „já“: „vzal si ji k sobě“.⁵¹ Tímto způsobem se snaží dostat se do spasitelného okruhu „mateřské lásky“, s jakou Vykupitelova Matka „se stará o bratry svého Syna“⁵² a spolupracuje „při jejich zrození a vychování“⁵³ podle míry daru, jakého se každému dostalo z moci Kristova Ducha. Takto se rozvíjí také ono duchovní mateřství, které se stalo pod křížem a ve večeřadle Mariiným údělem:

„Mariino mateřství v plánu milosti trvá neustále od okamžiku souhlasu, který s vírou vyjádřila při zvěstování a bez váhání zachovala pod křížem, až do věčného dovršení spásy všech vyvolených. Když byla vzata do nebe, neopustila tento spasitelný úkol, ale nadále nám získává dary věčné spásy svými mnohonásobnými přímlovami.“⁵⁴

Toto její mateřství silně pociťuje a prožívá křesťanský lid zvláště při eucharistické hostině, při liturgickém slavení tajemství vykoupení, při němž se zpřítomňuje Kristus, jeho pravé tělo, narozené z Panny Marie.⁵⁵ Právem viděl křesťanský lid ve své zbožnosti vždy hlubokou spojitost mezi uctíváním Matky Boží a kultem eucharistie. Tyto úvahy budou probrány později.

Na závěr této kapitoly je ještě nutné uvést úvahu:

„Právě jedinečnost vztahu k Ježíši Kristu, vtělenému Božímu Synu, Marii staví jako Matku do naprosto jedinečného poměru k Bohu Otci, k první osobě Trojice. Syn v imanentní Trojici věčně vychází z jediného principu, jímž je Otec. Při svém narození v čase lidství vtěleného Slova rovněž vychází z jediného principu, jímž je panenská Matka. Lze tudíž bez stínu přehánění tvrdit, že poměru mezi Otcem a Synem v imanentní Trojici v jistém smyslu odpovídá poměr mezi Marií a Ježíšem v dějinách spásy. Můžeme tedy říci, že poměr mezi Marií a vtěleným Božím Synem je v jistém slova smyslu svátostným znamením vnitrobožského vztahu Otec – Syn (...).“⁵⁶

Uvedená úvaha je dalším kamínkem ukazujícím, jak jedna pravda víry vychází z jiné a navzájem tvoří harmonii: „Z řečeného ale vyplývá, že pojednání o poměru mezi postavou Marie z Nazareta a tajemstvím Trojice nepatří jenom do

---

aby nás přijala za své syny, zázrakem lásky ho dobrovolně obětovala Boží spravedlnosti a umřela s Ním ve svém srdci, proniknuta mečem bolesti.“

⁵¹ Srov. Jan 19,27

⁵² LG 62

⁵³ JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*, 19.

⁵⁴ LG 62

⁵⁵ Podrobněji v kapitolách: Eucharistie a Oslavené tělo.

⁵⁶ POSPÍŠIL, C.V., Trojice a Maria z Nazareta. In: *Maria z Nazareta*. Svitavy : Trinitas, 2003, s.105.

mariologie a do oblasti spirituality, ale zcela plnoprávně patří rovněž do trinitologie, která je bez této kapitoly nekompletní.“⁵⁷

Uvedená pravda jde ještě dále:

„Jak vidno, Mariino panenské mateřství se netýká jenom Ježíše jako vtěleného Božího Syna, ale má svůj nesporný význam i pro nás, kteří jsme adoptivními syny a dcerami Božími. Ve hře tedy není pouze christologie a trinitologie, ale rovněž oblast zabývající se milostí a všeobecně křesťanskou spiritualitou. Jestliže smíme oslovovat první osobu Trojice jako „Otce“, pak s tím velmi úzce souvisí skutečnost, že smíme nazývat Marii svou „duchovní Matkou“. Na tomto místě můžeme pouze podotknout, že by bylo velmi záhodno věnovat pozornost Mariině úloze při křtu, který je skutečným duchovním zrozením ve jménu Otce, Syna a Ducha svatého (srov. Mt 28,19). Zdá se, že toto Mariino mateřské působení bude úzce souviset jak s osobou Boha Otce, tak s církví, která má nesporně mariánské rysy. Paralelismus mezi Marií a první osobou Trojice se ovšem nevyčerpává jenom na počátku Ježíšova života.“⁵⁸

2.4 Mariánský a Petrův princip církve

Z uvedeného je nyní více než srozumitelné, proč sama Církev stojí na dvou principech: Mariánském a Petrově principu. Zobrazují tak i zde *ženský* a *mužský* prvek, které se vzájemně doplňují. V encyklice *Mulieris dignitatem* Jan Pavel II. usiluje mimo jiné právě o správné a plné pochopení církve v její podstatě, aby se zamezilo přenášení měřítek a hodnocení, které nepřísluší její povaze:

„Třebaže má církev „hierarchickou“ strukturu, je tato struktura úplně zaměřena na svatost Kristových údů. Mírou svatosti je pak >>veliké tajemství<<, ve kterém Snoubenka odpovídá darem lásky na dar Snoubencův, a dělá to „v Duchu svatém“, II.VK potvrdil učení celé Tradice a připomněl, že v hierarchii svatosti právě „žena“, Maria z Nazareta, je „obrazem“ církve. „Předchází“ všechny na cestě k svatosti; v její osobě „už církev došla k dokonalosti, ve které je neposkvrněná a bez vrásky“. Tento mariánský profil je právě tak – ne-li ještě víc – základní a příznačný pro církev, tak jako apoštolský, petrovský profil, s nímž je hluboce spojen. V tomto smyslu předchází mariánský rozměr církve před Petrovým, i když je s tímto úzce spojen a doplňuje ho. Maria, Neposkvrněná, má přednost před každým jiným, samozřejmě i před Petrem a před apoštoly. Nejen proto, že

⁵⁷ POSPÍŠIL, C.V., Trojice a Maria z Nazareta. s.109.

⁵⁸ POSPÍŠIL, C.V., Trojice a Maria z Nazareta. s.105. – Srov. MPMA, *Matka Páně. Památka - přítomnost - naděje*. Dokument z 8. 12. 2000, čl. 67, český překlad C. V. POSPÍŠIL, Kostelní Vydří, 2003: „(...) jestliže Maria je skutečnou Matkou v řádu milosti, pak je zcela oprávněné klást si otázku: jakou roli vlastně Maria hraje v liturgickém úkonu křtu, v němž se stáváme pravými adoptivními syny Božími? Nejedná se náhodou o svátost, která je utvářena podle vzoru události Kristova početí, Mariiny víry a síly Ducha, v níž v dokonalém souladu spolupůsobí církev a svatá Panna, takže ti, kdo se znovu rodí v křestním prameni, se opravdu stávají syny církve i Mariinými syny?“

Petr a apoštolové pocházejí z lidského rodu, zrozeného z hříchu, a náležejí k církvi, která je 'posvěcena z hříšníků', nýbrž také proto, že její trojí úřad necílí k ničemu jinému než k tomu, aby utvářela církev podle ideálu svatosti, který je v ní (Marii) již předem vytvořen a předveden. H. U. von Balthazar říká: 'Maria je Královna apoštolů, ale nedělá si nárok na apoštolskou plnou moc Má něco jiného a něco víc'.⁵⁹

Petrův, dá se říci mužský princip, je v církvi nezbytný. Díky němu má člověk neomylný učitelský úřad církve, má trvalé hodnoty v pravdách víry, orientuje se v pravdě. Ale vše slouží k posvěcování lidí podle ideálu svatosti zobrazeném a vytvořeném v Marii.

2.4.1 Petrův princip⁶⁰

Hloubka Petrova principu více vynikne až tehdy, když je dána do spojitosti s prvotním hříchem.

Příkaz nejíst ze stromu poznání je zkouškou.⁶¹ Člověk musí žít ve vztahu svobodné poslušnosti vůči Bohu. Střed své existence – život⁶² a poznání – má člověk přijímat v poslušnosti vůči Bohu. Zákaz znamená, aby člověk neodděloval poznání od života, ale poznání a rozlišování dobra od zla přijímal s darem života od Tvůrce. Nemá být sám mírou dobra a zla. Tento zákon se mu dostává s přijímáním života od Dárce.

Klasická pozdní scholastická teologie rozlišuje u stvořeného člověka různé úrovně:

Přirozené dary (*Dona naturalia*)

Nejprve to jsou „přirozené dary“, jako je rozum, svoboda, fyzická stránka člověka. Tyto dary odpovídají přirozenosti člověka (*animal rationalis*). Má se na mysli přirozenost zdravá, vyšlá z rukou Božích a ve svém přirozeném řádu ucelená.⁶³

⁵⁹ JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*, cit. 55

⁶⁰ Další úvahy tohoto tématu jsou čerpány z přednášek ThLic. Richarda Machana.

⁶¹ Srov. Gn 2,17

⁶² Gn 2,9: „Hospodin Bůh dal vyrůst ze země všemu stromoví žádoucímu na pohled, s plody dobrými k jídlu, uprostřed zahrady pak stromu života a stromu poznání dobrého a zlého.“

⁶³ Souvisí mimo jiné s později probíraným tématem oslaveného těla.

Nadpřirozené dary (*Dona supernaturalia*)

Jde o nadpřirozené dary v úzkém slova smyslu: vztah s Bohem, povolání k účasti na Božím životě a podobnost s Bohem, povolání k patření na Boha ve slávě. Obrazem pozdvižení člověka do tohoto stavu povýšené přirozenosti (*status naturae elevatae*) je přenesení stvořeného člověka do rajske zahrady. Na tyto dary nemá lidská přirozenost naprosto žádný nárok a jsou čistým Božím darem. Jde v podstatě o aktivaci ze strany Boží, což sám ze sebe člověk nezmůže učinit.

Mimopřirozené dary (*Dona praeternaturalia*)

Tyto dary na jedné straně nejsou vyžadovány přirozeností jako takovou, ale na druhé straně tuto přirozenost zdokonalují na základě darů nadpřirozených. Mezi tyto dary se počítají: nesmrtelnost, integrita (nepřítomnost žádostivosti), vlité poznání.

Hříchem mizí nadpřirozené dary, mimopřirozené dary a přirozené dary jsou porušené (to je situace dnešního člověka).

Poznání v ráji bylo velmi pozitivní – Adam byl schopný pojmenovat všechno stvoření – podle jeho podstaty! Biblické vyjádření: „Jméno“ má totiž mnohem hlubší význam, než se na první pohled zdá.⁶⁴ Nejde jen o to, aby nějaký člověk či věc měly jméno, aby se na ně dalo „zavolat“. Pojmenovat něco znamená pochopit podstatu věci, uchopit ji a „pojmut do sebe“, mít nad ní moc. Před dědičným hříchem míněno v dobrém.⁶⁵ Když Adam dostal od Boha úkol pojmenovat všechno stvoření, neznámá to jen, aby jim dal jména, aby se mohli lidé domlouvat jednotným jazykem. Ale v tomto mnohem hlubším významu to znamená pochopit podstatu věci, pojmut ji do sebe a užít pro dobro své a druhých. Je třeba mít na paměti, že před pádem měl člověk intuitivní myšlení, ne jako dnes mnohem složitější a těžkopádnější – diskursivní.

---

⁶⁴ V dějinách spásy se Bůh zjevuje jako Bůh Abrahámův, Izákův, Jákobův... je to jeho jméno na věky.

⁶⁵ Gn 2,19-20: „Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechnu nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná.“

Dát jméno..., znát něčí jméno..., mít někoho ve svém jménu... má tedy hlubší význam. Vyjadřuje i něčí bytí, poslání...

Např. negativní:

„Nato řekli: >>Nuže, vybudujme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi. Tak si učiníme jméno a nebudeme rozptýleni po celé zemi.<<“⁶⁶

„Proto se jeho jméno nazývá Babel (to je Zmatek),(...)“⁶⁷

Pozitivní příklad je v situaci při přijetí poslání Abramem:

„Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů...“⁶⁸

Když se Jákob ptá Hospodina na jméno, Bůh mu to vytýká:

„A Jákob ho žádal: >>Pověz mi přece své jméno!<< Ale on odvětil: >>Proč se ptáš na mé jméno?<<“⁶⁹

Jakoby se ptal: „Proč chceš pochopit a pojmout mé bytí?“ Vzhledem k tomu, že člověk je porušen dědičným hříchem, znamenalo by to pokušení chtít Boha zneužít pro sebe, jako člověk nyní zneužívá vládu nad stvořením. Proto Bůh ve Starém zákoně zakázal, aby se mu dávalo jméno. Ale v dějinách spásy se Bůh zjevuje jako Bůh Abrahámův, Izákův, Jákobův... je to jeho jméno na věky. Tedy sám má člověka „ve svém jménu“. Má člověka ve svém bytí. Bůh nepotřebuje člověka ke své existenci, ale touto větou jako by chtěl říci: „Zařídil jsem to tak, že si nedovedu bez člověka své bytí představit.“ Je to úžasný dar Boha člověku.⁷⁰

---

⁶⁶ Gn 11,4

⁶⁷ Gn 11,9

⁶⁸ Gn 17,5

⁶⁹ Gn 32,30

⁷⁰ Srov. Iz 7,14: „Proto vám dá znamení sám Panovník: Hle, panna počne a porodí syna a dá mu jméno Emmanuel (to je Bůh s námi).“ Tyto úvahy je třeba správně chápat. Jde o podobný princip, který uvádí sv. Grignon o úloze Panny Marie v dějinách spásy: GRIGNION, L., *O pravé mariánské úctě*. Olomouc : MCM, 1997, s.35: „Uznávám s celou Církví, že Maria je jen pouhým tvorem, který vyšel z rukou Nejvyššího, když se přirovná k jeho nekonečné Velebnosti, je méně než prášek, anebo spíše není vůbec nic, protože on jediný je 'Ten, který je'. A proto tento Pán, velký, vždy nezávislý a sám sobě dostačující, naprosto k tomu nepotřeboval Svatou Pannu, aby se naplnila jeho vůle a ukázala jeho sláva. Nepotřebuje než jen chtít, aby všechno učinil. Přesto však říkám - Když přijímáme věci tak, jak jsou - když od té chvíle, co Bůh vytvořil Svatou Pannu, chtěl skrze ni začínat a dokončovat svá největší díla, je třeba věřit, že za věky věků nezmění své řízení, protože je Bůh a nemění nic ve svém smýšlení ani ve svém jednání.“ A tak dospěl světec dále k myšlence:

Člověk pojímá, rozlišuje a zařazuje něco do celku své vědomé existence teprve tehdy, když tomu dá jméno a zároveň to s tím jménem podřídí svému vlastnímu právu. Nemůže tedy udivovat, že primitivní člověk byl přesvědčen, že odhalí-li správné jméno nějaké věci, získá tím nad ní moc. V souvislosti s tím měl sklon zabývat se magií jmen a slavnostně a programově dával i měnil jména.

Zde je možné uvést několik příkladů ze Starého a Nového zákona, kde jsou jména identická s pojmenovanou věcí nebo osobou a tu osobu zastupují. „Ve jménu Ježíše“ může znamenat: skrze posláni svěřené Ježíšem, na jeho příkaz, z jeho autority, vzýváním Ježíše... Např.:

„Mnozí mi řeknou v onen den: >>Pane, Pane, což jsme ve tvém jménu neprorokovali a ve tvém jménu nevymítali zlé duchy a ve tvém jménu neučinili mnoho mocných činů?<<“⁷¹

„Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“⁷²

„Petr jim odpověděl: >>Obráťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.<<“⁷³

„Pohleď tedy, Pane, na jejich hrozby a dej svým služebníkům, aby s odvahou a odhodlaně mluvili tvé slovo a vztahuj svou ruku k uzdravování, čiň znamení a zázraky skrze jméno svého svatého služebníka Ježíše.“⁷⁴

I z tohoto důvodu při přijetí posláni bylo člověku změněno jméno. Např.:

„Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů.“⁷⁵

„A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.“⁷⁶

>>Skrze Marii spása světa začala a skrze Marii bude nutně dovršena.<< Podobně je to s myšlenkou, že Bůh nás má ve svém jménu.

⁷¹ Mt 7,22

⁷² Mt 18,20

⁷³ Sk 2,38

⁷⁴ Sk 4,29

⁷⁵ Gen 17,5

⁷⁶ Mt 16,18

Křesťané (pokřtění) mají Krista ve svém jménu – ve svém bytí. Kristus tak staví svoji Církev na svém bytí.

Trichotomie v ráji – V trichotomické struktuře člověka v ráji byla situace taková, že tělo bylo uvnitř duše, ty pak byly uvnitř ducha, který byl proniknut Duchem Božím. Vše bylo v harmonii, člověk byl skryt uvnitř Boží lásky. Tělo bylo zcela oduševněno a ukryto v duši a v duchu.⁷⁷

Svoboda a poslušnost – Člověk byl ve vztahu k Bohu v poslušnosti přijímající svůj život jako dar a s ním přijímal i to, co je dobré – co je vnitřní strukturou daru jeho samého stvořeného podle Božího obrazu.

Tím, že přijímal sebe jako dar, mohl jednat z vlastní podstaty, svobodně. Tato moc byla však pod řádem Dobra, od něhož se přijala, jemuž za sebe samu vděčila. Moc člověka byla podřízena Dobru, které bylo jejím vnitřním zákonem.

V Edeně byl člověk v poslušnosti vůči Bohu. Díky poslušnosti svobodně vládl všemu ostatnímu. Poslušnost nikdy nevystupovala jako protiklad ke svobodě. Díky poslušnosti vůči Bohu byl člověk svrchovaně svobodný vůči všemu ostatnímu.⁷⁸ Svoboda byla uvnitř a chráněná poslušností, poslušnost byla ve službě Bohu ve věrnosti, vděčnosti a lásce. Svoboda měla svůj veliký a životodárný prostor jedině v poslušnosti Bohu – ve víře.

Poznání dobra – V této víře, ve které člověk přijímal od Boha své vlastní bytí, mu byla nepřístupná distinkce mezi dobrem a zlem, protože znal pouze dobro. Zlo mu bylo skryté, bylo za horizontem jeho zkušenosti, protože žil v ohni lásky. Vlažnost indiference mezi dobrem a zlem byla hluboko pod ním, žil tedy vysoko nad etickou situací. Byl zaměřen pro dobro, ve kterém sice nebyl „zatvrzen“, ale mohl nezhřešit a růst v milosti do dovršení – zatvrzení v dobru ve slávě. Dobro poznával v přijímání ovoce ze stromu života, který je podstatně spojen se stromem poznání dobra a zla. S darem života jako daru dostává poznání dobra.

---

⁷⁷ Souvisí s dále pojednávanou naukou o oslaveném těle.

⁷⁸ V současném stavu dědičného hříchu je tato harmonie porušena a tělo může mít snahu zotročit duši. Rovnováhu v tomto případě pomáhá udržet mimo jiné správně vedený půst a odříkání. Podrobněji bude probráno v kapitole: Oslavené tělo.

Ve světle uvedeného vyniká, jaké dary přinesl Kristus člověku svým vykoupením, z nichž u některých často uniká jejich hloubka:

Magisterium – neomylný učitelský úřad Církve ve věcech víry a mravů člověku nabízí nebyť sám mírou dobra a zla, ale přijímat ji od Tvůrce.

Tam, kde hříchem mizí nadpřirozené dary a mimopřirozené dary a přirozené dary jsou porušeny, o to více může vyniknout cena svátostí a Darů Ducha svatého ve svátosti biřmování, o kterých bude pojednáno dále.⁷⁹

2.4.2 Písmo, Tradice, Magisterium

V tomto momentě, kdy bylo v předchozí kapitole zmíněno magisterium – učitelský úřad Církve opírající se o papežskou neomylnost, je nutné zmínit důležitou skutečnost, bez které by vykreslování mozaiky katolické víry nebylo zdaleka úplné. Pro uvedení této skutečnosti bude použita citace prof. Pospíšila:

„V konstituci Dei verbum čteme následující slova, která nás přímo vybízejí, abychom se pokusili o promyšlení trinitární analogie vztahů tradice, Písma a magisteria: >>Je tedy zřejmé, že posvátná tradice, Písmo svaté a učitelský úřad církve jsou podle moudrého Božího rozhodnutí tak spolu spojeny a sdruženy, že jedno bez druhých dvou nemůže být, a že všichni tři činitelé zároveň, každý svým způsobem, pod vlivem jednoho Ducha svatého přispívají účinně ke spáse duší.<<“⁸⁰

Tuto trinitární analogii vztahů a jejich prolínání prof. Pospíšil popisuje následovně:⁸¹

Písmo svaté – především Nový zákon – zachycuje obsah apoštolské tradice prvotní církve. Tradice je tedy perichoreticky přítomna v Písmu svatém.

Následná tradice obsahuje v zásadě celé Písmo. Mezi Písmem a tradicí je proto vzájemně perichoreticky vztah.

Písmo svaté je výkonem učitelského úřadu ze strany samotného Ježíše Krista a následně apoštolů a jejich nástupců – magisterium je v Písmu přítomno. (Na základě tradice magisterium rozhodlo o kánonu knih Písma.)

⁷⁹ Bude pojednáno v kapitole: Stavba duchovního života.

⁸⁰ POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. In: *O Božím Slově*. Svitavy : Trinitas, 2007, s.65.

⁸¹ Srov. POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.65.

Dějiny dogmatických prohlášení dokazují, že nositelé magisteria se vždy odvolávali na Písmo i na apoštolskou tradici, takže Písmo i tradice jsou v magisteriu přítomny masivně.

Mezi třemi zmíněnými činiteli tudíž existuje vzájemně perichoretický a kruhový poměr, což odkazuje na mystérium Trojjediného.

Autor dále poukazuje na skutečnost, že „(...) jestliže základním předpokladem, formou i cílem tohoto sebedarování a sebezjevení jediného živého Boha v dějinách spásy je jeho věčná trojosobovost, pak by mělo být nabíledni, že zmíněné tři prvky zřejmě budou nějak odkazovat na Nejsvětější Trojici.“⁸²

A to podobně jako jsou ve vztahu Božské osoby, kde: „(...) všechna Boží díla navenek jsou společná celé Trojici, jenomže v jakémkoli druhu Božího působení navenek zároveň platí, že každá osoba Trojice v něm hraje svou specifickou roli. Z uvedeného důvodu vnější Boží díla určitým způsobem přivlastňujeme přednostně některé osobě Trojice. Kupříkladu stvoření Otci, vykoupění Synu, posvěcení Duchu svatému.“⁸³

Proto prof. Pospíšil z uvedeného odvozuje analogii:⁸⁴

Písmo vychází z apoštolské tradice – apoštolská tradice tedy odkazuje na Boha Otce.

Písmo – Boží slovo, odkazuje na osobu vtěleného Slova.

Písmo je věrným obrazem apoštolské tradice obdobně, jako je Syn obrazem Otce.

Magisterium odkazuje na osobu Ducha svatého: Neomylnost magisteria ve věci víry a mravů je garantována asistencí Ducha svatého. Když ještě uvážíme, že je to síla Ducha svatého, která Církev sjednocuje, je jasná i tato analogie s úlohou Magisteria. Navíc vyniká dílo Ducha svatého posvětitel v cíli Magisteria, který slouží k poznání Božího slova a apoštolské tradice a vede ke spasení a zbožštění v eschatologické plnosti.

---

⁸² POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.65.

⁸³ POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.66.

⁸⁴ POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.66.

Na několika místech této práce je poukázáno, že katolická víra je mozaikou pravd a poukázáno, že jakmile se jediná pravda víry popře, hroutí se celá stavba, neboť žádná pravda nestojí sama o sobě, ale doplňuje druhou a promítá se do života věřícího. Toto obzvlášť platí pro uvedené skutečnosti, jak dokazuje:

„ (...) Měli bychom si jasněji uvědomit, že tvrzení Dei verbum o těsně souvztažnosti Písma, apoštolské tradice a magisteria zde nachází nové a velmi hluboké opodstatnění a ospravedlnění. Jednoznačně platí, že každý prvek vytržený ze sítě vztahů k ostatním dvěma nemá konzistenci, a proto není schopen odkazovat na životodárné tajemství Trojjediného, není schopen duchovně žít ty, kdo byli pokřtěni ve jménu Otce, Syna a Ducha svatého, a utvářet z nich společenství jedné víry v pluralitě jejích výrazů. Každopádně platí, že vzájemné odtrhování Písma, tradice a magisteria vede k deformacím. Je tedy zřejmé, že pohrdání výroky magisteria může být velmi rafinovaně maskovaným pohrdáním Božím slovem a apoštolskou tradicí. Nositelé magisteriální moci však musí mít stále na paměti, že jejich výroky mají onu nevýslovnou autoritu jen natolik, nakolik je jim propůjčována Písmem a oživující apoštolskou tradicí. Magisterium totiž vychází z apoštolské tradice a Písma podobně jako Duch i svatý vychází primárně z Otce a odvozeně i ze Syna.“⁸⁵

Na závěr se prof. Pospíšil ptá, jakou roli hraje v daném organismu teologie, neboť i ona je v apoštolské tradici, Písmu a magisteriu přítomna a také platí, že apoštolská tradice, Písmo svaté a magisterium je přítomno v teologii.⁸⁶

„Uvážíme-li, že všechny výpovědi Písma, apoštolské tradice a magisteria svou povahou představují určité formy teologie, lze říci, že teologie jako forma racionality hraje v námi nastíněném trinitárním paralelismu analogicky obdobnou roli jako Boží přirozenost v tajemství Trojjediného.“⁸⁷

Uvedené skutečnosti můžeme korunovat myšlenkou: „Don Guéranger ve svých Liturgických institucích napsal: >>Duch, který inspiroval Písmo, stále promlouvá prostřednictvím liturgie; liturgie představuje samotnou Tradici v její nejpůsobivější a nejslavnostnější podobě.<<“⁸⁸

⁸⁵ POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.66.

⁸⁶ Srov. POSPÍŠIL, C.V., Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.67.

⁸⁷ POSPÍŠIL, C.V. Nejsvětější Trojice jako věčný předpoklad a forma Božího Slova k člověku. s.66.

⁸⁸ CONGAR, M.J. *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. In: *Salve* 2007, roč.17, č.4, s.87.

Z toho vyplývá klíčová skutečnost, že liturgie:

„ (...) představuje metodu, kterou církev oficiálně ustanovila k tomu, aby se duše připodobnila Kristu. Typem křesťana, který se zrodí díky vnímavé a učenlivé účasti na liturgii, je mírumilovný člověk, vnitřně sjednocený až do morku svého lidství díky neznatelnému, ale mocnému pronikání víry během modlitby a slavení, kdy se naučil takřka bez vlastního přičinění, jako od vlastní matky, jazyk církve – svůj jazyk víry, lásky, naděje a věrnosti. Neexistuje lepší cesta jak získat „smysl pro církev“ v nejširším a nejnějnějším významu těchto slov – jde totiž o něco jiného než jen o reflex poslušnosti. Jedná se o niterný jemný cit, jež nám umožňuje souznít s myšlením a cítěním Nevěsty Kristovy. Jedná se o takové sblížení a schopnost pojmání, které lze získat, jen pokud zůstáváme v duchovním spojení s určitým předmětem a s láskou dospějeme k tomu, co pro nás představuje. Právě to činila Marie pro Ježíše, jak o tom svědčí Lukáš (2,19 a 51), a to také neustále činí církev, tato „Marie dějin světa“ (Hugo Rahner). Tradice tak jako liturgie vzniká přičiněním někoho, kdo miluje, modlí se, rozjímá, a když to činí, postupně dosahuje hlubšího vnímání toho, co každý den udržuje a vykonává.“⁸⁹

O liturgii a její klíčové úloze bude pojednáno podrobněji v dalších kapitolách. Zde na závěr této kapitoly je nyní potřeba doplnit další důležitou vazbu – a to mezi teologií a svatostí, ke které je každý katolík povolán. Jak bude patrné dále, existuje tedy silná vzájemná vazba mezi teologií a svatostí.

Každý klerik, teolog, katecheta i věřící je na své úrovni povolán k apoštolátu.⁹⁰ Tato skutečnost vyžaduje boha poznávat (skrže teologii) a poznání uvádět do života (svatost).⁹¹

Lidská svatost předpokládá niterné a pevné pouto s trojjediným Bohem, jehož stále hlubší poznávání skrže teologii umožňuje prohloubení vzájemného

⁸⁹ CONGAR, M.J. *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. In: Salve 2007, roč.17, č.4, s.89.

⁹⁰ KOHUT, P.V. *Světci, nejlepší teologové?* In: Salve 2007, roč.17, č.4, s.61: Existuje-li ovšem hluboká sourodost mezi teologií a svatostí, pak z onoho univerzálního povolání ke svatosti, které nám připomenula dogmatická konstituce LG39-42, plyne stejně tak naše univerzální povolání k teologii! Její úroveň a konkrétní podoba bude jistě u jednotlivých věřících odlišná, podobně jako se budou lišit konkrétní podoby a formy svatosti křesťanů podle podmínek a stavů, ve kterých žijí; nic to ovšem nemění na skutečnosti, že kdo chce skutečně učinit zadost svému povolání ke svatosti, musí se odhodlat i k určité míře intelektuálního poznání Boha. Vyjádřeno možná přesněji: nejsme všeobecně adresáti dvou povolání, totiž ke svatosti a k teologii, nýbrž jediného povolání, které spočívá ve „svaté teologii“ nebo „teologické svatosti“.

⁹¹ KOHUT, P.V. *Světci, nejlepší teologové?* In: Salve 2007, roč.17, č.4, s.61: „Existuje-li totiž těsné pouto mezi teologií a svatostí, musí se nutně projevit nejen v teologové pozornosti vůči svatosti, nýbrž i v pozornosti věřícího vůči teologii. Vskutku - domnívat se, že k životu z víry, který směřuje ke svatosti, vůbec nepotřebujeme teologii, je stejně nebezpečné a zavádějící jako se domnívat, že k pěstování teologie se vůbec nemusíme otevírat daru svatosti.“

vztahu lásky a tím i následný růst ve víře a lásce.⁹² Být svatým neznamená morálně vyniknout, nýbrž dovolit Bohu, aby nás proměnil účastí na jeho vnitřním společenství lásky. Toto ale není možné bez poznání Boha a bez porozumění působení Ducha v církvi. Teprve světec – obraz Krista, který je obrazem Otce – je zároveň živou katechezí víry církve. Z toho vyplývá, že ten, kdo usiluje o svatost, nemůže odložit teologii stranou jako něco zbytečného.⁹³

„(...) Ptát se v tomto kontextu „Proč bych se měl věnovat teologii?“ a nenalézat přitom okamžitě plně motivující odpověď by bylo zjevnou známkou nepochopení, čím je lidská svatost, a hrozilo by zároveň zásadním minutím se s ní.“⁹⁴

Znovu o nutnosti vzdělávání se ve věcech víry bude pojednáno dále v dalších souvislostech.

2.4.3 Mariánský princip

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, Petrův, dá se říci mužský princip, je v církvi nezbytný. Díky němu má člověk neomylný učitelský úřad církve, trvalé hodnoty v pravdách víry, orientuje se v pravdě. Ale vše slouží k posvěcování lidí podle ideálu svatosti, zobrazeném a vytvořeném v Marii.

O tom hovoří Jan Pavel II.:

„Pro každého křesťana, pro každého člověka je Maria ta, která první „uvěřila“. S touto snoubeneckou a mateřskou vírou touží (Maria) působit na všechny, kdo se jí svěří jako její děti. Čím víc tyto děti setrvávají v takovém postoji a postupují v něm, tím blíž je přivádí Maria k „nevystižitelnému Kristovu bohatství“ (Ef 3,8). A tím lépe také poznávají v celé plnosti důstojnost člověka a poslední smysl jeho povolání. Kristus (...) plně odhaluje člověka jemu samému.

Tento mariánský rozměr křesťanského života nalézá zvláštní výraz v pohledu na ženu a na její postavení ve společnosti. Vskutku, ženství je zvlášť spojeno s Matkou Vykupitele (...). Zde bych chtěl vyzdvihnout, že postava Marie z Nazareta staví do světla ženu jako takovou již tím samým; že se Bůh při výsostné události vtělení svého Syna svěří svobodné a činné službě ženy.

Můžeme proto říci, že žena při pohledu na Marii v ní objevuje tajemství, jak může důstojně prožívat své ženské bytí a jak se doopravdy „realizovat“ (jak dojít svého opravdového povznesení). V Mariině světle spatřuje církev ve tváři ženy odlesk krásy, v níž se zrcadlí nejušlechtilejší city, jakých je schopno lidské srdce: bezvýhradná obětavost lásky, síla, jež dovede snášet

⁹² Srov. Jan 4, 7-8

⁹³ Srov. KOHUT, P.V. *Světcí, nejlepší teologové?* In: Salve 2007, roč.17, č.4, s.59.

⁹⁴ KOHUT, P.V. *Světcí, nejlepší teologové?* In: Salve 2007, roč.17, č.4, s.59.

největší bolesti, bezmezná věrnost a neúnavná činnost, dovednost spojovat hluboký vhled se slovem útěchy a povzbuzení.“⁹⁵

V uvedených slovech je uveden velký aspekt mariánského principu církve – Bůh Otec svěřil svého Syna ženě.⁹⁶ Člověk může jen tušit hloubku toho, jaká musela Panna Maria být, když ji byla svěřena výchova Ježíšova lidství, aby sloužilo božské přirozenosti.⁹⁷

*„Pak se s nimi vrátil (...) a poslouchal je (...) a prospíval na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem.“*⁹⁸

Tato Lukášova slova vyslovují vysokou důstojnost Panny Marie a sv. Josefa. Bůh je vybral, aby vychovávali Ježíšovu lidskou přirozenost, aby dokázal splnit své poslání. Tuto úvahu je třeba dát do vazby s dvěma následujícími souvisejícími pravdami. Nejprve:

„Ježíšovo pokušení nebylo subjektivní (v něm, nijak nedotčeném hříchem, nebylo nic, co by mohlo podněcovat k pokušení!); šlo o objektivní pokušení, tedy o situaci (protiklad mezi deklarovanou láskou Otce a jeho situací hladu a bezmoci), kterou se Ďábel snažil využít pro otřesení Ježíšovy důvěry k Otcí. Ježíšovo pokušení nevycházela z jeho nitra, ale z vnějšku.

Abychom vysvětlili a objasnili existenci takového pokušení u Ježíše a mohli je považovat za skutečné, ne pouze zdánlivé či pedagogické (tedy, abychom se naučili, jak se to má vlastně dělat), stačí připomenout Ježíšovo skutečné vtělení, jeho lidskou existenci zahrnující kromě svobody božské i svobodu lidskou, jeho poslušnost, která předpokládá alespoň možnost pokušení – tedy toho objektivního – neposlouchat. Tato christologická četba Ježíšova pokušení nám zjevuje, kým je Ježíš Kristus a jaká je nejhlubší podstata jeho božsko-lidské osoby.

⁹⁵ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 48.

⁹⁶ POSPÍŠIL, C.V., *Trojice a Maria z Nazareta*. s.105: „Opravdu lidské mateřství totiž předpokládá také starostlivou péči a výchovu. Maria spolu s Josefem uváděli Ježíše do historického a kulturního dědictví Izraele (srov. Lk 2,52). Vtělení totiž bylo nejen přijetím lidství s jeho duchovně tělesnou konstitucí, ale představovalo rovněž vstup do určité konkrétní doby a kultury. Uvedený aspekt mateřství a otcovské péče je rovněž odrazem věčného otcovství a mateřství první osoby Trojice. V souvislosti s řečeným můžeme hovořit o dvojí Kristově poslušnosti: Jednak nebeskému Otcí, neboť Otec je mírou Synovy dospělosti (srov. Jan 5,19), jednak o Ježíšově poslušnosti vůči Marii a Josefovi v době jeho dospívání (srov. Lk 2,51). Smíme dokonce vyslovit hypotézu, že prvním stupněm školy poslušnosti byla pro vtěleného Božího Syna právě poslušnost Marii a Josefovi. Na tomto základě se pak rozvíjela Kristova poslušnost nebeskému Otcí (srov. Lk 2,41-52), která vrcholila v přijetí utrpení (srov. Žd 5,8), které mělo vyjádřit skutečnost, že Boží láskaje silnější než i ten nejstrašlivější možný hřích, jímž je »bohovražda«. Zmíněné úvahy nás vedou k závěru: Ježíš tím, že přijal lidskou výchovu, ji nejen posvětil, ale uvedl do trinitárního kontextu. Nikoli náhodou základní trinitologická terminologie ukazuje na analogii s rodinným životem člověka, jak se to odráží ve jménech »Otec - Syn«. Uvedená výchova ovšem nebyla jednosměrná. Nezapomínejme, že Maria nebyla pouze Ježíšovou Matkou, ale postupně se stávala i jeho první učednicí.“

⁹⁷ Např. v Getsemanech a především během celé křížové cesty.

⁹⁸ Lk 2, 49-52: „On jim řekl: >>Jak to, že jste mě hledali? Což jste nevěděli, že musím být tam, kde jde o věc mého Otce?<< Ale oni jeho slovu neporozuměli. Pak se s nimi vrátil do Nazareta a poslouchal je. Jeho matka uchovávala to vše ve svém srdci. A Ježíš prospíval na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem.“

Ježíš byl skutečně pokoušen, ale nad pokušením zvítězil.“⁹⁹

A druhou:

„Maria a Josef vychovávali Ježíše hlavně svým příkladem: u svých rodičů poznal Ježíš celou krásu víry, lásky k Bohu a jeho Zákonu, stejně jako požadavky spravedlnosti, která nachází své vrcholné naplnění v lásce (srov. Řím 13,10). Od nich se naučil, že člověk musí především plnit vůli Boží a že duchovní vazby jsou hodnotnější než pokrevní.“¹⁰⁰

Podobně i lidská přirozenost každého člověka, svěřená matce Boží, lépe odpoví na Boží volání a ochotněji během pozemského života splní Boží záměry. Jakou bytostí je Matka Boží, která beze zbytku splnila své poslání a plní jej nadále vůči člověku, který se jí svěří, a co člověku Bůh v ní dává za dar do jisté míry odhalují slova:

„Tvrzení sv. Bonaventury: >>Bůh může stvořit svět větší a dokonalejší, avšak nemůže povznést tvorstvo k větší slávě, než povznesl Marii,<< sv. Maxmilián rozvíjí: >>Neposkvrněná je poslední hranicí mezi Bohem a stvořením. Ona je věrným odleskem Boží dokonalosti a Jeho svatosti. Je zvláštním způsobem odleskem Boží dobroty, Božího Srdce. Pán Bůh Marii tak obohatil a udělil jí takové milosti a privilegia, která nemá celá země, celé nebe ani celý vesmír. Ona je v pravdě vrcholem dokonalosti stvoření, je veledílem Božích rukou.<< Papež Pius IX. v dogmatické bule říká o Neposkvrněné, že se vyznačuje takovou plností nevinnosti a svatosti, že větší kromě Boha je nemyslitelná.“¹⁰¹

Jan Pavel II. ukazuje, že čím více člověk proniká do tajemství daru, který nám Bůh daroval v Matce církve a jednotlivého člověka, tím více se přibližuje Bohu a stává Božím obrazem.¹⁰²

„Čím víc tyto děti setrvávají v takovém (matka – dítě) postoji a postupují v něm, tím blíž je přivádí Maria k „nevystižitelnému Kristovu bohatství“ (Ef 3,8). A tím lépe také poznávají v celé plnosti důstojnost člověka a poslední smysl jeho povolání. „Kristus (...) plně odhaluje člověka jemu samému. (...)“¹⁰³

Problémem dnešní doby je právě ztráta nezbytného mariánského principu církve, jak to popisuje již zmiňovaný teolog H. U v Balthazar:

„Kde se tajemství mariánského charakteru církve zastíhuje nebo opouští, tam se stává křesťanství jednopohlavní (homosexuální), totiž veskrze

⁹⁹ CANTALAMESSA, R. *Slovo a život C.* Kostelní vydří : KN, 2009, s.69

¹⁰⁰ BENEDIKT XVI. *365 dní s Benediktem XVI.* 2009, s.252

¹⁰¹ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii.* s.26-27.

¹⁰² Srov. Gn 1,26: „I řekl Bůh: 'Učíňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.'“

¹⁰³ Celá citace uvedena pod cit. č. 95

mužské¹⁰⁴ Pokud dnes ochabuje plodné napětí, poněvadž mariologie je zbavena svého postavení, a jestliže žena v rámci demokratizace církve chce proniknout do hierarchických úřadů, pak se dostane z deště pod okap. Dnešní církve ztratila mnoho ze svých mystických rysů (mariánského principu), stala se církví neustálých rozhovorů, organizací, kongresů, komisí, akademií, stran, nátlakových skupin, funkcí, struktur a přestrukturování, sociologických experimentů, statistik (...) je více než kdy jindy církví mužů (míněno mužského principu bez dostatečně mariánského), pokud není bezpohlavním útvarem (...). A co teprve říci k ‚politické teologii‘ a ke ‚kritickému katolicismu‘ (...). Mají tyto typicky mužské a abstraktní výmysly ovládnout pole snad proto, že jsme opustili nejvnitřnější ženskost, mariánský princip církve? (...) Mariánský prvek vládne v církvi skrytě, tak jako žena v domácím prostředí. Žena však není abstraktní princip, ale konkrétní osoba, a z ní jako osoby vyzařuje atmosféra ženskosti (...). Ale nežijeme pro něco, co jednou bude, ale je nutno si uvědomit, že Nebeské město, ke kterému směřujeme, existuje nejen utopisticky v duchu, ale ztělesněně a to nejen jako prvek „mužský“ (v Kristu, snoubenci), nýbrž v Bohu cele lidsky, tedy jako prvek mužský a ženský, neboť Maria byla do nebe vzata i s tělem. Předznamenává nám reálné místo, k němuž spějeme. Z Boží vůle nejen sám ženich, ale také jeho nevěsta, nebeský Jeruzalém, již existují reálně, nejen jako příslib budoucnosti.

Proto v počáteční mariologii byla hned Maria chápána u církevních otců jako symbol církve, ale později stále více jako její nejhlubší původ a spásné jádro, jako onen bod v centru společenství, kde se skrze milost Boží vpravdě uskutečňuje to, co my hříšníci nedokážeme a co přece muselo být jednou dokázáno, měla-li být církev něčím více než druhou synagogou (tzn. teprve očekávající příchod něčeho). A tím církev musí být, když se vtělení již opravdu uskutečnilo.“¹⁰⁵

2.5 Znamení doby

Jak bylo uvedeno, člověk je stvořen pro život ve společenství. Proto i cesta posvěcování lidí podle ideálu svatosti zobrazeném a vytvořeném v Marii není odtržena od života ve společenství.

Hlouběji chápat uvedené myšlenky je potřeba zvláště v dnešní době, kdy se princip společenství ztrácí na úkor individualismu.¹⁰⁶ Ne náhodou proto

¹⁰⁴ Nejde samozřejmě o „funkce v církvi“, ale o výše uvedený ženský - mariánský prvek. Případná žena - kněžka by naopak jen dodávala další mužský prvek.

¹⁰⁵ BALTHASAR, H. U. *Cesty k ujasnění*. Brno : CDK, 1998, s.57.

¹⁰⁶ Žel, tento posun je znát i v teologii, srov. BENEDIKT XVI. *O počátcích Církve*. Kostelní Vydří : KN, 2008, s.10: „I když jeho hlásání je vždy výzvou k osobnímu obrácení, ve skutečnosti má stále před očima jeden cíl: utvářet Boží lid, který přišel shromáždit, očistit a spasit. Individualistický výklad Kristova hlásání Božího království, který zastává liberální teologie, je proto zcela jednostranný a nepodložený. Takto ho v roce 1900 ve svých přednáškách Podstata křesťanství shrnul významný liberální teolog Adolf von Harnack: „Království Boží přichází v jednotlivých lidech, proniká do jejich duše a oni je přijímají. Království Boží je jistě svrchovanou vládou Boha - ano, ale

II. vatikánský koncil vyhlásil etapu dnešní církve jako Církev – společenství¹⁰⁷, jako znamení doby.¹⁰⁸

Výstižně tuto etapu charakterizují slova:

„(...) Chceme-li v hlavních rysech charakterizovat vývoj zbožnosti za poslední půlstoletí, které dokážeme přehlédnout, neboť jsme se na něm ať už aktivně či pasivně podíleli, musíme říci: žijeme v období znovu oživené lásky k Matce Církvi a stojíme uprostřed nezadržitelného rozvoje dogmatiky zaměřené k Ježíšově svaté Matce. Mater Ecclesia a Mater Christi – ekleziologie a mariologie: obě tyto vznešené síly mateřsky a ruku v ruce utvářejí obraz Krista (...).“¹⁰⁹

Rozvíjí-li se nauka o Církvi, zákonitě se musí rozvíjet i nauka o Panně Marii a naopak:

„Izák z hvězdy, žák sv. Bernarda, píše o vztahu Panny Marie a Církve: >>Obě jsou matka, obě jsou panna; obě počali z Ducha svatého. Maria zrodila tělu Hlavu; církev daruje této Hlavě tělo. Jedna i druhá je Kristova Matka: ale žádná z obou ho nerodí celého bez druhé. Proto co je řečeno všeobecně o Panně a Matce církvi, platí právem i o Panně a Matce Marii osobně. A co se říká zvlášť o Panně a Matce Marii, vztahuje se všeobecně na Pannu a Matku církev, a co se říká o jedné z obou, může se chápat o jedné i druhé bez rozdílu.<<“¹¹⁰

---

svrchovanou vládou svatého Boha v srdcích jednotlivých lidí“ [Třetí přednáška). Tento individualismus liberální teologie je ve skutečnosti typickou moderní interpretací: z hlediska biblické tradice a v kontextu židovství, v němž je Ježíšovo dílo i přes svou novost zakotveno, se jednoznačně ukazuje, že celé poslání Syna, který se stal člověkem, je zaměřeno na společenství lidí. Ježíš přišel právě proto, aby sjednotil roztříštěné lidstvo; přišel, aby shromáždil a sjednotil Boží lid.“

¹⁰⁷ AMBROS, P., *Pastorální teologie I*. Velehrad : Refugium Velehrad-Roma, 1997, s.14.

¹⁰⁸ GS 4: „Aby církev splnila tento úkol, musí neustále zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou: jaký je smysl přítomného a budoucího života a jaký je jejich vzájemný vztah. Je tedy třeba poznávat a chápat svět, v němž žijeme, jeho očekávání, touhy a často i dramatičnost.“

¹⁰⁹ RAHNER, H. *Maria a Církev*. Olomouc : Refugium, 1996, s.9.

¹¹⁰ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem*, cit. 47 – Srov. BENEDIKT XVI., *Kázání o svatých*. Olomouc : MCM, 2009, s.63: „Slavnost nanebevzetí Panny Marie nám opět staví před oči to velké znamení, o kterém jsem právě slyšeli v prvním čtení. Žena oděná sluncem (...) A Panna Maria stojí uprostřed souhvězdí spásy, neboť dvanáct hvězd naznačuje novou rodinu Boží (...).“ - podobně CANTALAMESSA, R. *Slovo a život C*. s.41: „Maria se spolupodílela na naší duchovní obnově. Neumenšuje Boha, ale vyzdvihuje ho, uznává jeho velkorysost a blahosklonnost, když volá své stvoření ke spolupráci; dělá to i v řádu fyzického života; dělá to tak především v církvi. Abychom pochopili roli Marie, musíme se dívat na církev a platí to i obráceně; tyto dvě skutečnosti stojí mezi sebou v tajuplném a nevyslovitelném vztahu: Maria je Matkou církve, ale současně je také její dcerou; k ní se osobně vztahuje to, co o církvi platí všeobecně: „O, podivuhodné tajemství: jeden je Otcem všech, jedno je Slovo všech, jeden a všude stejný je také Duch Svatý; jediná je Panna-Matka: rád v ní nahlížím církev; je Pannou a Matkou současně, volá své děti, aby je krmila mlékem, tedy slovem vhodným pro dětskou stravu“ (Klement Alexandrijský, Paed. 1, 6). Mariino mystérium osvětluje tajemství církve a tajemství církve zase Marii; církevní otcové vnímali v představě Zeny z Apokalypsy Marii i církev společně; jednu i druhou jako „Pannu a Matku“, protože panensky rodí Krista a jeho údy (srov. sv. Augustin, De symh. 4, 1).“

Podobně papež Benedikt XVI. učí:

„Ve středu vizí knihy Zjevení stojí velmi výmluvné vidění ženy, která porodí syna (...). Tato žena představuje Marii, Matku Vykupitele, ale zároveň představuje i celou církev, Boží lid všech dob, církev, jež v každé době s velkými bolestmi vždy znovu rodí Krista a stále je ohrožována silou draka.“¹¹¹

Tuto nauku potvrzují slova II. vatikánského koncilu, která říkají, že v Panně Marii se plně uskutečnilo to, co se jednou uskuteční v Církvi:

„Bohorodička je vzor Církve ve víře, lásce a dokonalém spojení s Kristem. Neboť v tajemství Církve, která je plným právem také nazývána matkou a pannou, blahoslavená Panna Maria předchází jako vynikající jedinečný vzor jak panny, tak matky. Ve víře a poslušnosti totiž zrodila na zemi Otcova Syna, aniž poznala muže, zastíněna Duchem svatým, jako nová Eva, která nedopřává víru starému hadu, nýbrž ji věnuje, nijakou pochybností neporušenou, Božímu poslu. Zrodila však Syna, kterého Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů (srov. Řím 8,29), totiž věřících, při jejichž zrození a vychování ona spolupracuje svou mateřskou láskou.“¹¹²

Jak uvedl Hugo Rahner, v současné době se rozvíjí nauka o Panně Marii. II. vatikánský koncil a Jan Pavel II., navíc potvrzují, že v mariologii neřekla církev ještě poslední slovo.

Jan Pavel II. tuto skutečnost vyjadřuje slovy:

„Ve svém kněžském úřadě a ve své pastýřské službě bych byl rád spojen s Kristem prostřednictvím jeho Matky Marie. Její místo v dějinách spásy je málo známé. Snažme se jej stále hlouběji pochopit a zaobírejme se jím ve svých pracích, protože ve vykupitelském díle Ježíšově, hraje Maria jedinečnou úlohu. Jsem již dávno přesvědčen, že je nanejvýš těžké pochopit Kristovo tajemství bez jeho Matky Marie. Proto bych si přál, abych se do něj vhloubil nejprve sám, a potom i vás vedl skrze Marii do tajemství vykoupení, abychom zodpovědným způsobem všichni společně splnili Boží pověření vybudovat mystické tělo Kristovo – církev, a stali se pravými učedníky Ježíšovými.“¹¹³

¹¹¹ BENEDIKT XVI., *O počátcích Církve*. Kostelní vydří : KN, 2008, s.88

¹¹² LG 63

¹¹³ JAN PAVEL II., 8.3.64 při jmenování Krakowským arcibiskupem. - Srov. PAVEL VI., promluva ze dne 21.11.1964: AAS 56 (1964), 1015: „Znalost pravé katolické nauky o blahoslavené Panně Marii bude vždy klíčem k přesnému pochopení tajemství Krista a církve.“

Nelze brát jako náhodu, ale řízení Boží prozřetelnosti,¹¹⁴ že v osobnosti kardinála Wojtyły nám Bůh daroval papeže s pontifikátem rekordní délky v době, kdy se rozvíjí mariologie.

Podobně se o potřebě rozvíjení mariologie hovořilo již na II. vatikánském koncilu, který v dokumentu LG¹¹⁵ při výkladu eklesiologie vysvětluje jak úkol Panny Marie v tajemství Krista a Církve, tak i povinnosti vykoupěných k matce Kristově a matce lidí. Tento dokument také říká, že koncil nemá v úmyslu předložit úplnou nauku o Marii nebo rozhodnout dosud plně neobjasněné otázky, což se shoduje s výzvou Jana Pavla k prohlubování mariologie.¹¹⁶ Rozhodnutí koncilu nevydat zvláštní dokument o Matce Boží, ale mariologii vtělit do konstituce o církvi mělo význam jak pro mariologii, tak i pro eklesiologii. Učení o Marii tím bylo jasně uvedeno do eklesiální souvislosti.¹¹⁷ „Maria nestojí izolovaně vedle církve nebo nad církví, ale je zcela jedinečným členem církve.“¹¹⁸

Její místo v plánu spásy potom Jan Pavel II. vystihuje ve své encyklice¹¹⁹ slovy Písma:

„(...) neboť když přišla plnost času, Bůh poslal svého Syna, narozeného ze ženy, narozeného pod zákonem, aby vykoupil ty, kteří byli pod zákonem a abychom dostali adoptivní synovství. Protože jste syny, poslal Bůh do vašich srdcí Ducha svého Syna a on volá: „Abba, otče!“¹²⁰

Podle Jana Pavla II. je základním mariologickým principem – v souladu s tradiční teologií – mateřství Panny Marie, jak o tom hovoří i II.VK:

„Vykoupena vznešenějším způsobem vzhledem k zásluhám svého Syna a s ním spojena těsným a nerozlučným poutem, je obdařena tím nejvyšším úkolem a důstojností, že je rodička Božího Syna, a proto i milovaná dcera Otce a svatyně Ducha svatého.“¹²¹

¹¹⁴ Volbu papeže není možné brát jako náhodu, ale jde o Boží řízení, svým způsobem znamení doby. – Srov. Mt 16,18: „A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.“ - Jan 21,17: „Zeptal se ho potřetí: „Šimone, synu Janův, máš mne rád?“ Petr se zarmoutil nad tím, že se ho potřetí zeptal, má-li ho rád. Odpověděl mu: „Pane, ty víš všechno, ty víš také, že tě mám rád.“ Ježíš mu řekl: „Pas mé ovce!“

¹¹⁵ Srov. LG 54

¹¹⁶ Srov. LG 54

¹¹⁷ Srov. NĚMEČEK, A. *Mariologie*. Olomouc : MCM, 1991, s.4: „(...) V mariologii se sbíhají téměř všechny teologické linie: kristologická, eklesiologická, antropologická a eschatologická (...)“ – Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 4.

¹¹⁸ KELLER, E. *Velké tajemství církve, meditace k lumen gentium*. Kostelní vydří : KN, 1995, s.208

¹¹⁹ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 1.

¹²⁰ Gal. 4, 4-6

¹²¹ LG 53

Pozdrav a oslovení „milostiplná“ se především vztahuje na volbu Marie za Matku Božího Syna. Současně však plnost milosti dokazuje i všechnu nadpřirozenou štědrost, které se Maria těší, že byla vyvolena za Matku Boží. Toto vyvolení je základním prvkem k uskutečnění spásných Božích plánů s lidstvem. Z toho vyplývá i jedinečnost a osobitost postavení, které zaujímá v tajemství Krista.

Podstata svatosti a plodnost spočívá v odpovědi na milost. Panna Maria však nebyla jen pasivním příjemcem milosti,¹²² ale její velikost je především v tom, že s přijatou milostí spolupracovala.¹²³ Můžeme připomenout slova papeže Pavla VI. při slavnostní alokuci, ve které papež vyhlásil Pannu Marii za Matku Církve:¹²⁴

„(...) Byla však uchráněna před dědičným hříchem pro budoucí zásluhy Krista, ale k darům, které dostala, přidala i ctnost totální a příkladné víry, takže si zasloužila evangelijní chválu: „Blahoslavená, která jsi uvěřila.“

Ve svém pozemském životě byla dokonalým obrazem Kristova učedníka, byla zrcadlem všech ctností a ztělesnila evangelijní blahoslavenství, která Kristus vyhlásil. Proto si z ní celá Církev ve svém neporovnatelném mnohotvárném životě a činnosti bere nejautentičtější příklad jak dokonale následovat Krista. (...)“

V hlubším světle je potom možné vidět slova například koncilního dokumentu LG: „(...) poněvadž svou láskou spolupracovala, aby se zrodili v církvi věřící, kteří jsou údy té hlavy“.¹²⁵

Jan Pavel II. potvrzuje ve svých encyklikách, zvláště v encyklice *Redemptoris Mater*, tradiční linii, podle které je mariologie umístěna za kristologii jako rozvíjení traktátu *De Deo Redemptore*: „Jen v tajemství Krista se totiž plně

---

¹²² Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.36: „Ve všech etapách Božího díla: Vtělení, Vykoupení, Seslání Ducha Svatého vidíme Neposkvřněnou v aktivní roli. Díla Boží se uskutečňují skrze Neposkvřněnou. Všude přináší ovoce její Neposkvřněné Početí, její úplné sjednocení s Duchem Svatým.“ (Srov. LG a Jan Pavel II. RM)

¹²³ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.28: „(...) Neposkvřněným Početím Maria nebyla zbavena svobodné vůle, nýbrž dobrovolně byla vždy Boží, po celý svůj život se nikdy ani v nepatrné věci nezpronevěřila Bohu, neztratila žádnou milost, nepřivlastnila si nic z toho, co od Boha obdržela. (...)“

¹²⁴ 21. listopadu 1964 Svatý Otec Pavel VI. na II. vatikánském koncilu koncelebroval s 24 biskupy, kteří mají ve svých diecézích světoznámé mariánské chrámy jak např. Nazaret, Lurdy, Loreto, Fatima, Čenstochová a další. Po mši svaté schválili koncilní Otcové Konstituci o Církvi, jejíž poslední hlava je věnována blahoslavené Panně Marii, Boží Matce v tajemství Krista a jeho Církve. V této hlavě je zahrnuta celá katolická nauka o Panně Marii. Zasedání se skončilo slavnostní alokucí, ve které papež vyhlásil Pannu Marii za Matku Církve.

¹²⁵ LG 53

vyjasňuje i tajemství Marie. Tak se to ostatně již od začátku usilovala vykládat Církev.“¹²⁶

Ve světle uvedených úvah, které ukazují směr pozemského života člověka jako cestu posvěcování lidí podle ideálu svatosti zobrazeném a vytvořeném v Marii a přijetí Panny Marie – matky církve jako Boží dar člověku, při jehož zrození a vychování ona spolupracuje svou mateřskou láskou,¹²⁷ je možné sledovat duchovní nebezpečí dnešní doby proti znamením doby v této oblasti.

Na základě úvah vyjadřujících Bohem stanovenou úlohu Panny Marie ve všech uvedených principech ústící do Mariánského principu Církve, jsou více než srozumitelná slova Kongregace pro nauku víry:

„Poslední cíl lidských dějin nastane, až bude Bůh pro všechny vším. A jak ohlašuje apokalypsa, moře už nebude, tzn. znamení ničivého chaosu a zlo bude definitivně vyloučeno. Tehdy se Církev představí světu, jako nevěsta okrášlená pro svého ženicha... (Zj.21,2).“ to bude okamžik důvěrnosti a lásky bez přerušení. Ale již nyní, při pohledu na Nanebevzatou Pannu Marii, Církev zakouší radost, které se jí dostane v plnosti na konci časů. Při putování ve víře v průběhu dějin Maria doprovází Církev, jako vzor církevního společenství ve víře a lásce a v jednotě s Kristem. Věčně přítomná v Kristově tajemství, ona je uprostřed apoštolů v samém srdci rodící se Církve i Církve všech časů. Vždyť Církev byla shromážděna v hořejší místnosti ve večeřadle s Marií, Matkou Ježíšovou, a s jeho příbuznými. Není tedy možno mluvit o Církvi, jestliže v ní není přítomna Maria, Matka Pána, s jeho příbuznými.“¹²⁸

Církev se zrodila ve večeřadle, kde se Panna Maria spolu s apoštoly modlila o příchod Ducha svatého.¹²⁹ Pro úplnost je v této souvislosti vhodné zde znovu zmínit výrok Jana Pavla II. ze začátku, že: „Vlastním a specifickým dílem Ducha Svatého již v nitru Svaté Trojice je společenství: „Možno říci, že v Duchu Svatém

¹²⁶ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 4.

¹²⁷ Srov. LG 63

¹²⁸ *Kongregace pro nauku víry*, List katolickým biskupům o některých aspektech církve pojímané jako communio, (28.5.1992).

¹²⁹ JAN PAVEL II., *Redemptor Hominis*, 22: „Pociťujeme nejen potřebu, ale kromě toho i naléhavou povinnost modlit se v celé Církvi více, hlouběji a intenzivněji. Chtěl bych, aby se v této modlitbě zachovávala jednotu s Marií, matkou Ježíšovou, jako to činili kdysi Ježíšovi apoštolové, když po jeho nanebevstoupení setrvali na modlitbách ve večeřadle v Jeruzalémě. Prosím především Marii, nebeskou Matku Církve, aby laskavě setrvala s námi v této modlitbě nového adventu lidstva. Doufám, že díky této modlitbě budeme schopni přijmout Ducha Svatého, který sestoupí na nás a stát se tak Kristovými svědky ve všech končinách země.“

se celý vnitřní život Trojjediného Boha stává totálním darem, výměnou vzájemné lásky mezi božskými osobami a že skrze Ducha Svatého Bůh 'existuje' jako dar. (...)“¹³⁰

2.6 Snoubenka Ducha svatého

Aby se dala vyjádřit oddaná láska a vznešená plodnost, která spojuje Pannu Marii s Duchem svatým, je těžké najít vhodnější titul než nevěsta. Proto neudivuje, že papežský úřad se k tomuto titulu vyjádřil souhlasně. Pavel VI. v apoštolské exhortaci *Marialis cultus* z roku 1975 připomíná, že někteří starověcí spisovatelé viděli v tajemném vztahu Ducha Svatého a Panny Marie manželský aspekt.¹³¹ Jan Pavel II. kromě různých projevů i v encyklice *Redemptoris Mater* jasně potvrdil, že když Duch sestoupil při Zvěstování na Pannu Marii, ona „se stala jeho oddanou nevěstou“.¹³²

Ve světle v předchozích kapitolách probraných úvah a pravdy, že je to právě Duch svatý, který tvoří vztahy, je možné hlouběji porozumět základnímu aspektu večeradla, ve kterém se apoštolové modlili společně s Pannou Marií o příchod Ducha svatého. Rovněž je možné lépe porozumět, že P. Maria měla ve večeradle zcela jedinečnou úlohu:

„Ti všichni jednomyslně setrvali na modlitbách (...) s Ježíšovou Matkou Marií (...)“. Označení „Ježíšova Matka“ za jménem staví Marii na dočista jinou úroveň, nejen nad ženy, ale i nad apoštoly.¹³³ Co to znamená, že je tam Maria jako Ježíšova Matka? Že Duch svatý, který má přijít, je „Duch jejího Syna!“ Mezi ní a Duchem svatým je nezrušitelné pouto, a je to sám Ježíš, kterého spolu zrodili.¹³⁴ O Ježíšovi se praví v kředu, že skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny“. Maria tedy není ve večeradle jako jedna z žen.“¹³⁵

¹³⁰ Celý výrok byl uveden v citaci č.3.

¹³¹ Srov. In: MPMA: PAVEL VI. *Marialis Cultus*, 26: „A když se církevní spisovatelé snažili proniknout do tajemství vtělení, shledali ve vztahu mezi Duchem svatým a Marií jakýsi snoubenecký rys, který Prudentius popisuje poeticky: >>nezasnoubená Panna se zasobuje s Duchem svatým<< (...)“

¹³² Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 26.

¹³³ Srov. LG 69: „Všichni věřící v Krista nechť ustavičně přednášejí Matce Boží a Matce lidí své prosby, aby ona, která svými modlitbami pomáhala prvotní církvi, také nyní - když je vyvýšena v nebi nad všechny svaté i anděly - ve společenství všech svatých se přimlouvala u svého syna (...)“

¹³⁴ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.32: „Neposkvrněná je nevýslovným způsobem sjednocená s Duchem Svatým jako Jeho Snoubenka, avšak ve smyslu nesrovnatelně dokonalejším, než jak mohou tvorové toto slovo chápat. Jaké je toto sjednocení? Je především vnitřní, je to sjednocení Její bytosti s bytostí Ducha Svatého. Duch Svatý v Ní bydlí, v Ní žije, a to od první chvíle její existence vždy a na věky. V čem spočívá život Ducha Svatého v Marii? On sám je v Ní láskou. Je to láska Otce a Syna, láska celé Nejsvětější Trojice, láska plodná, Početí. U stvořených podob je sjednocení lásky sjednocením nejtěsnějším. Písmo svaté říká, že

Maria spolu s apoštoly prosí ve svých modlitbách o dar Ducha svatého,¹³⁶ který ji zastínil již při zvěstování. V plánu spásy, který se naplňuje působením Ducha svatého, tedy jedinečným způsobem spolu souvisejí okamžik vtělení Slova s okamžikem zrození Církve. Osobou, která spojuje obě události, je Panna Maria: Maria v Nazaretě a Maria ve večeřadle.¹³⁷ Evangelista Lukáš staví Marii na začátek svého evangelia. Ve svém nazaretském domě stojí Maria připravena v adventním očekávání na příchod Ducha svatého. Ve Skutcích apoštolů, které také napsal sv. Lukáš, Maria opět stojí společně s apoštoly v jeruzalémském večeřadle ve svatodušním očekávání příchodu Ducha svatého. Jak první tak i poslední novozákonní Mariin obraz souvisí s Duchem svatým. V obojím případě její nenápadná, ale výmluvná přítomnost odkazuje na cestu „zrození z Ducha“. Ta, která je v Kristově tajemství přítomna jako matka, získává takto – z vůle Syna a působením Ducha svatého – místo i v tajemství Církve. Také v církvi je to nadále přítomnost mateřská¹³⁸, jak potvrzují slova, vyřčená na kříži: „Ženo, to je tvůj

---

budou dva jedním tělem. Způsobem nevýslovně užším, niternějším a podstatnějším žije Duch Svátý v duši Neposkvrněné, v její bytosti, a oplodňuje ji, a to od první chvíle její existence po celé její trvání, tzn. věčně. (...) Duch Svátý je v Neposkvrněné - podobně jako Druhá osoba svaté Trojice, Syn Boží v Pánu Ježíši, avšak s tím rozdílem, že v Ježíši jsou dvě přirozenosti - božská a lidská, a jedna osoba - božská. Zde jsou jak dvě přirozenosti, tak dvě osoby: Ducha Svátého a Neposkvrněné, avšak sjednocení božství s lidstvím přesahuje jakékoli naše chápání. Uvědomme si, že také při našem sjednocení s Bohem vždycky, dokonce i v nebi, bude naše osoba jiná než osoby Nejsvětější Trojice, nikdy neztratíme svou individualitu, osobitost, kdežto přirozenost se bude neustále připodobňovat přirozenosti Boží. (Srov. Scheeben, Mariology II. díl) (...) Podle sv. Tomáše milující se stává jakoby jedno s milovaným. Proto všechno je Mariina činnost nejdokonalejší činností Ducha Svátého. V důsledku toho se Duch Svátý dává poznat světu nejdokonaleji skrze Neposkvrněnou. A my, když uctíváme Neposkvrněnou, uctíváme zvláštním způsobem Ducha Svátého - v Ní milujeme Ducha Svátého.“

¹³⁵ CANTALAMESSA, R., *Maria, zrcadlo církve*. Kostelní vydří : KN, 1997, s.142. - Lze doplnit úvahou: JAN PAVEL II., *Slovo na každý den*. FIBOX : Třebíč 1993, 26: „Ti všichni jednomyslně setrvali v modlitbách spolu se ženami, s Ježíšovou matkou Marií a s jeho příbuznými.“ (Sk 1,14) Růženec je modlitbou, která líčí Marii v jejím spojení s Kristem a jeho vykupitelským posláním. Zároveň je to modlitba k Marii, k naší nejlepší přímluvkyni u jejího Syna. Konečně je růženec modlitbou, v níž hovoříme s Marií zvláštním způsobem, tak jako se apoštolové společně s ní modlili ve večeřadle, když se připravovali na seslání Ducha svatého.“

¹³⁶ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 26, 27: „Setrvali v modlitbách spolu (...) s Ježíšovou matkou Marií“ (Sk 1,13n.), to znamená s matkou ukřižovaného a zmrtvýchvstalého Krista. A první jádro těch, kteří ve světle víry hleděli „na Ježíše, původce spásy“, bylo si vědomo, že Ježíš je syn Mariin a ona jeho matka. A jako taková byla od okamžiku početí a narození zvláštní svědkyní Ježíšova tajemství (...). Byla přítomna jako mimořádná svědkyně Kristova tajemství. A církev setrává na modlitbě spolu s ní a současně „se na ni dívá ve světle Slova, které se stalo člověkem“. Tak tomu bylo vždy. Když totiž církev „vniká“ stále hlouběji „do nejvyššího tajemství vtělení“, myslí přitom s hlubokou úctou a zbožností také na Kristovu matku.“

¹³⁷ Srov. JAN PAVEL II., *Dominum et Vivificantem*, 25. Praha : Zvon, 1997: „(...) A tak doba církve začíná „příchodem“, tj. sestoupením Ducha svatého na apoštoly, shromážděné v jeruzalémském večeřadle s Marií, matkou Páně (...)“

¹³⁸ Srov. SUÁREZ, F. *Panna Mária, matka krásnej lásky*. Bratislava : Alfa konti, 1999, s.179: „Nevíme, jak dlouho setrvala Panna Maria na této zemi po nanebevstoupení. Starala se o nově zrozenou církev, ale zůstávala jako vždy diskrétně v pozadí.“

syn (...) to je tvá matka“. Od ní dostává Církev schopnost, aby se připodobňovala Snoubenci¹³⁹.

Proto když koncil učí, že Panna Maria je vyvýšena v nebi nad všechny svaté i anděly (...),¹⁴⁰ je to z důvodu její mimořádné úlohy od Boha určené a zdaleka nejde pouze o „čestnou funkci“, ale podle koncilu o stálou úlohu.¹⁴¹

„Mariino mateřství v plánu milosti trvá neustále od okamžiku souhlasu, který s vírou vyjádřila při zvěstování a bez váhání zachovala pod křížem, až do věčného dovršení spásy všech vyvolených. Když byla vzata do nebe, neopustila tento spasitelný úkol, ale nadále nám získává dary věčné spásy svými mnohonásobnými přimluvami. Ve své mateřské lásce se stará o bratry svého syna, kteří dosud putují na zemi a ocitají se v nebezpečích a nesnázích, dokud nebudou uvedeni do blažené vlasti. Proto je blahoslavená Panna vzývána v církvi jako přimlůvkyně, pomocnice, ochránkyně a prostřednice. To je však třeba chápat tak, že se tím důstojnosti a účinnosti jediného prostředníka Krista nic neubírá a nic nepřidává.“¹⁴²

Koncil zde hovoří o Mariině mateřství a rozvíjí myšlenku, že „(...) zrodila však syna, kterého Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů¹⁴³, totiž věřících, při jejichž zrození a vychování ona spolupracuje svou mateřskou láskou.“¹⁴⁴

---

¹³⁹ Srov. LG 65: „(...) A tak církev i ve své apoštolské práci právem vzhlíží k té, která zrodila Krista, jenž se proto počal z Ducha svatého a zrodil se z Panny, aby se prostřednictvím církve zrodil a rostl také v srdci věřících. Tato panna byla ve svém životě příkladem takové mateřské lásky, která má oživovat všechny, kdo spolupracují v apoštolském poslání církve při znovuzrození lidí.“

¹⁴⁰ Srov. LG 69

¹⁴¹ Vzpomněli jsme svatého Ludvíka Maria Grigniona. Ve svém spise píše: GRIGNION, L. *O pravé mariánské úctě*. s.35: „ (...) z výše uvedeného (co uvádí ve svém spise) vyplývá, že když Maria byla nezbytná i pro Boha, a sice tzv. podmíněčnou nutností, to znamená proto, že to tak sám chtěl, tím spíše je nezbytná pro lidi, aby dosáhli svého posledního cíle. Není tedy dovoleno mariánskou úctu směřovat s úctou k ostatním svatým (...) mariánská úcta je ke spáse nezbytná (...). Skrze Marii spása světa začala a skrze Marii má být dokonána. Maria se při prvním příchodu Krista téměř neprojevovala, aby lidé, ještě málo poučení a osvícení o osobě Jejího Syna, se nevzdalovali od pravdy (...), ale až se bude blížit Kristův druhý příchod má Duch Svatý způsobit, že Maria bude poznávána a zjevována, aby byl poznáván a milován Ježíš Kristus (...) už neexistují důvody, které vedly Ducha Svatého k tomu, aby svoji Snoubenku skrýval během Jejího pozemského života a aby Ji tak málo zjevoval při hlásání evangelia...Bůh tedy chce v těchto posledních časech zjevit a odhalit tajemství Panny Marie, která je vrcholným dílem Jeho rukou.“

¹⁴² LG 62

¹⁴³ Srov. Řím 8,29

¹⁴⁴ LG 63

Každé mateřství ustanovuje trvalý vztah mezi matkou a synem.¹⁴⁵ U Panny Marie nabývá tento vztah podobu víry. Jako se Maria – pro své FIAT ve víře – stala působením Ducha svatého tělesnou matkou,¹⁴⁶ tak totéž FIAT víry je od počátku základem jejího duchovního mateřství. Ve své encyklice *Redemptoris Mater* Jan Pavel II. ukazuje, jak toto Mariino duchovní mateřství stále více zráló, takže se mohla stát matkou všech věřících lidí.¹⁴⁷ Ve svém tělesném a duchovním spojení s Kristem měla totiž hlubokou účast na poslání svého Syna. Matčina láska k jejímu Synu a jeho poslání se stále více stávala i láskou ke všem, které miloval on. Jan Pavel II. o tom říká:

„Na cestě této spolupráce s dílem jejího Syna – Vykupitele zakusilo i Mariino mateřství jedinečnou proměnu, neboť ji stále víc naplňovala vroucí láska ke všem, kterým platilo Synovo poslání.“¹⁴⁸

¹⁴⁵ DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.38: „Boží mateřství vyneslo Neposkvrněnou k nevyšším možným vrcholům. Díky této hodnosti je Maria nejen tvorem, nejen adoptivním dítětem, ale Matkou Boží a to nikoli adoptivní, nýbrž skutečnou. A jsi stále, mohli bychom se dnes zeptat Marie, Boží Matkou? Titul matky se nemění. Navěky ti Bůh bude říkat moje Matko...Tento vztah přetrvá se všemi důsledky. Dárce 4. přikázání Tě bude uctívat navěky, navždy. Když se noříme do tajemství Božího mateřství, točí se nám hlava. Co znamená Matka víme, ale co Boží, to nemůžeme pojmut rozumem, omezenou hlavou, jedině Bůh to ví dokonale. Důstojnost Mariina Božího mateřství má nesmírný význam, také proto, že tvoří hlavní důvod všech jejích privilegií. Z Božího mateřství vyplývají všechny milosti udělené Panně Marii. Skrze Boží mateřství vešla Maria v ještě užší spojení, duchovní přibuzenství, nejenom s Božím Synem, ale s celou Nejsvětější Trojicí. Má s nebeským Otcem stejného Syna. Jaká úžasná rodina! Zdůrazňuje to sám Pán Ježíš, který na jedné straně mluví o tom, že má Otce v nebi a na druhé straně se nazývá Synem člověka tj. Synem Marie (...).“

¹⁴⁶ V této souvislosti je možné se zamyslet nad velmi zajímavým vědeckým poznatkem: Katolické noviny, 46/2000. Bratislava : Spolok sv. Vojtěcha. *Rýsují se nové obzory*: „Jednou z událostí oslav Jubilea univerzitních učitelů v Římě byl i kongres s názvem „Na prahu nového života“, který zorganizoval institut gynekologie a porodnictví Katolické univerzity v Římě. Zde zazněl zajímavý, vědecky podložený závěr, který posouvá vztah otce, matky a dítěte v podstatě do nové roviny a úzce se dotýká i problému odnošení plodu cizí ženou. (...) ředitel institutu profesor Salvatore Mancuso: „Máme důkazy o tom, že na začátku pátého týdne těhotenství, kdy obyčejně žena zjistí, že čeká dítě, putuje nekonečné množství zpráv od embrya k matce cestou chemických substancí – hormonů a neurotransmiterů. Tyto informace slouží k přizpůsobení se mateřského organismu přítomnosti nového bytí. Kromě toho se zjistilo, že embryo vysílá kmenové buňky, které díky snášenlivosti matčina imunologického systému obklopí míšní hmotu matky a přilnou na ní. Zde vznikají lymfocyty, které zůstávají v matčině těle po celý zbytek života.“ Mancuso vysvětluje: „(...) že v pátém týdnu nastává přechod buněk, ale pohyb informací začíná už při početí. Již v první fázi dělení buněk na cestě vejcovody dochází k transmissi informací při kontaktu embrya s okolními tkáněmi. Později, po zahníždění vajíčka v děloze, dialog pokračuje intenzivněji prostřednictvím krve a jiných buněk, přičemž se chemické substance dostávají do matčina krevního oběhu. Nakonec při narození dítěte přirozeným způsobem, nebo operačním zákrokem masivně vnikají do těla matky kmenové buňky z organismu dítěte. Ty se implantují do matčiny míchy a vysílají zprávy do mozkového centra matky.“ (...) Otázkou ještě zůstává, jak dlouho trvá vliv dítěte na matku. Profesor odpovídá: „Kmenové buňky se objevily ještě po 30 letech po narození dítěte, takže se dá říci, že mateřství netrvá jen 40 týdnů, ale celý zbytek života.“ (...) Znamená to chápání těhotenství ve zcela novém světle a v mnohem užším vztahu mezi mužem, ženou a jejich plodem lásky. Dítě ovlivní matku na celý život. V jistém smyslu v ní zanechává své „myšlenky“ ještě dlouho po svém narození.“

¹⁴⁷ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 39.

¹⁴⁸ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 39.

Tedy svým nerozlučitelným spojením s Kristem,¹⁴⁹ který se sám v nesrovnatelné lásce stává bratrem všech lidí, se mateřská láska rozšiřuje na všechny, jimž chce být Ježíš bratrem. Ve svém spojení s Kristem se její mateřství rozšiřuje i na duchovní znovuzrození, jímž se lidé znovu rodí jako Ježíšovi bratři a sestry. Nejvyšší potvrzení tohoto mateřství pro všechny se děje u kříže. „*Hle, tvá matka! Hle, tvůj syn!*“¹⁵⁰

Srovnávacím bodem mezi Marií a matkou církve je tedy plození božského života – úkolem Církve je působit, aby se Kristus rodil v srdcích lidí.

Úcta k Panně Marii jako k Bohorodičce obsahuje a také vyjadřuje hluboké pouto, jaké existuje mezi Kristovou Matkou a Církví. Jako panna a matka zůstává Maria pro církev „ustavičným vzorem“. Přijetím Božího slova se také církev stává matkou. Jako Maria, která první ze všech „uvěřila“, když souhlasila s Božím Slovem, zjeveným při zvěstování, a ve všech svých zkouškách až ke kříži zůstala tomuto slovu věrná, tak se církev stává matkou, když přijímá s vírou Boží slovo a: „kázáním a křtem (...) rodí k novému a nesmrtelnému životu děti počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha“. ¹⁵¹ Tento příznačný mateřský rys církve vyjádřil apoštol národů, když napsal: „*Moje děti, znovu vás bolestně rodím, dokud nenabudete podoby Kristovy!*“¹⁵² Aby poslání v církvi bylo plodné, je k tomu vždy nutné společenství: buď v manželství, nebo podle volby ve stavu zvláštního následování – řeholní stav. „Obojí stav Maria prožila a společně s Pánem založila.“¹⁵³

Současně zůstává církev podle Mariina vzoru též pannou, věrnou svému Snoubenci. Jak vyplývá z listů svatého Pavla a výroku zjevení o nevěstě Beránkové,

---

¹⁴⁹ PIUS XII.: Encyklika *Mystici corporis* (29.6.1943), AAS, 35, 1943, s.247: Papež ve své encyklice o královské důstojnosti Svaté Panny shrnul všechny výroky o ní, když píše: „Maria byla ta, která osvobozená od každé osobní a dědičné viny, stále úzce spojená se svým Synem, obětujíc ho na Golgotě věčnému Otci, obětovala zároveň svojí lásku a svá mateřská práva jako nová Eva pro celé Adamovo potomstvo, které bylo poskvrněné jeho upadnutím do hříchu, a tak se stala spoluúčastnicí na vykoupení lidstva“. - Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 18: „Jak bezvýhradně se „odevzdává Bohu“ a „rozumem i vůlí se [mu] plně podřizuje“ (Srov. DV S.) tomu, „jehož způsoby jednání jsou neproniknutelné.“ (Srov. Řím 11,33) A jak mocné je zároveň působení milosti v její duši a jak pronikavý je vliv Ducha svatého, jeho světla a jeho síly! Touto vírou se Maria dokonale sjednocuje s Kristem v jeho sebezmaření (...). A pod křížem má Maria svou vírou účast na otřesném tajemství tohoto sebezmaření. Toto je snad v dějinách člověka nejhlubší „kenoze“ skrze víru. Vírou má Matka účast na smrti Syna, na smrti vykupitelské.“

¹⁵⁰ Jan 19, 26-27

¹⁵¹ Srov. LG 64

¹⁵² Gal 4, 19

¹⁵³ SP 101

Církev je Kristova snoubenka. Když církev zachovává jako snoubenka věnost Kristu, potom tato věnost má zároveň hodnotu jako vzor pro úplné odevzdání se Bohu v celibátu a jako vzor pro Bohu zasvěcené panenství. Právě toto panenství podle příkladu Svaté Panny je pramenem zvláštní duchovní plodnosti: je pramenem mateřství v Duchu Svatém.¹⁵⁴

Církev také střeží víru, kterou obdržela od Krista. Po vzoru Marie, která vše uchovávala ve svém srdci a rozvažovala o tom, je církev zavázána opatrovat Boží slovo, zkoumat jeho vnitřní bohatství a v každé době o tom vydávat věrné svědectví. I v této vlastnosti je Panna Maria příkladem. Církev se snaží napodobovat Matku svého Pána v tom, že silou Ducha svatého zachovává panensky neporušenou víru, pevnou naději a upřímnou lásku. Maria je tedy v tajemství církve přítomna jako vzor. Tajemství církve je totiž rození k novému nesmrtelnému životu – neboli mateřství v Duchu svatém¹⁵⁵.

Do opatrování Panny Marie Kristus svěřil první mezi vykoupenými – učedníky. A Panna Maria hrála tuto roli dále, bez přerušení.¹⁵⁶

Proto Církev učí, že Panně Marii patří úcta typu „hyperdulie“,¹⁵⁷ a v jejím vyvýšení nad anděly a svaté není nic pro pouhou sentimentální zbožnost.

Pannu Marii tedy není možné klást na rovinu se svatými, naopak člověk musí chápat hlouběji Mariinu úlohu Bohem ustanovenou, jak se v uvedeném tématu dotýká celého našeho bytí. Na toto kladl důraz i Pavel VI., když mluvil o konstituci „Světlo národů“, kterou koncil právě schválil: „Znalost pravé katolické nauky o blahoslavené Panně Marii bude vždy klíčem k přesnému pochopení tajemství Krista a církve.“¹⁵⁸

Tuto úvahu prohloubil i Jan Pavel II., když byl ještě jako Karol Wojtyła, 8.3.64 jmenován Krakowským arcibiskupem. Hluboce si tuto pravdu uvědomoval, a proto si předsevzal:

---

¹⁵⁴ Srov. LG 63

¹⁵⁵ Srov. KUBEŠ, K. *Mariologie III*. Praha : Posel Božského Srdce Páně, 1936, s. 93

¹⁵⁶ Srov. LEV XIII.: Encyklika *Adiutricem populi* (5.9.1895). In: *Enchiridion delle Encicliche 3*: Leone XIII. Bologna: Edizioni Dehoniane, 1997, č.1219: „Maria vzala na sebe a splnila toto ojedinělé a náročné mateřské poslání velkodušně s vyjímečnou ušlechtilostí. Svým svatým příkladem, směrodatnou radou, jemným povzbuzením a silou svých modliteb, byla převzácnou oporou rodící se Církve. Byla skutečnou Matkou Církve, učitelkou a královnou apoštolů, kterým kromě toho rozdávala poklad Božího slova, které uchovávala ve svém srdci.“

¹⁵⁷ OTT, L., *Dogmatika, De Deo redemptore*. Olomouc : MCM, 1993, s.81.

¹⁵⁸ PAVEL VI., 21.11.1964.

„Ve svém kněžském úřadě a ve své pastýřské službě bych byl rád spojen s Kristem prostřednictvím jeho Matky Marie. (...) Jsem již dávno přesvědčen, že je nanejvýš těžké pochopit Kristovo tajemství bez jeho Matky Marie. (...)“¹⁵⁹

O mariánské úctě hovoří také koncilní text:

„Posvátný sněm vyhláší tuto katolickou nauku uvážene a zároveň vybízí všechny syny církve, aby velkodušně podporovali úctu k blahoslavené Panně, především liturgickou (...). Teology a kazatele Božího slova však sněm naléhavě vybízí, aby se při úvahách o jedinečné důstojnosti Bohorodičky varovali jak nesprávného přehánění, tak i přílišné úzkoprsosti. Budou-li pod vedením učitelského úřadu církve studovat Písmo svaté, svaté otce, církevní učitele a církevní liturgii, budou správně objasňovat úkoly a výsady blahoslavené Panny; ty mají vždycky vztah ke Kristu, původci veškeré pravdy, svatosti a zbožnosti.“¹⁶⁰

Při uvažování mezi přeháněním a úzkoprsostí o volbu je třeba vše chápat mnohem hlouběji, chápat plnohodnotný výklad, pochopení podstaty a náležité použití.¹⁶¹

Úzkoprsost přichází, vidíme-li Pannu Marii, jen jako „typ pobožnosti“ a schází vidět Bohem stanovené hluboké souvislosti, z nichž pak vyplývá naše pochopení a přijetí.¹⁶²

Proto koncil naléhavě vybízí ke studiu mariologie, aby se úzkoprsost neprojevila degradací z neznalosti.

Nesprávné přehánění se pak projevuje vytržením ze souvislostí, a tím odloučením od Krista, Církve, pouhými emotivními projevy.

Přesnou úctu pak vystihují slova:

---

¹⁵⁹ JAN PAVEL II., 8.3.64 při jmenování Krakowským arcibiskupem. Celý text viz. citace č.92.

¹⁶⁰ LG 67

¹⁶¹ Srov. LG 60, LG 22: „Mariina mateřská úloha vůči lidem nikterak nezastiňuje ani nezmenšuje toto jediné prostřednictví Kristovo, nýbrž ukazuje jeho sílu“; neboť „je jenom jediný prostředník mezi Bohem a lidmi: člověk Kristus Ježíš“ (Srov. 1 Tim 2,5n.). Tato mateřská úloha vyplývá podle Božího zaslíbení „z nadměrných zásluh Kristových, má základ v jeho činnosti prostředníka, na ní úplně závisí, z ní čerpá veškerou sílu“. Přesně v tomto smyslu nám skýtá příhoda v galilejské Káně zároveň jakoby *předzvěst Mariina prostřednictví*, které je zcela zaměřeno na Krista a současně směřuje k projevení jeho spasitelné moci.“

¹⁶² Například když se při pojednání o Panně Marii hovoří jen o výsadách, které dostala a potlačí se „trojičný princip“, který zní: 1. - Panna Maria dostala od Boha výsady, 2. - s nimi dokonale spolupracovala a 3. - aktivně: PAVEL VI., Slavnostní vyznání víry (30.6.1968), 15: AAS 60 (1968), s.439: „(...) pokračuje v nebi ve své mateřské úloze ve prospěch Kristových údů, tím že spolupracuje při zrození a rozvoji božského života v duších vykoupených.“

„Maria je kromě svého Syna nejdokonalejším obrazem svobody a osvobození lidstva a vesmíru. Církev, pro kterou je matkou a vzorem, má vzhlízet právě k ní, aby pochopila smysl vlastního poslání v jeho plnosti.“¹⁶³

Uvedené úvahy pomáhají lépe pochopit zmíněný mariánský princip církve, jehož cílem je utvářet církev podle ideálu svatosti, který je v ní (Marii) již předem vytvořen a předveden.¹⁶⁴ Neboť svatost není jen pro vyvolené.¹⁶⁵

3 Společenství svatých

Na úvod kapitoly¹⁶⁶ je možné připomenout pravdu, že člověk je stvořen pro život ve společenství a cesta posvěcování lidí podle ideálu svatosti není odtržena od života ve společenství.

Slova: „*Věřím ve společenství svatých*,“ stojí v Apoštolském vyznání víry mezi: „*Věřím v Ducha svatého, svatou Církev společnou*“ a mezi „*odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný*“ jako podstatný spojovací článek. To proto, že toto všechno zakládá Duch svatý. Bez něj by nebyla žádná *svatá Církev obecná*. Ježíš přenechal její vybudování i výstavbu Duchu svatému.

Pokud je „*společenství svatých*“ jistým popisem obecné Církve, pak to znamená, že je to na prvním místě společenství těch, kteří byli Duchem svatým posvěceni svatostí Ježíšovou. Jde o „svaté“, neboli společenství obdarovaných, kteří společně dostávají podíl na něčem, čím by se sami ze své přirozenosti nikdy nestali.

Nakolik „svatí“ ve svém společenství mohou žít mezi sebou vzájemnost, být jeden pro druhého, působit, trpět jeden pro druhého, to vysvětluje teprve z principu, který je stmeluje do jednoty církevního společenství. Jak bylo uvedeno, je to princip

---

¹⁶³ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, Instrukce o křesťanské svobodě a osvobození *Libertatis conscientia* (22. 3. 1986), č. 97: AAS 79 (1987), s. 554-599; srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 37.

¹⁶⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 5.

¹⁶⁵ MEISNER, J. *Úvahy o Panně Marii*. s.74: „Svatost není pro vyvolené, ale pro každého křesťana. Je to prostě naše povinnost. Nemějme obavy, že svatosti nedosáhneme. Pamatujme, že v srdcích, ve kterých přebývá Panna Maria, působí také Duch Svatý, jehož je Maria Snoubenkou. A právě Duch Svatý nás může vést na vrchol svatosti. Pravdivost těchto slov potvrzují životy světců, kteří velmi uctívali Pannu Marii. O všech velkých světcích je známo, že byli také velkými citeli Panny Marie. Můžeme ale rovněž říci, že veliké svatosti dosáhli právě pro svůj důvěrný vztah k Přesvaté Panně. Ona totiž přivádí všechny, kteří se jí zcela odevzdávají, ke svému synu Ježíši Kristu tou nejkratší cestou a tím jim umožňuje, aby co nejlépe uskutečňovali vůli Boží. A v tom je právě podstata svatosti.“

¹⁶⁶ Do úvah v této kapitole bylo čerpáno z myšlenek: BALTHASAR, H. U. *Cesty k ujasnění*. s.48.

jednoty Trojjediného Boha, který se zjevuje v sebeodevzdání Syna a sdělující se v Duchu svatém. Proto je ještě vhodné se znovu v této další souvislosti – a po probraných úvahách – zamyslet nad velmi důležitým výrokem Jana Pavla II.:

„Vlastním a specifickým dílem Ducha Svatého již v nitru Svaté Trojice je společenství: >>Možno říci, že v Duchu Svatém se celý vnitřní život Trojjediného Boha stává totálním darem, výměnou vzájemné lásky mezi božskými osobami a že skrze Ducha Svatého Bůh ‘existuje’ jako dar. Duch Svatý je osobním vyjádřením tohoto darování se, tohoto být láskou.<< (DV 10) Jak čteme u sv. Augustýna – třetí Božská osoba je ‘nejvyšší láska, která spojuje obě dvě osoby’ (De Trin). Vskutku Otec plodí Syna tím, že ho miluje; Syn se rodí z Otce tím, že se nechá milovat a že od Něho přijímá schopnost milovat; Duch Svatý je láska darovaná v úplné nezištnosti Otcem, přijatá v plné vděčnosti Synem a oba ji znovu dávají Otcí.

Duch je i láska i osobní dar, který zahrnuje každý stvořený dar: život, milost, slávu. Tajemství tohoto společenství září v Církvi, v tajemném Kristově těle, které oduševňuje Duch Svatý. Ten stejný Duch nás činí >>jedním v Kristu Ježíši<< (Gal. 3,28), a tak nás včleňuje do té stejné jednoty, která spojuje Syna s Otcem. Stojíme v úžasu nad tímto silným a důvěrným společenstvím mezi Bohem a námi!“¹⁶⁷

Tedy odevzdání se Otce a Syna je „vzájemností“, která je v knihách Nového zákona jasně odlišena jako „Duch svatý“. Člověk byl stvořen k obrazu Božímu, aby žil ve společenství: Jan Pavel II.: „Lidské bytí se utvářelo od počátku jako muž a žena, o tomto musíme rozjímát společně (...). Protože jsme byli stvořeni spolu, to znamená, že se spolu musíme i spasit. Jeden prostřednictvím druhého, pomáhaje si navzájem na cestě, která je odpovědí na pozvání do Pánovy vinice.“¹⁶⁸

Pokud si člověk představí, že tento Boží dar – Duch svatý, který věřícím vštěpuje formu božské vzájemnosti, zakládá podstatu Církve, a tím i zcela novou formu společenství, tak je zjevné, k jakému obratu došlo vtělením Ježíše a jeho darem Ducha svatého v lidských poměrech a vztazích.

Lidé mezi sebou tvoří celek, ale podstatou zůstává, že každý člověk nese svou svobodnou osobní zodpovědnost. Jeho rozhodnutí ve vztahu k druhým ale mohou být různá: *konstruktivní*, *neutrální*¹⁶⁹ nebo *destruktivní*. Čím více a opravdověji se člověk otevře k přijetí tohoto daru, otevírá se od sebe směrem k

¹⁶⁷ JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998

¹⁶⁸ JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, Vám moji nejmilší. s.39

¹⁶⁹ Jak bude uvedeno dále, neutrální stav ale prakticky neexistuje.

ostatním. Kdo se nechá utvářet touto božskou formou vzájemného darování, tím disponuje vpravdě a skutečně Bůh lásky ve prospěch jeho bratří.

Čím „záslužnější“ je bytí a jednání člověka, tím vydatnější je pro společenství. A to nikoliv především pro určité úkony, jako je modlitba nebo odříkání, nýbrž pro svůj celkový postoj, své základní smýšlení, svou vůli, kdy sám sebe chápe jako darovaného. Modlitba, odříkání, má jen takovou kvalitu, jaký je tento základní postoj.¹⁷⁰ Takové smýšlení je zakořeněno v Eucharistii Syna. Syn je vinným kmenem, jehož celá plodnost z něho proudí do révoví. Tomuto smýšlení je nejbližší Mariina: „*Hle, služebnice Pána...*“, kterým vyslovila souhlas k naprostému darování sama sebe a stala se tak nádobou Ducha svatého. Od prvních století po středověk se o takto darovaných duší (vyvlastněných) hovořilo jako o „*anima ecclesiastica*“ (církevně utvářené duši). Tato duše souhlasí s tím, aby byla zapojena do formy „vzájemnosti“, a to bez podmínek, že snad obdrží zpět tolik, kolik sama odevzdala.

To, co bylo právě uvedeno, svědčí o tom, že společenství svatých nemůže být uzavřeným kruhem jedinců, kteří by si navzájem směňovali své zásluhy tak, jako se skládají kapitálové prostředky, aby se dosáhlo vyššího výnosu. Společenství svatých může být jen otevřeným kruhem těch, kteří „dávají, aniž počítají“, vyzařují, aniž by pomýšleli na zpětné ozáření. Právě to je *agape*, *caritas*, právě tak se vydal Kristus na kříži a vydává se v Eucharistii. A proto nelze tento otevřený kruh ve svém rozsahu a své působnosti vůbec ohraničit. Členem se stává jen ten, kdo je ochoten ztratit. „*Vyšla z něho síla...*“,¹⁷¹ praví se při Ježíšových zázracích. A Ježíš dělá, jako by nevěděl, do koho vešla.

Když se postaví společenství svatých na roveň se „*svatou církví obecnou*“, pak se k němu budou počítat i mnozí profitující (mající užitek). A přechod mezi těmi, co „ztrácejí“, a těmi, co „profitují“, je tak pozvolný, že nebude možné stanovit přesnou hranici. A to i proto, že každý z těch vpravdě svatých profituje z Mariina ANO. Ona je tou Plodnou, jako panenská Matka, pod jejímž pláštěm jsou všichni, kteří pod jejím pláštěm mají zase své menší pláště, a oni nevědí, kdo všechno zase pod jejich pláští je, neboť kam až sahá plodnost světce, zůstává, alespoň na zemi,

---

¹⁷⁰ Srov. 1 Kor 13,1: „*Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon.*“

Božím tajemstvím. Toto tajemství je z důvodu ochrany plodů člověka, kterého učí čisté lásce bez sobecké touhy po lidském uznání. Vždyť kolik z toho si zničí člověk tím, že si svým postojem říká o plody již na zemi.

„Varujte se konat skutky spravedlnosti před lidmi, jim na odiv; jinak nemáte odměnu u svého Otce v nebesích.“¹⁷²

„Když prokazuješ dobrodiní, nechtěj budit pozornost, jako činí pokrytci v synagógách a na ulicích, aby došli slávy u lidí; amen pravím vám, už mají svou odměnu.“¹⁷³
atd.

Naopak, ve společenství svatých to funguje tak, že mnohdy své pravé plody člověk uvidí až jednou v Nebi. K tomuto se druží pravidlo: Jeden zasel, druhý sklídl.¹⁷⁴ Katolík žijící svoji víru ví, že když se mu něco viditelně daří, tyto plody by nedokázal nikdy vytvořit sám. Sbírá plody jemu neznámých lidí, kteří mohli mnohem více vydat než on, pro tento „úspěch“. Proto zůstává pokorný, protože na věčnosti jednou uvidí, kdo na tom měl větší zásluhu. Také však uvidí, kde zasel on a z čeho zde na zemi nebral chválu, aby o své plody nepřišel a zůstal *bohatý*. Jak bylo uvedeno, člověk je stvořen podle Božího obrazu. V tomto případě uvedenou úvahu můžeme poznat v pravdě, kterou nám předkládá církev, že i celá božská ekonomie je společným dílem tří božských Osob, nicméně každá božská Osoba vykonává společné působení podle své osobní vlastnosti.¹⁷⁵

Podobně tedy každý člověk podle svých „hřiven“¹⁷⁶ pracuje na Božím stvoření, ale nikdy se na ničem nepodílí sám.

A především nesmíme zapomínat na to, co nacházíme v Písmu:

Potom se Ježíš znovu zjevil svým učedníkům, a to u Tiberiadského jezera (...) tu noc nic nechytili. Když už nastávalo ráno, stál Ježíš na břehu, ale učedníci nepoznali, že je to on. Ježíš se jich ptal: „Děti, nemáte něco

---

¹⁷¹ Mk 5,30

¹⁷² Mt 6,2

¹⁷³ Mt 6,3

¹⁷⁴ Srov. Jan 4,38: „Já jsem vás poslal, abyste žali tam, kde jste nepracovali. Jiní pracovali a vy v jejich práci pokračujete.“

¹⁷⁵ Katechismus katolické církve (dále KKC). Praha : Zvon, 1995, s.258: „Celá božská ekonomie je společným dílem tří božských Osob. Vždyť jako má Trojice jednu a tutéž přirozenost, tak má jedno a totéž působení. „Otec, Syn a Duch svatý nejsou tři původci stvoření, nýbrž jediný původce“. Nicméně každá božská Osoba vykonává společné působení podle své osobní vlastnosti. A tak církev s odkazem na Nový zákon vyznává: „Jeden je totiž Bůh Otec, od něhož jsou všechny věci, jeden je Pán Ježíš Kristus, skrze něhož jsou všechny věci; jeden je Duch svatý, v němž jsou všechny věci“. Božská poslání Vtělení Syna a daru Ducha svatého výrazně ukazují vlastnosti božských Osob.“

¹⁷⁶ Srov. Mt 25,14-30

k jídlu?“ Odpověděli mu: „Nemáme.“ On jim řekl: „Rozhod'te síť na pravé straně lodi, tam něco chytíte.“ Rozhodili ji tedy a ryb bylo tolik, že ji ani nemohli utáhnout (...) síť se ale neprotrhla.

Když vystoupili na zem, viděli tam žhavé uhlí a na něm ležet rybu a vedle chléb. Ježíš jim řekl: „Přineste některou z těch ryb, které jste právě chytili.“¹⁷⁷

Zde vysvítá velká Ježíšova dobrota – sám poslal ryby apoštolům a mluví o nich tak, jako by byly ovocem jejich námahy. Stejně odmění jednou na věčnosti i dobré skutky lidí, ačkoliv jsou dílem jeho milosti a lásky. O tom psal sv. Augustin: „Věncí-li Bůh naše zásluhy, co činí jiného, než že věncí své vlastní dary!“¹⁷⁸

Od Panny Marie, jako nejplodnější, přes nejvíce svaté, postupně přicházejí pozvolna ti, u nichž hřích narůstá, u dalších dále i převažuje, ale kteří přesto předávají do společného krevního oběhu pár kapek krve. Berou více, než dávají, ale přesto ještě stále něco poskytují. Do těch chudších patří i ti, kteří, jak bylo uvedeno, touhou po uznání si berou pro sebe odměny za zásluhy již zde na zemi. Jejich poklad je pak v hliněných nádobách. Těžkým hříšníkem je ten, který všechny milosti absorbuje sám pro sebe, aniž by něco předával. Takový úd v těle Církve může kolem sebe mnoho otrávit. Zlo působí nakažlivě, hodně dokáže i popouzet k nezdravé rivalitě i ve svatých věcech, a tím ničit zásluhy. Naštěstí nelze říci, že zlo je protiplodné, dokáže jen plodnost omezovat, ničit. Ale jen dobro, nesobeckost v pokoře nese ovoce, zlo je neplodné, i když působí dobrou utrpení, ale utrpení dobra je prohloubená plodnost. V Eucharistii Ježíš již předem zvítězil nad svými nepřáteli, i nad svým posledním nepřítelem, smrtí. Proto vlastně není cílem společenství svatých společný boj proti zlu – jako si nějaký spolek vytkne cíl – nýbrž jen vyzařování dobra.¹⁷⁹ Cílem je dát se k dispozici, účelem je ono zřeknutí se vlastního cíle, aby se mohly naplnit Boží cíle prostřednictvím jeho věrných.

---

¹⁷⁷ Jan 21,1-12

¹⁷⁸ cit. In. KUBEŠ, K. *Mariologie III*. Praha : Posel Božského Srdce Páně, 1936, s. 93.

¹⁷⁹ Srov. například život sv. Maxmiliána Kolbeho: KLUZ, W. *Světlo a Stín*. Praha: Zvon, 1991.

3.1 Andělé

V souvislosti se společenstvím svatých a principu vzájemnosti je vhodné uvést učení církve o andělech. Andělé jsou zapojeni do ekonomie spásy. Pseudo-Dionysius vidí bytí Bohem stvořených tvorů ve vzájemném spojení, ve kterém si navzájem pomáhají při výstupu k vrcholu dokonalosti.¹⁸⁰ Bytí rozděluje vzhledem na jejich bližší nebo vzdálenější postavení od Boha na vyšší a nižší. Bůh je však v jeho vizi mimo tuto hierarchii. Hierarchie zůstává jednou skrze vzájemný vliv. Cílem takto hierarchicky rozložených bytí je vzájemné očišťování, osvětlení (poučení) a dovršení, tedy uskutečnění tří kroků, které vedou ke spojení s Bohem (je možné připomenout myšlenky okolo katechumenátu).¹⁸¹

V nebeské hierarchii se nachází devět chórů andělů rozdělených na tři skupiny:

První skupinu tvoří *serafíni, cherubíni a trůny*. Tato je nejvyšší, neboť se nachází nejbližše Bohu, od kterého čerpá světlo, čistotu a dokonalost, které se zároveň přenáší na druhou a třetí hierarchickou skupinu.

Ve 2. skupině jsou *mocnosti, síly a panstva*, kterým je svěřena starost o stvoření.

Třetí skupina je tvořená z *vlád, archandělů a andělů* a připadá jí úloha ochrany lidstva jako kolektivu, ale i jednotlivců, takže každý člověk participuje skrze tuto ochranu na světle, dokonalosti a čistotě, které přijala třetí skupina od vyšší skupiny a jež odevzdala jejich nižším bytím.¹⁸²

Ve zkratce řečeno, vyšší hierarchie vždy očišťuje, osvětluje a sjednocuje nižší, která tento vliv přijímá a zároveň působí a odevzdává na hierarchii pod sebou. Pseudo-Dionysius přenáší toto dělení i na církev. Tato vize našla do značné míry uplatnění ve středověkém feudálním rozvrstvení společnosti. Na druhé straně její

¹⁸⁰ Srov. SARKA, R., *Naši svatí nebeské přáteli*. Duchovní pastier 2003, roč.13, č.7, s.12.

¹⁸¹ Opět v této souvislosti je vhodné připomenout: JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, Vám moji najmilší. s.39 „(...) protože jsme byli stvořeni spolu a to znamená, že se musíme spolu i spasit: Jeden prostřednictvím druhého, pomáhajíc si vzájemně na cestě, která je odpovědí na pozvání do Pánovy vinice.“

¹⁸² Srov. JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998: „Stále jsou aktuální slova sv. Bernarda: >>Všichni potřebujeme jeden druhého: duchovní dobro, které nemám a nevlastním já, dostávám od jiných (...). (a naopak) A všechny naše rozmanitosti, které představují bohatství Božích darů, budou v jednom domě Otce, ve kterém je tolik příbytků. Nyní je rozdělení milostí: potom bude rozlišení ve slávě. Jednota, zda již zde nebo tam, spočívá v té stejné lásce.<<“

univerzálnost: to, že vše se vším souvisí a vzájemně se ovlivňuje, je výzvou a protikladem k západní kultuře, která upadá do individualismu, egoismu a vzájemné nezávislosti, která ale ve skutečnosti neexistuje, jak vyplynulo z předchozích úvah. Cílem duchovního života je, že se má povýšit na život podle andělů.¹⁸³

3.2 Matka církve a společenství svatých

Jak bylo uvedeno, nejplodnější ve společenství svatých je právě Panna Maria, která jako Neposkvrněná – nikdy nebyla ani na okamžik v moci ďábla a jako Matka Církve nás proto může nejlépe vést, protože Její život byl vždy touhou plnit Boží vůli: „*Udělejte to, co Vám řekne...*“.¹⁸⁴

„Papež Pius IX. v dogmatické bule říká o Neposkvrněné, že se vyznačuje takovou plností nevinnosti a svatosti, že větší kromě Boha je nemyslitelná. Navíc Maria je nejen Neposkvrněná, ale je, jak se v Lurdech sama nazvala, samotným Neposkvrněným Početím, a tím převyšuje dokonce i anděly.¹⁸⁵ Tak jako je něco jiného bílá věc a bělost sama, neboť je-li něco bílé, může se to zašpinit. Avšak bělost sama, ta už nepodléhá žádným změnám.“¹⁸⁶

Před dalšími úvahami této kapitoly je vhodné připomenout slova dokumentu Mezinárodní papežské mariánské akademie:

„Ve specifické úloze Ježíšovy Matky byla Maria spolu s Jedenácti, s některými ženami, s některými příbuznými Páně (srov. Sk 1,13-14) a spolu s ostatními učedníky – »bylo tam shromážděno na sto dvacet lidí« (Sk 1,15) – přítomna v ustavujícím shromáždění mesiánské komunity, na niž o dni Letnic sestoupil Duch svatý (srov. Sk 2,1-4). Když rozjímal nad Mariinou přítomností, křesťanská tradice jasně poukázala na její mnohostrannou příkladnou úlohu v církvi. Svatá Panna ve Večeřadle je Modlitebnicí, která ve spojení s celou komunitou naléhavě a ve vzájemné shodě s ostatními vyprošuje na Otci příchod Parakleta, jak to Ježíš přislíbil (srov. Lk 24,49; Sk 1,4-5). Je Matkou církve, protože právě o Letnicích ve shromážděné komunitě učedníků dá Duch svatý počátek mateřskému poslání, jehož se Jí dostalo před nedávnem od Syna umírajícího na kříži (srov. Jan 19,25-27). Je Matkou jednoty, která je postavena doprostřed nesourodé komunity učedníků, aby jim pomohla stát se záhy komunitou jednotnou v modlitbě a jednoznačně odlišenou pro bratrskou jednotu (srov. Sk 2,42) jejích členů

¹⁸³ Srov. Mt 22,30: „*Po vzkříšení se lidé nežení ani nevdávají, ale jsou jako nebeští andělé.*“

¹⁸⁴ JAN 2,5

¹⁸⁵ Srov. dřívější cit. z LG a RM.

¹⁸⁶ DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.27-28.

(srov. Sk 4,32). Tato Její mírotvorná přítomnost provázela a provází církev na její cestě dějinami."¹⁸⁷

Uvedené úvahy se stávají základem hlubšího pochopení výroků svatého Ludvíka Grigniona a svatého Maxmiliána Kolbeho, kteří učí ještě o jednom významu Panny Marie, který se vztahuje k jejímu Neposkvrněnému početí a souvisí s uvedenou mateřskou úvahou Panny Marie. Sv. Maxmilián v dopise spolubratru Mateuszovi píše:

„(...) Ale je také pravda, že naše skutky, i kdyby byly „nejsvětější“, nejsou bez poskvrny, a když je chceme obětovat Pánu Ježíši čisté a neposkvrněné, musíme je přímo nasměrovat k Neposkvrněné a dát jí je k dispozici, aby je Ona, jako svůj majetek, dala svému Synu. Naše skutky tak dostanou nekonečnou hodnotu skrze Ježíšovo Božství, a tak důstojně oslavíme Boha (...).“¹⁸⁸

Podobně stejný princip vykládá i sv. Grignion v podobenství, jak jablko – dar králi, je nedůstojným darem, přináší-li jej chudřas sám, zatímco poslané po královně – matce, která jej umístí na zlatou mísu a sama podá králi, díky zlaté míse (Neposkvrněné početí) a té, která jablko podává, stává se darem důstojným.¹⁸⁹

Podle těchto úvah oběti a modlitby směřované přes Pannu Marii ke Kristu skrze tento pokorný úkon člověka, uvědomujícího si svoji hříšnost, získávají větší váhu. Panna Maria jako neposkvrněná, si nic z těchto darů neponechává pro sebe¹⁹⁰, ale jako dokonalá služebnice Pána, vše směřuje ke svému Synu. Tajemství úvah těchto světců by bylo možné hledat u papeže Pavla VI:

„Věříme, že nejsvětější Rodička Boží, nová Eva, Matka církve, pokračuje v nebi ve své mateřské úloze ve prospěch Kristových údů, tím že spolupracuje

¹⁸⁷ MPMA, *Matka Páně. Památka - přítomnost - naděje*. Dokument z 8. 12. 2000, čl. 41, český překlad C. V. POSPÍŠIL, Kostelní Vydří, 2003.

¹⁸⁸ Cit.in: KLUZ, W. *Světlo a stín*. s.78. – Dále uvedené myšlenky v následné citaci budou podrobněji rozebrány v kapitole o Eucharistii. Nicméně vzhledem k obsáhlosti tématu přesahující rámec této práce uvedenou publikaci prof. Pospíšila, v daném oboru ojedinělou, doporučujeme k přečtení celou: POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha : Krystal, Kostelní Vydří : KNA, 2007, s.542: „Nikdo z nás prozatím není schopen učinit ze sebe totální synovskou odpověď vděčnosti, díkůvzdání, sebedarování Bohu Otci v Synu a Duchu svatém. V nikom z nás se totiž ještě nerealizuje ona eschatologická plnost. Je nám však umožněno liturgicky v prorockém gestu vstupovat do Krista. On sám pak jako Velekněz doplňuje naši nedostatečnost, a tak jsou naše modlitby, naše námahy, naše oběti Bohu Otci příjemné, protože jsou v Synu a protože jsou pronikány obětí plamenem nepomíjejícího Ducha (srov. Žid 9,14). To vše je plně v souladu s vůlí nebeského Otce, protože se tak ve stvoření naplňuje ona jediná vůle být pro druhé, být v druhých a hostit druhé v sobě.“

¹⁸⁹ Srov. sv. GRIGNION, L. *Tajemství Mariino*. 5. vyd. Olomouc : MCM, s.24.

¹⁹⁰ Srov. BENEŠ, P. *Skrze Marii k Ježíši*. Amen, 1/98.

při zrození a rozvoji božského života v duších vykoupených.“¹⁹¹ Neboť: „Církev má od panenské Bohorodičky převzít nejdokonalejší způsob následování Krista.“¹⁹²

Z nebe tedy Panna Maria pomáhá jako Neposkvrněná a nanebevzatá Královna. Proto je velmi důležité vyhlášení dogmat o Neposkvrněném početí a Nanebevzetí. Církev tak přijala dar nebe i v této oblasti.

V uvedených úvahách je jádro smyslu zasvěcení se Panně Marii. Pokud se člověk Panně Marii zasvětil, pomůže mu jako nejlepší vůdkyně na cestě ke svému Synu. S každým člověkem zde na zemi má Bůh svůj plán. Nejlépe, kdo splnil Boží vůli, byla právě Panna Maria a je to tedy ona, kdo nejlépe pomůže poznávat Boží vůli s každým člověkem.¹⁹³

Zasvěcením dává Panně Marii celý svůj život i všechny své skutky.¹⁹⁴

„Odvažujeme se to učinit, a dokonce všechny zveme k úplnému zasvěcení, neboť cítíme Boží pozvání ke svatosti a známe sílu Boží milosti, jejíž Rozdělovatelkou je neposkvrněná. Samozřejmě že na začátku hned každý nepochopí velikost tohoto úkonu. Stačí, že jím v dané chvíli žije tak, jak ho chápe a dovoluje neposkvrněné, aby ho vedla, a Ona mu bude stále více otevírat duchovní zrak (...).“¹⁹⁵

¹⁹¹ PAVEL VI., Slavnostní vyznání víry (30.6.1968), 15: AAS 60 (1968), s.438439.

¹⁹² PAVEL VI., promluva ze dne 21.11.1964: AAS 56 (1964), 1015.

¹⁹³ JAN PAVEL II., Promluva před modlitbou sv. růžence v klášteře sester voršilek v Bratislavě (1. 7. 1995). In: *Kristov pútnik na Slovensku: Druhá pastoračná návšteva pápeža Jána Pavla II.* Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 2006, s. 52-53 [překlad je český]: „(...) plodem Mariina života je Slovo, které se stalo tělem, Ježíš Kristus, který nás vykoupil (...). Ona ho představuje v chrámě jako »znamení, kterému budou odporovat« a jako výkupnou oběť za celé lidstvo. U kříže Panna Maria, živá ikona Církve, znovu objímá Kristovo tělo. (...) Ona, zastíněná Duchem Svatým, počala a porodila vtělené Slovo a znovu se objevuje uprostřed společenství apoštolů v den Letnic jako Matka Církve. Při nanebevzetí vyvýšená s tělem i duší do nebe září světu jako vzor obnoveného lidstva. (...) Dnes večer vzýváme Pannu Marii, aby nás ochraňovala a jako Matka Vykupitele nám vyprošovala Kristův pokoj. (...) Svatá Panno, my nazýváme požehnaným plod tvého života. Pomoz nám pochopit Ježíšovo slovo, které je náročné, ale pravdivé a jako takové může v srdci vzbudit opravdovou radost.“

¹⁹⁴ Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.94: V prvním okamžiku může snad u někoho vzniknout určitá pochybnost, zda je možné tak silně zdůrazňovat vůli Neposkvrněné. >>Vždyť přece nejvyšším zákonodárcem je Bůh a na splnění jeho vůle závisí naše spása<<, a Neposkvrněná je pouze dílem Božím. Ale když uvážíme, že Ona je samotným Neposkvrněným Početím, tedy nejdokonalejší harmonií s Boží vůlí, pak nás nebude postoj otce Kolbeho udivovat. >>(…) můžeš klidně užívat výrazů: toužím plnit vůli neposkvrněné, ať se děje vůle Neposkvrněné, Neposkvrněná to tak zařídila, neboť Ona chce to, co chce Ježíš, a On to, co chce Otec. Její vůle je plně sjednocená s Boží vůlí, jde tedy pouze o sjednocení naší vůle s vůlí Její, abychom se skrze Ni sjednotili s Bohem. Ovšem když se bezvýhradně odvoláváš na její vůli, vyznáváš kromě zamilování si vůle Boží současně i tu pravdu, že její vůle je tak dokonalá, že se v ničem neliší od vůle Boží, a vzdáváš chválu Bohu za to, že stvořil tak dokonalé stvoření a učinil z Ní Matku.<<“

¹⁹⁵ DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.108.

Sv. Maxmilián Kolbe uklidňuje:

„Dívejme se na náš nejdokonalejší vzor – Ježíše. On, Bůh, svatost sama, se bez výhrad odevzdává Neposkvrněné, stává se Jejím dítětem, chce, aby ho podle své vůle vedla po třicet let Jeho pozemského života. Pojdme za příkladem Ježíše! Nemusíme se bát, že si Neposkvrněnou zamilujeme přespříliš, neboť nikdy Ji nebudeme milovat, jak Ji miloval Ježíš. A v následování Ježíše je přece podstata naší svatosti.“¹⁹⁶

---

¹⁹⁶ DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.80.

4 Mystické Tělo Kristovo

Shrnutí předchozích úvah, na které bude dále navázáno, je možné provést citováním slov Jana Pavla II. z encykliky *Redemptoris Mater*:

„Maria je tedy v tajemství církve přítomna jako vzor. Tajemstvím církve je totiž „rození k novému nesmrtelnému životu“: neboli mateřství v Duchu svatém. A zde je Maria nejen vzor a živý obraz církve, nýbrž je něco mnohem víc. Neboť „s mateřskou láskou spolupracuje při zrození a vychovávání“ synů a dcer matky církve. Mateřství církve se tedy uskutečňuje nejen podle vzoru a obrazu Bohorodičky, ale uskutečňuje se také její „spoluprací“. Církev čerpá v hojné míře z této Mariiny spolupráce, to je z jejího mateřského prostřednictví, jaké je Marii vlastní. Neboť ona již na zemi spolupracovala při zrození a vychovávání synů a dcer církve vždy jako Matka onoho Syna, kterého „Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů“.¹⁹⁷

Spolupracuje na tom „svou mateřskou láskou“, jak učí II.VK. Tady nabývají plného smyslu slova, která řekl Ježíš v hodině ukřižování své Matce: „Ženo, to je tvůj syn!“ a učedníkovi: „To je tvá matka!“¹⁹⁸

Tedy Panna Maria není jen vzor v tom smyslu, když malíř maluje krajinu, která je v podstatě nehybná, ale Panna Maria je mnohem něco více: „(...) když s láskou spolupracuje na zrození a vychovávání (...)“¹⁹⁹ To znamená, že Panna Maria není je nehybný vzor, ale skutečně spolupracuje i nyní – po svém nanebevzetí - na díle svého Syna:

„Když byla vzata do nebe, neopustila tento spasitelný úkol (...). Ve své mateřské lásce se stará o bratry svého syna, kteří dosud putují na zemi a ocitají se v nebezpečích a nesnázích, dokud nebudou uvedeni do blažené vlasti. Proto je blahoslavená Panna vzývána v církvi jako přímělkyně, pomocnice, ochránkyně a prostřednice.“²⁰⁰

Jak říká i dále Jan Pavel II: „(...) při její spolupráci (...) nabývají plného smyslu slova: ‘Ženo, to je tvůj syn!’“²⁰¹

---

¹⁹⁷ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 44.

¹⁹⁸ Jan 19,26n.

¹⁹⁹ LG 63

²⁰⁰ LG 62

²⁰¹ Jan 19,26n.

Již bylo zmíněno, jak Panna Maria spolupracuje na díle svého Syna.²⁰² Když Panna Maria spolupracuje na zrození synů a dcer církve, nejde jen o jednotlivce, osamocené, kteří se teprve zapojují do „mozaiky“ církve, ale jak bylo uvedeno, že člověk je zrozen k obrazu Božímu nejen v tom ohledu, že je bytostí rozumnou a svobodnou, ale i v tom, že je stvořen pro společenství. Nikdo, ať se brání sebevíc, není individuem stojícím sám nezávisle na druhých.²⁰³ Opět je třeba mít na mysli slova Jana Pavla II., který říká, že vlastním dílem Ducha Svatého v nitru Svaté Trojice je společenství²⁰⁴ a člověk je povolán k tomu, aby prožíval společenství lásky, a jak bylo uvedeno, promítal do světa ono společenství lásky, které je v Bohu a zobrazoval pravdu, že Bůh je sám v sobě láska.²⁰⁵

Na toto shrnutí předchozích úvah je nyní možno navázat. Když lidé Boží mocí budují mystické tělo Kristovo, staví tak nebeský Jeruzalém, který se dovršuje v nebi.²⁰⁶ Mohou tak vidět očima víry, že postupně za dobu své pozemské existence do něj vkládají – jako do mozaiky – vše, co zde na zemi vytvořili.²⁰⁷ A až bude tento Jeruzalém hotov, sestoupí, jak říká sv. Jan ve svém Zjevení, na zem a dílo bude dovršeno.²⁰⁸

„Jestliže je tedy Bůh tím, kdo se ujímá iniciativy, aby mohl přebývat mezi lidmi, a je rovněž nejvyšším tvůrcem tohoto plánu, pak je ovšem také pravdou, že tento plán nechce uskutečnit bez naší aktivní spolupráce. Připravít se na Vánoce proto znamená usilovat o zbudování „Božího přibytí mezi lidmi“. Nikdo není z této činnosti vyloučen; každý může a musí přispívat k tomu, aby byl tento dům společenství větší a krásnější. Na konci časů bude dokončen a stane se „nebeským Jeruzalémem“. (...) V knize

---

²⁰² Sv. GRIGNION, L. M. *O pravé Mariánské úctě*, č. 17: „Bůh Otec předal Marii svou plodnost, nakolik toho byla pouhá stvořená bytost schopna, aby jí tak umožnil zrodit svého Syna a všechny údy jeho tajemného těla.“

²⁰³ Srov. KINAST, R. *Reflexe víry*. Kostelní vydří : KN, 1999, s.61: „ (...) nikdo z nás nemůže najít své naplnění sám, protože nikdy nejsme sami. Jsme vždy a pouze lidé ve vzájemném vztahu. Každý z nás je centrem sítě osob, událostí a sil, které neustále přicházejí a zase odcházejí.“

²⁰⁴ Viz. cit. 4

²⁰⁵ Srov. JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 7.

²⁰⁶ Zde je dobré upozornit, že člověk nenapodobuje životem ve společenství „pouhé bytí“ Trojjedinného Boha, protože v Bohu není odlišnost mezi bytím a konáním. Viz. ojedinělou publikaci v oblasti Trinitární teologie: POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha : Krystal, Kostelní Vydří : KNA, 2007, s.540

²⁰⁷ Srov. SUÁREZ, F. *Panna Mária, matka krásnej lásky*. s.149: „Ve svých společenských vztazích však můžeme objevit i jinou, hlubší hodnotu. křesťané, už tím samotným, že jsou křesťany, nejsou jednoduše jen lidmi, ale jsou i členy církve, která je Kristovým mystickým tělem. Existuje nádherné dogma o společenství svatých. Nic z toho, co křesťan dělá, není bezvýznamné, protože všechno má účinky – někdy více, někdy méně rozhodující – v mystickém těle, takže všechno co křesťan dělá, ovlivňuje celek, a tím i každý úd (...).“

²⁰⁸ Srov. Zj. 21,2 „A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha.“

Zjevení čteme: „Potom jsem viděl nová nebesa a novou zemi (...) A uviděl jsem svaté město, nový Jeruzalém, jak sestupuje z nebe od Boha; bylo vystrojeno jako nevěsta okrášlená pro svého ženicha (...) Hle - Boží stan mezi lidmi!“ (Zj 21,1-3). Doba adventní nás zve, abychom upřeli svůj pohled na „nebeský Jeruzalém“, který je konečným cílem našeho pozemského putování. Zároveň nám připomíná, že se máme prostřednictvím modlitby, obrácení a konání dobra snažit přijmout Ježíše do svého života a spolu s ním stavět tento duchovní dům, jehož jsme každý z nás – naše rodiny a naše společenství-cenným kamenem.“²⁰⁹

A každý na tomto dovršení spolupracuje. Každý přináší do Nebeského Jeruzaléma všechno co má, všechny vztahy v rodině, ve farnosti, přátelství, v zaměstnání, vkládá tam i to, co vykonal, vytvořil.²¹⁰ Pokud něco hmotného, co je pomíjivé, dělá člověk s Kristem, potom to nezahyne, neboť je to děláno pro druhé – je to svým způsobem tvorba vztahu – láska – bude to proměněno.²¹¹ V jaké podobě to tam člověk najde to ani oko nevidělo ani ucho neslyšelo.²¹² To je konkrétně neznámé, ale jistě to tam najde. Nedá se tedy říci, že například manuální práce v dílně nebo v domácnosti je jakoby méně oproti tomu, co člověk dělá například na poli pastore. Je pravdou, že tvorba vztahů je prvotní a manuální práce není cílem, ale opět prostředkem k tvorbě vztahů: „Prvním základem hodnoty práce je sám člověk.“²¹³

A naopak vztahy především v rodině velice trpí a i ostatní vztahy se ničí konkurenčním bojem, kde smysl práce ztrácí svoji původní hodnotu.²¹⁴

Všechno co člověk udělá na zemi, najde „v nebi“. Vším tím buduje nebeský Jeruzalém. Do nebe jde tedy především se vztahy. Obrazně řečeno, jednou z prvních otázek, kterou Kristus bude mít na člověka je: „Kde máš ostatní, které jsem ti jako mému učedníku na zemi svěřil?“²¹⁵

²⁰⁹ BENEDIKT XVI. 365 dní s Benediktem XVI. s.242

²¹⁰ Srov. 1.Kor 8,1: „Pokud jde o maso obětované modlám, víme, že `všichni máme poznání`. Poznání však vede k domýšlivosti, kdežto láska buduje.“

²¹¹ Srov. GS 34: „Muži a ženy, kteří vydělávají na živobytí sobě i rodině a svou činnost konají jako účelnou službu společnosti, mohou být právem přesvědčeni, že svou prací pokračují v díle Stvořitelově, jsou na prospěch svým bratřím a přispívají osobním přičiněním k uskutečnění Božího plánu v dějinách.“

²¹² Srov. 1.Kor 2,9: „Ale jak je psáno: `Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysli nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.`“

²¹³ JAN PAVEL II., *Laborem exercens*, 6. Praha : Zvon, 1996.

²¹⁴ Místo comunio nastupuje dia-bolos – ten, který rozděljuje.

²¹⁵ Srov. KUDRNOVSKÝ, A., *Kristus a Církev*. Praha : V.Kotrba, 1947, okružní list Pia XII., str. 65: „Existuje jedno strašné tajemství, nad nímž nebudeme nikdy dost meditovat: Spása mnoha lidí závisí na modlitbách a na skutcích dobrovolného pokání údů tajemného těla.“

To dokazuje i citace Jana Pavla II.:

„Lidské bytí se utvářelo od počátku jako muž a žena, o tomto musíme rozjímat společně (...). Protože jsme byli stvořeni spolu, to znamená, že se spolu musíme i spasit. Jeden prostřednictvím druhého, pomáhaje si navzájem na cestě, která je odpovědí na pozvání do Pánovy vinice.“²¹⁶

V tomto ohledu je třeba výrok Písma: „*Ženy, podřizujte se svým mužům.*“ - dát do souvislosti s větou, kterou daná kapitola začíná: „*V poddanosti Kristu se podřizujte jedni druhým.*“²¹⁷

Pravý smysl textu je třeba zasadit do dříve rozebírané Pavlovy koncepce Církve jako Těla Kristova: „Vy jste Tělo Kristovo a každý z vás je jedním z jeho údů.“²¹⁸

Sv. Pavel dále zdůrazňuje radikální vztah a závislost údů na živém Těle:

„*Neboť my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem. Tělo není jeden úd, nýbrž mnoho údů. Kdyby řekla noha: ‚Protože nejsem ruka, nepatřím k tělu‘, tím by ještě nepřestala být částí těla. A kdyby řeklo ucho ‚Protože nejsem oko, nepatřím k tělu‘, tím by ještě nepřestalo být částí těla. Kdyby celé tělo nebylo než oko, kde by byl sluch? A kdyby celé tělo nebylo než sluch, kde by byl čich? Ale Bůh dal tělu údy a každému z nich určil úkol, jak sám chtěl. Kdyby všechno bylo jen jedním údem, kam by se podělo tělo? Ve skutečnosti však je mnoho údů, ale jedno tělo. Oko nemůže říci ruce: ‚Nepotřebuji tě!‘ Ani hlava nemůže říci nohám: ‚Nepotřebuji vás!‘*“²¹⁹

Pro hlubší pochopení je uvedený výrok Písma vhodné položit do souvislosti s výroky Jana Pavla:

---

²¹⁶ JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, Vám moji nejmilší. s.39. – Podobně KONDOR, L., *Sestra Lucie hovoří o Fatimě*. Fátima : Secretariado dos Pastorinhos 1994, s.170: Panna Maria ve Fatimě: „Modlete se, mnoho se modlete a přinášejte oběti za hříšníky, neboť je mnoho duší, které přijdou do pekla, protože není nikdo, kdo by se za ně obětoval a modlil.“

²¹⁷ Ef 5,21 - Než bude dále tato úvaha rozebírána, je vhodné ji dát do souvislosti se slovy Jana Pavla II.: *Mulieris dignitatem*, 24: „(...) Avšak zatímco ve vztahu Krista a církve je podřízena církev, ve vztahu manžela a manželky není podřízení jednostranné, nýbrž vzájemné.“

²¹⁸ 1. Kor. 12,27

²¹⁹ 1. Kor. 12,13-21

„(...) Protože jsme byli stvořeni spolu, to znamená, že se spolu musíme i spasit. Jeden prostřednictvím druhého, pomáhaje si navzájem na cestě, která je odpovědí na pozvání do Pánovy vinice.“²²⁰

„Bůh smlouvy svěřil život každého člověka druhému člověku, jeho bratru, s povinností vzájemného dávání a přijímání, aby totiž člověk sebe daroval a druhého přijímal. Když se naplnil čas a Boží Syn se stal člověkem a dal život za lidi, naznačil tím, k jakým výšinám a do jakých hloubek může dojít tento zákon vzájemné pomoci. Darem svého Ducha Kristus dává nový obsah i smysl zákonu vzájemné pomoci, když se totiž svěřuje člověk člověku. Duch, který je v lásce tvůrcem společenství, vytvořil mezi lidmi nové bratrství a novou solidaritu, která je obrazem tajemství vzájemného darování a přijímání nejsvětější Trojice. Duch se stává novým zákonem, který poskytuje věřícím sílu a povzbuzuje jejich zodpovědnost, aby sdíleli vzájemné sebedarování a přijímání druhého, a tak měli účast na samotné lásce Ježíše Krista podle jeho měřítek.“²²¹

„Stále jsou aktuální slova sv. Bernarda: „Všichni potřebujeme jeden druhého: duchovní dobro, které nemám a nevlastním já, dostávám od jiných (...).““²²²

V souvislosti s uvedenými výroky Jana Pavla – a zároveň v souvislosti se slovy: „*V poddanosti Kristu se podřizujete jedni druhým.*“²²³ – člověk dostává pravý smysl slova podřízenost. Tento pojem tak nelze zaměňovat s pojmem otroctví, ale jeho smysl je třeba hledat v původním poslání člověka a jeho zasazení do života společenství, kde posláním člověka je dávat své duchovní dobro druhému a od druhého přijímat, aby po pozemském životě člověk dosáhl co nejkrásnější nebeské blaženosti, jak o tom bude pojednáno dále. Podřízenost zde znamená umět se nechat obdarovat duchovním dobrem od druhého²²⁴ a naopak vlastní hřivny²²⁵ dávat ve prospěch druhým.

Tak vyznívá nejhlubší smysl slov Písma: „*Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.*“²²⁶

²²⁰ JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, Vám moji najmilší. s.39.

²²¹ JAN PAVEL II., *Evangelium vitae*, 76.

²²² JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998

²²³ Ef 5,21

²²⁴ Problémem dnešní individualisticky laděné doby je nejen neumět obdarovat druhého – míněno duchovně – ale i umět se nechat obdarovat, přijmout radu apod.

²²⁵ Srov. Mt 25,14-30

²²⁶ Mk 10,45

Jak bylo uvedeno, Jan Pavel II zdůrazňuje, že „(...) Avšak zatímco ve vztahu Krista a církve je podřízena církev, ve vztahu manžela a manželky není podřízení jednostranné, nýbrž vzájemné!“²²⁷

Pokud apoštol kladl důraz na podřízení ženy, je třeba hledat důvod v poslání ženy. V úvodu práce bylo zmíněno, žena má svojí přirozeností jiné poslání než muž a obraz tohoto poslání je načrtnut v mariánském principu Církve – tedy posvěcování člověka podle vzoru Panny Marie. A podle předchozích úvah pojem podřízení znamená podřízení svého duchovního dobra přijatého od Boha ke službě bližnímu. Potom výzva k podřízení ženy má zcela hluboký smysl. U apoštola jde o varování, aby se žena nezpronevěřila svému velmi zodpovědnému poslání – službě k posvěcování druhých a provázení druhého pozemským životem do co nejkrásnější nebeské blaženosti. Jak bylo zvaženo, již v jejím životě je velká symbolika, když v mateřství ženy zde na zemi se předobrazuje mateřství církve, která rodí k novému a nesmrtelnému životu děti počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha.²²⁸ Nejde tedy o „pozemskou přízemní službu“²²⁹, ale to, co se odráží ve dříve citovaných slovech, která je vhodné nyní opět připomenout z jiného úhlu v právě uvedených souvislostech:

„Člověk byl stvořen jako muž a žena a žena byla svěřena muži se svou ženskou odlišností a také se svým potenciálním mateřstvím. Ale také muž byl Stvořitelem svěřen ženě. Oba byli svěřeni navzájem jeden druhému jako osoby, stvořené k obrazu a podobě samého Boha. V takovém vzájemném svěřeni je měřítkem lásky, láska manželská – aby se stali navzájem „upřímným darem“, jeden pro druhého, musí každý z obou cítit odpovědnost, pramenící z daru.“²³⁰

Po uvedených úvahách je možné se zamyslet nad skutečností, že když se člověk setká se zlem, není možné se pouze modlit za daného člověka spoutaného

---

²²⁷ JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*, 24.

²²⁸ JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem* 19: „Kolikrát a kdekoliv na této zemi v historii lidstva se opakuje mateřství ženy, vždy má vztah ke smlouvě, kterou Bůh uzavřel s lidským pokolením v mateřství Matky Boží, která: (II.VK, LG63) „(...) Ve víře a poslušnosti totiž zrodila na zemi Otcova Syna (...) kterého Bůh ustanovil za prvního z mnoha bratrů (srov. Řím 8,29), totiž věřících, při jejichž zrození a výchování ona spolupracuje svou mateřskou láskou.“

²²⁹ JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem* 5: „Sloužit znamená kralovat“. Podrobněji k tomuto tématu je vhodné rozjímat uvedenou kapitolu encykliky.

²³⁰ JAN PAVEL II., *Mulieris dignitatem* 14.

zlem, ale také se zamyslet nad možností, že je třeba se modlit za toho, který danému člověku v životě nepředal to duchovní dobro, které měl.²³¹

4.1 Eucharistie tvoří společenství

Úvahy předchozí kapitoly je nutné dát do souvislosti s Eucharistií.
Jan Pavel II. ve své katechezi uvedl:

„Ve věčné blaženosti budeme žít v radostném společenství, které se nyní předobrazuje a anticipuje v Eucharistii. Tehdy Duch přivede k plné zralosti všechny zárodky společenství, lásky a bratrství, které rozkvétají během našeho pozemského putování. Jak potvrzuje sv. Řehoř Nysský: >>(…) jednotou Svatého Ducha spojení ve svazku pokoje se stanou všichni jedním tělem a jednou duší.<<“²³²

Uvedená slova jsou klíčem k pochopení, jak Eucharistie tvoří společenství. Když se připravuje Bohoslužba oběti, jsou na oltáři dva obětní dary.²³³ Jeden se má stát Kristovým tělem a krví, to je chléb a víno a druhý – Kristovým tělem tajemným, to je společenství Církve.²³⁴

Víme o Eucharistii, že je zpřítomněním nejen Kristovy oběti, ale i jeho Zmrtvýchvstání, protože oběť by bez zmrtvýchvstání byla porážkou.²³⁵ Pán Ježíš se obětoval Otci a tím, že došlo ke zmrtvýchvstání, Otec tuto oběť přijal.²³⁶ Oběť má svoji sílu tím, že jí Otec přijal. Proto kněz po proměňování spojí Tělo a Krev a symbolizuje tím Zmrtvýchvstání.

²³¹ Nejmarkantnější příklady jsou z rozvrácených rodin. Ale problém není podchytitelný lidskýma očima, protože kořeny zla se mohou táhnout do velké dálky.

²³² JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (10.6.1998), Světlo 6, 1998, č.26, s.2

²³³ Srov. POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.542: „Při eucharistickém slavení ovšem nejde pouze o to, že Kristus by tajemně přicházel k nám, nýbrž cílově také o to, abychom my vědomě vstupovali do Krista, (...). Když neseme v obětním průvodu k oltáři chléb a víno, symbolizuje to skutečnost, že se sami klademe na oltář, že na něj stavíme naše díkyvzdání, které pak věčný Syn bere do svých rukou a činí jej svým vlastním sebedarováním. (...) Člověk sice nemůže darovat tolik jako Bůh, může však darovat s božskou štědrostí, se synovskou štědrostí, může dát bezvýhradně všechno. I my jsme povoláni k tomu, (...) abychom se spolu s Kristem skutečně stali eucharistií. Právě proto Kristus v Duchu svatém vstupuje do našeho nitra a činí z nás všech své tělo, církve. Není to ale jakékoliv tělo, nýbrž tělo obětované, darované, proměněné ve výraz lásky.“

²³⁴ Srov. CANTALAMESSA, R. *Eucharistie – naše posvěcení*. Kostelní vydří : KN, 1997, s. 23

²³⁵ Srov. KOREC, J. CH. *Exercicie pro Jana Pavla II.* Bratislava : Lúč, 1998, s.33

²³⁶ Je třeba připomenout: POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.542: „Oběť však rozhodně není míněna jako placení něčeho Bohu Otci, nýbrž jako vyhlášení nekonečné slávy vnitrotrinitárního sebedarování do našich životů a do našeho společenství.“

Eucharistii svým způsobem zobrazuje kříž a to tak, že svislé rameno člověka spojuje s Otcem a živí v něm nadpřirozený život.²³⁷ Zde je potřeba uvést myšlenku, kterou je nutno mít při dalších úvahách neustále před očima:

„ (...) že ekonomická Trojice je skutečnou prasevátostí Trojice imanentní a že věčné tajemství Boha Otce, Syna a Ducha svatého poznáváme výhradně na základě toho, jak se projevuje ve stvoření a především v dějinách spásy. Jestliže Kristovo historické tělo je viditelným a reálným symbolem věčného Slova a jestliže celé jeho lidství přísluší k ekonomické či spasitelské Trojici, pak jeho eucharistické tělo musíme rovněž zařadit do téže ekonomické Trojice. Ježíš Kristus ve svém historickém životě i ve své eucharistické přítomnosti a působnosti je opravdu nejvyšším zjevitelem Trojice a spolu s Duchem svatým, jak jsme právě viděli, také sdělovatelem vnitrobožského života člověku. Eucharistie se přece neuskutečňuje bez epiklése. Tělo Ježíše Krista je vpravdě branou, jíž jsme uváděni do tohoto korunního tajemství vnitřního života Nejvyššího.“²³⁸

Horizontální rameno, které symbolizuje společenství, je často opomíjeným aspektem Eucharistie, které je ale potřeba v duchovním životě prohlubovat, protože je potřeba žít obě ramena kříže, nejen přistupovat k přijímání a adorat jako jedinec.²³⁹ Neboť jsme především spojeni pro život ve společenství. Tuto pravdu vyjadřuje i aspekt liturgie.

S tím souvisí i dvě epiklése, které se kněz modlí při Eucharistické modlitbě.²⁴⁰

První epiklese zní: „*Proto tě Otče pokorně prosíme, posvět' svým Duchem tyto dary, které před Tebe klademe, ať se stanou Tělem a Krví Tvého Syna, našeho*

²³⁷ Podrobněji v kapitole o Milosti posvěcujících.

²³⁸ POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.538. Hlubší rozbor přesahuje rámec této práce. Zde čtenáře odkazujeme a velmi doporučujeme přečtení uvedené publikace prof. Pospíšila, která je v dané oblasti ojedinělá a ze které budou čerpány další citace.

²³⁹ Srov. POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.545: „Slavení a přijímání eucharistie, Kristova těla, je tudíž vyjádřením toho, co jsme a čím se máme také stále dokonaleji stávat, tedy tělem Kristovým, darovaným a obětovaným tělem. (...) Nyní se ale tento princip nevztahuje na jedince mimo společenství, nýbrž na osobu učedníka existujícího novým způsobem v jediném tajemném těle církve. To, co je bytostně a hluboce niterné, se nyní přenáší na intersubjektivní rovinu spolubytí, které je jednotou v rozličnosti a rozličností v jednotě, obrazem - ikonou tajemství Boha Otce, Syna a Ducha svatého. Eucharistie tak jasně dokládá, že obrazem/podobou Trojice nemůže být **nikdo sám, mimo vztahy k ostatním**. Proto také platí, že do nebe můžeme jít jedině spolu s ostatními, zatímco do zavržení jde každý ve své samotě. Výraz 'stávat se eucharistií' je provokativním vyjádřením toho, čím je církev a čím má být také každý z nás v církvi a s církví, v těle Kristově. Ono 'stávat se eucharistií' je nejen vrůstáním člověka do Trojice, ale také jeho 'stáváním se církví' spolu s ostatními. Eucharistické slavení tedy jednak zviditelňuje dar sestupující shůry, jednak vyjadřuje naši křesťanskou, kristovskou identitu, náš podíl na tajemství Syna ve vztahu k Otci na základě sebedarování, jímž je Duch svatý, který jako nexus působí, že nastává 'na zemi.'“

²⁴⁰ Následující texty jsou brány z: *Misál na každý den liturgického roku*, Kostelní Vydří : KN, 2000.

Pána Ježíše Krista (...)“ Jde o vzývání Ducha svatého, kde kněz prosí, aby se dary na oltáři proměnily v Tělo a Krev Ježíše Krista. K vlastnímu proměnění dochází o chvíli později při slovech proměnění.²⁴¹

Po proměnění se kněz modlí druhou epiklezi: „*Nás všechny, kdo přijímáme Jeho tělo a krev, naplň Jeho Svatým duchem, ať jsme jedno tělo a jedna duše v Kristu, našem Pánu. Skrze Něho, ať se před Tebou stáváme obětí úplnou a ustavičnou (...)*“²⁴²

Tato druhá epiklese souvisí s tím, že po proměnění se kněz modlí za všechny přítomné a za přijímající této svátosti, aby se stali jedno tělo a jedna duše v Kristu, tedy společenstvím.²⁴³ Je to vyjádřeno i jednotou při liturgii, jak učí II. Vatikánský koncil.²⁴⁴

Kněz promění chléb a víno, a potom společenství jako druhou oběť připojí a Kristus společenství svým Božstvím utváří v Jeho mystické tělo.²⁴⁵ V Hostii je oslavený Kristus s Tělem a Krví i Božstvím a společenství je na oltáři při obětování jako Jeho mystické tělo.

Zde je nutné při katechezích upozornit na pravdu uvedenou v publikaci prof. Pospíšila, že v Eucharistii je oslavený Kristus, ale ten není vyvázán ze vztahů s ostatními Božskými osobami Trojice a Trojici neopouští!²⁴⁶

---

²⁴¹ Zde doporučujeme ke studiu: POSPÍŠIL C. V. „Konsubstanciační a remanenční teorie jako teologický problém“, in: *Theologická revue* 71, 2000, s. 16-24,

²⁴² Srov. CANTALAMESSA, R. *Eucharistie – naše posvěcení*. s. 23

²⁴³ Zde je třeba mít na paměti také: POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.542: „Vztah Bůh - svět má přece svůj pravzor ve věčných vztazích mezi Otcem a Synem. V okamžiku, kdy je synovství plně realizováno v těle, je také vše dokonáno (srov. Jan 19, 30), a tak je odlesk, tedy vztah člověk - Bůh Otec a svět - Bůh Otec, proniknut jasně věčného originálu synovství. Svět tedy kvalitativně dosahuje svého eschatologic v obětním průvodu k oltáři chléb a víno, symbolizuje to skutečnost, že se sami klademe na oltář, že na něj stavíme naše díkůvzdání, které pak věčný Syn bere do svých rukou a činí jej svým vlastním sebedarováním. Základní logiku trinitární dynamiky eucharistického sebedarování Syna, do níž jsme povoláni vstupovat, mistrovsky vyjadřuje František z Assisi: >>Proto si ze sebe neopouštějte nic pro sebe, aby vás celé přijal ten, který se vám dává celý.<<“

²⁴⁴ Srov. *Dokumenty liturgické obnovy*. Olomouc : MCM, 1994, s.18.

²⁴⁵ Srov. RATZINGER, J. *Vrchol a pramen*. Kostelní Vydří : KN, 2009, s.104: „ (...) eucharistie je proces, jím Kristus buduje své tělo a nás samotné přidružuje k jedinému chlebu, k jedinému tělu. Obsahem, děním eucharistie je sjednocení křesťanů z jejich oddělenosti do jednoty jednoho chleba a jednoho těla. Eucharistie je tedy chápána veskrze dynamicko-eklesiologicky. Je živým děním, skrze ně se církev stále znovu stává církví. Církev je společenství eucharistie.“

²⁴⁶ POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.538: „Logika eucharistické přítomnosti Božího Syna je z trinitologického hlediska táž jako logika vtělení. Vtělil se opravdu Boží Syn, ale zůstává ve věčných vztazích k Otci a Duchu (srov. Lk 1, 35), z nichž „nemůže“ být vyvázán. Tato nemožnost není v rozporu se svobodou Trojjediného a je synonymem pravdivosti Otce, Syna a Ducha svatého. Proto také Logos při úkonu vtělení Trojici neopouští, nýbrž ji ve společném působení s Duchem svatým v jistém smyslu „otvírá a zpřítomňuje“ lidem. Celý způsob Kristova bytí

V Eucharistické modlitbě kněz dále spojuje všechny tři části jedné Církve:

Církev putující: „*Nás všechny, kdo přijímáme Jeho tělo a krev, naplň Jeho Svatým duchem, ať jsme jedno tělo a jedna duše v Kristu, našem Pánu. Skrze Něho, ať se před Tebou stáváme obětí úplnou a ustavičnou (...)*“

Církev oslavenou (v nebi): „*(...) abychom dostali dědictví s tvými vyvolenými: s nejsvětější Pannou a Bohorodičkou Marií, s tvými apoštoly a slavnými mučedníky (...)*“

Církev očišťující se (v očištcí): „*(...) Přivítej ve svém království naše zemřelé bratry a sestry i všechny, kdo z tohoto světa odešli ve tvém přátelství. Splň naši naději, že s nimi budeme v tobě věčně žít a vidět tvou slávu (...)*“

V Eucharistii a v hlubokém tajemství Nejsvětější Trojice se tvoří jediná realita, která spojuje v pravém společenství života přítomné, minulé a budoucí; církev, která triumfuje a raduje se v nebi, církev, která trpí a očišťuje se v očištcí a církev, která ještě prochází životem na zemi.²⁴⁷

A je to opět Duch svatý, který tvoří vztahy.²⁴⁸ Svatý Pavel nás učí, že přebývání Ducha Svatého v nás, které úzce souvisí s Ježíšovým zmrtvýchvstáním,

---

a působení je veskrze trinitární, a taková je i jeho eucharistická přítomnost a působnost. Eucharistii tudíž smíme zcela po právu nazvat pravým zrcadlem Trojice.“

²⁴⁷ Srov. POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.539: „Jestliže tajemství kříže je díky záři slávy vzkříšení vrcholným a zcela nepřekonatelným zjevením Trojjediného v dějinách a jestliže eucharistie je zpřítomněním a aktualizací této prasnálosti, pak je nutno uzavřít, že právě eucharistie představuje reálný symbol trinitární teologie kříže a zároveň svorník mezi minulostí a současností dějin spásy na jedné straně a eschatologickou budoucností učedníků i celého stvoření na straně druhé. V eucharistickém slavení se tudíž setkáváme s analogií oné trvale přítomné minulosti, přítomné přítomnosti a přítomné budoucnosti.“

²⁴⁸ Následující citace je poměrně dlouhá, ale s uvedenou myšlenkou a celým tématem této práce natolik souvisí, že je nutné ji uvést v celé své úplnosti – srov. BENEDIKT XVI. *O počátcích Církve*. Kostelní Vydří : KN, 2008., s.18-19: „Apoštolové se postarali - jak to na konci 1. století dosvědčuje papež Klement, třetí nástupce apoštola Petra - o ustanovení nástupce (srov. Ad Corinthios - První Klementův list korintské obci, 42, 4), aby poslání, které jim bylo svěřeno, pokračovalo i po jejich smrti. Během staletí tak církev, organicky uspořádaná pod vedením právoplatných pastýřů, žije dál ve světě jako tajemné společenství, v němž se do určité míry zrcadlí společenství Nejsvětější Trojice, tajemství samotného Boha.

Již apoštol Pavel zmiňuje tento svrchovaný pramen, jímž je Nejsvětější Trojice, když korintským křesťanům přeje: „Milost Pána Ježíše Krista, láska Boží a společenství svatého Ducha s vámi se všemi!“ (2 Kor 13,13). Tato slova, která pravděpodobně pocházejí z liturgie rodící se církve, jasně ukazují, jak se velkorysý a nezasloužený dar Otcovy lásky uskutečňuje v Ježíši Kristu a naplňuje ve společenství s Duchem svatým. Výklad tohoto textu, založený na přísném paralelismu, staví vedle sebe tři výrazy („milost Pána Ježíše Krista... lásku Boží... společenství svatého Ducha“) a představuje tak společenství jako zvláštní dar Ducha, plod lásky darovaný Bohem Otcem a dar milosti, jímž nás zahrnuje Pán Ježíš.

Vidíme zde, že bratrské společenství je postaveno do středu pozornosti a to nás logicky přivádí k závěru, že koinónia v Duchu svatém není jenom účastí jednotlivce na božském životě, takřkajíc jednoho každého za sebe, ale především společenstvím věřících navzájem, jež Duch svatý jako

je i základem našeho konečného zmrtvýchvstání: „Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelná těla Duchem, který ve vás přebývá.“²⁴⁹

K uvedenému tématu Jan Pavel II. rozvíjí úvahu:

„Duch je i láska i osobní dar, který zahrnuje každý stvořený dar: život, milost, slávu. Tajemství tohoto společenství září v Církvi, v tajemném Kristově těle, které oduševňuje Duch Svatý. Ten stejný Duch nás činí „jedním v Kristu Ježíši“ (Gal. 3,28), a tak nás včleňuje do té stejné jednoty, která spojuje Syna s Otcem. Stojíme v úžasu nad tímto silným a důvěrným společenstvím mezi Bohem a námi!“²⁵⁰

Jak vyplývá z uvedených úvah, při Mši svaté se skutečně společenství stává jedním tělem – mystickým tělem Kristovým. A tak při přijímání mimo jiné do tohoto těla dává každý jedinec všechno své duchovní dobro: modlitby, oběti, dobré skutky, lásku v prožívaných vztazích atd. A z tohoto duchovního dobra mohou těžit všichni, kteří se přijímáním připojují.²⁵¹ Stejně tak on těží z jejich dobra.²⁵²

---

jeho původce a hlavní činitel vytváří a udržuje (srov. Flp 2,1). Můžeme říci, že milost, láska a společenství, vztahující se ke Kristu, k Otci a k Duchu, jsou různé aspekty téhož Božího díla spásy, díla, z něhož povstala církev a které z církve činí - jak řekl ve 3. století svatý Cyprián - „lid sjednocený působením jednoty Otce i Syna i Ducha svatého“ [De dominica oratione - O modlitbě Páně, 23: PL 4, 536, citováno v Lumen gentium, 4).

Myšlenka společenství jako účasti na životě Nejsvětější Trojice je zvláště jasně osvětlena v Janově evangeliu, kde společenství lásky, jež spojuje Syna s Otcem a s lidmi, je zároveň vzorem a pramenem bratrského společenství, které má spojovat učedníky navzájem: „Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás“ (Jan 15,12; srov. 13,34). „Ať všichni jsou jedno... jako my jsme jedno“ (Jan 17,21-22): tedy společenství lidí s trojjediným Bohem a společenství lidí navzájem.“

²⁴⁹ Řím 8,11

²⁵⁰ JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998

²⁵¹ Srov. RATZINGER, J. *Vrchol a pramen*. Kostelní Vydří : KN, 2009, s.109: „Kristus se dává v eucharistii a je na každém místě přítomen celý, a proto všude, kde se slaví eucharistie, je přítomné celé tajemství církve. Ale Kristus je také na všech místech jen jediný, takže ho nikdo nemůže přijmout na úkor jiných nebo bez jiných. Právě proto, že se v eucharistii dává Kristus celý, nerozdělený a ne-rozdělitelný, může být eucharistie pravá jen tehdy, je-li slavena s celou církví. Máme ho jen tehdy, máme-li ho spolu s ostatními.“

²⁵² POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.554: (...) při požívání potravy přijímající asimiluje přijatou látku, která se stává součástí jeho těla. Při přijímání eucharistie je tomu však z hlediska mystéria opačně: Kristovo tělo se nestává součástí našeho těla, nýbrž my se tajuplně stáváme součástí jeho těla. Kdo tedy přijímá koho? My Krista, nebo Kristus nás? Pokud budeme aplikovat základní perichoretický model vzájemnosti přijetí, které má strukturálně mnoho podobného se spontánním vzájemným darováním a přijetím dvou osob, ukáže se opět, že pravzorem eucharistického sjednocení učedníka s Kristem je vnitrobožská trinitární perichoreze. (...) Kristovo sebedarování máme nejen přijímat, ale také napodobovat, tedy musíme se dávat celí tomu, který se celý daruje nám, jinak by perichoretická reciprocita pozbyla svého pravého významu. Naše eucharistie tedy nesmí být pouze pasivním přijímáním, ale má zejména v každodennosti našeho života nabývat podoby našeho sebedarování, obětování (srov. Řím 12, 1). (...) Není perichoreze bez „exitu“ obou vzájemně v sobě přebývajících.

V každém projevu lásky člověka vůči Bohu Otci, vůči druhému člověku je Ježíš přítomen.²⁵³

Protože je člověk stvořen pro život ve společenství, bylo uvedeno, že nikdo z lidí, když koná dobro, nekoná jej sám.²⁵⁴ Nyní je možné tuto úvahu dále prohloubit, že vždy čerpá z tohoto duchovního pokladu, který se přelévá v mystickém těle Kristově. Až v nebi člověk zjistí, nakolik dostává nebeskou odměnu za dobrý skutek, o kterém ví, že jej vykonal a nakolik byl tento skutek živěn druhými, například modlitbami a přijatým utrpením nemocného upoutaného na lůžku.²⁵⁵

Naopak zase až v nebi člověk zjistí, že přijatým utrpením, modlitbami, posty a ostatním duchovním dobrem živil jiného v jeho viditelném konání.²⁵⁶

I proto je Eucharistie základem života. Ale je stále třeba mít na paměti, že každý aspekt má svůj cíl v Nejsvětější Trojici.²⁵⁷

---

²⁵³ POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.540: „Víme, že Synovo sebevydání ve velikonočním dramatu, odehrávající se na historické i svátostné rovině autenticky lidským způsobem, vyjadřuje věčné sebedarování Syna Otci v lůně imanentní Trojice. Je zřejmé, že Otec ve věčném úkonu plození daruje Synu všechno, co má, tedy svoji jedinou a naprosto nedělitelnou božskou přirozenost. Syn, jako dokonalý obraz Otce, svého Ploditele napodobuje (srov. Jan 5, 19), a proto na jeho dokonalé sebevydání odpovídá tím, že sám Otci daruje celou přijatou božskou přirozenost. Jestliže první darování lze nazvat otcovstvím, pak druhé darování lze nazvat synovstvím. Na tomto základě pak můžeme směle tvrdit, že Otec je první Štědrý a že Syna lze definovat jako prvního dokonale Vděčného, jako dokonale Věrného, jako toho, kdo věčně „Je“ díkyvzdáním, kdo vlastně „Je“ eucharistií. V Bohu přece není odlišnost mezi bytím a konáním, Otec je svrchovanou štědrostí totálního sebedarování Synu; Syn je svrchovaným díkyvzdáním právě v tom, že se cele daruje Otci. Duch svatý pak je buď tímto vzájemným sebedarováním, anebo z něho vychází jako hypostatický Dar, jako Spolumilovaný. Toto trojiční sebedarování je oním čirým úkonem života, lásky, bytí. Jaký div, že si Ježíš Kristus vybral jako svátostné znamení své reálné přítomnosti právě úkon díkyvzdání? Neděje se snad každé pravé a upřímné díkyvzdání člověka Bohu Otci v Synu? Není snad Syn perichoreticky přítomen v každém takovém upřímném díkyvzdání člověka Bohu Otci? Není snad Syn věčně díkyvzdáním? Nevyjadřuje toto „bytí díkyvzdáním“ Slovo ve svém lidství definitivně právě v okamžiku, kdy jako člověk dá Otci naprosto všechno, celou svoji lidskou přirozenost, svůj život, své dílo? Věčná eucharistie „odehrávající se“ v ustavičném „Ted“ imanentní Trojice se tak stává také naší eucharistií, a proto se právě zde vrcholně naplňuje ono „jako v nebi, tak i na zemi“.

²⁵⁴ JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998: „Nakonec je nevyhnutelné, aby v nadcházejícím Jubileu byl zřejmý růst bratrské lásky i v nitru katolické Církve. Tato účinná láska, která musí vládnout v každém společenství ‘zvláště v členech rodiny věřících’ (Gal 6,10), zavazuje každou složku Církve, každé farní a diecézní společenství, každou skupinu, sdružení a hnutí k vážnému zpytování svědomí, které by disponovalo srdce k přijetí sjednocujícího působení Ducha Svatého.“

²⁵⁵ Srov. JAN PAVEL II., *Salvifici Doloris*, 31. Praha : Zvon, 1995: „Spolu s Marií, matkou Kristovou, která stála u kříže (Srov. Jan 19,25), stojíme u všech křížů dnešního člověka. Vyzýváme všechny svaté, kteří měli po staletí zvláštní účast na mukách Kristových. Prosíme je, aby nám pomáhali. A žádáme vás všechny, kteří trpíte trýzní, abyste nás podpořili. Prosíme vás slabé, abyste působili jako zdroj síly pro církve a lidské pokolení. V nejkřutějším zápase mezi dobrem a zlem, jehož je náš věk velkou arénou, nechť zvítězí vaše utrpení ve spojení s křížem Kristovým.“

²⁵⁶ Srov. Jan 4,38: „Já jsem vás poslal, abyste žali tam, kde jste nepracovali. Jiní pracovali a vy v jejich práci pokračujete.“ – Řím 12,5: „(...) tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu a jeden druhému sloužíme jako jednotlivé údy.“

Vzhledem k uvedeným úvahám také vyplývá, proč také není možné přijímat ve stavu těžkého hříchu.²⁵⁸

Síla mystického Těla Kristova také vyplývá z učení církve o plnění Boží vůle:

„Bůh dává všem spravedlivým dostatečnou milost k zachovávaní božských příkazů.“²⁵⁹

„Spravedlivý získává dobrými skutky vpravdě nárok na nadpřirozenou odměnu ze strany Boha.“²⁶⁰

„Ospravedlněný si zasluhuje svými dobrými skutky rozmnožení posvěcující milosti, věčný život a rozmnožení nebeské slávy.“²⁶¹

Z uvedených vět nepřímo plyne, že člověk žijící v posvěcující milosti²⁶² plní Boží vůli, aniž by si toho byl vždy vědom a přispívá k budování mystického těla Kristova. Tuto pravdu je možné dokladovat na některých skutečných případech:

Jedním z příkladů je svědectví svaté Edit Steinové, která potvrdila, že prvním impulsem k její konverzi byl moment, kdy měla sraz s přítelkyní v jistém městě před chrámem. Protože přišla brzy, zašla se podívat do chrámu jako na „kulturní památku“. Když byla uvnitř, v jednu chvíli přišla nějaká žena, která poklekla a chvíli adorovala. V tu chvíli seslal Pán Editě milost. Ta se při pohledu na adorující ženu zamyslela, že na Eucharistii musí „něco být“. A to byl začátek konverze této světice.

Stejnou situaci popisuje rozhovor se sestrou Nirmalou - generální představenou Misionářek lásky Matky Terezy, tedy nástupkyní Matky Terezy. Její nepálští rodiče byli oddaní hindové z nejvyšší kasty Brahmánů. Ona sama byla vychovávána v tradičních hodnotách hinduistické společnosti a Krista a jeho

---

²⁵⁷ POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.538: „Jestliže tím prvním a posledním tajemstvím naší víry a našeho života je mystérium Trinitatis a jestliže eucharistie jako tělo Kristovo, jako reálné zpřítomnění jeho lidství, patří k ekonomické Trojici, pak právě na tomto základě lze porozumět ústřednímu postavení eucharistie v životě a liturgii církve. V tomto smyslu lze tvrdit, že eucharistie skutečně tajuplně obsahuje veškeré duchovní dobro církve, a proto je právě k ní všechno zaměřeno.“

²⁵⁸ 1.Kor. 11,27: „Kdo by tedy jedl tento chléb a pil kalich Páně nehodně, proviní se proti tělu a krvi Páně. Necht' každý sám sebe zkoumá, než tento chléb jí a z tohoto kalicha pije.“

²⁵⁹ OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. Olomouc : MCM, 1994, s.20. – Srov. LG 11: „Všechny věřící křesťany, vybavené v každém povolání a stavu tolika a tak velikými prostředky spásy, volá Pán - každého jeho vlastní cestou - k dokonalé svatosti, jako je dokonalý sám Otec.“

²⁶⁰ OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.42.

²⁶¹ OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.45.

²⁶² O posvěcující milosti bude pojednáno v souvislostech v kapitole: Stavba duchovního života.

evangelium objevila úplně „nečekaně“. Hovořil s ní otec Felix Lazcano, z jehož rozhovoru vyjímáme:²⁶³

Otec Lazcano: „*Jak jste poznala Ježíše Krista?*“

Sestra Nirmala: „*Nepřála jsem si obrátit se na křesťanskou víru. Neměla jsem ani tušení o co tam jde a byla jsem velmi šťastná, že jsem hinduistka. V našem městě však nebyl žádný institut pro děvčata, tak jsem se zapsala na Dívčí kolegium ve městě Patna, což byla katolická instituce. Po několika dnech jsem já, hinduistické děvče, spatřila americkou studentku, jak si klekla a začala se modlit, když zvonily zvony. Zarazila jsem se a hleděla na ni a něco se událo. Bylo to takové jemné hnutí v duši a já jsem pocítila, že živý Ježíš přišel ke mně. Od tehdy jsem si začala klást množství otázek o Ježíši a za šest a půl let jsem přišla do Kalkaty, setkala jsem se s Matkou Terezou a dala se pokřtít.*“

V obou příbězích je patrné, že obě ženy si vůbec nebyly vědomy, že byly Bohem použity k obrácení druhých. Na druhou stranu je ale z uvedených úryvků poznat i to, že se snažily žít v posvěcující milosti.

Člověk nemusí situace násilně vyvolávat. Naopak má jednat a žít přirozeně v posvěcující milosti, chtít Bohu sloužit a čekat až jej Pán do situace postaví, neboť nejdříve musí přijít Jeho milost, jak je znát v obou uvedených příbězích.

A příběh sestry Nirmaly ukazuje i další věc. Po svém obrácení si sestra začala klást množství otázek (...). Proto je potřeba, aby člověk neevangelizoval pouze příkladem, ale aby byl připraven, že mu Bůh bude chtít poslat do cesty hledající, kteří si kladou množství otázek. Je tedy nutný další základní prvek duchovního života, kterým je studium základů naší víry.²⁶⁴

Pokud se člověk snaží žít podle všech uvedených pravidel, Bůh vede jeho kroky tak, že jen nenásilně využívá příležitostí, do kterých jej Bůh staví. A navíc může mít jistotu očima víry, že ve skutečnosti uvidí jen třeba desetinu toho, co skutečně pod jeho vedením vykoná. Obvykle to bývá takovým způsobem, jak to bylo v uvedených případech sv. Edit Steinové nebo v případě nástupkyně matky Terezy.

---

²⁶³ Server Slovenské biskupské konference: <http://www.kbs.sk/>, Tlačová kancelária KBS, zpráva 10. 02. 2001 14:55, zobrazení 183.

Uvedené myšlenky je možné ilustrovat ještě na dalším příběhu:²⁶⁵

„Bledý sluneční paprsek se prodíral velkou barevnou růžicí průčelí a svým zlatým leskem ozařoval nitro baziliky Marie Pomocnice křesťanů v Turíně, kterou postavil svatý Don Bosco. Kostel byl chladný a prázdný. Jen jistý elegantní pán, který před chvílí vešel do baziliky, si pozorně prohlížel oltáře, obrazy a architektonické linie chrámu. Na chvíli se zastavil i před velkým obrazem Panny Marie a potom se pomalu odebíral k východu.

Když však došel ke dveřím, ještě jednou se otočil a znovu se pomalu vracel k hlavnímu oltáři. Zdálo se, jakoby ho přitahovala nějaká tajemná síla. Když přišel pod kopuli, uviděl na dlažbě pečlivě složený lístek. Ohlédl se, zda ho nikdo nevidí, sehnul se, zdvihl lístek a otevřel ho. Bylo na něm pár řádků psaných rukou chlapce: *„Minulého prosince zemřel Tvůj kamarád, mladý jako ty. Kdyby i tebe překvapila smrt, co by bylo s tebou? Věčně blažený v nebi, nebo věčně zatracený v pekle?“*

Těch pár řádků návštěvníka přímo šokovalo. Pod jednoduchými slovy se mu rýsovala i jeho vlastní věčnost. Myšlenka na smrt ho nikdy tak silně nezasáhla jako nyní... V jeho duši se rozpoutala bouřka... Zůstal nehybně stát v osamělém tichu před obrazem Panny Marie. V mysli mu vířily myšlenky jako vločky sněhu ve vánici. Ano. I on jednou zemře. A co potom? Jeho svědomí nebylo tak klidné, jako svědomí toho neznámého chlapce, co napsal ta výstražná slova... Muž padl na kolena a zabořil hlavu do dlaní.

Naráz sebou trhl (...) rozhodl se skoncovat s minulostí. Vstal, složil lístek do peněženky a rozhodným krokem šel do sakristie. Když tam vešel s napjatou tváří, s rozčuchanými vlasy a svítícíma očima, kostelník se ho téměř lekl. Návštěvník se pokoušel promluvit, ale dojetí se mu svíralo hrdlo. Nezmohl se ani na slovo. Když se párkrát prošel po sakristii, aby opanoval vnitřní rozrušení, požádal o kněze.

Za chvíli klečel ve zpovědnici a skládal k nohám Kristova služebníka těžké břemeno hříchů svého nezřízeného života.

Když vstal, byl spokojen a zářil radostí. Vytáhl peněženku, vytáhl z ní lístek a podal knězi s otázkou:

„Znáte toho, kdo napsal tyto řádky?“

---

²⁶⁴ Téma se týká nebeské blaženosti, proto bude podrobněji rozebráno v kapitole: Aureoly.

²⁶⁵ Slovenští salesiáni, *Ty si mať dobrotivá*. Řím : SÚSCM, 1984, s. 555

„Ano, je to velmi dobrý chlapec.“

„Povězte mu, prosím Vás, že Panna Maria si jím posloužila, aby zachránila jednu duši. Jsem advokát. Už více než 20 let jsem nepřistoupil ke svátostem. Tento lístek mnou otrásl a proměnil mě. Kdybych mohl, poklekl bych k nohám toho chlapce, abych mu poděkoval. Ať mi promine, že mu lístek už nevrátím. Vždy ho budu nosit u sebe jako vzácnou památku.“

Když potom procházel před oltářem Panny Marie, zdálo se mu, že se na něj usmívá v teplém světle zapadajícího slunce (...)“

Tento příběh je výjimečný tím, že se chlapec dozvěděl, jak Panna Maria řídila jeho kroky podle Božího plánu a posloužila si jím. Ale stačilo velmi málo, třeba jen aby kněz nevěděl, komu lístek asi patří a chlapec se to nedozvěděl. Tato skrytost je i pro ochranu před duchovní pýchou.

Když člověk žije v posvěcující milosti a modlí se za to, aby jej Bůh využíval, dá se například jako sv. Maxmilián Kolbe Panně Marii do služeb, ona jako Matka Boží a Matka Církve z Božího pověření dokáže řídit kroky člověka podle Boží vůle tak, aby člověk na světě byl plodný. Maria všechna slova uchovávala ve svém srdci a poznané tajemství, objala je celou svou vírou, aby je někdy, až bude Bůh chtít, sdělila jiným k užitku.²⁶⁶ Zde je možné nalézt jádro tajemství, co znamená zasvěcení se Neposkvrněnému Srdci Panny Marie.²⁶⁷ V Magnificat se živě odráží mysl i srdce Panny Marie. Z tohoto zpěvu poznáváme její bystrost a sílu jejího intelektu, dary prorocství a moudrosti²⁶⁸, zároveň i její pokoru a vděčnost.

Neznamená to ale samozřejmě, že by člověk měl chtít dělat něco násilnou formou. Pohazovat někde úmyslně lístky nebo se chovat okázale. To by ve skutečnosti vlastně znamenalo, že si chce vystačit sám a nedůvěřoval by Bohu a

---

²⁶⁶ Srov. KANISIUS, P. *Maria II.* Olomouc : MCM, 1998, s.79: „(...) Neboť hned po tom se říká, že Maria všechna ta slova uchovávala ve svém srdci a navzájem je srovnávala (...) poznané tajemství, objala je celou svou vírou, aby je někdy, až bude Bůh chtít, sdělila jiným k užitku. Učenlivá a duchaplná dcera se naučila od svého otce, nejmoudřejšího krále Šalamouna, že je čas k mlčení a čas k mluvení, a řeč pronesená v nevhodný čas není člověku ani příjemná ani užitečná.“

²⁶⁷ K úvaze rozdělovatelky Božích milostí uváděl sv. Ludvík Maria Grignion ve své knize myšlenky: Sv. GRIGNION, L. M. *O pravé Mariánské úctě*, č. 25.: „Bůh Duch svatý světil své nevýslovné dary Marii, své věrné snoubence, a Ji vyvolil za rozdatelku všeho, co On má (...)“ - Srov. PIUS XII. *Mediator Dei*, 1947: „Ona nám dává Syna a s Ním každou pomoc, kterou potřebujeme, protože Bůh rozhodl, abychom měli všechno skrze Marii.“

²⁶⁸ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Deo Redemptore*. s.66 - Srov. Summa theol. III 27,5 ad 3.

jeho vedení,²⁶⁹ či dokonce, že by Bůh měl řídit své úmysly podle člověka. Ale je potřeba, aby měl otevřené oči, aby v situacích, do kterých jej Bůh bude přivádět, poznal znamení doby pro sebe,²⁷⁰ kdy bude naopak potřeba jednat a Bůh se skrze člověka bude chtít projevit. V závěru encykliky „*Novo millennio ineunte*“ papež Jan Pavel II. píše:

„Vykročme kupředu s důvěrou! Nové tisíciletí se před Církví otevírá jako oceán, na nějž je třeba vyplout s odvahou a zároveň je nutno spoléhat přitom na Kristovu pomoc. Boží Syn, který se z lásky k člověku vtělil, pokračuje i dnes ve svém díle: Musíme mít otevřené oči, abychom to viděli, a především velké srdce, abychom se stali nástroji v jeho ruce. Neslavili jsme Jubilejní rok právě proto, abychom znovu vstoupili do kontaktu s tímto živoucím pramenem naší naděje?“²⁷¹

V uvedeném příběhu bylo markantní to, že:

- ❖ Chlapec nevěděl, že lístek ztratil, ale žil v posvěcující milosti a chtěl Bohu sloužit.
- ❖ Bez Boží milosti vyprošené Pannou Marií jako Prostřednicí milostí by se muž nevrátil a lístek nezvedl.²⁷² Uvádí, jakoby ho přitahovala nějaká tajemná síla. Kdyby chlapec byl pyšný, Bůh by tuto milost neposlal.

---

²⁶⁹ Srov.: Panna Maria z Písma věděla, že se Mesiáš má narodit v Betlémě, ale stále žila v Nazaretě. Každá duše, ve víře méně pevná než Maria, by s obavami hleděla do budoucna a obávala se, že se předpověď prorokova nevyplní. Uvažovala by, zda se nemá vydat na cestu, když by viděla, že čas se naplňuje. Například Rebeka - matka Jáкова, vzala „věc do rukou“, sama chtěla Bohu „pomoci“ - aby měl Jákob výsady prvorozeného, a to dokonce podvodem, ke kterému svedla i Jákoba. Tomuto smýšlení byla Panna Maria daleka, a brzy skutečně poznala, že Boží prozřetelnost vše sama řídí Lk 2,1: „*Vyšlo nařízení od císaře (...)*.“ Pro Pannu Marii bylo zároveň poučením, že Bůh bude v plnění svých záměrů postupovat nenápadně, nikoliv zázračnými zásahy. Panenská Matka v rozkazu pohanského vladaře vidí jednu z podivuhodných nevyzpytatelných cest Boží prozřetelnosti. Panna Maria je zvláštní bytost na které se nejvíce odhaluje pravda Písma: Mat 11,25: „*V ten čas řekl Ježíš: ‚Velebím, tě Otče, Pane nebes i země, že jsi ty věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je malčkým.‘*“ O Panně Marii nejvíce vypovídá tzv. „mlčení Evangelia“. Uvedená situace je jen jednou z mnohých. Další z nich je např.: Když Evangelium hovoří o zbožných ženách, které šly ke hrobu, Panna Maria mezi nimi není (jako matka by jistě nechyběla). Jediná nezakolísala ve víře v Zmrtvýchvstání Pána, proto ke hrobu nešla, tak jí jediné nepatřila výtka anděla, kterou dal ženám Lk 24,5: „*Proč hledáte živého mezi mrtvými?*“

²⁷⁰ Srov. GS 4: „Aby církev splnila tento úkol, musí neustále zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou: jaký je smysl přítomného a budoucího života a jaký je jejich vzájemný vztah. Je tedy třeba poznávat a chápat svět, v němž žijeme, jeho očekávání, touhy a často i dramatičnost.“

²⁷¹ JAN PAVEL II., *Novo Millennio ineunte*, 58. Praha : ČBK, 2001.

²⁷² Srov. DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. s.118: „Obrácení a posvěcení duší bylo, je a vždy bude dílem Boží milosti. Ani živým slovem, ani tiskem, ani jiným vnějším prostředkem nemůžeme v této oblasti ničeho dosáhnout bez Boží milosti. A milost pro sebe a pro ostatní získáváme pokornou modlitbou, umrtvováním a věrným plněním svých každodenních, třebas nejobyčejnějších povinností.“

- ❖ Stalo se to v chrámě, který postavil sv. Don Bosco – jistě zde byla přímluva společenství svatých z nebe.

4.2 Jednota při liturgii

Bylo zmíněno, že společenství vyjadřujeme i jednotou při liturgii. Již v závěru kapitoly *Písmo, Tradice, Magisterium* bylo zmíněno, že liturgie „(...) představuje „metodu, kterou církev oficiálně ustanovila k tomu, aby se duše připodobnila Kristu“.²⁷³

Vzhledem k uvedenému o to více vyzní další úvahy²⁷⁴:

Mše svatá je bohoslužba, kterou uskutečňují všichni společně.²⁷⁵ Všichni – kněz i věřící – předkládají Bohu největší oddanost a lásku, která se projevila a je stále živá v Kristově oběti na kříži. K této oběti připojují svoje vlastní oběti – své těžkosti, svoji práci, svoji trpělivost – a s láskou je předkládají s Kristovou obětí Bohu. Mše svatá je společná oběť, vyjadřuje společnou lásku. Při Mši svaté má společenství vystupovat jako celek, jako jednota. Nemá být bez vztahu jedněch k druhým, ale předstupovat jako jednota, jako sjednocení v Ježíši Kristu. Kněz to po předložení darů vyjadřuje slovy: „Aby má i vaše oběť...“²⁷⁶

Proto se ve Mši svaté téměř vůbec neobjevuje zájmeno „já“. Jednotu Kristova těla vyjadřuje množné číslo „my“ – my všichni.

Při Mši svaté se tedy všichni modlí, všichni darují, všichni prosí. Tato jednota se projevuje hned od začátku Mše svaté. Když společenství prosí: „Odpusť nám naše viny (...)“ – má chápat, jakoby viny všech tvořily jediné zlo, kterým je poskvrněno Kristovo tělo, Kristova Církev.

Jen jednou při Mši svaté se něco koná osobně a v jednotném čísle. Je to při proměňování, kdy kněz vystupuje z pověření Církve a z moci Kristovy jako zástupce Kristův.

²⁷³ CONGAR, M.J., *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. s.89.

²⁷⁴ Srov. KOREC, J. CH. *Eucharistie*. Bratislava : Lúč, 1998, s.196.

²⁷⁵ Sacrosanctum Concilium (dále SC) 48, Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha : Zvon, 1995.: „Proto církev věnuje zvláštní péči tomu, aby věřící nebyli přítomni tomuto tajemství víry jako stranou stojící a němí diváci, ale aby mu pomocí obřadů a modliteb dobře rozuměli. Mají mít uvědomělou, zbožnou a aktivní účast na posvátném úkonu, aby se poučili Božím slovem a posílili hostinou těla Páně a aby vzdávali díky Bohu. Mají přinášet neposkvrněný obětní dar nejen rukama kněze, ale i spolu s ním, a tím se mají učit obětovat sami sebe. Prostřednictvím Krista mají den ze dne dorůstat k dokonalejší jednotě s Bohem i mezi sebou, aby nakonec Bůh byl všechno ve všem.“

Mše svatá je školou lásky a pomáhá vykořeňovat veškerý egoismus oddělování. Při Mši svaté má společenství žít jakoby tlukotem jednoho srdce, dýchat jedním dechem a jedním rytmem. Tato jednota se projevuje především jednotným zpěvem, jednotnou modlitbou, společným tichem a soustředěním se, společným povstáním. Tichá a ochotná disciplína má usměrňovat celé chování jednotlivce, kterým vyjadřuje porozumění smyslu a touhu přijmout cíl Eucharistické oběti.

Při Mši svaté jsou modlitby Církve modlitbami všech. Člověk jim dává přednost před soukromými a spolu s knězem se modlí „za všechny zde přítomné“, myslí na všechny přítomné a na celou církev, na celé lidstvo.

Pokud současný svět vychovává k přehnanému individualismu²⁷⁷, Mše svatá připomíná, že člověk tvoří s mnohými jednu rodinu v Církvi a že i všichni lidé mimo Církev jsou bratři a sestry. Člověk je Stvořitelem povolán k tomu, aby rozvíjel své schopnosti – hřivny – svoji individuality v prospěch druhých a od druhých přijímat. Mše svatá mimo jiné učí člověka uvádět ve správnou rovnováhu prvky individualismu a společenství:

„ (...) liturgie, která je podivuhodně syntetická, sjednocuje a uvádí v soulad prvky, jež od sebe často oddělujeme, nebo dokonce stavíme jedny proti druhým. Spojuje nejosobnější prvek s tím nejvíce kolektivním, nejhmataatelnější skutečností s těmi nejduchovnějšími, stránku hierarchickou i lidovou, svátostné kněžství a všeobecné zasvěcení věřícího lidu atd.“²⁷⁸

V tuto chvíli je třeba oživit myšlenky z kapitoly *Písmo, Tradice, Magisterium*, ve které je pojednáno o tom, že liturgie je metoda, která je-li vnímavým a učenlivým způsobem žita, uvádí věřícího na *Zlatou střední cestu*²⁷⁹ prožívání víry bez sklouznutí do některého extrému.²⁸⁰ Učí člověka přijímat komplexně všechny 3 Boží dary: Písmo, Tradici a Magisterium v rovnováze:

„Nic nás nemůže více poučit o celé povaze člověka než liturgie. Jistěže Bible dokáže podivuhodně vychovávat k modlitbě, otevřenosti Bohu a k zralým přesvědčením svědomí. Stane-li se však jediným zdrojem duchovního

---

²⁷⁶ Příprava darů: *Misál na každý den liturgického roku*. s.714.

²⁷⁷ Srov. JAN PAVEL II., *Evangelium vitae*, 23.

²⁷⁸ CONGAR, M.J., *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. s.89.

²⁷⁹ O zlaté střední cestě bude podrobněji pojednáno v kapitole: Míra ctnosti.

²⁸⁰ CONGAR, M.J., *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. s.89.

života, může mít za následek typ puritánského, individualistického a dokonce fanatického křesťana.“²⁸¹

Vzhledem ke všemu uvedenému nelze žít podle hesla: „Starej se sám o sebe, hlídej si vlastní duši.“ Toto připomíná i ústřední modlitba Mše svaté – Otče náš. V této modlitbě člověk nevyslovuje soukromě jen své osobní prosby a potřeby, ale vyslovuje spolu s ostatními společné starosti a touhy – posvěcení Božího jména, plnění Boží vůle na celé zemi – materiální i duchovní potřeby života, odpuštění hříchů a ochranu před Zlým.

Mše svatá uvádí do univerzálního poslání Církve. Tato oběť se přináší „pro totius mundi salute – za spásu celého světa“.

4.3 Obraz jednoty lidí

Než se v úvahách bude pokračovat tématem o Nebeské blaženosti, bude vhodné některé projité úvahy shrnout:

„(...) člověk, stvořený přímo a nadčasově podle Božího obrazu, který je v každém z nás a který nás spojuje v tak hlubokou jednotu, že by se nikdy nemělo mluvit o lidech v množném čísle, tak jako nemluvíme o třech Bozích. Neboť celá lidská přirozenost, od prvních lidí až k posledním, je jediný obraz Bytí.“²⁸²

Nebeský otec tedy stvořil všechny lidi podle svého obrazu, kterým je jeho Syn, který byl dříve než všechno stvoření. Ve vztahu k tomuto věčnému obrazu jsme byli stvořeni my všichni. Nalézá se podstatně a osobně u všech lidí, každý ho má celý a nerozdělený, a všichni dohromady z něho nemají víc než jednotlivci. Tímto způsobem jsme všichni jedno, jsme vnitřně spojeni ve svém věčném obrazu, který je obrazem Božím a je v nás všech pramenem našeho života a našeho povolání k existenci.

---

²⁸¹ Srov. CONGAR, M.J., *Liturgie jako svědek posvátné tradice*. s.89: „Typem křesťana, který se zrodí díky vnímavé a učenlivé účasti na liturgii, je mírumilovný člověk, vnitřně sjednocený až do morku svého lidství díky neznatelnému, ale mocnému pronikání víry během modlitby a slavení, kdy se naučil takřka bez vlastního přičinění, jako od vlastní matky, jazyk církve - svůj jazyk víry, lásky, naděje a věrnosti.“

²⁸² LUBAC, H. *Katolicismus*. Česká typografia : Praha, 1995, s.11

Obraz jednoty lidí je obrazem jednoty – tedy Boží Trojice a monotheismus je tedy přímým tvořitelem bratrství.²⁸³ Předpokládá původní jednotu všech a zároveň všechny spojuje v téže Bohopoctě.²⁸⁴:

„Poněvadž ten, který v nás přebývá, je jediný, všude pojí a svazuje dohromady ty, kdo jsou jeho, poutem jednoty.“²⁸⁵

Za těchto podmínek každá nevěrnost Božímu obrazu, který v sobě člověk nese, každá roztržka s Bohem současně trhá jednotu lidského pokolení.

„*Kde jsou hříchy, tam je mnohost.*“²⁸⁶

Bůh působí ve světě neustále tak, aby všechno přispívalo k jednotě, a zatím hříchem se lidstvo, které má tvořit harmonický celek, tříští na jednotlivce s opačnými sklony k individualizaci.²⁸⁷

Při pohledu na takto poskvrněný Boží obraz ve člověku je možné hlouběji chápat a prožívat mariinu bolest, se kterou se katolík má ztotožnit. Ona, stvořená jako neposkvrněná, plně disponovaná pro původní Boží plán, musí nesmírně trpět při pohledu na současný lidský stav. Tuto úvahu je vhodné mít na paměti zároveň s posláním Církve: „Lidstvo je jedno, je organicky jedno svou božskou strukturou, a církve má poslání zjevovat lidem jejich vrozenou jednotu, kterou ztratili, obnovit ji a dovršit.“²⁸⁸

Má-li člověk před očima pravdy, že je stvořen pro život ve společenství a nikdo z lidí, když koná dobro, jej nekoná sám, ale je závislý na předávání a přijímání duchovního dobra, potom: „(...) stav hříchu je jako vnitřní rozklad údu, odříznutého od jeho těla.“²⁸⁹

---

²⁸³ POSPÍŠIL, C.V., Trojice a Maria z Nazareta. s.104: „(...) ekonomická Trojice ve všem závisí na imanentní, takže ekonomická Trojice nemůže imanentní nic přidávat.“

²⁸⁴ Srov. Jan 10,30: „*Já a Otec jsme jedno.*“ - Jan 17,11: „*Již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal; nechť jsou jedno jako my.*“ -

Jan 17,21: „*(...) aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že jsi mě poslal.*“ - Jan 10,16: „*Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo a jeden pastýř.*“ - Jan 17,22: „*Slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno (...).*“

²⁸⁵ LUBAC, H. *Katolicismus*. s.12

²⁸⁶ LUBAC, H. *Katolicismus*. s.13

²⁸⁷ Srov. LUBAC, H. *Katolicismus*. s.13

²⁸⁸ LUBAC, H. *Katolicismus*. s.23

²⁸⁹ LUBAC, H. *Katolicismus*. s.14

5 Nebeská blaženost

5.1 Podstatná nebeská blaženost

Lidský život má svůj počátek, ale zároveň lidská duše je nesmrtelná, její život je nadále věčný.²⁹⁰ Z tohoto hlediska má lidský život ve skutečnosti dvě až tři etapy:

- Pozemskou část trvající v nejlepším případě zhruba 100 let.
- Podle kvality života na zemi různě dlouhá či nulová část v očistci.²⁹¹
- Věčnost.

Z tohoto pohledu je pozemský život ve skutečnosti velice kratičkou, nicméně nesmírně důležitou etapou rozhodující o kvalitě nejdelší a nejhlavnější existence života.

Na probraná témata navazuje a z nich vychází další důležité téma – nebeská blaženost. Neboť není jen důležité, aby se člověk vyhnul zatracení nebo dlouhému očišťování, ale jak dále bude popsáno, je důležité žít tak, aby si připravil co nejkrásnější vstup do nebeské blaženosti sobě a blízkým.²⁹²

O nebeské blaženosti církev učí:

„Duše spravedlivých, které v okamžiku smrti jsou prosty všech hříchů a trestů za hříchy, vcházejí do nebe. Nebe je místem a stavem dokonalé, nadpřirozené blaženosti, která má svůj základ v bezprostředním patření na Boha a tím spojené lásce k Bohu.“²⁹³

Základ nebeské radosti tedy tkví v tom, že člověk má bezprostřední patření na Boha. Ač to zní neuvěřitelně, je při pastorači možné slyšet věty typu: „*A co budeme dělat v nebi? Nebudeme se tam nudit? Jen se dívat na Boha (...)*“ Takový

---

²⁹⁰ KKC 366: „Církev učí, že duchová duše je bezprostředně stvořena Bohem - není tedy „zplozena“ od rodičů - a že je nesmrtelná: nezaniká při smrti, ve chvíli svého oddělení od těla a znovu se spojí s tělem ve chvíli konečného vzkříšení.“

²⁹¹ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. Olomouc : MCM, 1994, s.11: „Duše spravedlivých, které v okamžiku smrti jsou ještě zatíženy lehkými hříchy nebo časnými tresty za hříchy, jdou do očistce.“

²⁹² Srov. Mk 12,30: „(...) miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své mysli a z celé své síly! Druhé pak je toto: `Miluj bližního svého jako sám sebe!` Většího přikázání nad tato dvě není.“ - Mk 12,33: „(...) a milovati jej z celého srdce, z celého rozumu i z celé síly a milovat bližního jako sám sebe je víc, než přinášet Bohu oběti a dary.“

²⁹³ OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.6.

člověk zcela vynechal ze svého zorného úhlu pohledu větu: „*Ani oko nespatriło (...), co Bůh chystá těm, kdo ho milují.*“²⁹⁴

Člověk si proto jen těžko může konkrétně a detailně představovat, jak to bude v nebeské blaženosti vypadat. Do takových úvah – vykazujících malou víru a znalost – může snadněji vstupovat pokušeními ďábel.²⁹⁵ Je také logické, že takové úvahy říkají především lidé, kteří mají jen slabé znalosti vlastní víry. Vždyť již ve výroku Ježíše sestře Faustyně: „(...) vybízej je, aby měly důvěru k mému Milosrdenství, neboť v tom spočívá tvá práce v tomto i budoucím životě.“²⁹⁶ -

- je naznačeno, že vše, co se zde na zemi člověk naučí ve spojení s Bohem, bude po proměnění jeho činností i ve věčnosti.

Má-li člověk velmi krátce a jednoduše vyjádřit, v čem spočívá nebeská blaženost nebešťanů, je možné říci tři slova: vidí, milují a radují se. Patří na Boha v jeho věčném a nekonečném jasu a z jejich poznání tryská láska, která spojuje duši s milovaným. A toto spojení plní duši nesmírnou radostí, kterou člověk může nyní v tomto životě jen slabě tušit.

Člověk je stvořen pro Boha, a proto nic nemůže ukojit plně touhu jeho duše než Bůh. Jen v patření na Jeho nekonečné dokonalosti nalezne člověk naplnění své touhy po štěstí.

Jako každá bytost, tak i člověk je blažen tehdy, když je v činnosti. Činnost člověka je však různá. S nejnižšími tvory má společné bytí, s rostlinami má společnou vegetativní činnost, živočichům se podobá v činnosti smyslové. Co je mu vlastní a co ho staví nad všechny nižší tvory, je činnost rozumová. Jen v této činnosti může spočívat blaženost člověka. Předmět rozumu může však být různý. Může to být věc věčné úvahy rozumové, anebo to může být i věc nedůstojná člověka. Není pochyby, že nejvyšším předmětem rozumu je Bůh ve své nekonečné dokonalosti. A proto jen v patření na Boha může být vrcholná blaženost člověka, neboť patří-li na

---

²⁹⁴ 1.Kor 2,9

²⁹⁵ KKC 2851: „Zlo v této prosbě není něco abstraktního; naopak označuje osobu satana, zhoubce, anděla, který se protiví Bohu. „Ďábel“ [„dia-bolos“, ten, který se vrhá napříč] je ten, který „chce překážet“ Božímu plánu a jeho „dílu spásy“ dovršenému Kristem.“

²⁹⁶ KLISZ, M., *Sestra Faustyna, služebnice Boží*. Olomouc : MCM, 1992.

Boha člověk, je v činnosti, a to ve své zcela vlastní činnosti – rozumu, a tato činnost se týká nejvznešenějšího předmětu.²⁹⁷

Člověk touží po nekonečnu. I kdyby znal všechno z pozemského světa, nakonec by řekl: „A to je všechno?“ Proto jedině poznávání nekonečného Boha jej může uspokojit.

Bylo poukázáno, že v Bohu samém jsou vztahy. V nebeské blaženosti on sám člověka zapojí do oné mozaiky vztahů, který tak čerpá z pramene, který jediný dokáže nasytit. Nic jiného člověka nenasytí, všechno ostatní je pomíjivé: „*Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Bohu.*“²⁹⁸

Všechno ostatní naplní jen dočasně.

Když člověk nakonec dojde k tomuto završení, to je jeho cíl i původ štěstí. Toto čeká každého spaseného, bude šťasten bez přerušení a napojen na zdroj nepomíjivého štěstí, ať již je největší světec či jen ten, který se sotva zachránil.

5.2 Případková nebeská blaženost

Církev o nebeské blaženosti dále učí, že kromě zmíněné podstatné nebeské blaženosti existuje tzv. akcidentální tj. případková (zjednodušeně řečeno přídavná) nebeská blaženost:

„K podstatné nebeské blaženosti, která vzniká z bezprostředního patření na Boha, přistupuje tedy akcidentální blaženost, která vychází z přirozeného poznání a milování stvořených věcí.“²⁹⁹

Každý, i ten poslední hříšník, který se sotva zachrání, dojde svého štěstí a naplnění. Zapojí se do oné pavučiny vztahů, která čerpá z Boha, naplní se i všechny skutečnou láskou naplněné vztahy, které měl během pozemského života. A tyto vztahy jsou proto tak důležité a trvalé, že je tvoří Duch Svatý. Mají tedy svůj základ v Bohu.

Ale Bůh je nejen milosrdný, ale také spravedlivý. Proto platí pravda víry, kterou se zabývaly Florentský sněm, Lyonský sněm, Tridentský sněm: Stupeň

²⁹⁷ Patřit na Boha tedy neznamená, že se člověk bude „dívat očima“.

²⁹⁸ SV. AUGUSTIN, *Vyznání*, 1, 1, 1: přel. Mikuláš Levý. Praha: Ladislav Kuncíř, 1926, s. 16.

²⁹⁹ OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.7.

nebeské blaženosti, stejně jako míra trestu jednotlivců v pekle, je u jednotlivých lidí rozdílný.³⁰⁰

Tato pravda vychází z textů Písma:

Mt 16,27: „Syn člověka přijde v slávě svého Otce se svými svatými anděly, a tehdy odplatí každému podle jeho jednání.“

1 Kor 3,8: „Kdo sází a kdo zalévá, patří k sobě, ale každý podle vlastní práce obdrží svou odměnu.“

2 Kor 9,6: „Vždyť kdo skoupě rozsévá, bude také skoupě sklízet, a kdo štědře rozsévá, bude také štědře sklízet.“

1 Kor 15,41n: „Jiná je záře slunce a jiná měsíce, a ještě jiná je záře hvězd, neboť hvězda od hvězdy se liší září.“

Mt 11,22: „Ale pravím vám: Týru a Sidónu bude lehčeji v den soudu, nežli vám.“

Lk 20,47: „Vyjídají domy vdov a dlouho se na oko modlí. Ty postihne tím přísnější soud.“

Aspekt této pravdy lze přirovnat k různě velkým nádobám. V nebeském království budou všechny nádoby naplněny, ale rozdíly ve velikosti zůstanou, jak bude pojednáno dále.

Z Boží spravedlnosti jsou tedy v nebi určité stupně. Člověk, který se na poslední chvíli zachrání a spasí sotva sám sebe, na tom nemůže být v nebi stejně jako světec, který přivedl ke spáse mnohé další. Ten, který dává, aniž počítá, otevírá se od sebe směrem k ostatním ve prospěch druhých, pro společenství, připravil si v nebi vyšší místo, než ten, který všechny milosti absorbuje sám pro sebe a velmi málo předává druhým.

Podrobnější popis aspektů, které mají vliv na případkovou blaženost popisuje učení církve takto:

„Případkovou blaženost dosáhnou blažení ze společenství s Kristem (podle jeho člověčenství), Matkou Boží, anděly a svatými, ze shledání se s příbuznými, přáteli z doby jejich pozemského života a z poznání Božího díla. Také spojení duše s oslaveným tělem při vzkříšení znamená případkové rozmnožení nebeské slávy.“³⁰¹

³⁰⁰ OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.10: „Sv. Augustin (In Joan tr. 67,2, dále Enchir. 111) učí: >>V trápení bude jedněm zavrženým snesitelněji než druhým<<, sv. Jeroným (Adv. Iovin. II 18-34), Tertulián Scorp 6: >>K čemu je u Otce mnoho přibytků, ne-li kvůli rozdílnosti zásluh?<<“

³⁰¹ OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.7.

Když někdo participuje na Božím díle, pod vedením Panny Marie, které se svěří, jako např. sv. M. Kolbe, v nebi teprve uvidí naplno, co skutečně pod vedením Matky církve vykonal. V minulých úvahách bylo ukázáno na životních příkladech, že z 10-ti věcí, které člověk zde na zemi vykonal pro nebe, které se mu povedly, uvidí třeba 9 často až v nebi, a například jen o jedné bude moci říci už nyní, že se povedla. Důležité je, aby se člověk nechal Bohem vést, žil v posvěcující milosti, měl v modlitbě trvalé přání plnit Boží vůli a s láskou pronikl do tajemství daru, který nám Bůh dává v Matce Církve. Potom zmiňované poznání Božího díla – a na kolik v něm Bohu „pomáhal“ - má vliv na velikost případkové nebeské blaženosti.

K uvedenému přistupuje dále aspekt, nakolik se člověk již na zemi snažil rozvíjet „společenství svatých“ - s Pannou Marií, svatými, jak prohluboval v rámci našich možností vztahy s příbuznými a přáteli z doby pozemského života... to vše má vliv na jednu prožívanou nebeskou blaženost.

Základem je, jak bylo uvedeno, plnohodnotné přijímání Eucharistie ve společenství.

A vzhledem k tomu, že člověk je stvořen pro společenství, nemůže jen myslet na sebe, ale jak bylo uvedeno, aby případkovou blaženost pomáhal obohatit i ostatním.

5.3 Aureoly

Co se týká stupně nebeské blaženosti, Církev ještě dále učí:

K podstatné blaženosti přijímají tři třídy blažených ještě zvláštní odměnu za vítězství,³⁰² kterého dosáhli, tzv. **AUREOLU**:

- ❖ **Panny** za vítězství nad tělem,³⁰³
- ❖ **mučedníci** za vítězství nad světem,³⁰⁴
- ❖ **církevní učitelé** za vítězství nad ďáblem, otcem lži.³⁰⁵

³⁰² Jde o učení podle scholastiků.

³⁰³ Srov. Zj. 14,4: „*To jsou ti, kdo neporušili svou čistotu se ženami a zůstali panici. Ti následují Beránka, kamkoli jde. Ti jako první z lidstva byli vykoupeni Bohu a Beránkovi. Z jejich úst nikdo neuslyšel lež; jsou bez úhony.*“

³⁰⁴ Srov. Mt 5, 11: „*Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.*“

³⁰⁵ Srov. Dn 12, 3: „*Prozíraví budou zářit jako záře oblohy, a ti, kteří mnohým dopomáhají k spravedlnosti, jako hvězdy, navěky a navždy.*“ - Mt 5,19: „*Kdo by tedy zrušil jediné z těchto nejmenších přikázání a tak učil lidi, bude v království nebeském vyhlášen za nejmenšího; kdo by však zachovával a učil, bude v království nebeském vyhlášen velkým.*“

Podle sv. Tomáše pozůstává podstata aureoly v radosti nad dokonaným dílem v boji proti nepřítelům spásy.³⁰⁶

Z tohoto zorného úhlu se jeví modlitba: „*Tělo, svět, d'ábla přemáhám (...)*“ v mnohem hlubším světle.

Pro rozvíjené téma mohou jako příklad posloužit životy:

- sv. Maxmiliána Kolbeho – kněze a řeholníka a
- život sv. Marie Taigy – člověka rodiny.

Ze života sv. Maxmiliána je známá epizoda, kdy se mu zjevila Panna Maria a nabídla mu 2 koruny: bílou – čistoty, červenou – mučednictví. Sv. Maxmilián Kolbe požádal o obě. A protože měl i 2 doktoráty, které beze zbytku využil pro evangelizaci, lze předpokládat, že získal i třetí aureolu.³⁰⁷

Z uvedeného by se mohlo zdát, že aureoly může získat převážně člověk žijící zasvěceným životem a pro člověka žijícího v rodině jsou takřka nedostupné. Ale není to tak úplně pravda. Jak je může získat člověk z rodiny?

Následující úvahu můžeme dokladovat na životě matky rodiny, sv. A.M.Taigy.

5.3.1 Panny za vítězství nad tělem

Na úvod je možné uvést citaci koncilního dokumentu:

„A tak církev, která rozjímá o její (Mariině) tajuplné svatosti, napodobuje její lásku a plní věrně Otcovu vůli, stává se přijetím Božího slova také matkou: kázáním a křtem totiž rodí k novému a nesmrtelnému životu děti počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha. A je také panna, protože neporušeně a čistě zachovává věnost slíbenou Snoubenci a napodobuje matku svého Pána v tom, že silou Ducha svatého zachovává panensky neporušenou víru, pevnou naději a upřímnou lásku.“³⁰⁸

V uvedeném textu je zmíněna čistota a věnost snoubenci, čistota víry spojeny s nadějí a láskou.

O čistotu se musí bojovat. Na pokušení těla má vliv svět, jeho svody i svody Zlého, který ochotně využívá případných mravních úpadků světa a člověk ve světě je sužován nečistými obrazy, představami a pokušeními o které by třeba ani nestál.

³⁰⁶ OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.7.

³⁰⁷ Velké dílo na poli mariologie, dále Rytíř N. apod.

³⁰⁸ LG 64

Je nutné svou vůlí čistotu obnovovat. Vítězství nad pokušením je hodnotou. Z každého vítězně odraženého pokušení člověk vychází posílen. V žádném případě to však neznamena vyhledávat boj s pokušením. V tom případě by šlo o opovázlivost, která se člověku vždy vymstí, protože je sama o sobě hříchem pramenícím z pýchy.³⁰⁹ Naopak je třeba varovat se hříchu a vyhýbat se každé příležitosti, která by mohla vést k pádu do hříchu. Pro získání této aureoly je třeba jít cestou umrtvování smyslů, pokání a postu.

Jde o to vítězit nad pokušeními, která skutečně nelze odvrátit a když přijdou, vidět je v uvedeném světle.

Pro člověka žijícího v manželství uvedené myšlenky jsou cestou k manželské čistotě, kterou je třeba chránit před ohrožením, stojích na slovech Ježíše: „*Já však vám pravím, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci.*“³¹⁰

K tématu je možné uvést potřebu mít čisté srdce, aby dokázalo skutečně milovat.

Víme, že milovat někoho, kdo člověku není milý, kdo třeba i ubližuje, neznamena ho milovat citem, ale vůlí. Ve víře slovo milovat znamená chtít druhému dobro. A nejvyšším dobrem je Bůh. Slovo milovat má tedy v teologickém smyslu jiný význam, než v jakém smyslu je dnes mnohdy možné jej slyšet používat. Je třeba chtít dobro v tom smyslu, aby byl náš bližní spasen.³¹¹ A ještě i ve větším výsledku, aby byl nejen pouze spasen, ale získal i některou aureolu a „vylepšil“ si postavení v nebi.

Milovat – skutečně milovat – není možné pouze svými silami. Je třeba milovat bližního i nepřítele, ale především milovat Boha, protože lidskými schopnostmi není možné milovat tak, jak to Bůh žádá. Každá nezřízená náklonnost k sobě samým kalí čistotu lásky. Je třeba milovat Ježíše a duše z lásky k němu.

---

³⁰⁹ Srov. BENEŠ, A., *Morální teologie*. Praha : Krystal, 1994, s.68: „Opovázlivé spoléhání je nezřízený úkon vůle, která se domnívá, že dosáhne cíle přesahujícího hranice stanovené Bohem. Rodí se často z pýchy (...).“

³¹⁰ Mt 5, 28

³¹¹ Zde je možné opět připomenout, že při setkání se zlem je třeba mít na paměti, že je nutné se modlit i za toho, který danému člověku v životě nepředal to duchovní dobro, které měl. Jde tedy i o zcela neznámého člověka a jeho spásu.

I tato láska je opět spojena s čistotou a není to jen čistota těla, je zde nutná i panenská čistota ducha. Protože jinak se může člověk v nebi dovědět to, co řekl jeden svatý: „*Jsou čistí jako andělé a pyšní jako d'ábli.*“

Uvedené úvahy je možné srovnat se životem sv. Anny Marie Taigy.³¹²

V této usilovné, skromné Římance z chudé rodiny byla církvi darována významná prorokyně, divotvůrkyně a osvícená rádkyně papežů, císařů a svatých. V dekretu blahorečení se píše: „*Ve světle onoho slunce poznávala přítomné a vzdálené věci, dopředu viděla budoucí události, poznávala tajemství lidských srdcí, dokonce i ty nejskrytější a nejtajnější věci.*“ Toto poznání do sebe zahrnuje i poznání vlastní duše, a ve svém nitru pochopí, že o co více se nechá očistit a posvětit, o to jasnější bude její světlo.

Ale naproti tomu nade vším tím zářivě vyniká její svatost manželky a matky. Jak ji volaly její povinnosti matky a manželky, museli čekat dokonce sami kardinálové a královští vyslanci, kteří k ní přicházeli pro radu. A právě toto v rodinném kruhu příkladně žité mateřství přinášelo stále více duchovních plodů a pomáhalo celému Římu tak, že o ní můžeme právem říci: Stala se všem vším.³¹³

Ač veselý, laskavý a jemný charakter mladé manželky je v očividném rozporu k jejímu opravdu hrubému, výbušnému muži, jsou první roky jejich manželství velmi šťastné.

Jako manželka muže s těžkým charakterem a jako příkladná matka, která se věrně stará o své děti, je pro mnohé ženy zářivým příkladem a velkou orodovnicí.

V početné domácnosti žije spolu s jejich sedmi dětmi (ze kterých tři velmi brzy zemřeli), nejen její mrzutá matka a dočasně i otec s těžkou povahou, ale i její panovačná švagrová a časem i rodina jejího nejstaršího syna, jako i její brzy ovdovělá dcera Sofie se svými šesti dětmi. Matka Taigi vaří, štipuje ponožky, šije a vyšívá pro cizí lidi až hluboko do noci, aby si tak přivydělala k skromnému výdělku. Její manžel Domenico jako 92-letý při procesu jejího blahorečení vyprávěl o jejich rodinném životě:

---

³¹² Pramenem k životopisným událostem A.M.Taigy byly: JONES, K., *Velké ženy duchovní tradice II.* Kostelní Vydří : KN, 2002. - *Vítězstvo Srdce*. Stará Halič : Vítězstvo Srdce, 32/2003.

³¹³ Srov. KKC 24.

„Svojí nádhernou moudrostí vždy dokázala udržet v rodině pokoj, bylo nás mnoho a mezi námi bylo mnoho různých charakterů. Každou, i tu nejmenší hádku utišila dobrotou, která ještě více prohloubila harmonii a pokoj. Často jsem přicházel domů z práce unavený a mrzoutský. Kdo byl někdy sluhou, ví, kolik ponižování je třeba často snést ze strany pánů. Moje manželka měla dar vždy mě upokojit. Uměla mlčet, ale když bylo třeba, uměla i promluvit. Měla tak přátelskou povahu, tak velkou přejícnost, že ze mne odháněla zlou náladu a opět mě rozveselovala. Když jsem se vracel domů, moje manželka vždy všeho nechala – i velkých pánů a prelátů, kteří si k ní přišli pro radu, a pospíchala ke mně, aby mě laskavě a radostně obsloužila. Viděl jsem na ní, že to dělala celým srdcem.“³¹⁴

Sv. A.M. Taigi se nezištně dovede povznést nad maličkosti a citlivou láskou umí změnit svého náladového manžela, takže on dosvědčuje: „Jí musím děkovat, že jsem si odvykl od té anebo oné chyby, a dělala to s tak dokonalou láskou a dobrotou, s jakou se v dnešních časech už nesetkáváme.“

O své svatě žijící matce dovede povyprávět i jedna z dcer, Sofie. Matka Taigi se se svými dětmi každý den modlila růženec, učila je katechismus, který perfektně ovládala a brala je s sebou k chudým a nemocným do nemocnic. Sofie o svých rodičích říká:

„Můj otec byl zbožný a vážný muž, ale měl výbušný charakter a byl náročný, něco zcela neobyčejného. Když přišel domů, zapískal anebo zaklepal. Okamžitě mu musel někdo utíkat otevřít, i kdyby se mu mělo přitom něco stát. Jakmile nebylo všechno přesně podle jeho chuti, tak se rozhněval, že byl schopen sbalit ubrus se vším jídlem a vyhodit ho ven. Všechno muselo být připraveno přesně na minutu: vřelá polévka, stolička na svém místě. Dokonalá harmonie, ve které žila maminka s tatínkem, vznikla nakonec tím, že ona plnila s podivuhodnou ochotou nejen jeho příkazy a žádosti, ale dokonce předvídala i jeho přání. Ať přikázal cokoli, vždy to s radostí vyplnila. Nikdy mu nedala ani ten nejmenší důvod k hádce.“³¹⁵

Právě naopak, on na konci svého života dosvědčuje: „Ona byla mojí útěchou a útěchou celého světa. Jsem už starý, ale i kdybych byl mladý a prošel celý svět, nenašel bych ženu s takovými vlastnostmi. Ztratil jsem velký poklad.“

I když Domenicova drsnost se léty zjemnila a projevoval Anně větší vděčnost po její smrti než za života, jeho svědectví je pozoruhodným holdem jejímu svatému životu.

³¹⁴ *Vítězstvo Srdce*. 32/2003, s.18.

³¹⁵ *Vítězstvo Srdce*. 32/2003, s.18.

Zvláště pěkné a hluboké přátelství spojuje Annu Marii s mladší Alžbětou Canori Morou, též římankou. Jako matka rodiny má pověst svatosti a je velmi zkoušena v těžkém manželství. Její manžel Christofer ji veřejně podvádí a ponižuje celých 25 let, ona je mu však hrdinsky vždy věrná. Tak jako život Anny Marie Taigi, i její život je poznamenán mnohými mystickými dary a zážitky, i modlitbou za obrácení svého manžela, který se – jako to předpověděla – obrátí hned po její smrti a stane se knězem františkánem...

Uvedený úryvek životopisu a svědectví vlastní rodiny svědčí o velké manželské lásce proniknuté hrdinstvím a manželskou čistotou. Zároveň je ukázkou mariánského principu církve sloužícího obětavou láskou k obrácení a posvěcení duší.

5.3.2 Mučedníci za vítězství nad světem

Otec nebo matka rodiny těžko mohou nabídnout svůj život k mučednické oběti tak, jak to může udělat každý kněz. Každý kněz by měl být připraven k této vrcholné oběti. Toto je také jeden z důvodů, proč kněz žije v celibátu. Tuto nabídku nemůže udělat otec nebo matka rodiny, protože jejich nabídka by byla neúplná, poloviční – druhá polovina patří manželce, manželovi, dětem. Zatímco kněz bere tuto možnost na sebe jakoby automaticky již s jáhenským svěcením předcházejícím kněžství. Pro lidi žijící v rodinách platí to, co nabídla Panna Maria dětem ve Fatimě, kdy se ptá: „Chcete snášet všechna utrpení, která Bůh na vás sešle, jako smírnou oběť za hříchy, které Ho urážejí a jako prosbu za obrácení hříšníků?“³¹⁶

Utrpení, které pán Ježíš posílá, však odpovídají roli člověka v rodině tak, jako tomu bylo například u A.M. Taigy, která se vědomě obětovala ve všedním dni, ve své rodině, věností v malých věcech, jak jí to jednou Ježíš předpověděl: „Vyvolil jsem si tě, abych tě zařadil k mučedníkům. Tvůj život bude pro církev oporou víry a bude to delší a záslušnější mučednictví, než kdyby bylo krvavé (...).“³¹⁷

---

³¹⁶ KONDOR, L., *Sestra Lucie hovoří o Fatimě*. s.68.

Jedná se tzv. vnitřní mučednictví, které prožila Panna Maria. Ve spojení s Pannou Marií³¹⁸ uprostřed zkoušek modlitbou, vírou a vytrvalostí, obětováním utrpení a přijetím všeho co Pán v životě určuje, tak člověk přijímá i v rodině vnitřní mučednictví. Obětuje bolesti, vnitřních zkoušek a tělesných trápení. Maria jako dokonalá učednice Páně³¹⁹ a blahoslavená pro svoji víru, může nejlépe uvádět věřící – své děti – do tajemství kříže a utrpení, které vyžaduje od věřících dostatečnou víru.³²⁰ Jan Pavel II. potvrzuje, že Panna Maria dokázala celým svým životem s neotřesitelnou vírou přinášet oběť utrpení,³²¹ které, jak učí svatý Pavel, je nutné přinášet ve spojení s Kristem jako oběť za druhé:

*„Proto se raduji, že nyní trpím za vás a to, co zbývá do míry utrpení Kristových, doplňuji svým utrpením za jeho tělo, to jest církev.“*³²²

*„Pro Boží milosrdenství vás, bratři, vybízím: přinášejte sami sebe v oběť živou, svatou a Bohu milou! To ať je vaše duchovní bohoslužba.“*³²³

Sdílení Kristova utrpení má v těchto apoštolových poselstvích dvojí význam. Stává-li se člověk účastníkem Kristova utrpení, je to proto, že Kristus otevřel své utrpení člověku, protože se svým vykupujícím utrpením sám stal účastníkem všech lidských bolestí. Pokud člověk skrze víru odhaluje Kristovo vykupující utrpení,

---

³¹⁷ *Vítězstvo Srdce*. 32/2003, s.19.

³¹⁸ Viz. kapitola: *Matka církve a společenství svatých*, o principu, který uvádí sv. Maxmilián Kolbe a sv. Grignon.

³¹⁹ Srov. PAVEL VI., 21.11.64 na II.VK *slavnostní alocuce*, ve které papež vyhlásil Pannu Marii za Matku Církve: „(...) Ve svém pozemském životě byla dokonalým obrazem Kristova učedníka, byla zrcadlem všech ctností a ztělesnila evangelijní blahoslavenství, která Kristus vyhlásil. Proto si z ní celá Církev ve svém neporovnatelném mnohotvárném životě a činnosti bere nejautentičtější příklad jak dokonale následovat Krista.“

³²⁰ V této souvislosti je nutné připomenout pravdu: BENEDIKT XVI. 365 dní s *Benediktem XVI.* s.253: „ (...) rád bych připomněl obzvláště lidi, kteří se nacházejí v těžkých životních podmínkách: nejchudší, nejopuštěnější, ty, kteří ztratili naději, že najdou smysl svého života, nebo kteří se stali nedobrovolnou obětí sobeckých zájmů, aniž by se jich někdo ptal na jejich názor či je požádal o souhlas. Tím, že jejich utrpení učiníme naším utrpením, svěřujeme je všechny Bohu, který všechny věci může proměnit v dobro (...).“

³²¹ Srov. JAN PAVEL II., *Salvifici Doloris*, 25: „Zvláště nás naplňuje útěchou - odpovídá to dějinné pravdě a líčení evangelia - možnost pozorovat, jak po boku Krista ve vroucí a zdůrazněné blízkosti vždy stojí jeho svatá Matka a celým svým životem vydává svědectví o tomto zvláštním evangeliu o utrpení. U Marie se hromadí četná velká utrpení tak, že dokazují nejen její neotřesitelnou víru, nýbrž představují i přínos k vykoupení všech. Od onoho tajemného rozhovoru s andělem spatřuje ve své úloze matky „povolání“ k účasti na poslání svého Syna zcela jedinečným způsobem. To jí záhy potvrzují události provázející Ježíšovo narození v Betlémě; posléze promluva starce Simeona, který hovoří o meči tak ostrém, že pronikne její duši.“

³²² Kol 1, 24

³²³ Řím 12,1

nachází v něm současně své vlastní utrpení a vírou je vidí obohacené o nový obsah a význam.³²⁴ Tak se stává pro věřícího kříž také darem, jako tomu bylo u Panny Marie.³²⁵

A tady vidíme, že i člověk z rodiny může získat i aureolu mučednictví.

5.3.3 Církevní učitelé za vítězství nad d'áblem, otcem lži

Již bylo uvedeno, jak je nutné se vzdělávat ve své víře. Když si člověk udrží svou čistotu víry, je to krásné, ale když pomůže k získání nebo prohloubení víry druhému, je to ještě cennější.

O tom Jan Pavel II. často hovoří:

„Musíme velmi seriózně dbát o své vlastní vzdělávání. Proto musíme prvořadou pozornost upřít na pravdu. Nemůžeme zasévat omyly nebo někoho ponechat ve stínu pochybností! Křesťanská víra se stává stále osobnější, náročnější. To je zajisté dobře. Nejdříve však musíme mít, abychom mohli rozdávat. Pamatujme na to, co napsal apoštol Pavel: >>Opatruj, co ti bylo svěřeno.<< (1 Tim 6,20)“³²⁶

Nebo:

„Nevědomost je nejhorší nepřítel víry. Každý člověk potřebuje podstatné a doplňující vzdělání – kulturní, odborné, vědecké, duchovní, a apoštolské – které mu umožní žít v důsledné vnitřní jednotě a zdůvodnit svoji naději každému, kdo ho o to požádá (1 Pt 3, 15). Kdo může říci, že skutečně miluje Krista, když se neusiluje lépe ho poznat? Pokud toužíte ve všedním životě věrně plnit Boží požadavky a očekávání lidí a dějin, musíte se ustavičně živit Božím slovem a svátostmi, proto: >>Kristovo slovo ať ve vás bohatě přebývá.<< (Kol 3,16)“³²⁷

Jak vyplývá ze slov Jana Pavla II., člověk nesmí zanedbávat prohlubování znalostí o své víře. Takovým Bůh ani nemůže poslat lidi hledající a duchovně hladovějící, kteří by se ptali, protože by zůstali nenaplněni nebo pokřiveni.

³²⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Salvifici Doloris*, 20.

³²⁵ Bolest Panny Marie byla však zcela rozdílná, oproti bolesti ostatních mučedníků. V mučednících velikost lásky mírnila bolest jejich utrpení, ale blahoslavená Panna, čím více milovala, tím více trpěla a tím těžší bylo její mučednictví. Tuto myšlenku rozvíjí: KUBEŠ, K., *Mariologie II*. Praha : Posel Božského Srdce Páně, 1936, s. 352: „(...) Všechny mučedníky převýšila, protože oni trpěli tělem, Maria duší. Mučedníci trpěli pro víru v Krista, Maria pro lásku k němu; jako však je láska větší než víra, tak Mariino martyrium bylo větší než utrpení mučedníků. Tito, čím více Krista milovali, tím méně bolest cítili, Maria však čím milovala něžněji, tím byla zraněna hlouběji (...) Mučedníkům byl pohled na Krista posilou a útěchou, Marii byl pohled na něho převelikou mukou.“

³²⁶ JAN PAVEL II., *Boží plán*. Bratislava : Lúč, 1996, s.25

³²⁷ JAN PAVEL II., *Boží plán*. s.25

Zanedbáváním poznávání své víry člověk jakoby svazuje Bohu ruce – omezuje životní situace, do kterých ho může Bůh poslat.

Výrok Jana Pavla II. není ojedinělou výzvou. Pro ilustraci je možné uvést následující výzvy papežů:

„(...) To, že se u křesťanů náboženská víra tak často rozchází s jednáním, vychází také – domníváme se – z jejich nedostatečné křesťanské výchovy a vzdělání. Stává se totiž příliš často a na mnoha místech, že poznání náboženskému a profánnímu nevěnují stejné úsilí, a ačkoli studium vědy dovedli k vrcholu, v náboženské formaci se, celkem vzato, nedostali dál než k elementární úrovni. Je proto nezbytné, aby formace mládeže byla všestranná, nepřetržitá a děla se takovým způsobem, že úcta k náboženským hodnotám a třibení ducha budou postupovat úměrně s vědeckým poznáním a technickými dovednostmi den ze dne rostoucími. Kromě toho je třeba dospívající formovat tak, aby každý z nich mohl náležitě zastat své úkoly (...).“³²⁸

Podobně hovořil Jan XXIII. v Encyklice *Mater et Magistra*.

Dále je možné uvést slova papeže Pia XI.:

„(...) Musím však potvrdit, že ještě mnoho námahy je třeba věnovat tomuto způsobu duchovní obnovy. I ve zcela katolických zemích je příliš mnoho těch, kteří sice věrně plní nejnutnější povinnosti náboženství, k němuž se s chloubou hlásí, ale nedbají o to, aby je důkladněji poznávali. Ani se nenamáhají hluboce a upřímně se o něm přesvědčit. Tím méně dělají něco pro to, aby vnějšímu náboženskému jednání odpovídalo vnitřní světlo spravedlivého a čistého svědomí. Právě toho svědomí, které všechny povinnosti zvažuje a plní z hlediska Božího. Víme přece, jak velice tuto naši povrchnost a pokrytectví odsuzuje náš Spasitel. Podle jeho příkazu všichni mají uctívat Otce „v Duchu a v pravdě“ (J 4,23). Kdo nepřizpůsobil svůj život příkazům víry, kterou schvaluje, ještě dlouho nebude moci pokládat se za zachráněného, jestliže bouře zuří a doléhá na nás s takovým nápořem. Takového člověka strhne hrozivá zátapa zla právě proto, že sám si tuto zkázu připravil. Bude se nazývat křesťanem jenom na posměch druhým (...).“³²⁹

Nakonec i papež Benedikt XVI.:

„Ve skutečnosti je každý učedník, podněcován slovem Božím a posilován svátostmi, povolán k misi. Jedná se o úkol, který by nikdo neměl opomíjet, protože není nic krásnějšího než znát Krista a přispívat k tomu, aby ho poznali také druhí.“³³⁰

³²⁸ Jan XXIII., *Pacem in terris*, 153. Praha : Zvon, 1996. - Podobně hovořil Jan XXIII., *Encyklika Mater et Magistra*. Praha : Zvon, 1996.

³²⁹ Pius XI., *Divini redemptoris*, 43. Olomouc : MCM, 1993.

³³⁰ BENEDIKT XVI. *365 dní s Benediktem XVI.* s.242

Výraznou pomocí v tomto směru je katechismus a dokumenty II. vatikánského koncilu: „Závěry druhého vatikánského koncilu zůstávají i pro Církev 3. tisíciletí směřodatným programem.“³³¹

Toto prohlášení vydal papež Jan Pavel II. v den 40. výročí otevření druhého vatikánského koncilu při audienci pro účastníky kongresu o katechezi z celého světa ve Vatikánu. Lidi zodpovědné za katechezi vyzval, aby své snahy znásobili o další šíření katechizmu v Církvi a ve světě a výslovně žádal jasnou motivující obsáhlou systematickou katechezi. Svatý Otec při této příležitosti připomněl, že před 10ti lety uveřejněný katechismus katolické Církve se důkladně odvolává na II. vatikánský koncil. Zdůraznil, že koncilní dokumenty jsou pro věřící nového tisíciletí bezpečným kompasem a vyzval katolíky celého světa, aby tyto dokumenty četli a osvěžili si jejich obsah. Při modlitbě Anděl Páně na náměstí sv. Petra v neděli 13. října řekl, že výsledky koncilu neztratily nic na své hodnotě ani lesku a zdůraznil: „Pro Církev v 21. století jsou bezpečným kompasem. Koncil, který 11. října otevřel papež Jan XXIII., je jistým způsobem začátkem nové evangelizace.“³³²

II. vatikánský koncil v předmluvě Deklarace o křesťanské výchově říká: „Je skutečnost, že se výchova mládeže, ba i pokračující vzdělávání dospělých stávají v naší době snadnějšími, ale i naléhavějšími!“³³³

Je možné opět nahlédnout do životopisu sv. Anny Marie Taigy:

„(...) a tak se sice naučí číst, ale jen s těžkostmi umí napsat své jméno. Proto jí Bůh dá v budoucnosti na pomoc dva kněze, kteří budou denně zapisovat všechno, co Anně Marie zjeví Ježíš. Měla ale výbornou paměť a uměla nazpaměť katechismus a většinu žalmů (...).

O své svatě žijící matce dovede povyprávět i jedna z dcer, Sofie. Matka Taigi se se svými dětmi každý den modlila růženec, učila je katechismus, který perfektně ovládala a brala je s sebou k chudým a nemocným do nemocnic. (...)³³⁴

³³¹ Server Slovenské biskupské konference: <http://www.kbs.sk/>, Tlačová kancelária KBS, zpráva 14. 10. 2002 12:35, zobrazení 162.

³³² Server Slovenské biskupské konference: <http://www.kbs.sk/>, Tlačová kancelária KBS, zpráva 14. 10. 2002 12:35, zobrazení 162.

³³³ GE předmluva.

³³⁴ *Vířazstvo Srdca*. 32/2003, s.15

Z uvedeného poznáváme, že matka rodiny, dokonce téměř negramotná, sv. A.M.Taigy – dokonale znalá katechismu – byla schopna získat všechny 3 aureoly!

Znovu byla tedy zmíněna nutnost vzdělávání se ve věcech víry, tentokrát posazena do dalších vztahů.

Na závěr úvahy je nutné uvést slova Jana Pavla II. k těm, kterým zdravotní, či jiné okolnosti nedovolují evangelizovat slovem:

„Ten, kdo se i utrpením snaží plnit Boží vůli, je užitečný i pro bližního. I když je ochromen ve vnější činnosti, i když je uzavřen ve své samotě, vyzařuje okolo sebe vlnu duchovního světla, ze kterého mohou mnozí čerpat.“³³⁵

5.4 Stupně bez závisti

Z předchozí části vyplývá, že i když všichni blažení nebesťané budou patřit na téhož Boha, nebudou všichni stejně blažení. Nekonečný Bůh je nekonečný také vzhledem k poznání. Jen On sám se poznává vyčerpávajícím způsobem, člověk Jej poznává jen v tom stupni, pokud se mu dostane tzv. „světla slávy“. Menší nebo větší síla rozumu, pozvednutého do nadpřirozené sféry „světlem slávy“, bude také menším nebo větším stupněm poznání a blaženosti, plynoucí z tohoto poznání. Stupeň slávy je podmíněn stupněm lásky a stupněm milosti, jakého kdo dosáhl v okamžiku přechodu do života věčného. Čím více bude mít rozum světla slávy, tím bude blaženější. Ale tím více světla slávy se mu dostane, čím větší láska bude plnit duši.

Nestejný stupeň nebude však vyvolávat pocit závisti, neboť každému se dostane tolik, kolik snese síla jeho duše. Obrazně řečeno – menší „nádoba“ pojme do sebe mnohem méně než větší, ale přece jsou obě stejně naplněny. Tak v nebi budou všechny duše zcela nasyceny pohledem na Boha, jejich touha bude naplněna stejně dokonale.

I za kvalitou zmíněné případkové blaženosti stojí láska ve společenství, stejně jako i u zisku 3 aureol je základem láska:

Panny: Kdo bojuje za čistotu (i v manželské čistotě) a lásku tělesnou (zjednodušeně sobeckou), podřizuje lásce duševní – pro druhé.

Mučedníci: Kdo obětuje kříže, i vnitřní a obětuje je z lásky, rozdává lásku.

Církevní učitelé: Kdo sytí hladové po Bohu z lásky k Bohu, ne z touhy po slávě, rozdává lásku a vede druhé k lásce.

---

³³⁵ JAN PAVEL II., Budapešť, 20.8.91, srov. s úvahami v kapitole o Eucharistii.

6 Boží soud

Se vstupem do nebeské blaženosti, souvisí dva soudy. Jeden čeká člověka hned po smrti – osobní soud, a potom konečný soud, na úplném konci světa, kdy povstane mystické tělo jako celek.³³⁶

Na úvod k tomuto tématu je vhodné uvést:

„(...) Tito ale, kteří mají svědectví víry, ještě nežádali zaslíbení, v němž Bůh pro nás zamýšlí něco lepšího, aby nedosáhli naplnění bez nás (...). Vidiš tedy, že Abrahám ještě čeká, aby dosáhl naplnění, čeká i Izák a Jákob a všichni proroci čekají na nás, aby s námi dosáhli úplné blaženosti.“³³⁷

Jakmile člověk projde svým osobním soudem a ihned, či případně po očistci, se dostane do nebe, bude patřit na Boha, na svůj konečný cíl. Ale na druhé straně patří otevřenost naplněné lásky ke stále reálným a reálně pokračujícím a reálně trpícím dějinám.

I o Panně Marii koncil hovoří: „(...) Nyní, když byla vzata do nebe, ve své mateřské lásce se stará o bratry svého syna, kteří dosud putují na zemi a ocitají se v nebezpečích a nesnázích, dokud nebudou uvedeni do blažené vlasti.“³³⁸

Člověk vyjde z času, bude žít věčně, ale nikdo není věčný jako Bůh, každý měl svůj počátek. To je obtížně pochopitelný přechod z času mimo čas, do věčnosti, ale ne tak zcela, ne tak jako je věčný Bůh.

Bylo zmíněno, že člověk bude mít stále vztah k reálně trpícím dějinám. To znamená, že se dostane mimo, ale dějiny neskončily, nebeský Jeruzalém v nebi ještě není hotov.

I když ve spatřené lásce je už vše anticipačně zrušeno, i když jsou překonány všechny starosti a zodpovězeny všechny otázky, přece ještě nenastane celost spásy do té doby, dokud nebude dosažena reálně v posledním trpícím, ale dokud bude jen předobrazena v Bohu. Každý člověk existuje uvnitř a vně sebe. Co se děje v jednotlivci, jak bylo uvedeno, působí na lidstvo jako celek. Co se děje v lidstvu,

---

³³⁶ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.21: „Zatímco při zvláštním soudu bude člověk souzen jako jedinec, při všeobecném soudu bude souzen jako člen lidské společnosti před celým lidstvem. Odměna a trest budou rozšířeny na vzkříšené tělo.“

³³⁷ RATZINGER, J., *Eschatologie*. Brno : Barrister&Principal, 1997, s.111. - Srov. Žd 11,39-40

³³⁸ AA4

děje se jemu. Tělo Kristovo pak znamená, že všichni lidé jsou jeden organizmus, a proto osud celku je osudem každého. Rozhodnutí o jeho životě je dáno ve smrti s koncem jeho pozemského působení. Je souzen a naplňuje se jeho osud. Ale jeho konečné místo může být určeno teprve, až bude hotov celý organizmus, až bude vše protrpěno a odčiněno. Shromáždění celku je aktem postihujícím jeho samotného a je tedy teprve pak všeobecným soudem v tom smyslu, že jednotlivce zařazuje do celku a přisuzuje mu jeho správné místo, které obdrží teprve v tomto celku.³³⁹

Každý člověk je závislý na druhém, i když si napohled může myslet, že to, co právě dělá, neovlivňuje druhého. Tuto úvahu je vhodné vysvětlit na příkladě: Když člověk, který dostal dar víry, nežije v posvěcující milosti, nepřistupuje správně ke svátostem, nemá zájem o plnění Boží vůle, tak automaticky zde na zemi neplní Boží vůli tak, jak by měl. A to už se samozřejmě, i když to na první pohled není tak patrné, odráží na někom, komu „nedává to, co mu má dávat“, jak uvádí Jan Pavel II.:

„Stále jsou aktuální slova sv. Bernarda: >>Všichni potřebujeme jeden druhého: duchovní dobro, které nemám a nevlastním já, dostávám od jiných (...). A všechny naše rozmanitosti, které představují bohatství Božích darů, budou v jednom domě Otce, ve kterém je tolik příbytků. Nyní je rozdělení milostí: potom bude rozlišení ve slávě. Jednota, zda již zde nebo tam, spočívá v té stejné lásce.<<“³⁴⁰

Ten, kdo žije v hříchu, neplní Boží vůli, nedává duchovní dobro, kterým je od Boha vybaven, dál. Tím už si zakládá na „dluh“, a tímto způsobem již má vliv na druhé. I když si může říci známou větu: „Toto, co dělám, nemá na nikoho vliv. Jinak nezabývám, nekradu (...),“ ve světle uvedeného tento přístup zcela nedostačuje. Když takový člověk projde osobním soudem, je i spasen, ale sám ještě vidí, že ještě není všechno protrpěno do konce, ještě není vše odčiněno, tzn. on vidí, kde selhal.³⁴¹

Uvedené úvahy obecně souvisí s podstatnou nebeskou blažeností, ale úzce souvisí i s onou případkovou blažeností, která, jak bylo uvedeno, se týká: úrovně dosažení společenství s Kristem, Matkou Boží s anděly a svatými, s příbuznými, přáteli z doby pozemského života a s poznání Božího díla. A v tu chvíli je rozdílné,

³³⁹ Srov. RATZINGER, J., *Eschatologie*. s.119 -114.

³⁴⁰ JAN PAVEL II., Katecheze při generální audienci (29.6.1998), Světlo 29, 1998

jestli člověk poznává Boží dílo tak, že na něm nechal dluhy, nicméně se zachránil pro věčnost, anebo jestli k tomuto Božímu dílu v rámci svých možností přispěl. Vše tedy souvisí se vším.

Uvedené úvahy lze shrnout citací Jana Pavla II.:

„Bůh smlouvy svěřil život každého člověka druhému člověku, jeho bratru, s povinností vzájemného dávání a přijímání, aby totiž člověk sebe daroval a druhého přijímal. Když se naplnil čas a Boží Syn se stal člověkem a dal život za lidi, naznačil tím, k jakým výšinám a do jakých hloubek může dojít tento zákon vzájemné pomoci. Darem svého Ducha Kristus dává nový obsah i smysl zákonu vzájemné pomoci, když se totiž svěřuje člověk člověku. Duch, který je v lásce tvůrcem společenství, vytvořil mezi lidmi nové bratrství a novou solidaritu, která je obrazem tajemství vzájemného darování a přijímání nejsvětější Trojice. Duch se stává novým zákonem, který poskytuje věřícím sílu a povzbuzuje jejich zodpovědnost, aby sdíleli vzájemné sebedarování a přijímání druhého, a tak měli účast na samotné lásce Ježíše Krista podle jeho měřítek.“³⁴²

Myšlenky této kapitoly je možné korunovat důležitou úvahou. Člověk porušený dědičným hříchem má sklon k pýše, která se může projevovat různým způsobem. Je důležité, aby člověk uměl darovat, ale také se i uměl nechat obdarovat. Skrytá duchovní pýcha může v tomto případě dělat problémy.

Jedním ze zvláštních způsobů obdarování je podíl na utrpení. Mimo křesťanství to může být ušlechtilé a dobré, když člověk trpí o samotě, aby ušetřil své přátele pohledu na utrpení. Ale v křesťanství bychom tím vlastně bližního o něco připravovali, protože utrpení je plodné a utrpení snášené společně je milost. Je to Duch svatý, který je aktivní oporou člověka. Když Duch svatý zastínil Pannu Marii, ihned se vydala z Nazareta na cestu, aby své příbuzné Alžbětě pomáhala.³⁴³ Křesťané se nenechávají navzájem osamocením.³⁴⁴

---

³⁴¹ Toto se týká části vyznání vin na začátku Mše svaté: „(...) nekonám co mám konat (...).“

³⁴² JAN PAVEL II., *Evangelium vitae*, 76.

³⁴³ PAVEL VI., *Marialis cultus*. 26: „Křesťanská tradice připisovala daru Ducha svatého sílu, která ji utvrzovala v zachovávaní vůle Boží, statečnost, která ji posilovala pod křížem.“

³⁴⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Salvifici Doloris*, 28: „Podle podobnosti evangelia by se dalo říci, že utrpení, které se v našem lidském světě nachází v tolika různých formách, má sloužit také k tomu, aby v lidech probouzelo lásku jako nezištný dar sebe sama druhým, trpícím lidem.“

6.1 Odpovědnost života

Když se člověk zamyslí nad životem z úhlu předchozích úvah, uvědomí si, jak ten ve skutečnosti velmi krátký úsek pozemského putování je moc vážný a zodpovědný. Není to ale důvod k obavám. Pokud opravdu chce žít dobře, Bůh dokáže leccos nahradit a doplnit.³⁴⁵ Je nutné, aby žil v pokoře, jak bude uvedeno dále a nespolehal, že všechno sám zařídí. Jistá pýcha je i ve strachu, který by člověk naopak mohl mít, když si uvědomí onu vážnost. Může mít podobu ve spoléhání se jen na vlastní síly. Je proto dobré udělat ze svých možností maximum, ale zároveň si být vědom své nedostatečnosti a prosit, aby Bůh a přímluva Panny Marie to, co schází, doplnili.

Shrnutím předchozích úvah platí:

Základní nebeskou blaženost dosáhne každý spasený.

Na tom, jak prožil svůj život, závisí, jakou (případkovou) nebeskou blaženost bude prožívat.

A navíc Bůh nabízí 3 aureoly, které rozšiřují nebeskou blaženost

Je třeba znát tuto nauku církve o nebeské blaženosti a s čím v lidském životě souvisí. Jsou základem při evangelizaci proti názorům, že v nebi se bude člověk nudit, které souvisí nejen s neznalostí katolické nauky, ale i slabou vírou ve slova: „*Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo (...)*“.³⁴⁶ Jde o pokušení pýchy chtít si nějak reálně představit nebe po uvedených slovech Písma.

Je pravdou, že člověk si jen těžko může konkrétně a detailně představit, jak to bude v nebeské blaženosti vypadat. Ale je také pravdou, že duchovní svět se odráží ve stvořených věcech³⁴⁷, a tak se nám stává směrovkami při pozemském putování. Již bylo zmíněno, že první a základní pravda odrážející se ve stvoření je pravda o trojjedinném Bohu, v němž samém je společenství a že muž a žena jako

---

³⁴⁵ Srov. známé výroky Jana Pavla II.: „Nebojte se!“ Například JAN PAVEL II., *Novo Millennio ineunte*, 58. Praha : ČBK, 2001: „Vykročme kupředu s důvěrou! Nové tisíciletí se před Církví otevírá jako oceán, na nějž je třeba vyplout s odvahou a zároveň je nutno spoléhat přitom na Kristovu pomoc. Boží Syn, který se z lásky k člověku vtělil, pokračuje i dnes ve svém díle: Musíme mít otevřené oči, abychom to viděli, a především velké srdce, abychom se stali nástroji v jeho ruce. Neslavili jsme Jubilejní rok právě proto, abychom znovu vstoupili do kontaktu s tímto živoucím pramenem naší naděje?“

³⁴⁶ Srov. 1.Kor 2,9

jednota dvou jsou povolání k tomu, aby prožívali společenství lásky a promítali do světa ono společenství lásky, které je v Bohu.

K uvedeným myšlenkám je třeba dále přidat ještě jednu úvahu, která, i když je napohled o něčem jiném, také souvisí s uvedeným tématem a dále ukazuje, že jednotlivé články víry spolu souvisejí. Jedná se o to, co můžeme nazvat zlatou střední cestu (nejedná se o žádný kompromis).³⁴⁸ Katolická víra, zjednodušeně řečeno, stojí na spojení „A“:

Např.: Ježíš je Bůh A člověk.

Bůh je milosrdný A spravedlivý.

Naše spása je Boží milost A naše přičinění.

Panna Maria byla Bohem obdarována A s darovanou milostí dokonale spolupracovala.³⁴⁹

Církev stojí na Petrově A Mariánském principu.

Modli se A pracuj.

Tyto uvedené příklady jsou jen ty nejmarkantnější, ale ve skutečnosti téměř každá pravda katolické víry stojí na této vyváženosti.

Pokud se odstraní jedna nebo druhá část, nebo na jednu se položí příliš velký důraz na úkor druhé, člověk se dostává do extrémů, do bludů. To dokazuje celá historie církve. I falešný kompromis vždy vede do jednoho z extrémů.

Kromě Panny Marie, která za Kristem prošla touto vyváženou cestou naprosto rovně, tak každý člověk porušený dědičným hříchem má tendenci „klopýtat z jedné strany na druhou“. V tomto případě nám opět vysvítá velký dar v neomylném učitelském úřadu církve³⁵⁰, bez kterého není člověk schopen se udržet na zlaté střední cestě.

Jedna z věcí, která stojí na spojení „A“, je pravda, že člověk bude souzen z každého slova.³⁵¹ To často bývá dáváno dohromady s mnohomluvností, ale

---

³⁴⁷ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Deo Uno*. Olomouc : MCM, 1993, s.3: „Bůh, náš stvořitel a Pán, může být poznán s jistotou z věcí stvořených přirozeným světlem rozumu.“ K tomu také

³⁴⁸ O zlaté střední cestě bude podrobněji pojednáno v kapitole: Míra ctnosti.

³⁴⁹ Pannu Marii není možno brát jako pasivní depozitář Božích milostí a výsad, ona se v celém svém životě aktivně stále dokonaleji připodobňovala Kristu. Jak bylo uvedeno, pravé mateřství se nezavršuje porodem, nýbrž trvá celý život.

³⁵⁰ Viz. kapitola o Petrově principu církve.

³⁵¹ Srov. Mt 12,34-36: „Čím srdce přetéká, to ústa mluví. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce vynáší dobré; zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé. Pravím vám, že z každého planého slova, jež

v tomto případě nejde ani o mnohomluvnost, jako spíše odpovědnost za každé vyřčené nebo nevyřčené i nonverbální „slovo“. Spojku „A“ je třeba vidět v té věci, že člověk může vyjadřovat svůj názor, ale musí za každý vyřčený názor převzít a přijmout i odpovědnost. Pro tento případ je možné uvést rovnováhu:

Mluv „A“ ber odpovědnost za vyslovené.

Dnes svět má sklon k mohutnému vyjadřování svého názoru. Nebylo by na tom nic špatného, člověk má právo říci svůj názor – ale velmi se v této době ztratilo ono „A“: Vyjádřit se a nést odpovědnost. Na tomto případě je velmi markantní, že je snadné dostat se do extrému, například hovořit bez toho, aniž by člověk vzal za svá slova odpovědnost, nebo naopak mlčením zanedbat někomu pomoc na cestě k pravdě.

Je proto dobré uvědomit si, že každé naše slovo něco „tvoří“.

Byl uveden pojem nebeský Jeruzalém. Ten tvoří i „pavučina“ vztahů lásky, kterou lidé na zemi vytvořili – spojení s ostatními a především s pramenem – s Bohem. „Pavučinu“ našich vztahů vyjádříme lépe tak, jak o tom hovoří Církev – Mystické tělo Kristovo, jehož jsme údy. Vzájemné vztahy zde vyjadřuje vztah, spojení a vzájemná potřeba jednotlivých údů.³⁵² A zde je jedním z hlavních nástrojů, které buduje nebeský Jeruzalém - právě slovo. Proto taková zodpovědnost.

Slovem může člověk ovlivnit život mnoha lidí, aniž by to i viděl.³⁵³ Týká se to běžného života, ale i otázek víry: Např. lidé zpochybňující svátost smíření přijímají velkou odpovědnost za to, koho ovlivňují. A k tomuto platí *budete souzeni z každého slova* – to je jedna strana věci.³⁵⁴

---

lidé promluví, budou skládat účty v den soudu. Pravím vám, že z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu.“

³⁵² Srov. 1. Kor. 12,13-21: „Tělo není jeden úd, nýbrž mnoho údů. (...) Ale Bůh dal tělu údy a každému z nich určil úkol, jak sám chtěl.“

³⁵³ Jako „náhodou“ se mi stal právě takový případ. Náhodně jsem řekl povzbudivá slova v momentě, která bych ani za nic nepovažoval za důležitá a nutná a povzbuzující, ale potom jsem se také náhodně dozvěděl, jak ohromný měla vliv. Vůbec bych to nečekal - tedy říkáme slova a mnohdy neznáme jejich dosah. A také je to výstraha! Tady se mi, Bohu díky, povedl kladný ohlas slov. Ale kolikrát se mi může stát pravý opak?!

³⁵⁴ Srov. SUÁREZ, F. *Panna Mária, matka krásnej lásky*. s.147: „Člověk je od přírody tvor společenský. Nemůže žít sám. (...) Člověk může žít izolovaně jen výjimečně, protože nikdo nemůže zcela naplnit své poslání mimo společenství, daleko od společnosti. Ze samotné lidské přirozenosti vyplývá, že by měl existovat celý řád spojení (pout), které váží člověka k jiným lidem ve vzájemné závislosti, která je zase nutí sjednocovat se. Toto je další jev z běžného života, který, jako všechny jiné, nás mohou přivést k Bohu, anebo mohou tvořit překážku, která nás od něj odděluje. Všechno závisí od záměru, který je za našimi vztahy k lidem, od postoje, který k nim zaujímáme, od toho jak s nimi zacházíme. Žádný křesťan se nemůže, a nebo by se neměl, vyhýbat těmto povinnostem, které vyplývají ze samé jeho přirozenosti, a z toho, že žije uprostřed lidí.“

Druhou může být ta, že člověk dává rady o věcech, které zná povrchně, nejsou správné, uvádí druhého do polopravdy. Důvodem je často neznalost své víry – neschopnost rozlišit bludné nauky od správných. Je důležité, nakolik je nevědomost zaviněná. Podle morální teologie, zaviněná nevědomost ještě přitěžuje k činu samotnému.³⁵⁵ Opět můžeme připomenout již zmíněná slova Jana Pavla II.: „Musíme velmi seriózně dbát o své vlastní vzdělávání (...). Nemůžeme zasévat omyly nebo někoho ponechat ve stínu pochybností! Křesťanská víra (...) náročnější (...) musíme mít, abychom mohli rozdávat (...).“³⁵⁶

Víru je nutné předávat takovým způsobem, aby si člověk byl vědom oné odpovědnosti, kterou při tom má – zda předává nauku čistou a v plnosti. Při tom je nutné vědět, že katolická víra není jakoby hromadou písku sesypaných pravd, ale ve skutečnosti mozaikou:

„Jednotlivé články víry spolu úzce souvisí. Nikoli hromada písku, ale nádherná mozaika, stavba nebo lépe živoucí organismus, je nauka Církve. Teolog je při hlubokém studiu dogmatiky přímo uchvácen. Pozoruje tuto souvislost svatých pravd, jak jedna z druhé vyplývá, třetí podmiňuje a čtvrtou osvětluje. Tím si vysvětlíme, proč kterýkoli blud, popírající jediný článek víry, nezůstal osamocen, ale měl vzápětí řadu dalších bludů. Zde vidíme nezbytnou konsekvenci – stejně jako při výpočtu v matematice má první chyba ve svém důsledku mnoho dalších. Zevrubné pochopení vzájemné souvislosti a souladu svatých pravd nám vlije nezvratné přesvědčení, že dílo tak nadzemsky krásné, není původu lidského, nýbrž výtvor nestvořené, nekonečné moudrosti.“³⁵⁷

Katolickou víru je tedy třeba studovat nejen jako nauku katechismu. Ten je základem, ale sám o sobě podaný – jen jako seznam pravd – by dnes lidi neoslovil.³⁵⁸ Dnešního člověka při předávání nauky víry osloví nevíce právě „mozaika“ a logická stavba pravd ukazující cestu životem a cíl.³⁵⁹ Je nutné víru poznat tak, aby člověk dokázal poskládat a vykreslit onu mozaiku. Obava, že by to

---

³⁵⁵ Srov. KKC 1859: „Aby hřích byl smrtelný, musí být také spáchán s *plným vědomím a naprostým souhlasem*. Předpokládá poznání hříšného rázu skutku a že odporuje Božímu zákonu. Zahrnuje kromě toho dostatečně svobodný souhlas, aby to bylo osobní rozhodnutí. Předstíraná nevědomost a tvrdost srdce nezmenšují dobrovolný ráz hříchu, ba naopak jej zvětšují.“

³⁵⁶ Viz. celá citace č.281.

³⁵⁷ KUBEŠ, K., *Mariologie I.* Praha : Posel Božského Srdce Páně, 1936, s. 9.

³⁵⁸ Z přednášek Dr. Ludvíka Dřímala, Th. D. - podobně KUBEŠ, K., *Mariologie I.*, s. 9: „(...) Mně pak šlo o to, upozornit, jak krásně souvisí spolu jednotlivé články víry (...).“

³⁵⁹ Srov. cit. č. 1

člověk nezvládl, není na místě. Důležitá je opravdová snaha chtít znát svoji víru do hloubky a opravdová snaha zůstat v čistotě víry, o ostatní se postará Duch svatý a Pomocnice křesťanů, jako se postarali i u sv. M. Taigy. Lidská snaha je odměněna tím, že Bůh pošle člověku do cesty vždy toho, koho může nejlépe oslovit, neboť právě Stvořitel nejlépe zná schopnosti konkrétního člověka, a kam ve své snaze dospěl.

Na druhou stranu je proto třeba si také uvědomit, že jakmile se jedna pravda víry v této mozaice popře, celá stavba se hroustí, což dokazují dějiny. Jedno ze svědectví mimo jiné dokazuje:

„Je příznačné, že spory o eucharistii v raném středověku v zásadě kopírovaly christologické bludy. Zatímco Paschasius Radbertus (srov. *De corpore*; PL 120) identifikoval eucharistický chléb naturalisticky s historickým tělem Kristovým, pak Berengarius z tohoto chleba učinil jen znamení, které je od Krista jaksí odtrženo (srov. DSH, č. 690; 700).“³⁶⁰

---

³⁶⁰ POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi*. s.540 cit. 840.

7 Stavba duchovního života

7.1 Potřeba ctnostného života

Aby člověk během ve skutečnosti krátkého pozemského života splnil své poslání a jednou prožíval co nejkrásnější nebeskou blaženost, je třeba, aby žil v posvěcující milosti. Ta mimo jiné vyžaduje ctnostný život podle Božího zákona. Zákony jako objektivní normy mravnosti a svědomí a jako subjektivní pravidlo mravního konání jsou nevyhnutelnými podmínkami mravního života. Člověk, svobodná bytost, má možnost tyto normy přijmout, nebo odmítnout, řídit se jimi, nebo je přestupovat. Podle míry, jak je přijímá a uvádí do života, roste jeho mravní hodnota. Podle toho, jak je odmítá, upadá jeho mravnost. Mravní hodnoty se dosahují jen za cenu namáhavé duševní práce. Cvičení je nezbytné v každé oblasti lidské činnosti. Jako v tělesné výchově je každodenní trénink zárukou vrcholných výkonů, tak i v oblasti mravního života bez cvičení není mravní dokonalosti. Ctnostný život věřícího křesťana je ztělesněným řádem. Řád předpokládá boj za vítězství dobra. Sv. Pavel o tom říká:

*„Ve své nejvnitřnější bytosti s radostí souhlasím se zákonem Božím; když však mám jednat, pozoruji, že jiný zákon vede boj proti zákonu, kterému se podřizuje má mysl, a činí mě zajatcem zákona hříchu, kterému se podřizují mé údy.“*³⁶¹

*„Ranami nutím své tělo ke kázni, abych snad, když kážu jiným, sám neselhal.“*³⁶²

7.2 Definice ctnosti

V morální teologii se definuje ctnost jako trvalá dispozice, ochota a zběhlost konat něco dobrého.³⁶³ K tomu, aby člověk mohl vykonat něco dobrého a aby to konal stále, nestačí jen poznání, rozum a učenost. Je zde potřebná silná vůle, kterou se

---

³⁶¹ Řím 7,22-23

³⁶² 1 Kor 9,27

³⁶³ Srov. BENEŠ, A., *Morální teologie*. s.42.

člověk rozhoduje konat dobro. Proto sv. Tomáš Akvinský říká, že úkon ctnosti není nic jiného, než dobré užívání svobodné vůle.³⁶⁴

Ctnost dává člověku sílu, aby:

- ❖ konal dobro,
- ❖ překonával překážky mravního života,
- ❖ vládl nad náruživostmi a
- ❖ přitahoval bližní k mravnímu životu dobrým příkladem.

Existuje dvojí vlastnost, kterou duše nemá ze své přirozenosti, ale dostala ji zvenku a to:

- ❖ podstatnou vlastnost, která duši dává nový způsob bytí – a to je MILOST POSVĚCUJÍCÍ,
- ❖ vlastnost zaměřenou na činnost, která patří duševním silám a zdokonaluje je.

Proto je možné ctnost definovat i takto: Je to vlastnost, která zdokonaluje duševní síly ke konání něčeho dobrého.³⁶⁵

Pěstovat ctnost znamená správně zacházet se sebou samým a s bližním, správně užívat svět a rozvíjet všechny schopnosti k nové plodnosti a plnosti. Nevěřící, ale čestní lidé, i když nevyznávají nějaké náboženství, mohou mít ušlechtilé sebeovládání. To jsou tedy lidé, kteří přirozeným rozumem a na základě svědomí – vloženého Bohem³⁶⁶ - naplňují svůj život mravními hodnotami. Avšak křesťan, který věří v Boha a žije ve stavu milosti posvěcující, naplňuje svůj mravní život ctnostmi nadpřirozené povahy. S posvěcující milostí se mu dostává vznešeného doprovodu všech ctností.

---

³⁶⁴ Srov. BENEŠ, A., *Morální teologie*. s.42.

³⁶⁵ Srov. BENEŠ, A., *Morální teologie*. s.42.

³⁶⁶ GS 16: „V hlubinách svědomí odkrývá člověk zákon, který si sám neukládá, ale který musí poslouchat. Jeho hlas ho stále vybízí, aby miloval a konal dobro a vyhýbal se zlu, a když je třeba, promlouvá k sluchu jeho srdce: toto dělej, tamto nedělej. Neboť člověk má ve svém srdci zákon vepsaný Bohem; v poslušnosti vůči němu spočívá jeho důstojnost a podle něho bude souzen. Svědomí je nejtajnější střed a svatyně člověka; v ní je sám s Bohem, jehož hlas mu zaznívá v nitru. Prostřednictvím svědomí si podivuhodným způsobem uvědomuje zákon, který splňuje milováním Boha a bližního. (...) Čím více tedy převládá správné svědomí, tím více ustupují jednotlivci a skupiny od slepé libovůle a snaží se podříditi objektivním mravním normám. Nezřídka se ovšem stává, že se svědomí vlivem nepřekonatelné neznalosti mýlí, avšak tím neztrácí svou důstojnost. To však nelze říci tehdy, když se člověk málo stará o hledání pravdy a dobra a jeho svědomí se vlivem návyku na hřích pohnětlavě stává téměř slepým.“

7.3 Rozlišování ctností

7.3.1 Podle původu

Rozeznávají se přirozené a nadpřirozené ctnosti. Přirozené člověk získává přirozenými silami, cvičením, praxí. Nadpřirozené se získávají nadpřirozenými silami. Jejich hlavním druhem jsou pak vlité ctnosti.

Přirozené ctnosti se získávají přirozeným způsobem, opakováním dobrých skutků a vedou k přirozenému cíli, pozemské blaženosti. Protože rostou opakováním dobrých skutků, nazývají se **získané ctnosti**. Ctnost však není jen pouhý návyk. Je duchovní kvalitou. Návyk směřuje k získání automatické rutiny, která představuje izolovaný rys v člověku, zatímco ctnost se stává prvkem pro budování celé osobnosti.

Jenže jakmile získanou ctnost člověk získává pod vlivem pomáhající milosti, už není jen čistě přirozená a vede k nadpřirozenému cíli – neospravedlněné k ospravedlnění, ospravedlněné pak ke spáse. Pán Ježíš řekl: „*Beze mne nemůžete udělat nic.*“³⁶⁷

Čistě přirozené ctnosti se ve skutečnosti vyskytují málo. Oba dva uvedené druhy jsou však získanými ctnostmi na rozdíl od vlitých, zvláštním druhem nadpřirozených.

Nadpřirozené ctnosti (kromě druhu uvedeného v odstavci o přirozených) jsou Bohem vlité schopnosti křesťansky žít podle vzoru Ježíše Krista. Spasitel naznačil potřebu zařídit náš život podle jeho vzoru: „*Dal jsem Vám příklad, abyste i Vy dělali tak, jak jsem já udělal Vám.*“³⁶⁸

Bůh dává sílu, abychom mohli konat podle jeho vůle: „*Kdo zůstává ve mně a já v něm, přináší hojné ovoce.*“³⁶⁹

7.3.2 Milost posvěcující

Křtem je člověku vlita již zmíněná milost posvěcující, která se definuje jako účast na Božím životě.³⁷⁰ Boží život v nás je jednoduchá (nesložená) věc.³⁷¹ Dává

---

³⁶⁷ Jan 15,5

³⁶⁸ Jan 13,15

³⁶⁹ Jan 15,5

³⁷⁰ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. Olomouc : MCM, 1994, s.35: „S posvěcující milostí jsou vlity božské neboli teologické ctnosti víry, naděje a lásky.“

rozumu vnitřní snadnost úsudku o praktických věcech křesťanského života, protože je to ctnost praktická, umožňuje správný důvod k jednání.

Do duše vlévá:

- ❖ **Božské ctnosti,**³⁷²
- ❖ **dary Ducha svatého,**³⁷³
- ❖ **mravní ctnosti,**³⁷⁴
- ❖ **plodem je život podle blahoslavenství.**

Proto Katechismus tridentského sněmu říká, že s milostí posvěcující se vlévá do duše vznešený doprovod všech vlitých ctností,³⁷⁵ které je ale nutno rozvíjet, jak bude uvedeno dále. Slouží dokonale nadpřirozenému životu. Kdo má velkou míru nadpřirozených ctností, nazývá se svatý. Ten může se sv. Pavlem říci: „*S Kristem jsem přibitý na kříž. Už nežiji já, ale ve mně žije Kristus.*“³⁷⁶

Milost posvěcující povýšila na stupeň nadpřirozenosti antickou, stoickou disciplinovanost a středověkou rytířskost. Odstranila povýšeneckou nábožnost farizejů a proměnila člověka na Božího přítele a na Boží dítě, účastné na Boží přirozenosti. Vytváří správné společenství s Bohem, s lidmi a s celým světem. Svoji existencí dokazuje, k jaké plnosti, velikosti a moci nad životem Bůh určil člověka, který se obnovil se podle sv. Pavla: „*Proměňte se obnovou smýšlení, abyste dokázali rozeznat, co je vůle Boží, co je dobré, milé a dokonalé.*“³⁷⁷

7.3.3 Ctnosti vlité a získané

Uvedené úvahy je možné shrnout do celku:

Získané ctnosti znali již pohané, vlité získává člověk při křtu a narůstají s láskou v něm. Rozdíl mezi vlitými a získanými ctnostmi je tedy hluboký – spočívá mezi přirozeností a řádem milosti.

---

³⁷¹ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Deo Uno*. s.19: „Bůh je absolutně jednoduchý.“ - Srov. AKVINSKÝ, T., *Theologická summa I*. Olomouc : Krystal, 1937, s.29.

³⁷² Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.38: „S posvěcující milostí jsou vlitý božské neboli teologické ctnosti víry, naděje a lásky. (De fide).“

³⁷³ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.39: „S posvěcující milostí se vlévají také dary Ducha svatého. (Sententia communis).“

³⁷⁴ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.39: „S posvěcující milostí se vlévají také morální ctnosti. (Sententia communis).“

³⁷⁵ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.39

³⁷⁶ Gal 2,19-20

³⁷⁷ Řím 12,2

U získaných jde o řízení zdravého rozumu pro vůli a smyslovost.

U vlitých jde o nesmírně vyšší řád a motiv, kterým se řídí. Člověk se ctností získanou myslí v hladině horizontální a klade si otázky: „*Jak mi to nyní prospěje např. v postavení, kariéře apod.?*“ Tedy v časném životě.

Člověk s ctnostmi vlitými, které rozvíjí, uvažuje: „*Jak mi to prospěje pro věčnost?*“

U získaných ctností se člověk snaží uplatnit zdravý rozum, ale převládá pohled horizontální. Člověk se vyzná „více ve věcech světa“, méně v nadpřirozenu.³⁷⁸

Vlité ctnosti ukazují věci z hlediska božího tj. – jak to vidí Bůh.

Z uvedeného tedy vyplývá, že získané mravní ctnosti jsou dobrou pomůckou pro vlité, ale v obou je velký rozdíl. Např.:

Umírněnost Sokratova se liší od askeze světců.

Chudoba filosofa Cratese se liší od evangelijní chudoby.

apod.

I když jsou získané a vlité ctnosti specificky rozdílné, existuje mezi nimi úzký vztah. U člověka ve stavu milosti posvěcující to pak nejsou dva principy, ale jen jeden princip nadpřirozené morální ctnosti, který obsahuje v sobě i přirozený prvek jako svoji složku. Nadpřirozená složka potom formuje přirozenou.

7.3.4 Růst ctností

Získané i vlité ctnosti mohou v člověku růst:

Získané rostou tak, jak vznikají, tedy opakováním stejných skutků, jejich počtem a intenzitou. V některých člověk vyniká více, v některých méně.

Získané se zmenšují a nakonec ztratí, když člověk přestane konat příslušný dobrý skutek, anebo když koná opačný.

Vlité nerostou tak, jako vznikají. Při ospravedlnění je Bůh jednoduše vlévá. Jejich růst si potom zasluhujeme „de condigno“ nadpřirozenými dobrými skutky

---

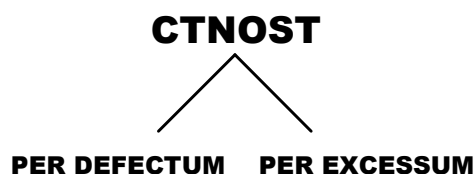
³⁷⁸ Srov. Lk 16,8: „*Vždyť synové tohoto světa jsou vůči sobě navzájem prozíravější, než synové světla.*“

vykonanými ve stavu milosti posvěcující.³⁷⁹ Ale rostou i „ex opere operato“ přijímáním a působením svátostí.³⁸⁰

Vlité se nemohou zmenšovat, ale ztratit se mohou těžkým hříchem. Láska se ztrácí spolu s milostí posvěcující, víra a naděje protikladným hříchem (proti víře a naději) apod. Ztrátou lásky ale zůstávají všechny jakoby mrtvé.³⁸¹ Ožijí znovu při ospravedlnění.

7.4 Míra ctnosti

Ctnost se vyhýbá krajnostem (extrémům). Člověk nesmí zabíhat ani příliš vpravo, ani příliš vlevo.³⁸² Prohřešit je možné se při nepřiměřeně mnoho (per excessum), anebo pro málo (per defectum). Ctnost sama je pak hrotem mezi dvěma extrémy.

Ctnost si volí správnou míru činnosti a stojí uprostřed. Například ctnost zmužilosti (fortitudo) stojí mezi opovázlivostí a bázlivostí. Anebo vztah k majetku mezi lakomstvím a marnotratností.

Střed ctnosti možno pozorovat z dvojího aspektu:

- ❖ podle předmětu a
- ❖ podle způsobu.

Morální ctnosti mají střed podle předmětu. Například při střizlivosti je to jídlo, při spravedlnosti je to věc, o kterou jde apod.

Člověk se má snažit dodržet zlatou střední cestu – Via aurea media, i když tento střed – hrot, není snadné udržet. Je to tak s celou katolickou vírou, která stojí na vyváženosti – jak bylo zmíněno – na spojce „A“.³⁸³

³⁷⁹ de condigno - milost nezasloužená, zásluha de congruo - zasloužená

³⁸⁰ ex opere operato - ze samotného úkonu, ex opere operantis - z úkonu jedajícího

³⁸¹ Srov. 1 Kor 13,1: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon.“

³⁸² Jde o podobný princip popsany v kapitole: Odpovědnost života o pravdách katolické víry založených na spojce „A“.

³⁸³ Podrobněji v kapitole: Odpovědnost života, o pravdách katolické víry založených na spojce „A“.

Z uvedeného je zřejmé, že Zlatá střední cesta (aurea via media) je tedy něco naprosto jiného a v praxi velmi obtížného, než zlatá prostřednost – průměrnost (aurea mediocritas).

V boji o kvalitu ctnosti není možné polevovat a zůstat „uprostřed“, neboť v duchovním životě platí přísně pravidlo: Kdo nevystupuje na hrot, sestupuje. Zde není stagnace. Člověk nesmí ztratit ze zřetele poslední cíl: slávu Boží a spásu duší.

Jen teologické ctnosti (víra, naděje a láska) nemohou mít střed ze stanoviska předmětu. Jejich předmětem je Bůh. Není možné například v Boha příliš věřit, příliš doufat, příliš ho milovat. Ale ve způsobu, jakým tyto ctnosti člověk uskutečňuje, se může prohršit nedostatkem anebo přeháněním. Například fanatické způsoby projevů víry, které vždy vedou do věroučných omylů.

7.5 Plody milosti posvěcující

Bylo uvedeno, že milost posvěcující přivádí do duše:

- **Božské ctnosti,**
- **dary Ducha svatého,**
- **mravní ctnosti,**
- **život podle blahoslavenství.**

Základní přehled:

7.5.1 Božské ctnosti (Teologické)

Spolu s milostí posvěcující se vlévají **tři Božské ctnosti**. Stojí na prvním místě:

- **VÍRA,**
- **NADĚJE a**
- **LÁSKA.**

Jsou nosnými pilíři celého mravního života křesťanů. Jejich vnější symboly jsou kříž, kotva a srdce.

7.5.2 Sedm darů Ducha Svatého

Když dříve uvedené vlité ctnosti propůjčují člověku schopnost poddat se Božímu vlivu, který vyvolává činnost nadpřirozenou, která však nepřekračuje „lidský způsob“, tak dary Ducha dávají schopnost nechat se hýbat Božím vlivem k jednání, které překračuje lidský způsob ctností. Vedou k „nadlidskému způsobu“ uskutečňování lásky. Činí učenlivými vůči zvláštním dotekům Božím a jako plachty lodí zachycují van Božího působení.

Tento rozdíl mezi vlitými ctnostmi a darem Ducha Svatého a princip co je vlastně dar Ducha Sv. je nutné mít před očima pro další úvahy.

Věřícímu člověku dávají dary Ducha Svatého schopnost řídit se vnuknutím Ducha Svatého a žít dokonalým křesťanským životem. Jejich výpočet najdeme u proroka Izaiáše.³⁸⁴ Mesiáše budou oslavovat tyto ctnosti jako dary Ducha Svatého:

Dar **MOUDROSTI**

Dar **ROZUMU**

Dar **RADY**

Dar **SÍLY**

Dar **POZNÁNÍ** (někdy uváděn jako dar umění, vědy, vědění)

Dar **ZBOŽNOSTI**

Dar **BÁZNĚ BOŽÍ**

7.5.3 Kardinální ctnosti (mravní)

Rozdíl mezi ctnostmi Božskými (víra naděje láska) a mravními, mezi něž patří kardinální, je ten, že: Božské ctnosti mají za poslední cíl Boha, mravní jsou prostředky k dosažení Boha. Božské (teologické) ctnosti tedy míří k cíli, mravní ctnosti se týkají prostředků, které potřebujeme k dosažení cíle.

Spolu s milostí posvěcující se vlévají i **mravní ctnosti**. Mravní ctnosti se nedají taxativně vyjmenovat, neboť jich je tolik, kolik druhů je i dobrých skutků.

---

³⁸⁴ Iz 11,1-5: „I vzejde proutek z pařezu Jišajova a výhonek z jeho kořenů vydá ovoce. Na něm spočine duch Hospodinův: duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy. Bázní Hospodinovou bude prodchnut. Nebude soudit podle toho, co vidí oči, nebude rozhodovat podle toho, co slyší uši, nýbrž bude soudit nuzné spravedlivě, o pokorných v zemi bude rozhodovat podle práva. Žezlem svých úst bude bít zemi, dechem svých rtů usmrtí svévolníka. Jeho bedra budou opásána spravedlností a jeho boky přepásá věrnost.“

Každý dobrý skutek se může stát ctností. A život opravdových křesťanů je bohatý na dobré skutky.

Mezi nimi jsou ale čtyři hlavní – **kardinální** mravní ctnosti:

- **ROZUMNOST,**
- **SPRAVEDLIVOST,**
- **MÍRNOST,**
- **STATEČNOST.**

Název je odvozen od latinského *cardo* – stěžej dveří a znamená to, že kolem těchto ctností se všechny ostatní mravní ctnosti otáčejí a mají v nich oporu.

7.5.4 Osm blahoslavenství

Blahoslavenství nejsou ctnosti, ale činnosti, ve kterých vrcholí ctnostný život, když Dary Ducha svatého zaplní celou jeho míru.³⁸⁵ Plody Ducha svatého jsou účinky ctností. Blahoslavenství je možné nazvat jako plody ctnostného života. Přinášejí radost a štěstí ze služby Bohu a bližnímu. Řeč Ježíše Krista na Hoře je chvalozpěvem na osm morálních ctností. Evangelium sv. Matouše je uvádí takto:³⁸⁶

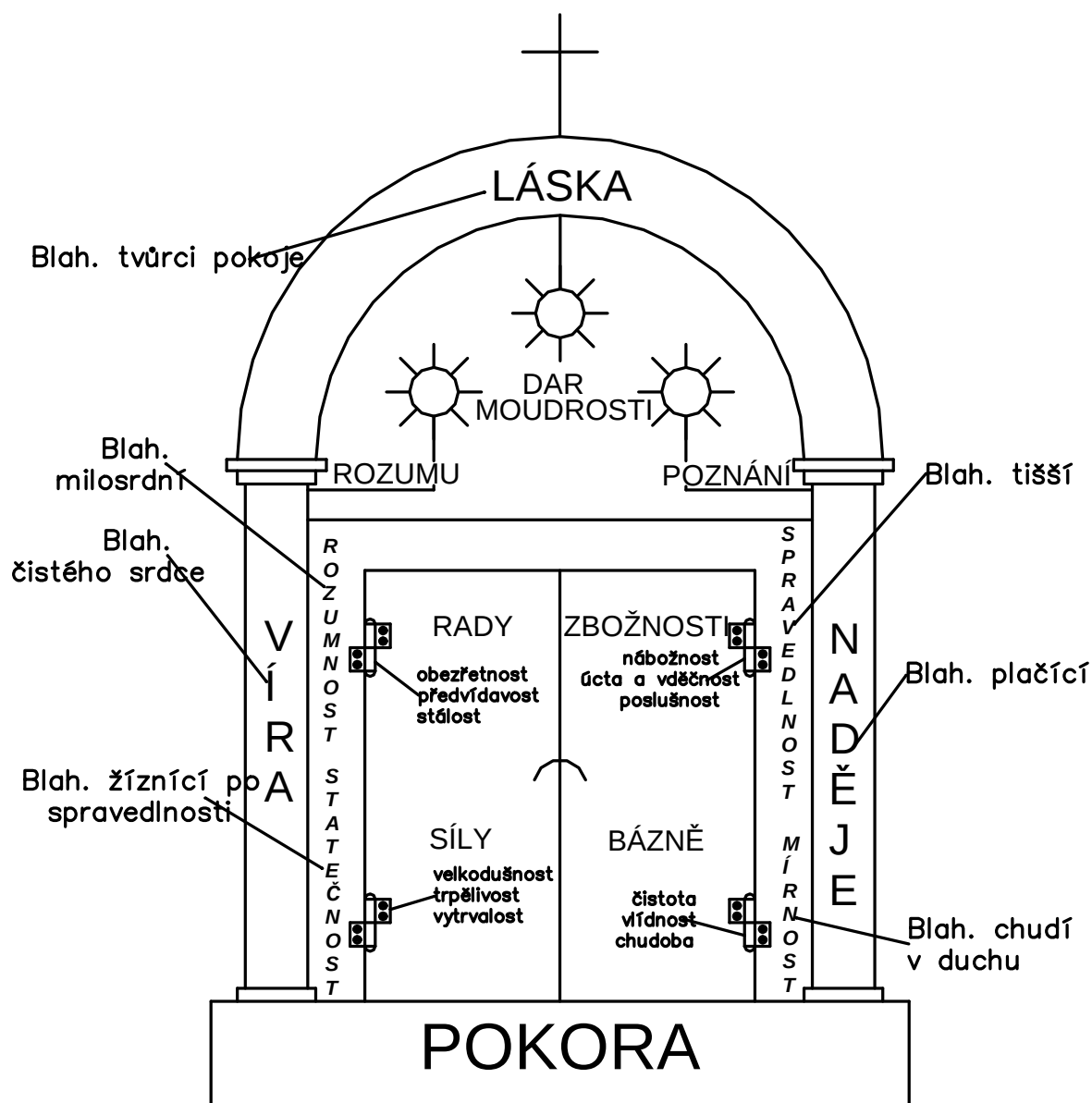
- ❖ Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je nebeské království.
- ❖ Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.
- ❖ Blahoslavení tiší, neboť oni budou dědici země.
- ❖ Blahoslavení žízňící po spravedlnosti, neboť oni dojdou spravedlnosti.
- ❖ Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.
- ❖ Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha.
- ❖ Blahoslavení ti, co šíří pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.
- ❖ Blahoslavení pronásledovaní pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království.

Pro přehlednost je nyní možné probrané téma následně zobrazit a poukázat na vzájemné vazby (obr.1):³⁸⁷

³⁸⁵ Srov. JOURNET, CH., *Promluvy o Duchu svatém*. Praha : Krystal OP, 2009, s.104: „Stejně jako ctnosti, i dary jsou navzájem propojené; kdo má jeden, má ve stejné míře i všechny ostatní. Nejsou stejně velké, ale rostou souběžně - jako prsty na ruce.“

³⁸⁶ Mt 5,3-10

³⁸⁷ GARRIGOU-LAGRANGE, R. *Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel*. Paris : Cerf, 1938, t. II, s.118

Obr. 1

Pán sám upozorňuje, že je třeba stavět duchovní život na skále, ne na písku.³⁸⁸

Sv. Pavel učí, že tou skálou je Kristus:

„Chtěl bych vám připomenout, bratří, že naši praotcové byli všichni pod oblakovým sloupem, všichni prošli mořem, všichni byli křtem v oblaku a moři spojeni s Mojžíšem, všichni jedli týž duchovní pokrm a pili týž duchovní

³⁸⁸ Mt 7,24-26: „A tak každý, kdo slyší tato má slova a plní je, bude podoben rozváznému muži, který postavil svůj dům na skále. Tu spadl příval, přihnaly se vody, zvedla se vichřice, a vrhly se na ten dům; ale nespádl, neboť měl základy na skále. Ale každý, kdo slyší tato má slova a neplní je, bude podoben muži bláznivému, který postavil svůj dům na písku. (...)“

nápoj; pili totiž z duchovní skály, která je doprovázela, a tou skálou byl Kristus.“³⁸⁹

Viditelně jej zde zastupuje papež a s ním spojená hierarchie: „*A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.*“³⁹⁰

Sv. Augustýn učí, že hloubení základů až po skálu symbolizuje pokoru.³⁹¹ Ta odstraňuje pýchu, která je kořenem všech hříchů. Duše, která se zbaví pýchy (sebelásky), bude naplněna Bohem. Je ovšem třeba jít hluboko. Sám Pán člověku pomáhá – nechá-li Ho ale člověk vytěžit z pokořování, které mu posílá. Potom je třeba přijmout svoji křehkost jako dar.

7.6 Pýcha

Pýcha je definována jako nezřízená žádost sebeoslavy.³⁹² U pýchy je vždy nutno být pyšný „na něco“ mimo sebe, na něco co člověk „má“. Nevystačí sám se sebou. Oproti tomu pokora „je“. Pokora není „na něco“.

Takovou malou ukázkou můžeme vidět na příkladu dítěte: Dítě je krásné než „to zjistí“ a začne se předvádět. Chce předvádět „samo sebe“. Brání tak Bohu ukázat jeho krásu.

Pýcha je nejnebezpečnější nemoc. U hříchů smyslnosti se člověk vnitřně nechce vzdálit od Boha. Ze slabosti „chce rozkoš“, ale prvotně ne ztratit Boha (i když ztrácí).

Ale u pýchy je to jinak. Člověk chce slávu sobě, ne Bohu a staví se tak proti Bohu.³⁹³ Dokáže i Božích věcí zneužít pro svoji slávu.³⁹⁴ Sám by však třeba

---

³⁸⁹ 1. Kor 10,1

³⁹⁰ Mt 16,18

³⁹¹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.119

³⁹² Srov. ŠPIDLÍK, T., *Prameny světla*. Velehrad-Roma : Refugium, 1995, s.263.

³⁹³ CANTALAMESSA, R., *Duch svatý a evangelizace*. Pastorační středisko : PRAHA, 1996, s.8: „Svatý Pavel v listě Filipánům vynáší na světlo smutnou věc. Je velice snadno možné hlásat Krista z důvodů, které nemají s Kristem nic společného. Cituji: >>Někteří hlásají Krista ze závnosti a z řevnivosti, s nečistými úmysly,<< (Flp. 1, 15-16). Svatý Lukáš ve Skutcích chtěl vyjádřit určitý kontrast mezi tím, co se stalo při Letnicích a událostí kolem Babylonské věže. Kniha Genesis zachycuje tato slova stavitelů věže: >>Nuže, vybudujme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi. Tak si učiníme jméno (...).<< Chápeme, co říkají? Učiňme si jméno, ne učiňme jméno Bohu!“

³⁹⁴ Srov. RATZINGER, J. *Vrchol a pramen*. Kostelní Vydří : KN, 2009, s.115: „Někdy mám dojem, že dnes čelíme pokušení stavět vedle nebo dokonce i proti pastorální teologii víry pastorální teologii pouhé vlastní chytrosti, která už vlastně víře nevěří, která nevěří, že dnes může víra lidi

odporoval myšlence, že tomu tak ve skutečnosti je. Duchovní pýcha je krajně nebezpečná duchovní nemoc. Člověk – aniž by si to do důsledku uvědomoval – se staví jako jediný autor svých dobrých skutků a chlubí se svým duchovním privilegiem. Přitom je třeba mít na paměti slova Písma: „*Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic. Kdo nezůstane ve mně, bude vyvržen ven jako ratolest a uschne; pak ji seberou, hodí do ohně a spálí.*“³⁹⁵

Nebo:

„*Co máš, co bys nebyl dostal?*“³⁹⁶

Nebezpečí pýchy se dá připodobnit lavině. Na začátku může člověk ještě ve skrytu mít jisté zábrany. V té době bývá často jinými i nezřízeně obdivován, což se někdy může jevit jako zákeřnost ďáblova, proto sv. Tomáš Akvinský říká, že lichocením bývá často smrtelným hříchem,³⁹⁷ neboť tím člověk uvádí druhého do tohoto nebezpečí. Člověk musí pečlivě rozlišovat, kdy je jeho slovo povzbuzením a kdy marnivým lichocením.

Po čase zárodky pýchy bují a člověk zlehka a nenápadně „klouže po svahu“, až, aniž by to na sobě už poznal, jedná zcela bez zábran. A jediný lék - pokořování - je v tom stavu už neuvěřitelně hořký.

Jak bylo uvedeno, duchovní stavba lidského života musí stát na pokoře.³⁹⁸

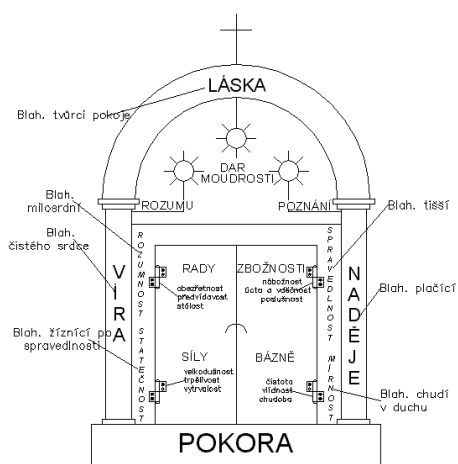
oslovit a sjednotit. A protože tato teologie chytrosti už vlastně nevěří, že víra něco zmůže, musí Boha a lidi takříkajíc přelstít svou vlastní chytrostí a vytvořit něco sama ze sebe. Jak ale může nějaký takový výtvarník vydržet? Zpočátku se to snad může zdát snadné, ale tento výtvarník zůstává něčím lidským, zůstává omezen našimi vlastními slabostmi.“

³⁹⁵ Jan 15, 5-6

³⁹⁶ 1.Kor.5-7

³⁹⁷ AKVINSKÝ, T., *Theologická summa II-II*. Olomouc : Krystal, 1939, s.904.

³⁹⁸ Srov. Mt 11,29: „*Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším.*“

Sv. Terezie z Avilly říká: „Kdybych řekla: >>Bože, miluji Tě příliš, než abych měla jednu myšlenku proti víře<<, má pokušení by byla tak prudká, že bych určitě podlehla.“³⁹⁹

Z této věty je zřejmé, jak citlivé svědomí proti duchovní pýše světice měla. Či spíše – světice v Božím světle poznala zákeřnost a nebezpečnost duchovní pýchy. Ve světle vrcholu si Terezie uvědomuje, že jeden hřích pýchy – stavba duchovního života postavena na bublině – by otrásl skvělou budovou dokonalosti a zcela zastavil proud milosrdenství.

Z toho je také zřejmé, jak smrtelně jedovatá je pýcha – zvláště duchovní pýcha.

Jinými myšlenkami sv. Terezie z Avilly jsou: „Pokoro – Tebou nechá na sobě Pán vylákat všechno, co od něho chceme.“⁴⁰⁰

Samozřejmě v tomto případě platí, že pokorný člověk chce to, co Bůh, neboť on jako náš stvořitel nejlépe ví, co do člověka vložil a k čemu se nejlépe hodí a to po člověku na zemi požaduje. Jde o to, že pokora je základ toho, co Bůh ve svém stvořitelském plánu s člověkem zamýšlí – jaký úkol pro něj na zemi má. Dalšími myšlenkami sv. Terezie na toto téma jsou:

„Pán pozvedá duši o to výš, oč níž se v modlitbě sklonila.“⁴⁰¹

„Žádnou vynikající milost jsem nedostala, aniž jsem se cítila při pohledu na tak velkou vlastní bídu úplně zničena.“⁴⁰²

³⁹⁹ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel.s.78

⁴⁰⁰ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.79

⁴⁰¹ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.79

⁴⁰² GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.79

Pyšní andělé ztuhli v nehybnosti, neboť bez Boha nejsou schopni změny.

„Necítíme-li se o to více zahanbenější o to, co nám Bůh dává, je to znamení, že to není od Ducha Božího.“⁴⁰³

Podobně hovořila i Matka Tereza: „Dávám, co mi bereš, беру, co mi dáváš.“⁴⁰⁴

Studium pravdy a kontakt s velkými duchy⁴⁰⁵ od pýchy očišťuje. Hlubkovou očistu ale působí jen světlo samo – sám Bůh. Tato očista bývá zpočátku bolestná, ale světlo se při ni stává stále jasnější.

7.6.1 Prostředky k získání pokory

Sebezpytování – chrání od falešné pokory, neboť ta sama je duchovní pýchou. Falešná pokora dělá naopak člověka středem a v konci vede ke sklíčenosti. Člověk musí hledět na dokonalost Boží, ne na sebe.

Modlitba, Otče náš (zbav nás od zlého) (...) Je nutné v modlitbě prosit o světlo pokory, ale i umět jej dobře přijímat. A když je člověk začne vidět hlouběji – děkovat za poznání pýchy. Nebezpečné ve skutečnosti je, když ve svém jednání člověk stopy pýchy nenachází, nedovede je rozpoznat.

Bůh na prosbu o pokoru odpovídá tím, že posílá **pokořování**. Způsobují je například poklesky, zlá vůle jiných, překážky. Toto jsou zvláštní svědectví péče Boha o duše a jejich formaci.

Pokora krotí žádost po velkých věcech, když jsou v rozporu se zdravým rozumem.

Velkodušnost k nim naopak pudí, jsou-li ve shodě s ním.

Tyto 2 ctnosti se doplňují jako 2 žebra gotického oblouku.⁴⁰⁶

⁴⁰³ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.80

⁴⁰⁴ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.80

⁴⁰⁵ Velkými duchy jsou míněni světci, Církevní učitelé apod. Tuto očistu zažili to lidé např. v kontaktu se sv. Donem Boscem, sv. otcem Piem. Srov. příběh Joba.

⁴⁰⁶ Mt 20, 28 – pokora-velkodušnost: „Tak, jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“

I zde je nutné mít na paměti přirovnání, že obyčejný skleněný hranol se nechlubí paletou barev, které vrhá, když rozloží sluneční paprsek. Ukazuje na slunce, bez něhož by zhasl. Jen drahokam (Bůh) se může „chlubit“ svými barvami.

Sv. Tomáš k tomu učí:

„Jako láska je počátek ctnosti, tak pýcha je počátkem sebelásky. Hledá sebeoslavu aniž ji podřídí Bohu. Protože by ale lidé mohli být pyšní na Dary od Boha, Bůh dopustí u svých vyvolených nějakou slabost, chyby, někdy i grave (těžký hřích), které jim brání se pyšnit, které je skutečně pokoří, a dá poznat, že vlastními silami neobstojí.“⁴⁰⁷

U apoštola Pavla osten křížoval tělo, ale léčil duši.⁴⁰⁸ Pokud člověk zažívá i pokořování a není jen středem pozornosti a stále vychvalován, je to znamení, že Bůh s ním může učinit velké věci. V opačném případě hrozí, že není dostatečně pokorný a nedává prostor Bohu, aby mohl skrze něj působit – i aby mohl seslat nějaké pokoření a „léky k umenšení.“⁴⁰⁹

Neboť lidé velmi často za pokoru vydávají to, co pokorou není. Pokora je pravda. Vidí-li se člověk správně a hodnotí se správně, dává Bohu přednost. Uzná, co je v něm dobré, ale s tím, jde o dar od Boha, za který bude skládat účty. Vzorem zde je Panna Maria ve svém chvalo zpěvu.⁴¹⁰

Člověk zde žije, aby se dal Bohu k dispozici „jako nástroj“, ale zároveň nesmí zneužívat neuvěřitelné dobroty Ježíšovy, která vyplývá z následujícího úryvku:

„Potom se Ježíš znovu zjevil svým učedníkům, a to u Tiberiadského jezera (...) tu noc nic nechytily. Když už nastávalo ráno, stál Ježíš na břehu, ale učedníci nepoznali, že je to on. Ježíš se jich ptal: >>Děti, nemáte něco k jídlu?<< Odpověděli mu: >>Nemáme.<< On jim řekl: >>Rozhod'te sít' na pravé straně lodi, tam něco chytíte.<< Rozhodili ji tedy a ryb bylo tolik, že ji ani nemohli utáhnout (...) sít' se ale neprotrhla.

Když vystoupili na zem, viděli tam žhavé uhlí a na něm ležet rybu a vedle chléb. Ježíš jim řekl: >>Přineste některou z těch ryb, které jste právě chytily.<<“⁴¹¹

⁴⁰⁷ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.141

⁴⁰⁸ Srov. 2 Kor. 12,7: „A abych se nepovyšoval pro výjimečnost zjevení, jichž se mi dostalo, byl mi dán do těla osten, posel satanův, který mne sráží, abych se nepovyšoval.“

⁴⁰⁹ Srov. pokornou poslušnost světců v případech nařčení.

⁴¹⁰ Lk 1,46-55

⁴¹¹ Jan 21, 1-12

Zde může uniknout velká dobrota Ježíšova. Sám poslal ryby apoštolům a mluví o nich tak, jako by byly ovocem jejich námahy. Stejně tak odmění jednou na věčnosti i dobré skutky člověka, ačkoliv jsou dílem jeho milosti a lásky.

Ještě jedno poučení nám dává Evangelium. Celou noc se může člověk namáhat, ale nechytí nic. Jen pokud jeho činnost bude spojena s Pánem, potom *ryb bude tolik, že sít nebude ani možné utáhnout (...).*⁴¹² Potom bude platit i že *žeň bude bohatá, ale dělníků málo (...).*⁴¹³ Pán ale zajistí, že sít se neprotrhne a žádná ryba nepřijde nazmar.

Jinak se člověk snadno stane ve světě možná velmi úspěšným (i v oblasti evangelizace), ale vše bude jen na pohled a v nebi se zjistí, že vše byla jen slámou nebo košatým fíkovníkem bez plodů:⁴¹⁴

*„Nevyslovujte proto soudy předčasně, dokud Pán nepřijde. On vynese na světlo to, co je skryto ve tmě, a zjeví záměry srdcí; tehdy se člověku dostane chvály od Boha. Toto jsem, bratří, kvůli vám vztáhl na sebe a na Apolla, abyste se na nás naučili, co znamená `ne nad to, co je psáno´, a nikdo se nepyšnil jedním z nás proti druhému. Kdo ti dal vyniknout? Máš něco, co bys nebyl dostal? A když jsi to dostal, proč se chlubíš, jako bys to nebyl dostal?“*⁴¹⁵

V souvislosti s uvedenými úvahami o to více vyniká dar, který pod křížem dal Pán slabé lidské povaze v úloze matky Církve. O tomto daru hovoří sv. Grignon a sv. M. Kolbe, kteří učili, jak bylo uvedeno, že do našich nejlepších skutků se vždy vloudí nečistota v podobě skryté pýchy, sebeoslavy, sebelásky (...), že *„(...) naše skutky, i kdyby byly „nejsvatější“, nejsou bez poskvrny, a když je chceme obětovat Pánu Ježíši čisté a neposkvrněné, musíme je přímo nasměrovat k Neposkvrněné a dát jí je, aby je Ona jako svůj majetek dala svému Synu. Naše skutky tak dostanou nekonečnou hodnotu skrze Ježíšovo Božství, a tak důstojně oslavíme Boha.“*⁴¹⁶

---

⁴¹² Jan 21,6

⁴¹³ Srov. Mt 9,37: „Tehdy řekl svým učedníkům: „Žeň je velká, dělníků málo.““

⁴¹⁴ Srov. Mal 3,1-2: „Opravdu přijde, praví Hospodin zástupů. Kdo však snese den jeho příchodu? Kdo obstojí, až se on ukáže? Bude jako oheň taviče, jako louh těch, kdo bělí plátno.“ – Mk 11,13: „Spatřil z dálky fíkovník, který měl listí, a šel se podívat, zda na něm něco nalezne. Když k němu přišel, nenalezl nic, než listí (...).“ Fíkovník zdálky lákal a zdál se plodný, ale právě šlo jen o zdání bez trvalých životodárných plodů.

⁴¹⁵ 1.Kor 5-7

⁴¹⁶ Podrobněji bylo toto téma rozebráno v kapitole: Matka církve a společenství svatých.

Pokorný klade sebe vždy níž než bližního už z obavy, že dobro, které sám koná, na rozdíl od ostatních dělá ve skutečnosti ze skryté pýchy.⁴¹⁷

Je možné připomenout, že Bůh chrání člověka před pýchou i již uvedenou pravdou, která již byla rozebrána:⁴¹⁸ „*Jeden zasel, druhý sklídl!*“ To znamená, že „úspěch“ v evangelizaci – kromě toho, že je darem od Boha – vymodlila a vytrpěla nějaká jiná duše a člověk přišel k „hotovému“. Zatímco za skryté na pohled bezcenné utrpení člověka někde sklízí někdo jiný.

Cvičením pokory při každém „úspěchu“ je poděkování kromě Bohu také na dálku duši – oběti, která za něj trpěla. Až v nebi se plně pozná, jak církev tvoří jedno tělo:

*„Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblecte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Především však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti. A ve vašem srdci ať vládne mír Kristův, k němuž jste byli povoláni v jedno společné tělo. A buďte vděční.“*⁴¹⁹

Na závěr je možné přijmout varování: Boj s pýchou člověk vede do poslední vteřiny života. Jak učí sv. Terezie z Avilly: „Pýcha je rafinovaná a nezasažitelná. Po zásahu jen ustoupí hlouběji. Po všech ranách se zvedne nebezpečněji a vysmívá se zdánlivému vítězství. I v tomto stavu ale mají snahy pokory smysl! Snaha – tu Bůh odměňuje účinnou milostí!“⁴²⁰

7.7 Zcela maličcí

Zde je vhodné se zmínit o pojmu: „být zcela maličký“. Pokud si člověk správně uvědomí, co znamená dobrovolnost milosti, je zřejmé, že základní podmínkou je stát se zcela malými:

---

⁴¹⁷ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.177: „(...) ale je stále nesmírný rozdíl mezi (nejpokornějšími) svatými a Spasitelem. Ježíš svrchovaně pokorný je bez hříchu, bez nejmenší chybičky, nesmírně pokorný ve své absolutní bezhříšnosti a suverenní důstojnosti (...).“

⁴¹⁸ Podrobněji bylo toto téma rozebráno v kapitolách: *Společenství svatých a Eucharistie tvoří společenství.*

⁴¹⁹ Kol 3,2-15

⁴²⁰ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.178

„V ten čas řekl Ježíš: >>Velebím tě, Otče, Pane nebes i země, že jsi tyto věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým.<<“⁴²¹

Pokora sama ještě není malost. Duše pokorná, podivuhodně pokorná, nemusí být ještě zcela malá, zatímco ale duše malá bude nevyhnutelně pokorná.

Malost není odlišná ctnost, kterou by člověk mohl získat silou vůle nebo silou trpělivosti.⁴²² Je to spíše stav, stvořený v něm skrze milost, zdokonalovaný Duchem Svatým, stav, který je Božím darem duši, která jej přijme. Dar Jeho milosrdenství. Je to dar skrytý a tajemný, zcela vnitřní, zcela Božský dar, který uvádí duše do „Mariina tajemství“. Je to skutečná účast na Jejích mateřských milostech, na Jejích milostech jako Neposkvrněné.⁴²³

Od Neposkvrněné se člověk učí růst v maličkosti a v důvěře, v pokoře a v bezmezné oddanosti Otcově lásce. Neboť ze všech vykoupených jen Maria byla malá, zcela malá, nejmenší.⁴²⁴ A toto je výsadou jejího Neposkvrněného Početí: „Protože jsem byla zcela malá, zalíbila jsem se Nejvyššímu.“⁴²⁵

Panna Maria nikdy nevyšla ze svého „nic“. Zůstávala na tomto místě svého „nic“ před Tím, který je. U člověka jsou to hříchy, které jej staví proti Bohu, a které působí, že povstává proti Němu. V Marii není vůbec nic takového⁴²⁶: Ona se otevírá proudu jeho milosti a jeho lásky. Je to Bůh sám, který se přijal v Ní a který zatlačil

---

⁴²¹ Mt 11,25

⁴²² Celá malost může být rovněž předmětem touhy a člověk se může na ni připravit úkony vnitřní chudoby, vroucími touhami po ztotožnění se s Boží vůlí.

⁴²³ JAN PAVEL II., promluva na generální audienci 7.12.1983: „Především si musíme uvědomit, že Maria byla stvořena neposkvrněná, aby mohla lépe jednat v našem zastoupení. Plnost milosti jí umožnila dokonale splnit její úkol spolupracovat na díle spásy a dodat maximální hodnotu její spolupráci na oběti.“

⁴²⁴ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 17: „V letech Ježíšova skrytého života v nazaretském domě je také Mariin život „s Kristem skrytý v Bohu“ (Srov. Kol 3,3) skrze víru. Víra totiž znamená styk s Božím tajemstvím. Maria je stále, denně ve styku s nevýslovným tajemstvím Boha, který se stal člověkem, s tajemstvím, které převyšuje všechno, co bylo zjeveno ve Starém zákoně. Od okamžiku zvěstování byla mysl Panny a Matky uvedena do plné „novosti“ sebezjevení, kterým se sám Bůh zjevil, a byla si tohoto tajemství vědoma. Ona je první z „maličkých“, o kterých řekne jednou Ježíš: „Otče, (...) i když jsi tyto věci skryl před moudrými a chytrými, odhalil jsi je maličkým.“, (Mt 11,25) Panna Maria podle uvedené úvahy Jana Pavla II. byla vírou ve styk s nevýslovným tajemstvím a naopak jako malička první pronikla do plné novosti sebezjevení Boha a byla si tohoto tajemství vědoma.

⁴²⁵ Třetí antifona z nešporů o Mateřství Panny Marie.

⁴²⁶ Srov. LG 65: „Církev už došla v blahoslavené Panně k dokonalosti bez poskvrny a vrásky (Srov. Ef 5,27). Věřící se však stále ještě snaží přemáhat hřích a růst ve svatosti. Proto pozvedají oči k Marii, která září celému společenství vyvolených jako vzor ctností.“

hranice, omezení každého malého tvora, až do nesmírnosti a nekonečnosti svého Bytí.⁴²⁷

Celá malost je tedy výlučnou výsadou Marie, protože Ona byla zcela uchována a zcela přikryta milosrdenstvím Božím a s touto milostí dokázala maximálně spolupracovat a neklást ji překážky.⁴²⁸ Avšak, jak bylo dříve uvedeno, Maria se chce podělit o tuto celou malost se svými dětmi. Aby jim mohla přímo a v hojnosti dát tuto milost, která je jejím pokladem a její náležitostí, umenšuje je, až v nich povstává její Syn, vzor každé svatosti, se kterým se její malé děti ztotožňují do té míry, že s ním již tvoří jen jedno.⁴²⁹ Mariina mateřská činnost pozůstává v tom, že tyto duše staví do dokonalé a úplné závislosti na Duchu Svatém, aby jimi hýbal svými dary a duše aby se vlastně dostaly do postoje, který jim zajistí nejvyšší činnost v Bohu a neomezenou plodnost.⁴³⁰ Spojená činnost Ducha Svatého a Panny Marie je činností mateřskou, neboť je vyhrazena Té, která je zastíněna a oplodněna poprvé silou Vtělení, aby dala zrod Hlavě mystického těla, stala se znovu tím samým Duchem Svatým plodnou, aby zrodila všechny údy, které budou tvořit celého Krista.⁴³¹ K uvedenému tématu učil Jan Pavel II.:

„S touto snoubeneckou a mateřskou vírou touží (Maria) působit na všechny, kdo se jí svěří jako její děti. Čím více tyto děti setrvávají v takovém postoji a postupují v něm, tím blíž je přivádí Maria k >>nevystižitelnému Kristovu bohatství<< (Ef 3,8). A tím lépe také poznávají v celé plnosti důstojnost

⁴²⁷ Srov. Lk 1,46: „*Velebí má duše Pána a můj duch plesá v Bohu, mém Spasiteli, že shlédl na svou nepatrnou služebnici.*“

⁴²⁸ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.26: „*Lidská vůle zůstává pod vlivem účinné milosti svobodnou. Milost není neodolatelná.*“ – Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.27: „*Je milost, která je vpravdě dostatečná a přece zůstává neúčinnou. Tím se rozumí milost, která v konkrétní situaci propůjčuje schopnost úkonu spásy, avšak pro odpor vůle zůstává skutečně neúčinnou.* - Z uvedených vět vyvstává velikost Panny Marie, která milosti po celý život lidsky řečeno nepoložila stéblo přes cestu.

⁴²⁹ GARRIGOU-LAGRANGE, R. *Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel*. s.176: „*Moc Boží se ukazuje ve slabosti, která je příležitostí cvičit se v pokoře, trpělivosti, sebezáporu. Člověk, který zná svoji slabost, pozorněji odporuje pokušení a zápasem sílí.*“ – Srov. 2. Kor. 12,5: „*Tím se budu chlubit, sám sebou se chlubit nebudu, leda svými slabostmi.*“ – Srov. 2. Kor. 4,7 „*Tento poklad máme však v hliněných nádobách, aby bylo patrné, že tato nesmírná moc je Boží a není z nás.*“

⁴³⁰ MEISNER, J. *Úvahy o Panně Marii*. s.74, k tomuto tématu dodává: „*Maria není nic kvůli ní samotné, ale všechno kvůli Kristu. Proto je tou nejbezpečnější cestou Ke Kristu. Z kříže říká Pán Janovi, a hledí přitom na Marii: >>Hle, Matka Tvá<< (Jan 19, 26). Text Písma pak výslovně uvádí: >>V tu hodinu ji onen učedník přijal k sobě<< (Jan 19,27). Tím se stal Jan přímo vyslancem Ducha svatého, protože přijal Marii, ztělesnění Ducha svatého, nevěstu Ducha svatého do svého domu. Je to mateřství duchovní, v řádu milosti, neboť vyprošuje dar Ducha svatého.*“

⁴³¹ Srov. POSPÍŠIL C. V., *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria*.: Olomouc : MCM, 2000, s.14: „*(...) jistěže dokonalým obrazem Boha Otce je vtělený Syn, nicméně mateřské rysy Boha Otce dokonale zjevuje Matka Boží, jejíž předurčení k této výsadě je totožné s božím rozhodnutím poslat svého Syna v těle (...)*“

člověka a poslední smysl jeho povolání. >>Kristus (...) plně odhaluje člověka jemu samému.<<⁴³²

Maria je všeobecná Matka, ke které se každý člověk může hlásit z důvodu svatého křtu. Ona je nejen rodičkou božského života ve Svatém Duchu, ale i ztvárnovatelkou, vychovatelkou každého ze svých malých dětí.⁴³³

Její jediná touha byla uchovat se otevřenou pro Boha svoji věrností a svoji svobodou. Proto byla tak bohatá Jím, neboť byla chudobná ve všem, co není On. Ona po celý svůj život kráčela cestou čisté víry,⁴³⁴ a jelikož byla cele vydanou Duchu Svatému, nevěděla, co z ní učiní tento Duch, dala se přivést k dokonalosti ve

---

⁴³² JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 46. – Nad uvedenými myšlenkami je opět možné rozjímat co znamená zasvěcení se Neposkvrněnému srdci Panny Marie.

⁴³³ Srov. svatý Ludvík Maria Grignion píše: GRIGNION, L. M. *O pravé Mariánské úctě*. s.162: „Maria je svatým místem a Velesvatyní, kde se utvářejí a odlévají svatí. Všimněte si, prosím, že říkám: Svatí se v Marii odlévají. Je totiž velký rozdíl mezi tím, když se podoba sochy vytvoří kladivem a dlátem, a tím, když se odlíje ve formě. Řezbáři a sochaři se hodně napracují a zabere jim hodně času, aby vytvořili sochu prvním způsobem. Zhotovují-li ji však odléváním, pracují málo a mají ji za chvíli hotovou. Svatý Augustin nazývá Pannu Marii formou Boží. Kdo je vlit do této božské formy, brzy je utvořen a odlit v Krista a Kristus v něm, protože byl vlit do stejné formy, která již ztvárnila jednoho Boha.

Zdá se mi, že duchovní vůdce a zbožné osoby, které chtějí v sobě nebo v druhých vytvořit Krista jinými úkony zbožnosti, než tímto, mohu zcela správně přirovnat k sochařům, kteří skládají důvěru ve svou dovednost, ve svůj důmysl a ve své umění. Nesčetněkrát udeří kladivem a dlátem do tvrdého kamene nebo do kusu neopracovaného dřeva, aby z něho učinili Ježíše Krista, ale často se jim nepodaří vystihnout Kristovu skutečnou podobu. Je to buď kvůli jejich nedostatečné znalosti a zkušenosti s osobou Ježíše Krista, nebo kvůli nějakému špatnému úderu, který jejich dílo pokazil. Avšak zbožné osoby, které si zvolí tajemství této mariánské úcty právem přirovnávám ke slévačům a odlévačům, kteří našli krásnou formu Marie, v níž byl přirozeně i božsky ztvárněn Kristus. Nespoléhají na vlastní důmysl a důvěřují jedině správnosti formy. Vlévají se do Marie a ztrácejí se v Ní, aby se tak stali věrným obrazem Ježíše Krista. Jak krásné a pravdivé je to přirovnání! Kdo je však pochopí? Toužím, abys ty, milý bratře. Ale nezapomeň, že do formy se lije jen to, co je roztavené a tekuté. To znamená, že je zapotřebí, abys v sobě zničil a roztavil starého Adama, chceš-li se v Marii stát Adamem novým.“ - KLUZ, W. *Světlo a Stín*. Praha: Zvon, 1991, s.78: „Píšeš: „Ona musí také ode mne něco dostat, musím s Ní dýchat a s Ní žít, celý se jí zasvětit, na Ní myslet...ale vždyť Ježíš je pramenem milosti a lásky. On zve k sobě, On se dává ve Svátosti Oltářní – Maria jenom pomáhá.“ Můj drahý, samozřejmě, že pramenem veškerého dobra, v každém pořádku ať přirozeném, tak i nadpřirozeném (tj. milosti) je Bůh Otec, který skrze Syna a Ducha Svatého vždy působí, čili Nejsvětější Trojice. Je pravda, že jediný Prostředník k Otci je Vtělený Syn Ježíš Kristus, Bohočlověk, skrze kterého naše chvála vzdávaná Otci se mění z lidské na Boží, mění se z chvály pominutelné hodnoty na chválu hodnoty věčné, a tak skutečně hodnou Otcova majestátu. Je pravda, že Otce milujeme v Synovi, v Ježíši Kristu. Jemu musíme odevzdat celou naši lásku, aby v něm a skrze Něho celou naši lásku dostal Otec. Ale je také pravda, že naše skutky, i kdyby byly „nejsvětější“, nejsou bez poskvrny, a když je chceme obětovat Pánu Ježíši čisté a neposkvrněné, musíme je přímo nasměrovat k Neposkvrněné a dát jí je k dispozici, aby je Ona jako svůj majetek dala svému Synu. Naše skutky tak dostanou nekonečnou hodnotu skrze Ježíšovo Božství, a tak důstojně oslavíme Boha.

⁴³⁴ JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 39: „(...) Proto se stala Maria nejen matkou a živitelkou lidského syna, ale také „velkodušnou společnicí“ Mesiáše a Vykupitele. Jak už bylo řečeno, „kráčela napřed, postupovala vpřed na cestě víry“ a na této pouti až pod kříž se zároveň uskutečnila její mateřská spolupráce s celým posláním Spasitelovým, s jeho dílem a utrpením. Na cestě této spolupráce s dílem jejího Syna - Vykupitele zakusilo i Mariino mateřství jedinečnou proměnu, neboť ji stále víc naplňovala vroucí láska ke všem, kterým platilo Synovo poslání.“

svatosti bez toho, že by se někdy na chvíli zahleděla na sebe. Kdyby se Maria byla jedním pohledem zahleděla na sebe se zalíbením, již by nebyla více Neposkvrněná.

7.8 Božské ctnosti a dary

Na v právě probraném pevném základu – pokoře⁴³⁵ - tedy základu spočívajícím na skále – Kristu, stojí pilíř **VÍRY** (viz. obr. 1). Víra je oporou všech vlitých ctností. Vlitá víra dává rozumnosti a mravním ctnostem světlo milosti, tj. Božské řízení dětí Božích.

Akt **VÍRY** je

souhlas **rozumu** se souhlasem

vůle za přispění

milosti se

zjevenou pravdou.

Naproti víry je pilíř **NADĚJE**. Jí člověk touží po Bohu, věčném životě a opírá se o Boží pomoc. Naděje je očekávání, že Bůh splní, co slíbil. Naděje je věci vůle. Očekávání může být dlouhé a náročné. Bůh slíbil věčnou spásu a vše potřebné k jejímu dosažení.⁴³⁶ Definice naděje tedy zní:

„Naděje je teologická ctnost, kterou člověk, opírající se o moc Boží, jež působí v Kristu a v církvi, očekává s důvěrou věčnou blaženost i prostředky k jejímu dosažení, o něž usiluje křesťanským životem na zemi.“⁴³⁷

Předmětem naděje je tedy Bůh a jejím motivem je opět Bůh. Podle sv. Tomáše Akvinského naděje pohlíží na věčnou blaženost jako na poslední cíl a na Boží pomoc jako na první příčinu vedoucí k blaženosti.⁴³⁸

Nad oběma pilíři je kopule **LÁSKY** – nejvyšší ctnost.

⁴³⁵ Jak bylo uvedeno, je tento základ třeba vidět hlouběji pod zorným úhlem pojmu „zcela maličký.“

⁴³⁶ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.20-21: „Bůh dává všem spravedlivým dostatečnou milost k zachování Božských příkazů.“ – „Bůh dává všem věřícím hříšníkům dostatečnou milost k obrácení.“ – Bůh dává všem nevěřícím bez vlastní viny dostatečnou milost k dosažení věčné spásy.“

⁴³⁷ GARRIGOU-LAGRANGE, R. *Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel*. s.106

Část, která se zvedá k nebi, symbolizuje lásku k Bohu.

Část sestupující k zemi lásku bliženeckou, kterou člověk miluje bližního pro Boha, jehož je každý povolán být dítětem.

Kříž na kopuli připomíná, že naše láska musí směřovat k Bohu skrze zásluhy Krista a zásluhy jeho utrpení.

Sv. Augustin a sv. Tomáš Akvinský učí: „Každé Božské ctnosti (víře, naději a lásce) odpovídá dar Ducha svatého.“⁴³⁹

Ten je na obraze symbolizován lampou.

Ke ctnosti **VÍRY** se tak pojí **dar ROZUMU** (Intelektu): Jím člověk pojímá tajemství víry, Boží slovo, zvláště v okamžicích pokušení. Chápe, že Bůh je skutečně jeho poslední cíl a odpovídá věrností. Darem rozumu proniká hlubiny zjevených tajemství a jejich propojení, což je vyhraženo těm, kteří jsou čistého srdce. Již bylo uvedeno, že katolická víra není jakoby hromadou písku sesypaných pravd, ale ve skutečnosti mozaikou:

„Jednotlivé články víry spolu úzce souvisí. Nikoli hromada písku, ale nádherná mozaika, stavba nebo lépe živoucí organismus, je nauka Církve. Teolog je při hlubokém studiu dogmatiky přímo uchvácen. Pozoruje tuto souvislost svatých pravd, jak jedna z druhé vyplývá, třetí podmiňuje a čtvrtou osvětluje. Tím si vysvětlíme, proč kterýkoli blud, popírající jediný článek víry, nezůstal osamocen, ale měl vzápětí řadu dalších bludů. Zde vidíme nezbytnou konsekvenci – stejně jako při výpočtu v matematice má první chyba ve svém důsledku mnoho dalších. Zevrubné pochopení vzájemné souvislosti a souladu svatých pravd nám vlije nezvratné přesvědčení, že dílo tak nadzemsky krásné, není původu lidského, nýbrž výtvar nestvořené, nekonečné moudrosti.“⁴⁴⁰

Nyní je možné doplnit, že je to dar rozumu, který umožňuje toto pochopení.

K pilíři **NADĚJE** se pojí **dar POZNÁNÍ** (vědy, vědění) k poznávání věcí z příčin blízkých, křehkých a často selhávajících. Jím člověk vidí prázdnotu věcí pozemských a neschopnost člověka pomoci člověku k dosažení cílů nadpřirozených. Dar poznání ukazuje nedostatečnou schopnost tvorů splnit

---

⁴³⁸ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.106

⁴³⁹ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.107

⁴⁴⁰ KUBEŠ, K., *Mariologie I.* s. 9.

druhému touhu po štěstí. Orientuje k Bohu, který jediný toto může. „*Blahoslavení plačící* (...)“⁴⁴¹ nad pomíjivostí stvořeného a jeho zneužíváním.

U lásky je pak dar moudrosti. Osvěcuje celý „interiér“ a ukazuje vše jako pocházející od Boha – nejvyšší příčiny a posledního cíle. Dává člověku soudit o božských věcech vnitřní zkušeností s věcmi Božími. Způsobuje, že vidí vše jakoby očima Božíma, jako to uměla Panna Maria, jak bylo uvedeno, a proto byla lidem dána za matku a je matkou Církve. To připomíná např. Jan Pavel II.⁴⁴²

Potom člověk začíná chápat i některá dopuštění, která Bůh z lásky dopouští, aby vyléčil větší dobro, které člověk občas zahlédne a jednou uvidí, jak bylo podrobněji pojednáno v předchozích kapitolách. Dar moudrosti tedy dává poznat hlouběji než ctnost víry. Víra dává objektivní poznání pravd, ale moudrost poodhaluje jejich závoj a dává vnitřní vhled do jejich tajemství. Jedná se o poznání proniknuté láskou.

Proto je nutné i v tomto případě plnit obě části:

Znáť svoji víru „A“ modlitba (co nejužší vztah s Bohem). Nesmí chybět jedna část mezi spojkou „A“.⁴⁴³

Úkon daru moudrosti je vnitřní „vychutnávání“ Božího tajemství.⁴⁴⁴ Dává v kontemplaci láskyplné (vůle) poznání (rozum) a pokojné spočinutí v milovaném. Nic většího neexistuje, nic menšího nás neuspokojí. Sv. Augustin k tomu říká: „Stvořil jsi člověka pro sebe a jeho srdce je nepokojné (...)“.⁴⁴⁵

Láska je věcí vůle: Chtít dobro a chtít slávu Boží.

V tomto chrámu přebývá Nejsvětější Trojice.

---

⁴⁴¹ Mt 5,4

⁴⁴² JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 46. viz. cit. 423

⁴⁴³ Srov. s úvahami v kapitole: Odpovědnost života, o pravdách katolické víry založených na spojení „A“.

⁴⁴⁴ Sapiencia – okoušející poznání, od sapere – okoušet.

⁴⁴⁵ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.110

7.9 Kardinální ctnosti a dary

Vstup do budovy vede dvoukřídlou bránou visící na 4 čepech,⁴⁴⁶ které znázorňují **KARDINÁLNÍ CTNOSTI**.

Ty vyšší symbolizují **ROZUMNOST** a **SPRAVEDLNOST** a sídlí ve vyšších mohutnostech duše – **rozumu a vůli**.

Nižší představují **STATEČNOST** a **MÍRNOST**, které zdokonalují **smyslovost**, která je společná člověku i živočichům.

ROZUMNOST – dává správný důvod pro jednání. Rozumnost je jako vozka, který řídí 3 ostatní ctnosti. Např. u spravedlnosti – dát každému, co mu patří – zde řídí míru (umírněnost) komu, co a kolik apod.

Ke každé z kardinálních ctností se pojí hlavní ctnosti k nim přidružené:

K ROZUMNOSTI se pojí:

Předvídavost – ta je odrazem Boží Prozřetelnosti.

U **obezřetnosti** jde o přihlížení k okolnostem, v nich se člověk nachází a ve kterých jedná.

Stálost pomáhá, aby člověk neupouštěl od dobrých rozhodnutí učiněných po zralé úvaze a před Bohem.

SPRAVEDLNOST znamená dávat každému to, co mu patří. Ke ctnosti spravedlnosti se druží:

Vůči Bohu – **nábožnost**. Ta dává Bohu, co mu přísluší.

Kajícnost dává Bohu náhradu za urážky.

Poslušnost – vůči příkázáním Božím a představeným duchovním i časným.

STATEČNOST brání, aby se člověk nedal nerozumným způsobem sklíčit. Statečnost a dar síly jsou nutné, aby vytrval na správné cestě i uprostřed velkého nebezpečí a neutekl ze strachu. Síla dává odvahu neustoupit nerozumně nebezpečí.

Projevuje se **trpělivostí** – např. ve snášení každodenních protivenství,

velkodušností, která směřuje k velkým věcem a nepoddává se obtížím, a

---

⁴⁴⁶ Latinsky cardo=stěžejný čep, odtud kardinál, kardinální.

vytrvalostí – snášení každodenních protivenství, které přichází po celá léta.

MÍRNOST dává proniknout světlo rozumu do smyslovosti, zvláště ve formě střízlivosti a čistoty.

Ke ctnosti **MÍRNOSTI**, která krotí nezřízená smyslová hnutí, se druží:

čistota (panenství),

vlídnost, která krotí hněv a vznětlivost,

evangelijní chudoba, která brání přilnutí k pozemským věcem.

I uvedeným **kardinálním ctnostem** odpovídají **dary Ducha svatého**:

ROZUMNOSTI dar **RADY**. Osvěcuje, kde by vlitá ctnost zůstala nejistá. Například člověk stojí v lidsky těžko odhadnutelné životní situaci vůči sobě, vůči druhým... a má ji řešit.)

SPRAVEDLNOSTI dar **ZBOŽNOSTI**, který pomáhá ve vyprahlosti a vnuká synovský vztah k Bohu.

STATEČNOSTI dar **SÍLY** po mučednictví (i mučednictví srdce, jak bylo uvedeno).

MÍRNOSTI – zvl. čistotě, dar **synovské BÁZNĚ**. Pomáhá překonat pokušení těla. Mírnost dává sestoupit světlu rozumu do naší **smyslovosti** – **pudů** především ve formě **střídmosti** (pud sebezáchovy) a **čistoty** (pud zachování rodu – sex).

Z uvedeného je zřejmé, že ctnosti zdokonalují **rozum** nebo **vůli** v jejich činnosti. Podle toho je možné rozlišit **ctnosti rozumu** a **vůle**.

ROZUMOVÉ, do kterých je zahrnuta **oblast poznávání pravdy**.

VŮLE jsou ty, které **zdokonalují vůli v její činnosti**.

Tak se v obrázku stavby (obr.1) zhušťuje nauka Evangelia, sv. Pavla a velkých učitelů Církve o podřízenosti ctností a jejich propojení s dary.

Může se to zdát složité. Osvětlí to poznámka: Když v duši nebo komunitě je základem hluboká pokora a vrcholem bratrská láska, je to velké znamení lásky k Bohu. Pak jde vše dobře, protože potom Bůh doplní svými dary to, co schází získané rozumnosti nebo přirozené energii. Bude stále připomínat stavovské

povinnosti a dávat milost k jejich plnění. Bůh dává milost pokorným. Ta nikdy neschází těm, kdo uskutečňují přikázání lásky: „*Milujte se navzájem tak, jako jsem já miloval Vás. Podle toho poznají, že jste moji učedníci.*“⁴⁴⁷

Rozjímání nad uvedenými úvahami ve spojení s probranými tématy v předešlých kapitolách tak ukazují, že nauka Církve je skutečnou mozaikou a v tomto případě umožňují člověku nalézt své slabiny a zároveň s pokorou hledat, čím člověka Bůh obdařil a čím může být druhým užitečný – co je Boží vůle s ním a za které hříbny bude skládat účty.⁴⁴⁸

7.10 Vzájemné vztahy ctností

Tato pravda o vzájemných vztazích jednotlivých ctností se zakládá na učení sv. Jakuba: „*Kdo by totiž zachoval celý zákon, ale přestoupil by ho v jednom přikázání, provinil by se proti všem.*“⁴⁴⁹

Je možné říci, že ctnosti jsou v přímém poměru: čím více roste jedna, tím více mohutní druhá, když se umenšuje jedna, upadá i druhá. Člověk nemůže v jedné ctnosti vynikat a v jiných být nulový. To by nebyla pravá ctnost. Pravda je ta, že v některé člověk postoupil více, v jiné méně, ale ve všech musí mít určitý stupeň. Lze to připodobnit růstu prstů na ruce: jeden je silnější, druhý tenčí, jeden delší, druhý kratší, ale rostou úměrně z dětské dlaně do dospělosti. K vzájemnému vztahu ctností je třeba připomenout, že některá ctnost má své přidružené ctnosti, které jsou její částí. Tyto části nelze chápat materiálně, jako například dům se skládá z částí (základ, stěny, střecha), ale v tom smyslu, že přidružené části danou základní ctnost nějakým způsobem zdokonalují, doplňují a její úkony zintenzivňují. Doklad o této souvislosti mezi láskou a jinými ctnostmi je možné nalézt u sv. Řehoře, který říká: „*Jako mnohé větve stromu pochází z jednoho kořene, tak mnohé ctnosti se rodí z lásky.*“⁴⁵⁰

⁴⁴⁷ Jan 13,34: „*Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem.*“

⁴⁴⁸ Úvahy mohou být základem pro rozjímání nad desátkem: „*(...) který hlásal Boží království (...).*“

⁴⁴⁹ Jak 2,10

⁴⁵⁰ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.126

Všechny ctnosti jsou vznešené, ale přece se jedna od druhé rozlišují silou svého lesku. Jako se hvězda liší od hvězdy, tak se liší ctnost od ctnosti svojí vnitřní hodnotou. Její hodnotu určuje předmět, ke kterému se ctnost vztahuje. Tak Božské ctnosti víra, naděje a láska mají za předmět Boha. Ale i mezi nimi láska je největší.⁴⁵¹

Podobně, jak bylo uvedeno, ctnost rozumnosti je mezi mravními ctnostmi na prvním místě, protože předmět rozumu je v hierarchii hodnot na první příčce. Má totiž řídící funkci v lidských úkonech.

Rovněž ctnost čistoty má svůj zvláštní půvab mezi ostatními ctnostmi a právem ji nazývají andělskou. Kdo má čisté srdce, vidí i Boha a celý mravní život vyšším pohledem. „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha.*“⁴⁵²

Spravedlnost a láska

Láska má oživovat spravedlnost shůry. Spravedlnost předpokládá dát bližnímu, co mu patří a nechat ho užívat jeho práva. Láska však přesahuje úctu k právu druhého a žádá, abychom s každým jednali jako s bratrem v Kristu, jehož milujeme jako druhé já z lásky k Bohu.⁴⁵³ Spravedlnost se dívá na druhého jako na jinou osobu, kdežto láska jako na své druhé já.

Trpělivost – mírnost – statečnost

Ctností trpělivosti se nejvíce projevuje síla duše v protivenstvích života. U křesťana má být spojena s mírností a to tak, že přirozeně mírní se stanou silnými a přirozeně silní mírnými. Vystupují k témuž vrcholu, i když po různých svazích.⁴⁵⁴

Trpělivost se druží ke ctnosti statečnosti a brání vzdálit se od zdravého rozumu osvětleného vírou pro obtíže a zármutky. Její pomocí člověk snáší těžkosti života s vyrovnanou duší a odolává protivenstvím.

---

⁴⁵¹ Srov. 1 Kor 13,3

⁴⁵² Mt 5,8

⁴⁵³ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.127

⁴⁵⁴ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.128

Oproti tomu netrpělivý, ať by byl sebevýbušnější, stává se ve skutečnosti slabým. Zvýšený hlas snižuje autoritu, naopak trpělivý snáší nevyhnutelné zlo,⁴⁵⁵ aby zůstal na správné cestě a stoupal k Bohu.⁴⁵⁶

Tato ctnost působí sebeovládání duše nad smyslovostí deprimovanou smutkem. V tomto směru jsou mučedníci v nejvyšší míře svobodní a pány nad sebou. Zde se prohlubuje již dříve probíraná myšlenka o „mučednictví srdce.“⁴⁵⁷ V trpělivosti člověk nachází hlavní úkon ctnosti statečnosti. Je obtížnější a záslušnější snášet to, co se protíví přirozenosti, než napadnout protivníka v okamžiku nadšení.⁴⁵⁸

Trpělivost snáší neochvějně obtíže života, a tím se stává strážkyní ostatních ctností.⁴⁵⁹ Trvají-li protivenství života dlouho a nepřerušeně, je nutná zvláštní ctnost, která se podobá trpělivosti – vytrvalost.⁴⁶⁰ Zde platí výrok svatých: „Dobře snášená utrpení jsou materiálem k budově naší spásy. Jsou údělem dětí Božích v tomto životě a znamením předurčení.“⁴⁶¹

Mírnost, jako nadpřirozená tichost, má doprovázet trpělivost. Liší se od ní svým vlastním specifickým účinkem. Mírnost jako ctnost se liší od mírnosti přirozené (temperamentu) tím, že vnáší do velmi rozdílných okolností světlo správného rozumu osvětleného vírou.⁴⁶² Tato ctnost převyšuje pouhou přirozenou mírnost, jako ctnost čistoty převyšuje přirozený stud nebo ctnost milosrdenství pouhý smyslový soucit. Přirozená mírnost se snadno uplatňuje vůči těm, kdo jsou člověku milí a často je doprovázena tvrdostí vůči jiným.⁴⁶³

---

⁴⁵⁵ Jde jen o nevyhnutelné situace, srov. LG41: „Jinak Ti, kdo jsou tísněni chudobou, slabostí, nemocí a různými nesnázemi, nebo kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, ať si jsou vědomi toho, že jsou zvlášť spojeni s Kristem trpícím pro spásu světa. Pán je nazývá v evangeliu blahoslavenými, a >>když teď nakrátko sneseme utrpení, Bůh, dárce veškeré milosti, který nás pro Kristovy zásluhy povolal ke své věčné spáse, sám nás zdokonalí, utvrdí a upevní<< (1 Petr 5,10).“

⁴⁵⁶ Člověk musí zkoumat své srdce. Pokud snáší protivenství jen aby dosáhl co žádá jeho pýcha, má pouze atrapu trpělivosti – tzv. tvrdost.

⁴⁵⁷ Tyto úvahy je dobré dát do souvislosti s úvahami v kapitole: Mučedníci za vítězství nad světem.

⁴⁵⁸ Srov. popisovaný život mučednice srdce sv. A.M.Taigy v kapitole: Aureoly.

⁴⁵⁹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.130

⁴⁶⁰ Srov. 2 Sol. 3,5: „A Pán nechť řídí vaše srdce k Boží lásce a k trpělivosti Kristově.“

⁴⁶¹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.132 – Srov. Sk 14,22: „Všude tam posilovali učedníky a povzbuzovali je, aby vytrvali ve víře; říkali jim: >>Musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království.<<“

⁴⁶² V případech, kdy jsou zde popisovány ctnosti přirozené a nadpřirozené, je dobré si připomenout myšlenky z kapitoly: Eucharistie tvoří společenství, že člověk žijící v posvěcující milosti plní Boží vůli aniž by o tom věděl a přispívá do mystického těla Kristova.

⁴⁶³ Srov. Mt 5,44-48: „Já však pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a

U spravedlivého se vlitá ctnost uplatňuje současně se získanou, neboť, jak bylo uvedeno, získaná je ve službách vlité.⁴⁶⁴ Projevuje se v pohledu, úsměvu, postoji, způsobu řeči a pod.⁴⁶⁵ a zdvojuje hodnotu prokázané služby.

Horlivost o spásu bližního je marná, není-li vlídná, neprojeví-li navenek lásku. Křesťanská vlídnost, která na hrubost odpoví mírností, nedolomí nalomenou třtinu⁴⁶⁶, ale dokáže znormalizovat situaci podle pravdy, kterou uvádí sv. František Saleský: „Je lépe přivést ke kající mírností, než k pokrytectví přísností.“⁴⁶⁷

Podobně doplňuje myšlenku úvaha: „Jistota, že má člověk pravdu, nebrání laskavosti v jejím prosazování. Říká-li člověk pravdu prudce, je v tom pýcha, která nesmírně škodí pravdě samé.“⁴⁶⁸

K této vlídnosti odpovídá **dar zbožnosti**.⁴⁶⁹

Člověku vnuká synovskou úctu (vztah) k Bohu, jehož ukazuje stále více jako milujícího Otce a bližní jako bratry, ne rivaly. Tento dar vede k modlitbě o království Boží v člověku a bratrích a přináší duši nadpřirozenou vlídnost, která vyzařuje na bližního. A tato vlídnost spojená s darem Ducha svatého plodí pravou lásku. Příkladem je Ježíš, ve kterém je zjevena nadpřirozená vlídnost.⁴⁷⁰

K mírnosti se pojí: Blahoslavení chudí duchem.⁴⁷¹

Toto blahoslavenství lze praktikovat i v manželství, ale křesťanská dokonalost v něm nespočívá podstatně, ale v lásce. Duch chudoby lze praktikovat i

---

děšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? Budte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.“

⁴⁶⁴ Podrobněji v kapitole: Ctnosti vlité a získané.

⁴⁶⁵ Je prokázáno, že nonverbální komunikace tvoří větší procento vlastní komunikace. Z tohoto pohledu je možné opět připomenout myšlenky z kapitoly: Odpovědnost života, že pravda, že člověk bude souzen z každého slova má mnohem širší význam a týká se to i nonverbální komunikace.

⁴⁶⁶ Mt. 12,20: „Nalomenou třtinu nedolomí a doutnající knot neuhasí, až dovede právo k vítězství.“

⁴⁶⁷ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.136.

⁴⁶⁸ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.140.

⁴⁶⁹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.137.

⁴⁷⁰ Srov. Mt 11,29: „(...) učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce (...).“ - Mt 18,21-22: „Tehdy přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl mu: >>Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když proti mně zhrěší? Snad až sedmkrát?<< Ježíš mu na to odpověděl: >>Pravím ti, ne sedmkrát, ale až sedmdesát sedmkrát.<<“ – Srov. Jan 1,29: „Druhého dne spatřil Jan Ježíše, jak jde k němu, a řekl: >>Hle, beránek Boží, který snímá hříchy světa.<<“

uprostřed hojnosti odpoutáním od majetku: „Hmotný majetek rozděluje lidi, nemůže patřit současně a úplně všem, oproti tomu duchovní hodnoty ano.“⁴⁷²

Jeden dům, pole... nemůže patřit všem naráz. Majetek se tak může stát předmětem sporu. Ale pravda, ctnost, nakonec sám Bůh může a má patřit současně všem.⁴⁷³ Vlastnění hmotného majetku lidi rozděluje, duchovní statky spojují.⁴⁷⁴ Boha má člověk o to více, čím více jej dává druhým. Naopak nedarovat Boha druhým znamená jej ztratit.

Člověk odpoutaný od majetku stále více chápe, že ten je pouhým prostředkem – ne cílem, stejně jako život na zemi je prostředkem k co největší blaženosti v nebi.

7.11 Ctnost čistoty

Následující kapitola se vrací k tématu aureoly, kterou získávají panny za vítězství nad tělem – čistotu. K tomuto tématu se nyní vrací po té, co bylo v souvislostech pojednáno o ctnostném životě, neboť mnoho myšlenek čerpá z předchozí kapitoly. Zároveň je také tato kapitola zase naopak vhodným úvodem a tak pojítkem k následnému pojednání o oslaveném těle. I tímto způsobem se ukazuje, jak je katolická víra skutečnou syntézou.

Čistota je ve skutečnosti ctnost umírněnosti ve formě nejpraktičtější.

*„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uvidí Boha.“*⁴⁷⁵

Motivem čistoty není pouze stud. Ten je sice velmi potřebný a chrání před zlem a nezřízenou žádostivostí, ale sama čistota je naopak ctnost a síla.

---

⁴⁷¹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.137.

⁴⁷² GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.184.

⁴⁷³ Viz. předchozí úvahy o Eucharistii v kapitole: Mystické tělo Kristovo.

⁴⁷⁴ Srov. LUBAC, H. *Katolicismus*. s.11: „Nebeský otec stvořil všechny lidi podle svého obrazu. Jeho obrazem je jeho Syn, který byl dříve než všechno stvoření. Ve vztahu k tomuto věčnému obrazu jsme byli stvořeni my všichni. Nalézají se podstatně a osobně u všech lidí, každý ho má celý a nerozdělený, a všichni dohromady z něho nemají víc než jednotlivci. Tímto způsobem jsme všichni jedno, jsme vnitřně spojeni ve svém věčném obrazu, který je obrazem Božím a je v nás všech pramenem našeho života a našeho povolání k existenci.“

⁴⁷⁵ Mt 5,8

Získaná čistota vnáší do někdy se bouřící smyslovosti světlo zdravého rozumu, kdežto vlitá (na křtu) čistota do ni vnáší světlo milosti a používá získanou, která je potom v její službě.

Je pravdou, že panenství je nadřazenější, protože obětuje Bohu na celý život neporušenost těla i srdce, kterému se zasvěcuje. Jak říkají sv. Cyprián a sv. Ambrož, dává církvi zvláštní záři a známku svatosti a odlišuje ji od sekt, které se odřekly evangelijních rad.⁴⁷⁶ Cena čistoty, ať panenské nebo vdovské, či manželské, vystupuje především v kontrastu s chaosem způsobeným žádostivostí těla, které často vedou k rozvodu, zneuctění rodin, neštěstí manželů i jejich rodin.⁴⁷⁷

V této situaci je Ježíš nekompromisní.

„Jestliže tě svádí tvé pravé oko, vyrví je a odhod’ pryč, neboť je pro tebe lépe, aby zahynul jeden ze tvých údů, než aby celé tvé tělo bylo uvrženo do pekla. A jestliže tě svádí tvá pravá ruka, utni ji a odhod’ pryč, neboť je pro tebe lépe aby zahynul jeden ze tvých údů, než aby celé tvé tělo bylo uvrženo do pekla.“⁴⁷⁸

Z tohoto úryvku evangelia je především nutné vidět, jaké nebezpečí v sobě skrývá žádostivost, která se začne vymykat kontrole. Jako je snadnější vyhnout se hněvu, než ho následně ovládat, podobně je jednodušší uchránit se před pokušením tělesné rozkoše, než ji následně krotit.⁴⁷⁹

Čistota se ztrácí vnějšími smysly, myšlenkami, touhami srdce. Čistota těla je jakoby slupkou čistoty srdce, která je nejvzácnější. Je třeba být duchovně stále blízko ukřižovanému.

Prakticky je třeba dvou umrtvování:

1. Ze strany těla a smyslů, zejména vyhýbat se nebezpečí.
2. Odmítat jakoukoliv nezřízenou náklonnost.

---

⁴⁷⁶ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.141

⁴⁷⁷ Historickým příkladem je kauza Jindřicha VIII., která spustila lavinu vedoucí až ke schizmatu.

⁴⁷⁸ Mt 5, 29-30

⁴⁷⁹ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.144

Nezřízená náklonnost se stává jen neúčinnou vedoucí k postupnému skluzu ze svahu a člověk si jí zvolna a nenápadně ukovává okovy, které později už nemá sílu roztrhnout.

Naopak čistota v dokonalém stavu umožňuje člověku žít ve smrtelném těle duchovní život, jakoby předehtu věčnosti. Připodobňuje člověka andělům osvobozeným od hmoty. Tělo, když žije jen pro duši, se jí podobá.⁴⁸⁰

7.11.1 Duše

Duši – jako duchovou podstatu – vidí pouze Bůh a andělé. Je jednotná a nemá části. Je krásná, zejména uchová-li si stále správné zaměření. Je jednoduchá, nehmotná, protože vnitřně nezávisí na pomíjivém těle.⁴⁸¹ A tělo se čistotou duše produhovňuje a stává se stále transparentnější pro duši. Tělo se tak oprostuje od komplikací světských lidí.

Dvě bytosti jsou nesmírně prosté:

1. Dítě, které ještě nepoznalo zlo a
2. světec, který na ně zapomněl, protože je přemohl. Čistota září zvláště z očí světce v modlitbě.

Čistota tělo zkrášluje, protože co je čisté, je krásné, jako čisté nebe.⁴⁸² Čistota také tělo zklidňuje a činí neporušitelným, zatímco neřestí tělo vadne předčasně, je pustošeno.⁴⁸³ Oproti tomu ani tělo Krista ani Panny Marie nezakusily rozpad v hrobě. K tomu lze zmínit těla světců, jejichž těla v hrobech zůstávají neporušena.⁴⁸⁴ Tělo, které žilo pro duši, si uchovává její vlastnosti. Eucharistie potom zanechává v těle člověka – povolánému ke vzkříšení a přijetí odlesku slávy duše – zárodek nesmrtnosti.

⁴⁸⁰ Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.145

⁴⁸¹ O oslaveném těle a jeho vztahu k duši a o tělech zavržených v další kapitole.

⁴⁸² Srov. GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.146: „(...) tak těla svatých na frezkách Angelika mají nadpřirozenou krásu pramenící z duše úplně oddané Bohu.“

⁴⁸³ Srov. 1. Kor. 11, 27-30: „Kdo by tedy jedl tento chléb a pil kalich Páně nehodně, proviní se proti tělu a krvi Páně. Nechť každý sám sebe zkoumá, než tento chléb jí a z tohoto kalicha pije. Kdo jí a pije a nerozpoznává, že jde o tělo Páně, jí a pije sám sobě odsouzení.“

⁴⁸⁴ Z mnohých lze připomenout sv. Bernadettu z Lurd, sv. Kateřinu Labouré, sv. Jan Maria Vianneye, sv. Eymarda, sv. Vincenta, sv. Marii Taigi a mnohé další.

7.11.2 Plody čistoty

Jestliže dokonalá čistota připodobňuje tělo duši, potom je ještě také pravdou, že připodobňuje duši Bohu.

Každé Božské osobě jsou připisovány 3 vlastnosti:

1. Moc,
2. moudrost,
3. láska.

Dokonalou čistotou se duše stává: mocnější, zářivější a láskyplnější.

Duše se stává mocnější.

Zde je možné vzpomenout na odvahu panen mučednic.⁴⁸⁵ Spíše unavily katy, než by je zlomilo trpět. Sv. Lucie před soudci prohlásila, že duše čistá a zbožná je chrámem Ducha svatého. Chtěli tedy její tělo znesvětit v nevěstinci, ale ona zůstala pevně na místě jako žulový pilíř. Sám Duch svatý ji chránil. Bůh dal těmto pannám nepřekonatelnou sílu, kterou přemohly všechen strach.

V daném tématu není ani třeba ani uvažovat přímo o zázracích, stačí vzpomenout jakou sílu a mravní autoritu dává dokonalá čistota řeholnicím v nemocnicích, věznicích, kde získávají často úctu lidí, kteří uznávají v této ctnosti vyšší moc.

Zde nacházíme jeden aspekt prosící všemohoucnosti – Panny Marie.

Duše se stává zářivější.

Orel mezi evangelisty byl panic, stejně tak i sv. Pavel. Mezi největšími teology sv. Tomáš byl vysvobozen ve svých 16-ti letech od pokušení těla, aby se mohl po celý život věnovat kontemplaci věcí Božích, které měl vyučovat ostatním. Dokonalá čistota dává také svatým pannám jasnozřivost a nesmírnou moudrost. Jako příklady můžeme uvést sv. Brigitu, sv. Kateřinu Sienskou.

Historie církve ukazuje, že mnohdy negramotní dovedli zastínit svoji moudrostí ostatní.

---

⁴⁸⁵ Je možné vzpomenout sv. Cecílii, sv. Anežku, sv. Kateřinu, sv. Filoménu (...).

Zde je možné připomenout zmíněnou matku rodiny sv. Marii Taigy, žijící v manželské čistotě, taktéž prakticky negramotnou ženu, ke které chodili na radu králové i papežové.⁴⁸⁶

Duše se stává láskyplnější.

„Dokonalá čistota dává duši duchovní lásku k Bohu a bližnímu, která je skutečně stonásobná (...). Jde o lásku stále něžnější a silnější, daleku sentimentalismu, pozvedající se nad smyslovost. Ve vyšší části duchové vůle stává se oním živým plamenem lásky, o němž mluví sv. Jan od Kříže.“⁴⁸⁷

Takto se uskutečňuje nejvyšší přikázání lásky: „(...) *On mu řekl: >>Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí a`miluj svého bližního jako sám sebe<<.*“⁴⁸⁸

Je to Duch svatý, který způsobuje, že duchovní srdce čerpá ze Spasitelova srdce sílu a činní z něj skutečného snoubence.⁴⁸⁹ Spojuje se se snoubencem, se všemi jeho zármutky i nesmrtelnými radostmi jeho práce v duších, pro jejich spásu. Tato láska je principem duchovního otcovství nebo mateřství. O tom hovoří například sv. Pavel:

„*Znovu vás v bolestech rodím, dokud nebudete dotvořeni v podobu Kristovu.*“⁴⁹⁰

Nebo:

„*Je někdo sláb, abych já nebyl sláb spolu s ním? Propadá někdo pokušení, abych já se tím netrápil?*“⁴⁹¹

Zde vidíme duchovní otcovství v celé velkodušnosti a síle. Kompenzuje a daleko převyšuje časné otcovství, jehož se apoštol zřekl, ale usiluje o zplození duší Bohu a sdělit jim život věčný.

⁴⁸⁶ Viz. kapitola: Panny za vítězství nad tělem.

⁴⁸⁷ GARRIGOU-LAGRANGE, R. Les trois âges de la vie intérieure, prélude de celle du Ciel. s.149

⁴⁸⁸ Lk 10, 27

⁴⁸⁹ Srov. MEISNER, J. *Úvahy o Panně Marii*. s.74: „Z kříže říká Pán Janovi, a hledí přitom na Marii: >>Hle, Matka Tvá<< (Jan 19, 26). Text Písma pak výslovně uvádí: >>V tu hodinu ji onen učedník přijal k sobě<< (Jan 19,27). Tím se stal Jan přímo vyslancem Ducha svatého, protože přijal Marii, ztělesnění Ducha svatého, nevěstu Ducha svatého do svého domu. Je to mateřství duchovní, v řádu milosti, neboť vyprošuje dar Ducha svatého.“

⁴⁹⁰ Gal 4,19

Zde je možné připomenout duchovní mateřství opravdových řeholnic, které jsou matkami opuštěných dětí, chudých, nemocných a bezmocných. Zoufalých a umírajících.⁴⁹² Dokonalá čistota připodobňuje Bohu v síle, světle a lásce a dává účast na jeho duchovním otcovství, a také Spasitelově, který přišel, aby založil velkou rodinu církve pro celý svět.⁴⁹³

Tuto úvahu přímo potvrzují slova Matky Terezy, která, když byla otázána, zda má strach ze smrti, odpověděla:

„Má otázka Matku Terezu překvapila. Na okamžik se mi zadívala do očí, a pak se nahlas rozesmála. >>Ne, vůbec,<< prohlásila. >>Umřít znamená vrátit se domů. Copak máte strach vrátit se domů ke svým drahým? Okamžik smrti nedočkavě očekávám. Tam nahoře najdu Ježíše a všechny lidi, kterým jsem se v tomto životě snažila dát lásku. Sejdu se tam s dětmi, které jsem se pokoušela zachránit a které mi umřely v náručí a považovaly mě přitom za svou maminku. Najdu tam všechny chudé, kterým jsem pomohla, umírající, kteří vydechli naposledy v domě, který jsem pro ně v Kalkatě postavila. Budou tam prostě všichni lidé, kteří mi na této zemi byli drazí. Takže to bude nádherné setkání, nemyslíte?<< Oči se jí při těch slovech třpytily překvapivým klidem a štěstím.“⁴⁹⁴

Jiný krásný příklad je možné uvést život svaté Moniky, která po porodu Augustina ho duchovně zrodila svými slzami a modlitbami a dosáhla jeho obrácení. Stala se tak 2x matkou – těla i ducha. Všem, kteří jsou vděční sv. Augustinovi za nauku, kterou učil, musí vzpomenout i na tuto matku.⁴⁹⁵

Na tomto místě je vhodné ukázat příklad, že pobožnosti mají základ v učení Církve. V úvodu kapitoly uvedené 3 vlastnosti: Moc, moudrost, láska se tedy ne náhodou objevují v tzv. pobožnosti tří zdrávasů:⁴⁹⁶

Sv. Matylda z Hackenbornu, benediktýnka, která žila ve 14. století, byla velkou důvěrníci Svaté Panny. Dostala od Ní následující příslib. Tato světice v pokročilém věku myslela z bázní na okamžik, kdy její duše opustí tělo, aby

---

⁴⁹¹ 2 Kor. 11,29

⁴⁹² Mt. 25, 35, 40: „*Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznul jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.*“ (...) Král jim odpoví a řekne jim: *„Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratrů, mně jste učinili.“*

⁴⁹³ Zde je možné spojit tyto úvahy s předcházejícími o církvi, viz. kapitola: Společenství svatých a Mystické tělo Kristovo.

⁴⁹⁴ <http://www.cestadomu.cz/index.php?cmd=page&id=29>

⁴⁹⁵ Srov. úvahy v kapitole: Společenství svatých a Eucharistie tvoří společenství, kde se uvádí, že na každém díle pro věčnost se nikdy nepodílí jen jeden člověk.

vstoupila do věčnosti. Prosila Matku Boží, aby jí pomáhala v této velké a těžké chvíli. Nejsvětější Panna, která se své věrné služebnici již několikrát zjevila, i nyní vyslyšela její prosbu a odpověděla jí: „*Ano, učiním to, co ode mě žádáš, dcero moje, ale potom žádám od tebe, aby ses každý den modlila tři Zdrávas Maria (...).*“

První Zdrávas Maria (...) ke slávě Boha Otce, který mě velkolepostí své všemohoucnosti tak povýšil a poctil mojí duši, že jsem po Něm orodováním všemohoucí v nebi i na zemi (...).

Druhý Zdrávas Maria (...) ať je k poctě Boha Syna, který mě ve své velké a nevyzpytatelné moudrosti ozdobil a naplnil takovými dary poznání a rozumu, že se raduji z patření na Nejsvětější trojici více než všichni svatí a že mě obdařil takovou září, která jako slunce osvětluje celé nebe (...).

Třetí Zdrávas Maria (...) ať je k oslavě Svatého Ducha, který do mě vlil plnost sladkosti své lásky a učinil mě tak dobrou a laskavou, že jsem po Bohu nejtišší a nejsladší (...).“

A zde jsou přísliby Nejsvětější Panny spojené s 3 Zdrávami:

*„V hodině smrti budu u tebe a budu tě těšit a odhánět od tebe každou d'ábelskou sílu. Budu ti vlévat světlo víry a poznání, aby tvá víra nebyla pokoušená nevědomostí nebo bludem. Budu ti pomáhat v hodině přechodu do věčnosti a vlévat do tvé duše sladkost Boží lásky, aby tě ovládla tak, že každá bolest a trpkost smrti se změni prostřednictvím této lásky na nejsladší zážitek.“*⁴⁹⁷

A jak je uvedeno, modlitbou každého Zdrávas Maria (...) je uctívána jedna ze 3 výsad, udělených Marii Nejsvětější Trojicí: moc, moudrost a láska.⁴⁹⁸

---

⁴⁹⁶ Úvahy z pobožnosti 3 zdrávasů jsou brány z: MARIANOV, I., *Tro anjelské pozdravenia*. Michalovce : Kláštor redemptoristov, 1996, s.8.

⁴⁹⁷ Liber specialis gratiae. P.I, kapitola 47

⁴⁹⁸ Na tomto příkladě se ukazuje, že je ale třeba vždy znát hloubku a smysl pobožnosti. Nelze jen odříkávat 3x Zdrávas bez povědomí o smyslu. Podobně jako ideálním prostředkem pro prohlubování víry a znalostí o víře je - růženec. Papež v encyklice o růženci zmiňuje myšlenku, že růženec je vynikající katechetickou příležitostí: JAN PAVEL II., *Rosarium Virginis Mariae*, 17, Praha : ČBK, 2003: „Budou-li v růženci patřičně zhodnoceny všechny pro meditaci tak důležité prvky (...)“ Abychom člověk byl skutečně formován růžencem, je třeba neustále prohlubovat znalosti o jednotlivých tajemstvích růžence a potom o nich v modlitbě rozjímat a nechat: „(...) působení Ducha svatého, který „se za nás přimlouvá“ podle Božích plánů.“ - podobně MEISNER, J., *Úvahy o Panně Marii*. s.102: vypraví, že na otázku lidí z tehdejšího SSSR: „Co z pravdy víry musíme předat našim dětem, aby dosáhly věčného života?“ a nemožnost do země dovézt knihy odpověděl: „Růženec!“ (...) Ukázal jim křížek růžence: „Na něm se modlíme Vyznání víry - to je to, co věříme. A pak následují tři perly: Víra, naděje, láska. To je to, co žijeme. A pak přichází ke slovu, jakoby navléknut na šňůrku, celý Nový Zákon (...)“ V jediné ruce měli plnost naší víry.

8 Oslavené tělo

Toto téma je potřeba vzít v souvislosti s Eucharistií. Ježíš v Eucharistii uskutečňuje svou přítomnost se svým Božstvím a se svým oslaveným tělem, které přijal od Panny Marie. Jeho oslavené tělo není jiné, než to, které přijal pro své pozemské působení, nejde o jeho nové narození. Je to totéž tělo, které přijal od Panny Marie: narozené v Betlémě, mrtvé na Kalvárii, uložené do hrobu a zmrtvýchvstalé, které přijalo novou formu, oslavenou podobu. Ježíš se svým oslaveným tělem zůstává v ráji Synem Mariiným.⁴⁹⁹ Proto ten, kterého kněz – s jeho Božstvím – přivádí na svět v okamžiku eucharistického proměnění, je stále Synem Mariiným.⁵⁰⁰ Jako mu umožňuje jeho oslavené tělo – tím, že je mimo hranice času a prostoru – být ve svatostánku, současně však mu umožňuje být přítomným ve všech svatostáncích roztroušených ve všech částech světa a zároveň v Nebeské slávě.

V předchozích částech textu bylo uvedeno, že je správné poznávat katolickou víru v souvislostech. Následující úvahy je proto vhodné dát do souvislosti s dříve uvedenými úvahami týkajícími se případkové blaženosti a aureolách, které souvisí s rozebíraným ctnostným životem a rozjímat je nad souvislostmi s oslaveným tělem.

Je pravdou, že nauka o zmrtvýchvstání vychází z Božího zjevení,⁵⁰¹ avšak obsah tohoto článku víry je plně v souladu s touhou vepsanou do lidského srdce a odpovídá přirozenosti člověka. Ničeho se člověk tolik nehrozí jako smrti a před chvílí, která znamená odloučení duše od těla. Spojení duše s tělem je přirozené, a proto jejich rozdělení je něco nepřirozeného. Není proto možné, aby věčně trval tento nepřirozený stav rozloučení dvou prvků, které jen vzájemným spojením tvoří

Je třeba se ale nespokojit u jednotlivých tajemství jen s jednoduchými meditacemi, ale poznávat stále hlouběji hloubku jednotlivých tajemství. Náзор, že růženec je jen nudné mechanické odříkávání zdrávasů může svědčit o tom, že se člověk nedokáže modlit rozjímavě nebo o neznalosti hloubky tajemství. Oproti modlitbě vlastními slovy, kde může hrozit, že člověk více předkládá Bohu své představy, správně modlený růženec vede k tomu, aby člověk rozjímal o Božích „představách“. Jednotlivé desátky trvají cca 4 minuty modlitby. Chce-li člověk při nich prorozjímat všechny myšlenky, které se ho týkají, nemůže tento čas ve skutečnosti naprosto stačit.

⁴⁹⁹ Srov. s citacemi č.125, 175.

⁵⁰⁰ Proto je Panna Maria vzývána m.j. jako Matka Eucharistie.

⁵⁰¹ Srov. CANTALAMESSA, R. *Slovo a život* C. s.354: „I Ježíš se odvolává na Mojžíše, přesněji na vyprávění o hořícím keři, kde o sobě Bůh prohlašuje, že je „Bohem Abrahámovým, Izákovým a Jakubovým“; a zakončuje slovy: „On přece není Bohem mrtvých, ale živých neboť všichni žijí pro něho.“ Pokud o sobě Bůh tvrdí, že je Bohem Abraháma, Izáka a Jakuba v situaci, kdy tito jsou už po mnoho generací mrtví, a pokud je Bůh Bohem živých, pak se tím naznačuje, že Abrahám, Izák a Jakub jsou živí!“

celek lidského jedince. Lidská duše je tak připoutána k svému tělu, jehož je formou, že ani po smrti nemůže ztratit vztah k němu.

„Pavel říká, že bychom nechtěli být svlečeni ze svého vlastního těla, ale toužíme být nadto ještě přioděni. Nechceme tedy přežívat jen s nějakou naší částí, duší, ale s celým naším já, duší i tělem. Netoužíme po tom, aby bylo naše smrtelné tělo zničeno, ale aby byla „naše smrtelná schránka pohlcena životem“ a sama se přioděla nesmrtelností (srov. 2 Kor 5,1-5; 1 Kor 15,51-53). Chceme být šťastní ve svém těle, a ne žít ve zlobě vůči němu nebo jím opovrhovat. Téměř všechna náboženství a vyznání zpracovávají nepotlačitelnou touhu člověka po životě a hlásají život po smrti. Biblickou novinkou je to, že tento život po smrti není chápán jako řetězové opakování dřívějšího života, který jsme už prožili, ani jako částečný život omezený pouze na duchovní složku člověka, ale jako „věčný život“ a „život v plnosti“. Celý člověk, kterého Bůh stvořil, je předurčený k životu ve společenství s Ním!“⁵⁰²

S tělem tvoří jednotu člověka, a jen vzkříšení těla a opětné jejich spojení může učinit, že duše u Boha je všestranně blažená a duše zavržená všestranně nešťastná.⁵⁰³ I když je vzkříšení mrtvých na konci světa zázrak Boží moci a zároveň dobroty vůči člověku, je možné říci, že v jistém smyslu je vzkříšení mrtvých přirozené člověku, pokud dokonale odpovídá skrytým touhám lidské přirozenosti, o nichž mluví sv. Pavel v listě k Římanům.⁵⁰⁴

Jak si má člověk konkrétně představovat způsob vzkříšení mrtvých a jak třeba smýšlet o tělech oslavených a zavržených?

---

⁵⁰² CANTALAMESSA, R. *Slovo a život* C. s.356

⁵⁰³ Srov. úvahy v kapitole: Případková nebeská blaženost, že případková blaženost se zvyšuje spojením duše s tělem při zmrtvýchvstání.

⁵⁰⁴ Řím 8,10-22: „Je-li však ve vás Kristus, pak vaše tělo sice podléhá smrti, protože jste zhřešili, ale Duch dává život, protože jste ospravedlněni. Jestliže ve vás přebývá Duch toho, který Ježíše vzkřísil z mrtvých, pak ten, kdo vzkřísil z mrtvých Krista Ježíše, obživí i vaše smrtelná těla Duchem, který ve vás přebývá. A tak, bratři, jsme dlužní, ale ne sami sobě, abychom museli žít podle své vůle. Vždyť žijete-li podle své vůle, spějete k smrti; jestliže však mocí Ducha usmrcujete hříšné činy, budete žít. Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží. Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy. Soudím totiž, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena. Celé tvorstvo toužebně vyhlíží a čeká, kdy se zjeví sláva Božích synů. Neboť tvorstvo bylo vydáno marnosti - ne vlastní vinou, nýbrž tím, kdo je marnosti vydal. Trvá však naděje, že i samo tvorstvo bude vysvobozeno z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích. Víme přece, že veškeré tvorstvo až podnes společně sténá a pracuje k porodu.“

Shrnutí učení sv. Tomáše, doplněné jinými autory, dává následující obraz: Andělský učitel vychází ze základního tvrzení, kde říká, že to není početně týž, který vstane, je bludařské.⁵⁰⁵

Z toho plyne, že tělo, které vstane, bude totožné s tím, co zemřelo, a to nejen v tom smyslu, že bude mít totožné složení, nýbrž bude obsahovat tutéž látku, která jednou propadla rozkladu.⁵⁰⁶ Jestliže zde může vzniknout určitá obtíž vzhledem k tomu, že prvky rozloženého těla lidského přecházejí v jiné složení rostlin, živočichů a také nových lidí, lze říci, že k totožnosti látky lidského těla za života a při vzkříšení stačí, aby alespoň část byla totožná, ostatek doplní všemohoucnost Boží. Během lidského života se vyměnila látka těla třebas i několikrát podle jeho věkové délky, a přece vždy zůstává podstatná část prvotní základní látky, tvořící lidské tělo. Tato prvotní látka nabývá vždy nových změn, přírůstků, zvětšování, ale zničena může být jen Bohem. Ta tvoří podstatu lidského těla. Učí-li katolická víra, že lidské tělo bude vzkříšeno vzhledem k látce takové, jaké bylo za života, je míněna tato podstata lidského těla, nehledíc k různým jeho časovým změnám. V tomto případě je možné tvrdit, že vstane z mrtvých týž člověk, který žil, neboť jak jeho duše, tak jeho tělo bude totožné s duší a tělem, které měl za svého pozemského života.⁵⁰⁷ Z toho také vyplývá, že člověk vstane se všemi svými mohutnostmi, v celé své lidské dokonalosti i po stránce tělesné.⁵⁰⁸ A protože člověk je dokonalý teprve tehdy, když dospěje, vstanou všichni - i děti – ve věku lidí dospělých a bez případných tělesných vad.⁵⁰⁹

8.1 Vlastnosti oslaveného těla

Tělo člověka oslaveného nebo zatraceného bude dokonalé lidské tělo, i když bude mít jisté vlastnosti, kterými se bude lišit od lidského těla v jeho nynějším

---

⁵⁰⁵ Srov. AKVINSKÝ, T., *Theologická summa VI. - doplněk*. Olomouc : Krystal, 1940, s.539-542.

⁵⁰⁶ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.18: „Mrtví vstanou s (numericky) týmž tělem, jaké měli na zemi. (De fide).“

⁵⁰⁷ Srov. SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa contra Gentiles IV*, c. 81 (čes. vyd.: *Summa proti pohanům*.) přel. Jiří Tomáš Bahounek. Olomouc : MCM, 1993, IV, s. 197-201.

⁵⁰⁸ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.18: „Podle všeobecného učení vstane tělo v úplné neporušenosti, prosté znetvoření, zmrzačení a chorob. Sv. Tomáš učí: „Člověk vstane v největší přirozené dokonalosti“, proto také ve stavu zralého věku.“

⁵⁰⁹ Pro představu je možné uvažovat, že půjde o věk, kdy přijal oslavené tělo Ježíš – 33 let.

stavu. Sv. Tomáš a scholastikové vypočítávají čtyři vlastnosti oslavených těl šťastných nebešťanů.⁵¹⁰ Jsou to:

netrpnost,

jemnost,

čilost a

jasnost.

Tyto vlastnosti, které tvoří jakousi výbavu oslavených těl, jsou jistými dispozicemi, danými Bohem, které je činí naprosto podrobenými duši. Jako v tomto životě dokonalost těla je závislá na duši, která je formou těla, tak i po zmrtvýchvstání je třeba hledat dokonalost těla a její stupeň v dokonalosti duše.⁵¹¹ Oslavená duše bude dokonale vládnout tělu a tělo jí bude dokonale podrobno a vznikne harmonie sloužící pravé svobodě ducha.

Tato harmonie bude uskutečněna právě pomocí oněch čtyř vlastností oslaveného těla.

8.1.1 Netrpnost

Netrpnost způsobí, že tělo bude zbaveno jakékoliv porušitelnosti, měnlivosti, a proto se ho žádné zlo nebude moci dotknout. Tehdy se uskuteční svrchovanou mírou, co předpověděl sv. Jan ve Zjevení: „*Setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti nebude již, ani zármutku, ani křiku, ani bolesti nebude již, neboť první věci pominuly.*“⁵¹²

Příčinou této netrpnosti je vláda duše nad tělem a tato absolutní vláda je výsledkem úzkého spojení duše s Bohem, jehož požívá. Ve stavu nevinnosti byl člověk rovněž obdařen touto vlastností. Tehdy ji však mohl ztratit a také ji ztratil, protože duše nebyla ještě neodvratně připoutána blaženým patřením k Bohu. Tím

---

⁵¹⁰ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.19.

⁵¹¹ Srov. s učením o případkové nebeské blaženosti a učením o aureolách v kapitolách: Případková nebeská blaženost a Aureoly. Vše přímo či nepřímo souvisí s „nadvládou“ duše a duchovních věcí nad tělem a tělesností.

⁵¹² Zj.11,4

ztratila duše dokonalou vládu nad tělem.⁵¹³ Po zmrtvýchvstání je vyloučena tato ztráta, tak jako je nemožné, aby duše ztratila Boha.

Protože blažení budou mít těla v celé jejich dokonalosti, nelze jim upřít vitální činnost jednotlivých smyslů a orgánů, i když tato činnost bude mnohem dokonalejší než za pozemského života a s vyloučením jakoukoliv změny v organismu.⁵¹⁴ Sv. Tomáš dokazuje právě z dokonalosti mohutností oslavených těl nejen možnost jejich činnosti, nýbrž i současné činnosti všech, aniž si vzájemně překážejí. Z této činnosti následuje pak potěšení, náležející jednotlivým smyslům, které se však účastní na duchovosti duše, a proto je v naprostém souladu s tím, co chce duše. Oproti tomu hřích uvádí duši do otroctví těla, tedy potěšení z hříchu dříve či později vede k rozporu těla a duše. Je „sladkým“ jen v počátku.

Odepřít oslavenému tělu a jeho smyslům toto potěšení by znamenalo odepřít mu odměnu, kterou si zasloužilo, když bojovalo a trpělo pro Boha na zemi jako nástroj duše. Člověk toužil, aby tělo bylo nástrojem ducha pro vyšší – Boží věci, snahou o zisk co nejvyšší případkové blaženosti a aureol. Tělo bylo nástrojem pro získávání ctností a člověk byl otevřen pro dary Ducha svatého.

Těla zavržených budou sice nesmrtelná a neporušitelná, ale budou nejen schopna utrpení, nýbrž budou také skutečně trpět, aniž vznikne tímto utrpením změna v jejich tělesném organismu. V tom smyslu je život zavržených spíše věčná smrt a den vzkříšení je pro ně dnem druhé smrti, kdy na utrpení duše se počne účastnit i tělo. Člověk netoužil, aby tělo bylo nástrojem ducha, ale naopak duch se stal otrokem těla. Duše nestála o ctnosti a člověk odmítal milosti a dary Ducha svatého.⁵¹⁵ Stal se tak svým způsobem věčným otrokem těla.

8.1.2 Jemnost

Jemnost je druhá vlastnost oslavených těl, kterou se tělo oslavené v té míře účastní duchového bytí duše, kolik lze srovnat se skutečností jeho hmotné stránky. Tělo blažených nepřestává být tělem, i když svou jemností se v mnohém podobá

---

⁵¹³ Viz. kapitola: Petrův princip.

⁵¹⁴ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.18: „K úplnosti vzkříšeného těla náleží také orgány vegetativní a senzitivní, včetně rozdílů pohlaví. Vegetativní funkce však nebudou vykonávány.“

⁵¹⁵ Srov. OTT, L., *Dogmatika, De Gratia*. s.26: „Lidská vůle zůstává pod vlivem účinné milosti svobodnou. Milost není neodolatelná.“

duchu vzhledem k činnosti. Sv. Pavel naznačil tuto vlastnost, když řekl, že: „(...) *vstane tělo duchovní.*“⁵¹⁶

Tím nechce Apoštol říci, že tělo přestane být hmotným a stane se duchem.⁵¹⁷ Jeho hmota bude však méně hmotná, než v době jeho pozemské existence. Tato vlastnost jemnosti neodstraňuje z těla blažených trojí rozměry a nečiní je prostupnými. Jestliže Kristus po zmrtvýchvstání prošel zavřenými dveřmi, nestalo se to z důvodu jemnosti oslaveného těla, nýbrž zázrakem a mocí jeho božství. Boží štědrost může dát i jiným oslaveným tělům tuto dokonalost, aby byla rozmnožena jejich sláva. Odtud také plyne, že tělo oslavené je schopno přijímat dotek, i když mu náleží moc zabránit doteku jiného těla neoslaveného. Tato moc plyne z naprosté poddanosti oslaveného těla vůči duši.

Protože u zavržených chybí tato poddanost, nelze jejich tělům připisovat jemnost, nýbrž spíše hrubou smyslnost.

8.1.3 Čilost

Čilost⁵¹⁸ je další vlastnost oslaveného těla. Tato vlastnost působí, že tělo je zcela poddáno duchu vzhledem k pohybu, tak jako jemností je poddáno tělo duši jako látka tvaru. Jde o schopnost těla uposlechnout ducha při svých pohybech s největší lehkostí a rychlostí. Je to v protikladu k těžkopádnosti pozemského těla. Pohyb oslavených těl se však neděje v okamžiku jako pohyb andělů, nýbrž způsobem postupným jako pohyb jiných hmotných bytostí.⁵¹⁹

Těla zavržených nebudou mít tuto vlastnost. Budou naopak ještě tíživější než byla na zemi a zcela právem můžeme vztahovat na ně, co praví apoštol Juda o zavržených andělech: „*K soudu velikého dne uchoval je věčnými vazbami pod temností.*“⁵²⁰

---

⁵¹⁶ 1.Kor.15,44

⁵¹⁷ Srov. OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie*. s.19: „Jemnost, tj. duchovnost (...) nesmí být chápána jako proměnění těla v duchovou bytost nebo jako zředění materie ve vzdušné tělo. (...) Vnitřní důvod zduchovnění spočívá v dokonalém ovládnutí těla oslavenou duší, pokud je podstatnou formou těla.“

⁵¹⁸ Nebo také pohyblivost.

⁵¹⁹ I když jde o něco jiného, můžeme vidět, že některé svaté v době jejich života obdařil Bůh darem bilokace, neboť jejich tělo bylo nástrojem ducha pro vyšší - Boží věci.

⁵²⁰ Juda 1, 6

8.1.4 Jasnost

U jasnosti jde o oproštění ode všeho nevzhledného a naplnění krásou a leskem. O jasnosti mluví často Písmo svaté.⁵²¹ Bezprostřední příčinu této vlastnosti je třeba hledat v přímém vlivu, jaký má blažená duše na tělo, z níž proudí přemíra slávy i na samo tělo. Tak bude možno v oslaveném těle poznat i slávu duše, jako na skle je možno poznat barvu věci, která je uložena ve skleněné nádobě. Velikost jasnosti u jednotlivých těl bude proto odpovídat velikosti slávy, jaké se dostane jejich duši.⁵²²

Jistý obraz pro tuto jasnost oslavených těl je možné zahlédnout v případě Mojžíše, jehož tvář zářila tajemným světlem, když sestupoval s hory, na níž rozmlouval s Hospodinem, takže lid se bál k němu se přiblížit.⁵²³ Totéž pozorovali apoštolové při proměnění na hoře Tábor.⁵²⁴

Touto vlastností je možno shrnout všechny úvahy, které byly postupně jako cihla k cihle pokládány v této práci. Stupeň slávy totiž závisí na tom, jak člověk pochopí smysl svého života určeného k životu ve společenství a od toho odvažující zde probírané prostředky k naplnění tohoto cíle vedoucí k dosažení co nejvyšší případkové blaženosti a zisku aureol. Vzor a pomocníci v tomto úsilí člověku Bůh daroval v osobě Matky Církve:

„Zatímco pro celé lidstvo bude mít vzkříšení těla své místo až na konci časů, pro Marii naopak se tato událost uskutečnila již na konci jejího pozemského života. Proto její tělo žije oslavené v nebi vedle oslaveného lidství jejího Syna Ježíše Krista. Svatý otec Jan Pavel II. upřesňuje: >>Eschatologické stavy Krista a Panny Marie jistě nejsou na stejné úrovni. Maria, nová Eva, přijala od Krista, nového Adama, plnost milosti a nebeské slávy tím, že byla probuzena skrze Ducha Svatého svrchovanou mocí Syna.<<“⁵²⁵

Těla zatracenců nebudou zářit, nýbrž budou budit odpor a hrůzu. Písmo svaté sice nepraví nic o stavu zavržených těl, ale bude-li krása duše blažených zjevná i na

⁵²¹ Mt 13, 43: „*Tehdy spravedliví zazáří jako slunce v království svého Otce.*“ – Moudr. 3, 7: „*Skvíti se budou lidé spravedliví a jako jiskry po strnisku poběží.*“

⁵²² 1.Kor.15,41: „*Jiný jest lesk slunce, jiný lesk měsíce, a jiný lesk hvězd; ano, hvězda od hvězd se liší leskem. Tak i vzkříšení mrtvých.*“

⁵²³ Ex 34,29-30: „*Když pak Mojžíš sestupoval z hory Sínaje, měl při sestupu z hory desky svědectví v rukou. Mojžíš nevěděl, že mu od rozhovoru s Hospodinem září kůže na tváři. Když Áron a všichni Izraelci uviděli, jak Mojžíšovi září kůže na tváři, báli se k němu přistoupit.*“

⁵²⁴ Mt 17,2: „*(...) A byl proměněn před jejich očima; jeho tvář zářila jako slunce a jeho šat byl oslnivě bílý.*“

jejich těle, bude se právě tak ošklivost duše zavržených odrážet na jejich těle, aby byla zjevná celému světu v den soudu.

Člověk stojí před volbou, zda podřídí tělo duši jako nástroj k získávání ctností, nástroj pro hledání Božích věcí, spásu druhých, a tím získání co nevyšší případkové blaženosti, zisku aureol a stoupání k výšinám, nebo nechá duši ovládnout tělem, k čemuž m.j. pomáhají drogy, alkohol, nezřízený sex...

A učiní ji neplodnou pro duchovní život.

9 Trojiční věčnost jako základ času a dějin

Pro celkovou úplnost této práce je nyní nutné v závěrečné kapitole poukázat na Trojiční věčnost jako základ času a dějin. Tato skutečnost ve své úplnosti přesahuje rámec této práce, která má především za úkol poukázat na vzájemnou mozaiku jednotlivých pravd naší víry. Tato mozaika by nebyla úplná bez poukázání na daný problém, ale na jeho podrobnější studium odkazujeme na publikaci prof. Pospíšila, ze které je obsah této kapitoly čerpán a podle ní byl i volen název kapitoly.

Na úvod je třeba uvést, že dějiny a čas není něco negativního, od čehož se člověk musí osvobodit, ale je pozitivní záležitosti mající svůj prapůvod – jako vše stvořené – v Nejsvětější Trojici.

„V Písmu se pochopitelně setkáváme s výroky o pozitivě světa (srov. Gn 1), který je milován Bohem Otcem (srov. např. Jan 3,16), a času, v jehož plnosti se uskutečňuje záměr Boha Otce poslat svého jediného Syna kvůli uskutečnění záměru našeho osvobození (srov. Gal 4,4-7). Tato plnost je podle Jana Pavla II. jednak znamením vrcholného vzájemného prostoupení času a věčnosti, tedy kvalitativního naplnění času, jednak představuje ‘pulsující srdce času’ - tajemný střed dějin. Je tudíž zřejmé, že Písmo svaté a také učitelský úřad církve hovoří o času a dějinách jako o pozitivní záležitosti.⁵²⁶

V této souvislosti prof. Pospíšil poukazuje na Ježíšův výrok před Pilátem:

„>>Moje království není z tohoto světa, Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali, abych nebyl vydán Židům; mé království však není odtud<< (Jan 18,36). Je evidentní, že svět podle Ježíše není pramenem dobra. Kontext Ježíšovy vydanosti ale zároveň jasně ukazuje na to, že jeho království je již v tomto světě. Svět a věčnost se proto vzájemně nevylučují jako protiklady, nýbrž se recipročně prostupují jako dvě identity.“⁵²⁷

Zde je poukázáno, že Ježíšovo království je třeba hledat již zde na zemi. Proto bylo uvedeno, že dějiny a čas není něco negativního, od čehož se člověk musí osvobodit, ale pozitivní záležitostí. Na serveru Litoměřické diecéze vyprávěl svůj zážitek P. Michal Podzimek o své cestě se svým spolubratrem z hradecké diecéze P. Davidem Boumou z Jičína na ostrov Cejlon do země žitého buddhismu a hinduismu. Popisuje, jak řízením Božím se dostali do rukou otcům z kongregace

---

⁵²⁶ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. Kostelní Vydří : KN, 2009, s.50.

Nejsvětější Svátosti – Eucharistiánů, kteří v centru hlavního města Kolomba mají svůj klášter a kostel. Neděli co neděli slouží tito řeholníci dohromady sedm Mší svatých, při nichž je kostel k prasknutí zaplněný. I když to není zdaleka jediný kostel v tomto velkoměstě, pak to je na naše poměry neuvěřitelná návštěvnost. Na Srí Lance je asi 18 miliónů obyvatel, převážně buddhistických Sinhálců (politicky vládnoucích) a hinduistů (převážně z řad Tamilů – politická a vojenská opozice), a jen 750 000 obyvatelů se zatím hlásí ke křesťanství. Ovšem tito křesťané (z drtivé většiny katolíci) nejsou žádnými kulturními potomky „křesťanské tradice“. Téměř všichni, kdo se ke křesťanství hlásí, také svoji víru praktikují. Kdyby tomu tak nebylo, dávno by je pohltit buddhismus, který je na život poměrně nenáročný.

Především ale P. Michal Podzimek uvádí, jak byl svědkem pravdy, že pro katolíka žijícího svoji víru není svět nutným zlem, ale součástí Božího království:

„Hadi, moskyti, pavouci a v noci po střeše běhající opice, banány, mango a papaya a v horách pochopitelně čaj, to je zdejší příroda, která nás více než krásou udivovala svojí bujností. Návštěvníkovi nemůže ujít kontrast mezi neupraveností života buddhistických a hinduistických obyvatel a kultivovaností a čistotou křesťanských ulic a čtvrtí. To přirozeně vychází z rozdílného vnímání světa těchto náboženství. Pro buddhistu a hinduistu je svět jen zatěžující „karmou“ – zlem, ze kterého je třeba se rychle vymanit (převtělování je trest). Udržovat život a životní prostředí je pro mnohé z nich minimálně pošteté.“⁵²⁸

Tato zkušenost má přímou souvislost s myšlenkou uvedenou prof. Pospíšilem:

„V dané souvislosti rozhodně není bez významu, jak interpretovaly a pozměňovaly tento Ježíšův výrok gnostické kruhy, podle nichž měl Mistr říci: >>Mé království není v tomto světě.<< Je nabíledni, že separace světa, dějin, času od Kristova království, od věčnosti je jednoznačně projevem dualistické mentality. Vyložení a jednostranně negativní hodnocení času a dějin proto představuje projev dualismu „čas – věčnost,“ který má velmi blízko k dualismu „tělo – duch.“ Platí-li, že ten, kdo nepřijímá Krista přišedšího v pravém lidském těle, je antikrist (srov. 1 Jan 4,1-3), pak cosi velmi obdobného by mělo platit o tom, kdo dějiny a čas hodnotí výlučně jako cosi negativního. To ladí s principem, (...) totiž že křesťanství nehlásá nijaká osvobození od dějin, z dějin, „z těla“, nýbrž vykoupení a zbožštění dějin, času a také těla (srov. 1 Kor 15,28), s čímž nevyhnutelně souvisí rovněž

---

⁵²⁷ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.50.

⁵²⁸ Podle P. Michala Podzimka uvádějící svůj zážitek na serveru Litoměřické diecéze: <http://www.dltm.cz/>

určitá forma oslavení materiální stránky stvořeného světa (srov. Řím 8,18-25).“⁵²⁹

Jako vše má svůj prapůvod v Nejsvětější Trojici, tak musí i Trojiční věčnost být základem času a dějin. Prof. Pospíšil uvádí, že hodnocení času a dějin velmi souvisí s pojmáním poměr těchto entit k věčnosti. Když Bůh je sám svou vlastní věčností, pak poměr mezi věčností a časovostí je v zásadě variantou pojetí poměru mezi Bohem a světem.⁵³⁰ Zde je ale nutné vyřešit napohled neřešitelný problém jednoduchosti Boha a složenosti času.⁵³¹ Prof. Pospíšil předkládá jasné řešení, které je zde pro jeho celistvost uvedeno celé:

„První rovinou odpovědi je otázka, zda mnohost, složenost a rozličnost má v Bohu nějaký základ. Striktní monoteista, který vyznává jednoosobového Boha, musí odpovědět, že o mnohosti v Bohu není ani řeč, což ale vede, ke skutečně katastrofálním důsledkům. Veškerá mnohost by pak byla nevyhnutelně čímsi negativním, úpadkem bytí, a proto by spása tkvěla v návratu do prapůvodní absolutní jednoty. Řeceno jinak, striktně jednoosobový Bůh či jediné neosobní božství by mělo „zachránit“ bytí tím způsobem, že mnohost a rozličnost stvořených identit a jednotlivin bude zrušena, anihilována, „pozřena“, a tak by se vše vrátilo do prapůvodní nelišné jednoty jediného prazákladu. Jenomže Bůh stvořitel na počátku Bible říká, že rozličnost tvorů a časů je pozitivní záležitostí (srov. Gn 1). Z toho dále vyplývá, že Stvořitel, jenž je původcem pozitivní rozličnosti ve stvoření, musí mít věčně sám v sobě nejen dokonalou jednotu, nýbrž také veskrze dobrou rozličnost identit. Zkrátka a dobře, jediné Bůh Otec, Syn a Duch svatý může/mohou stvořit mnohost, rozličnost, harmonickou složenost a hodnotit toto své dílo nikoli jako dekadenci bytí, nýbrž jako cosi dobrého. Složenost času tudíž není čímsi negativním jediné díky tomu, že stojí na rozličnosti identit Otce, Syna a Ducha svatého. Posvátná proto není pouze jednotu, nýbrž také legitimní pluralita, a to je kapitální rozdíl mezi hypotetickým striktně jenoosobovým Bohem či jediným neosobním božstvím na jedné straně a Bohem Otcem, Synem i Duchem svatým na straně druhé.“⁵³²

⁵²⁹ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.51.

⁵³⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.51.

⁵³¹ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.51: „Čas složený z jednotlivých okamžiků je mnohost, která stojí v protikladu k dokonalé jednotě a jednoduchosti Boha, jenž je svou vlastní věčností. Z toho pak vyplývá, že někteří myslitelé vidí čas jen jako nedostatek oné prapůvodní jednoty. Čas je složenost, která v jediném Bohu prostě nemá místo. Je-li však čas stvořený a jakožto stvořený také dobrý, pak by měl být 'nějak tajemně obsažen' ve věčnosti trojjediného Boha.“

⁵³² POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.53.

Čas vnímaný stvořeným duchem je důsledně převáděn na přítomnost, je prezentifikován. Augustin geniálně postřehl, že ve skutečnosti existuje jen přítomná minulost, přítomná přítomnost a přítomná budoucnost. Tato prezentifikace je v lidské mysli obrazem jednosti 'ustavičného a nesloženého Božího 'Ted'', které je také nekonečnou hlubinou každého našeho ted'. Právě na tomto základě je také možné z našeho „ted“ hovořit s Bohem v jeho „ustavičném ted“. Není snad modlitba tím dokonalejší, čím je jednodušší a čím je intenzivnějším ponorem do nynějšího „ted“? Toto setkání našeho 'ted' s 'ustavičným Ted' Otce, Syna a Ducha svatého je možné jedině díky vtělení, které je přece plností času ve smyslu jeho setkání s věčností.⁵³³

Na tomto základě autor rozvíjí trojičný princip času:

„Složenost takto prezentifikovaného času je dána trojičně v podobě přítomné minulosti, přítomné přítomnosti a přítomné budoucnosti. Na právě uvedeném základě je pak možno uvažovat o tom, že v imanentní Trojici je Otec ustavičně přítomnou minulostí, neboť plodí Syna, který je s ním souvěčný, Otec má však vzhledem k Synovi určitou prioritu, což odpovídá přítomné minulosti; Syn je pak v imanentní Trojici ustavičně přítomnou přítomností, díky níž se naše stvořené „ted“ smí tajemně v nekonečnu dotýkat 'ustavičného božského Ted'; konečně Duch je v imanentní Trojici ustavičně přítomnou budoucností.⁵³⁴

A dokazuje tak, že čas je tedy určitým způsobem v nejsvětější Trojici:

„Z hlediska této časové trinitární analogie platí, že fyzikální čas je sám v sobě stopou Trojice, která se pak díky myslícímu a svobodnému stvořenému subjektu stává obrazem trojičního mystéria v tom, co nazýváme dějiny, a díky nadpřirozenému trojičnímu sebedarování a svobodnému přijetí ze strany člověka se konečně z této stopy a z tohoto obrazu stává podoba trojičního mystéria v tom, co definujeme jako dějiny spásy.

Čas je proto určitým způsobem v Bohu. Jeho základem je jednota v rozličnosti identit trojičných osob. Naš čas má tudíž svůj poslední kořen ve vnitrobožských mezosobních a osobotvorných vztazích.⁵³⁵

Dostáváme se zde opět k pravdě zmíněné v začátku této práce, že člověk je stvořen k obrazu Nejsvětější Trojice jako společenství osob, a tak každý člověk je individuem se svým osobitým a nenahraditelným životním posláním.⁵³⁶ Ze závěrů

⁵³³ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.54.

⁵³⁴ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.54.

⁵³⁵ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.54.

⁵³⁶ Srov. POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.54: „Již to, že uznáváme Otce, Syna a Ducha svatého jako skutečné, reálné a konkrétní osoby, implikuje, že v imanentní Trojici musí být svrchovaně tajemná příběhovost, a to v podobě věčně přítomné minulosti plodícího Otce, věčně přítomné přítomnosti přijímajícího a zároveň se darujícího Syna, věčně přítomné budoucnosti vanoucího Ducha. Nevychází snad přítomnost z minulosti podobně jako Syn z Otce? Nevychází

prof. Pospíšila také vyplývá velmi důležitý poznatek, který byl také zmíněn v této práci na str.73 a to obava z „nudy v nebi.“⁵³⁷ Tuto obavu mimo jiné rozptyluje autorův závěr, že stav v nebi není strnulé spočinutí v jediném „časovém“ bodě bez dynamiky, kterou zažíváme na zemi, naopak dynamické a svrchované přebývání minulosti v přítomnosti a budoucnosti v přítomnosti odpovídající vnitřnímu životu osob Nejsvětější Trojice.⁵³⁸

Uvedené myšlenky je možné završit úvahou, která poukazuje na smysl lidských dějin z jiného úhlu:

Trojiční koncepce času je jediná, která dokáže emancipovat čas jako rozličnost v jednotě a jednotu v rozličnosti. Výlučně trinitologie je s to vnímat pravou pozitivitu času, pročez by nás nemělo udivovat, že vskutku kladný vztah k plynoucímu času a dějinnosti se rodí až na půdě křesťanství.⁵³⁹

---

snad budoucnost z minulosti i přítomnosti obdobně jako Duch z Otce i Syna či skrze Syna? Jedině na základě této transcendentní příběhovosti je pak možná naše odvozená příběhovost. Transcendentní příběhovost v Bohu pochopitelně není totožná s naší příběhovostí, není složená z jednotlivých okamžiků, není determinovaná přecházením z možnosti do uskutečnění. Je to dramatická věčnost osobního sebedarování a sebepřekonání.“

⁵³⁷ Ač to zní neuvěřitelně, je při pastorači možné slyšet věty typu: „A co budeme dělat v nebi? Nebudeme se tam nudit? Jen se dívat na Boha (...)“

⁵³⁸ Srov. POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.55: „Z uvedeného důvodu také spása jako plnost časů či naplnění časů neznamena pozření či negaci času, nýbrž jeho oslavení, posvěcení, zbožštění, jeho dokonalejší vnitřní sjednocení - prezentifikaci, která však rozhodně nepopírá rozličnost. Minulost se zde stává trvale, intenzivněji a mnohem jasněji přítomnou než v naší nynější časovosti právě proto, že přítomná přítomnost se velmi těsně dotýká „ustavičného božského Ted“. Zároveň platí, že ve zbožštěném času nemůže scházet prvek ustavičně přítomné a tajemné budoucnosti. „Ustavičné Boží ted“ není líné spočinutí, nýbrž absolutně dynamické a svrchované přebývání minulosti v přítomnosti a budoucnosti v přítomnosti, jak to odpovídá trojičnému nekonečnému stávání se čili aktu trojosobního a láskyplného sebedarování.“

⁵³⁹ POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. s.55

10 Závěr

Způsob, kterým je práce pojata se snažil ukázat nauku katolické Církve jako mozaiku do sebe zapadajících pravd. Na základní pravdě o stvoření člověka k obrazu a podobě Boží rozvíjí další související nauku o smyslu lidské existence jako života ve společenství a cíli pozemského putování do nebeské blaženosti. Ukazuje, jak člověk není stvořen pouze pro tento pozemský život, který je ve skutečnosti jen velmi krátkou životní kvalifikací.

V této souvislosti práce popisuje stavbu duchovního života v souladu s pomocí, kterou sesílá Bůh ve svátostech, milostech a samotném Magisteriu. Jako pojítka mezi jednotlivými naukami se v práci logicky ukazuje nauka o Panně Marii; vždyť magisterium učí, že její osoba je živý vzor a obraz církve, která navíc s mateřskou láskou spolupracuje při zrození a vychovávání synů a dcer matky církve. Tak se na mariologii ukazuje pravda o putování člověka do nebeské blaženosti, na kterou se práce snaží ukázat jako na nejdůležitější smysl lidského života, kterému má člověk přizpůsobit celý svůj život.

Práce dále ukazuje základní kameny duchovního života – milosti, svátosti, především Eucharistii, dary Ducha svatého, které jsou prostředky k dosažení tohoto cíle.

Starší lidé často říkají, že jak odcházejí na věčnost jejich blízcí vrstevníci, většina jejich života se stěhuje do vzpomínek. Práce ukazuje, že vzpomínky se dají brát jako skutečná hodnota přenášená na věčnost a zdůrazňuje tak nutnost zaměřit svůj život tak, aby tyto vzpomínky byly skutečným pokladem do nebeského města. Zároveň práce poukazuje na skutečnost, že do nebeského města se odnáší i ta hodnota, kterou tvoří slova a jednání člověka, jež mají vliv i po jeho smrti. Důležité je, aby toto jednání bylo pokladem pro co největší nebeskou blaženost a nestalo se výčitkami v očistci nebo ještě hůře *ve věčném zatracení*.

Styl předložené práce může napomáhat katechetovi při vedení jeho svěřenců k životu, ve kterém by se jejich vzpomínky stávaly nebeským pokladem. Může napomáhat k tomu, aby v nebeské blaženosti našli mnohem více pokladu i za činy, kdy nevědomky plnili Boží vůli a především k tomu, aby z jejich ctnostného života mohli mít užitek i jiní.

V této souvislosti styl práce nabádá ukazovat nauku církve jako mozaiku do sebe zapadajících pravd, aby věřící ve svém životě při zkoumání jedné pravdy dokázali nacházet souvislosti s pravdami navazujícími.

11 Použitá literatura

- Písmo svaté Starého a Nového zákona, Česká biblická společnost : Praha, 1996, 7.přepřacované vydání (5. vydání ČBS), ISBN 80-85810-11-5
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.
- Dokumenty I. Vatikánského koncilu*. Praha : Krystal OP, 2006.
- Katechismus katolické církve*. Praha : Zvon, 1995.
- Misál na každý den liturgického roku*, Kostelní Vydří : KN, 2000.
- Dokumenty liturgické obnovy*. Olomouc : MCM, 1994.
- BENEDIKT XVI. *365 dní s Benediktem XVI.* Kostelní Vydří : KN, 2009
- BENEDIKT XVI. *Kázání o svatých*. Olomouc : MCM, 2009
- BENEDIKT XVI. *O počátcích Církve*. Kostelní Vydří : KN, 2008.
- JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater*. Praha : Zvon, 1995.
- JAN PAVEL II. *Centesimus Annus*. Praha : Zvon, 1996.
- JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. Praha : Zvon, 1992.
- JAN PAVEL II. *Mulieris Dignitatem*
- JAN PAVEL II. *Redemptor Hominis*. Praha : Zvon, 1996.
- JAN PAVEL II. *Evangelium Vitae*. Praha : Zvon, 1995.
- JAN PAVEL II. *Salvifici Doloris*. Praha : Zvon, 1995.
- JAN PAVEL II. *Dominum Et Vivificantem*. Praha : Zvon, 1997.
- JAN PAVEL II. *Novo Millennio ineunte*. Praha : ČBK, 2001.
- JAN PAVEL II. *Laborem Exercens*. Praha : Zvon, 1996.
- PAVEL VI. *Signum Magnum*
- PAVEL VI. *Marialis Cultus*. Řím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1986.
- PIUS IX. *Divini redemptoris*. Olomouc : MCM, 1993.
- JAN XXIII., *Pacem in terris*. Praha : Zvon, 1996.
- JAN XXIII., *Encyklika Mater et Magistra*. Praha : Zvon, 1996.
- BALTHASAR, H. U. *Cesty k ujasnění*. Brno : CDK, 1998.
- BALTHASAR, H. U. *Maria*. Praha : Scriptum, 1993.
- BENEŠ, P. *Skrze Marii k Ježíši*. Amen, 1/98
- BENEŠ, A., *Morální teologie*. Praha : Krystal, 1994.
- CANTALAMESSA, R. *Duch svatý a evangelizace*. Praha : Pastorační středisko, 1996.
- CANTALAMESSA, R. *Eucharistie – naše posvěcení*. Kostelní Vydří : KN, 1997.
- CANTALAMESSA, R., *Maria, zrcadlo církve*. Kostelní Vydří : KN, 1997.
- CANTALAMESSA, R. *Slovo a život C*. Kostelní Vydří : KN, 2009.
- CARRETTO, C. *Blahoslavená, která jsi uvěřila*. Brno : Cesta, 1996
- CSONTOS, L. *Základná antropologická línia v encyklikách Jána Pavla II.* Trnava : Dobrá kniha, 1996.
- ČESKÁ LITURGICKÁ KOMISE *Nový zákon*. Tirol : Thaurdruck, 1989.
- DOMANSKI, J., *Myšlenky sv. M. Kolbeho o Panně Marii*. Olomouc : MCM, 1997.
- GARRIGOU-LAGRANGE, R. *Les trois âges de la vie intérieure*, prélude de celle du Ciel. Paris : Cerf, 1938, t. II
- JAN PAVEL II. ve farnosti sv. Vitalia, Řím, 8.3.92, *Vám moji najmilší*. Bratislava : Lúč, 1998.
- JAN PAVEL II., *Boží plán*. Bratislava : Lúč, 1996.
- JAN PAVEL II., *katecheze*

- JONES, K., *Velké ženy duchovní tradice II.* Kostelní Vydří : KN, 2002.
- JOURNET, CH., *Promluvy o Duchu svatém.* Praha : Krystal OP, 2009
- KANISIUS, P. *Maria.* Olomouc : MCM, 1998.
- KELLER, E. *Velké tajemství církve, meditace k lumen gentium.* Kostelní vydří : KN, 1995.
- KINAST, R. *Reflexe víry.* Kostelní vydří : KN, 1999
- KONDOR, L., *Sestra Lucie hovoří o Fatimě.* Fátima : Secretariado dos Pastorinhos 1994.
- KOREC, J. CH. *O úctě k Panně Marii.* Bratislava : Lúč, 1995
- KOREC, J. CH. *Eucharistie.* Bratislava : Lúč, 1998
- KOREC, J. CH. *Exercicie pro Jana Pavla II.* Bratislava : Lúč, 1998
- KRUPA, J. *Fides Quae Credituri.* Bratislava : CMBF, 1998.
- KUBEŠ, K. *Mariologie I-III.* Praha : Posel Božského Srdce Páně, 1936
- KUDRNOVSKÝ, A. *Kristus a Církev.* Praha : V.Kotrba, 1947
- KLUZ, W. *Světlo a Stín.* Praha: Zvon, 1991
- LUBAC, H. *Katolicismus.* Česká typografia : Praha, 1995
- MEISNER, J. *homilie na Levočské pouti,* 1998, časopis Liturgia 3/98
- MEISNER, J. *Úvahy o Panně Marii.* Kostelní vydří : KN, 1994
- MICHEL, J.C. *Kdo jsi, Maria?* Kostelní vydří : KN, 1995
- MIKLÍK, J. *Ježíš Kristus.* Praha : Rupp, 1948.
- MINAŘÍK, M. *Mariánská dogmata.* Kostelní vydří : KN, 1991
- NĚMEČEK, A. *Mariologie.* Olomouc : MCM, 1991
- O'DONNELL, CH. *Slavíme s Marií.* Kostelní vydří : KN, 1996
- OTT, L., *Dogmatika, De Deo Redemptore.* Olomouc : MCM, 1993
- OTT, L., *Dogmatika, De Gratia.* Olomouc : MCM, 1994
- OTT, L., *Dogmatika, Eschatologie.* Olomouc : MCM, 1994
- PIUS XII. *Mediator Dei,* 1947
- POSPÍŠIL C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi.* Praha : Krystal, Kostelní Vydří : KNA, 2007
- POSPÍŠIL, C. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel.* Praha : Krystal, 2000
- POSPÍŠIL, C. *Ježíš Kristus – Pravda dějin.* Kostelní Vydří : KN, 2009
- POSPÍŠIL, C. V. *Mariino nanebevzetí u mistrů františkánské školy,* Teologické texty 5/2000
- POSPÍŠIL, C. V. *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů magisteria.:* Olomouc : MCM, 2000
- POSPÍŠIL, C.V., *Trojice a Maria z Nazareta.* In: *Maria z Nazareta.* Svitavy : Trinitas, 2003
- POSPÍŠIL, C.V., *Život Kristův.* Christologické katecheze Jana Pavla II., přeložil prof. C.V POSPÍŠIL, Th.D. Olomouc : MCM, 2002.
- RAHNER, H. *Maria a Církev.* Olomouc : Refugium, 1996.
- RAHNER, K. *Teologický slovník.* Olomouc : Zvon, 1996.
- RATZINGER, J. *Eschatologie.* Brno : Barrister&Principal, 1997.
- RATZINGER, J. *Vrchol a pramen.* Kostelní Vydří : KN, 2009.
- ROSCHINI, G. *Život Panny Márie.* Bratislava : USPO, 1992.
- SHEEN, F.J. *Život Krista,* Trnava : Dobrá kniha, 1998.
- SHEEN, F.J. *Život Krista,* Trnava : Dobrá kniha, 1998.
- SUÁREZ, F. *Panna Mária, matka krásnej lásky.* Bratislava : Alfa konti, 1999.

Sv. ALFONZ MARIA DE LIGUORI, *Vznešenosti Panny Marie*. Frýdek - Exerciční dům, 1939.

Sv. GRIGNION, L. M. *O pravé Mariánské úctě*, Olomouc : MCM, 1997.

Sv. GRIGNION, L. *Tajemství Mariino*. Olomouc : MCM, 5. vydání (v MCM první).

Sv. TOMÁŠ AKVINSKÝ *Theologická suma*. Olomouc : Krystal, 1937-39.

ŠMÁLOV, J. K. *Loretánské litanie*. Bratislava : Lúč, 1998.

ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*. Velehrad : Refugium, 1995.

VRABLEC, J. *Nemusím sa ja báť*. Vatikán : Typis, 1996.

ZVĚŘINA, J. *Teologie agapé*. Praha : Scriptum 1994.

MPMA, *Matka Páně. Památka -přítomnost - naděje*. Dokument z 8. 12. 2000, Kostelní Vydří : KN, 2003.

Communio, Svitavy : Trinitas

Teologické texty, Praha : Vyšehrad

Liturgia, Bratislava : Spolek sv. Vojtěcha

Duchovný pastier, Bratislava : Spolek sv. Vojtěcha

Amen, Praha : Krystal OP

Slovenští salesiáni, *Ty si mať dobrotivá*. Řím : SÚSCM, 1984.

Seznam zkratek

PÍSMO SVATÉ

Starý zákon:

Gn	-	Genesis
Iz	-	Izaiáš
Mdr	-	Moudrosti
Sd	-	Soudců
Ž	-	Žalm

Nový zákon:

Lk	-	Evangelium podle Lukáše
Mt	-	Evangelium podle Matouše
Mk	-	Evangelium podle Marka
Jan	-	Evangelium podle Jana
Ef	-	List Efezským
Kol	-	List Koloským
Řím	-	List Římanům
Žd	-	List Židům
Gal	-	List Galatským
Juda	-	List Judům

PAPEŽSKÉ DOKUMENTY

DM	-	Dives in Misericordia	encyklika	Jan Pavel II.
DV	-	Dominum et Vivificantem	encyklika	Jan Pavel II.
EN	-	Evangelii Nuntiandi	exhortace	Pavel VI.
EV	-	Evangelium Vitae	encyklika	Jan Pavel II.
FC	-	Familiaris consortio	adhortace	Jan Pavel II.
HV	-	Humanae Vitae	encyklika	Pavel VI.
LE	-	Laborem Exercens	encyklika	Jan Pavel II.
MD	-	Munificentissimus Deus	apoštolská konstituce	
RH	-	Redemptor Hominis	encyklika	Jan Pavel II.
RM	-	Redemptoris Mater	encyklika	Jan Pavel II.
SD	-	Salvifici doloris	apošt. list	Jan Pavel II.
TMA	-	Tertio millenio adveniente	apošt. list	Jan Pavel II.
VS	-	Veritatis Splendor	encyklika	Jan Pavel II.

DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu

Konstituce:

LG	-	Lumen gentium
DV	-	Dei verbum
SC	-	Sacrosanctum Concilium
GS	-	Gaudium et spes

Dekrety:

CD	-	Christus Dominus
PO	-	Presbyterorum ordinis
OT	-	Optatam totius
PC	-	Perfecte caritatis
AA	-	Apostolicam actuositatem
OE	-	Orientalium Ecclesiarum
UR	-	Unitatis redintegratio
AG	-	Ad gentes
IM	-	Inter mirifica

Deklarace:

GE	-	Gravissimum educationis
NA	-	Nostra aetate
DH	-	Dignitatis humanae

OSTATNÍ

AAS	-	Acta apostolicum sedes
AP	-	Adiutricem populi
ASS	-	Acta Sanctae Sedis
CDK	-	Centrum pro studium demokracie a kultury
KKC	-	Katechismus katolické církve
KN	-	Karmelitánské nakladatelství
MCM	-	Matice Cyrilometodějská
OR	-	L'Osservatore Romano
RN	-	Rytíř Neposkvrněné